

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2013

Statens
offentliga
utredningar

1970: 60

Industri-
departementet

Ref

TEKO-industri- erna inför 70-talet

Del II Bilagor

SOU

Betänkande avgivet av TEKO-utredningen
Stockholm 1970

Statens offentliga utredningar 1970

Kronologisk förteckning

---

1. Barnsutemiljö. Tryckeribolaget. C.
2. Om ståt och kyrka. Beckman. U.
3. Balanserad regional utveckling. Esselte. In.
4. Reformerad lärarutbildning. Svenska Reproduktions AB. U.
5. Statlig stöd till fiskehamnar. Esselte. Jo.
6. Ny livmedelsstadga m.m. Del I.
7. Ny livmedelsstadga m.m. Del II. Bilagor. Tryckeribolaget. S.
8. Yrkesteknisk högskoleutbildning. Svenska Reproduktions AB. U.
9. Snöskotern-fordonet och föraren. Esselte. K.
10. Fria läromedel. Beckman. U.
11. Folkhälsovårdens utbyggande och reglering. Beckman. S.
12. Värnpiktstjänstgöringens civila meritvärde. Esselte. Fö.
13. Sveriges energiförsörjning. Energipolitik och organisation. Svenska Reproduktions AB. I.
14. Urbariseringen i Sverige. Bilagedel I till Balanserad regional utveckling. Esselte. In.
15. Regionalekonomisk utveckling. Bilagedel II till Balanserad regional utveckling. Esselte. In.
16. Riksdagsgrupperna • Regeringsbildningen. Norstedt & Söner. Ju.
17. Ersättare för riksdagsledamöterna. Esselte. Ju.
18. Upphandling av byggnader. Del 2. Administrationen. Beckman. Fi.
19. Svensk FN-lag. Esselte. Ju.
20. Behörighet • Meritvärdering • Studieprognos. Specialundersökningar av kompetensfrågor. Esselte. U.
21. Vågar till högre utbildning. Del 1. Behörighet och urval. Esselte. U.
22. Pedagogisk utbildning och forskning. Berlingska Boktryckeriet. Lund. U.
23. Understödsföreningar. Svenska Reproduktions AB. Fi.
24. Rationell bensinhandel. Esselte. H.
25. Aspiritioner, möjligheter och skattemoral. Göteborgs Offsettryckeri AB. Surte. Fi.
26. Körkort och körkortsregistrering. Norstedt & Söner. K.
27. Allmänna val på våren? Norstedt & Söner. Ju.
28. Tjänstgöringsbetyg. Norstedt & Söner. Fi.
29. Decentralisering av statlig verksamhet. Esselte. Fi.
30. Stordiftsfördelar inom industriproduktionen. Esselte. Fi.
31. Militära straff och disciplinmedel. Esselte. Ju.
32. Polisen i samhället. Esselte. Ju.
33. Medel för styrning av byggnadsverksamheten. Norstedt & Söner. In.
34. Svenska folkets inkomster. Esselte. In.
35. Hemförsäljning. Göteborgs Offsettryckeri AB, Surte. Ju.
36. Kiloneterbeskattning. Berlingska Boktryckeriet, Lund. Fi.
37. Översyn av vissa punktskatter. Esselte. Fi.
38. Förtrolig företagsinformation och börshandel. Esselte. Fi.
39. Sexualkunskapen på grundskolans låg- och mellanstadier. Esselte. U.
40. Revision av vattenlagen. Norstedt & Söner. Ju.
41. Företag och Samhälle. Del 1. Esselte. I.
42. Företag och Samhälle. Del 2. Esselte. I.
43. Ungdom — Bostad. Esselte. In.
44. Språkundersökningen bland finländska barn och ungdomar i Sverige. Esselte. U.
45. Gruvrättslig speciallagstiftning. Svenska Reproduktions AB. Ju.
46. Den äldre arbetskraften inom bygggnadsindustrin. Esselte. In.
47. Skydd mot avlyssning. Norstedt & Söner. Ju.
48. Svensk författningssamling. Norstedt & Söner. Ju.
49. Yrkeskadeförsäkringens finansiering. Esselte. S.
50. Viss medicinsk och farmaceutisk yrkesutbildning. Svenska Reproduktions AB. U.
51. Mellansvensk gruvindustri. Almqvist & Wiksell, Uppsala. I.
52. Om lotterier. Norstedt & Söner. H.
53. Distriktsveterinärernas tjänstgöringsförhållanden, m.m. Svenska Reproduktions AB. Jo.
54. Forskning för försvarssektorn. Norstedt & Söner. Fö.
55. Vågar till högre utbildning. Del 2. Organisation och information. Esselte. U.
56. Ersättning vid vissa sjukvårdande åtgärder och sjukresor. Esselte. S.
57. Narkotikamissbruk hos inskrivningsskyldiga 1968/1969. Tryckeribolaget. S.
58. Yrkesutbildning och arbetsliv. Svenska Reproduktions AB. U.
59. TEKO-industrierna inför 70-talet. Del I. Analys, slutsatser, förslag. Tryckeribolaget. I.
60. TEKO-industrierna inför 70-talet. Del II. Bilagor. Tryckeribolaget. I.

Statens offentliga utredningar
1970: 60
Industridepartementet

TEKO-industrierna inför 70-talet

Del II Bilagor

Betänkande avgivet av 1968 års utredning
av textil- och konfektionsindustrierna
Stockholm 1970

Innehåll

Bilaga 1	<i>Direktiven</i>	5	7.2	Analys av nuvarande förhållanden hos utvalda damkonfektionärer	67
Bilaga 2	<i>Tidigare utredningar på TEKO-området</i>	9	8	Konkurrensrådet för den svenska ylleindustrin	81
1	Inledning	9	9	Behovet av genomgripande förändringar och de viktigare alternativa åtgärder som bör övervägas	85
2	Svenska utredningar	9	10	Appendix: Besökta företag	92
2.1	Partsutredningen 1958	9	Bilaga 4	<i>Underlag för marknadsbedömning — exemplifiering</i>	94
2.2	»Konkurrens under samverkan» 1959	10	1	Inledning	94
2.3	»Problem inom den tyngre konfektionsindustrin» 1961	10	2	ICI — undersökningens uppläggning	95
2.4	IUI-studier 1962 och 1967	10	3	Kostymer	95
2.5	Utredningar de tre senaste åren	11	4	Dräkter	96
3	De utländska utredningarna	11	5	Byxor och kjolar	97
3.1	Materialet	11	6	Kavajer och jackor	98
3.2	Bakgrundsbeskrivningen	13	7	Överrockar och kappor	99
4	Förslag	17	8	Herrskjortor	100
4.1	Importrestriktioner	17	9	Klänningar och blusar	101
4.2	Omstrukturering	18	10	Överplagg av trikå	102
4.3	Arbetskraften	20	Bilaga 5	<i>Den handelspolitiska ramen</i>	104
4.4	Marknadspolitiken	22	1	Allmän bakgrund	104
4.5	Rationalisering	24	2	GATT	104
4.6	Finansieringshjälp och skatteförmåner	26	2.1	Tullar	104
5	Åtgärder med anledning av utredningarna	27	2.2	Kvantitativa restriktioner	107
Bilaga 3	<i>Undersökning av den svenska tyngre konfektionsindustrins och ylleväveriernas konkurrensläge</i>	29	2.3	Möjligheter till andra undantag	108
1	Sammanfattning och slutsatser	30	3	EFTA	109
2	Historisk utveckling och förändringar i den tyngre konfektionsindustrin och ylleindustrin	35	3.1	Huvudregeln	109
3	Den svenska marknaden för kläder	37	3.2	Åtgärder vid betalningsbalanssvårigheter	109
4	Exportmarknaden för svenska kläder	43	3.3	Åtgärder för att motverka snedvridning av handeln	109
5	Den svenska beklädnadshandelsstruktur	44	3.4	Antidumpingtullar och utjämningsavgifter	110
6	Konkurrensrådet för svenska tillverkare på den inhemska marknaden	48	3.5	Åtgärder vid svårigheter inom viss sektor	110
6.1	Sveriges import av kläder	51	3.6	Åtgärder till skydd för väsentliga säkerhetsintressen	110
6.2	Den svenska detaljhandelns attityder	53	4	Tullskyddet för TEKO-produkter	111
6.3	Leveranstider	54	4.1	Nuläget	111
6.4	Kollektioner	56	4.2	Förändringar genom Kennedyronden	111
6.5	Marknadsföring	57	5	Bilaterala överenskommelser	112
6.6	Export	57	6	Sammanfattande bedömning av den handelspolitiska rörelsefriheten	114
6.7	Statliga åtgärder	58	Bilaga 6	<i>Lönsamhetsundersökning — uppläggning och definitioner</i>	116
7	Viktigare drag hos de svenska tyngre konfektionsföretagen	58	1	Inledning	116
7.1	Aanalys av nuvarande förhållanden hos utvalda herrkonfektionärer	60	2	Ramar	116
			2.1	Tidsavgränsning	116
			2.2	Population	116

Bilaga 1   Direktiven

Direktiven för TEKO-utredningen framgår av statsrådsprotokollet den 17 maj 1968

»Statsrådet *Wickman* anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *tillkallande av sakkunniga för utredning av vissa frågor rörande textil- och konfektionsindustrierna.*

Textil- och konfektionsindustrierna (TEKO-industrierna) var under mellankrigstiden förhållandevis expansiva. Produktionsökningen låg vid ca 5 % per år för båda branscherna tillsammans. Framförallt var det bomulls- och konfektionsindustrin som bidrog till ökningen. Efter krigsårens stagnation skedde en ny snabb produktionsuppgång, underbyggd av uppdämda inhemska behov och försvagad utländsk konkurrens. I början av 1950-talet normaliserades efterfrågeutvecklingen samtidigt som importkonkurrensen skärptes, vilket ledde till en totalt sett stagnerande produktionsvolym fram till år 1958. Tiden därefter har kännetecknats av fortsatt hårt importtryck och lägre produktionsökning än genomsnittligt inom industrin men samtidigt av en målmedveten och i många fall framgångsrik satsning på export.

Medan produktionen inom TEKO-branscherna i stora drag utvecklats likartat fram till mitten av 1960-talet, har förändringarna i fråga om sysselsättningen gått i olika riktningar. Under 1920-talet undergick TEKO-industriernas andel av den totala sysselsättningen inom industrin ingen nämnvärd förändring för att därefter stiga under 1930-talet. Därefter har andelen successivt sjun-

kit. Denna utveckling har varit märkbar inom textilindustrin där sysselsättningen under perioden 1945—1965 sjunkit med ca 30 %, medan antalet sysselsatta inom konfektionsindustrin varit relativt konstant.

För båda branscherna har den här angivna utvecklingen följt en trend som innebär att de renodlade konsumtionsvaruindustriernas andel sjunker vid stigande levnadsstandard medan bl a verkstadsindustrins och den kemiska industrins andelar stiger.

Den ökade takten i denna omvandling återspeglas i en absolut nedgång i produktionen de senaste åren. Nedgången blev först märkbar och har hittills varit störst inom textilindustrin. För innevarande år förutses produktionsminskning även inom konfektionsindustrin. Sysselsättningen inom branscherna tillsammans har sjunkit med över 10 000 personer, eller ca 12 %, sedan år 1965.

Från statsmakternas sida har vidtagits vissa temporära åtgärder för att lösa akuta sysselsättningsproblem. Här kan nämnas överenskommelser vid olika tidpunkter om begränsning av importen till Sverige.

Vidare kan nämnas det nyligen givna bemyndigandet till överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap att upparbeta en del av beredskapslagren av ull till väv. Detta har medverkat till att upprätthålla sysselsättningen inom ylleindustrin. För att öka sysselsättningsmöjligheterna och differentiera industrin inom södra delen av Älvsborgs

län dit problemen i hög grad är koncentrerade frigavs under en del av år 1966 investeringsfonderna för företag som gjorde investeringar inom Borås-området.

Utvecklingen på konfektionssidan har under den senaste tiden tilldragit sig speciell uppmärksamhet. Kommerskollegium har nyligen färdigställt en utredning av de problem som sammanhänger med lågprisimporten av konfektion. Utredningen visar att vissa delar av konfektionsindustrin utsatts för en förstärkt importkonkurrens. För vissa, ofta mer standardbetonade, artiklar har importandelen starkt ökat. För år 1967 pekar siffrorna på en övertillförsel till den svenska marknaden vilken kommer till synes i viss lagerökning hos tillverkarna. Tillgängliga uppgifter tyder på en klar försämring av orderingången från hemmamarknaden för den svenska industrin. Kollegiet anser det vara svårt att utan mer ingående undersökningar bedöma industrins möjligheter att möta utvecklingen och föreslår att en särskild branschutredning tillsätts för allsidig analys och bedömning bland annat av TEKO-industriernas konkurrensförutsättningar och utvecklingsmöjligheter på sikt. Vidare finner kollegiet läget för industrin vara sådant att det får anses motiverat vidta temporära åtgärder för att få utvecklingen under kontroll. Kollegiet anser dock att dessa åtgärder bör begränsas till förhandlingar med vissa länder i syfte att nå överenskommelse om temporära exportbegränsningar. Det till kollegiet knutna handelspolitiska rådet har inte haft undantag av att ett par ledamöter i rådet ansåg att de temporära åtgärderna borde ske i form av en svensk importreglering.

TEKO-industriernas problem har tidigare utretts ganska ingående. Den sk partsutredningen för textilindustrin redovisade år 1958 dels en sammanfattande rapport 'Textil, en industri i omvandling' och dels ett antal separata utredningar. I slutet av följande år överlämnade den statliga textilutredningen sitt betänkande, 'Konkurrens under samverkan — ett förslag till handlingsprogram för textil- och konfektionsin-

dustrin' (SOU 1959:42). Programmet berörde centrala områden som produktion, marknadsföring inklusive export samt forskning och utbildning. Bland föreslagna åtgärder kan nämnas ökad företagssamverkan inklusive förbättrat och intimare samarbete mellan vävare och konfektionärer, ytterligare koncentration av produktionen, försiktighet i fråga om stöd till icke lönsamma företag, samordning och intensifiering av exportansträngningarna, inrättande av speciella exportkontor, bättre planering av statens och kommunernas inköp, bättre ordning beträffande tillfälliga utförsäljningar samt aktivare insatser inom forskning, utveckling och utbildning.

I flera avseenden har textilutredningens förslag och rekommendationer följts. Det gäller tex företagssamverkan och ökade exportansträngningar. I fråga om företagskoncentrationen har utvecklingen gått snabbt inom ylle- och bomullsindustrin men förhållandevis långsamt inom konfektionsindustrin.

I likhet med kommerskollegium anser jag att det aktuella läget inom berörda industrier påkallar en ny undersökning av deras konkurrensförutsättningar och utvecklingsmöjligheter liksom av de åtgärder, bl a från statens sida, som kan behöva vidtas för att främja TEKO-industriernas framtida konkurrenskraft. Svårigheterna är denna gång mera koncentrerade till konfektionssidan än vad som var fallet då de tidigare utredningarna gjordes. Det bör dock framhållas att konfektionsindustrins svårigheter i betydande grad överförs på textilindustrin, vars produkter till stor del utgör råvara inom konfektionsindustrin.

Särskilda sakkunniga bör tillkallas för att behandla dessa frågor.

De sakkunniga bör till att börja med göra en snabb kartläggning av det aktuella läget inom TEKO-industrierna. Denna del av arbetet torde väsentligen kunna baseras på redan befintligt utredningsmaterial. Detta gäller tex kommerskollegiums förut omnämnda utredning och avsnittet om TEKO-industrierna i koncentrationsutredningens nyligen publicerade betänkande om indu-

strins struktur- och konkurrensförhållanden (SOU 1968: 5). Här kan också nämnas de studier som pågår inom Industriens utredningsinstitut rörande lågprisimportens sammansättning och omfattning samt vissa analyser härav, ävensom vissa utredningar som under senare år gjorts inom berörda branscher.

De sakkunnigas bedömning måste vidare baseras på en undersökning av vilka faktorer som betingar den nuvarande lågprisimporten och hur dessa faktorer kan väntas utvecklas samt på studier av situationen inom TEKO-sektorn i andra med Sverige jämförbara länder.

På grundval av detta material bör de sakkunniga göra en bedömning av hur den sannolika utvecklingen på TEKO-området skulle gestalta sig om inga särskilda näringspolitiska åtgärder vidtas. Härigenom skapas underlag för överväganden om behovet av sådana.

Det bör stå de sakkunniga fritt att sedan det kartläggande arbetet slutförts framlägga delförslag beträffande åtgärder av brådsakande natur som då kan visa sig påkallade.

Strukturumvandlingens problem är som redan antytts särskilt påtagliga inom konfektionsindustrin på grund av den snabbhet med vilken betingelserna för denna bransch nu förändras. Vidare skapar den starka regionala koncentration som utmärker båda branscherna speciella sysselsättningsproblem.

Näringspolitiken bör inte syfta till att med handelspolitiska eller andra stödåtgärder bevara industrier som inte kan hävda sig utan statligt skydd. Dess mål bör i stället vara att stimulera en utveckling mot effektiva och på sikt internationellt konkurrenskraftiga företag. Den omvandling som kan vara nödvändig måste dock ske i former och i en takt som reducerar svårigheterna för de anställda och begränsar kapitalförstöringen. De sakkunniga bör därför ägna särskild uppmärksamhet åt effekterna för sysselsättningen av TEKO-industriernas framtida utveckling liksom av de sakkunnigas förslag. De sakkunniga bör i detta av-

seende hålla nära kontakt med arbetsmarknadsmyndigheterna.

Resultatet av utredningen bör kunna läggas till grund för planeringen av de arbetsmarknads- och näringspolitiska åtgärder, som eventuellt kan visa sig nödvändiga för att på sikt trygga sysselsättningen för de anställda i de regioner som nu har hög koncentration av TEKO-industri.

De sakkunnigas huvuduppgift bör alltså vara att undersöka TEKO-industriernas möjligheter att under rådande internationella förhållanden framgångsrikt och varaktigt stärka sin konkurrenskraft genom fortsatt strukturell omvandling. Den ökade köpkraften och modemedvetenheten, den växande fritiden med därav följande allt större behov av utrustning öppnar intressanta möjligheter att skapa nya och konkurrenskraftiga produkter. Genom ett framgångsrikt utnyttjande av sådana konkurrensmedel som mode, design och kvalitet har åtskilliga företag inom TEKO-industrierna också mycket framgångsrikt genomfört en nyinriktning av sin produktion. De sakkunniga skall självfallet i sitt arbete beakta konsumenternas intresse av en förmånlig pris- och kvalitetsutveckling på textilområdet.

Mot bakgrund av den för vissa textilprodukter sjunkande självförsörjningsgraden bör de sakkunniga i kontakt med överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap också beakta de särskilda beredskapssynpunkter som kan vara väsentliga i detta sammanhang. Jag vill erinra om att överstyrelsen f n studerar denna fråga och väntas under året lägga fram resultat härav.

Bland de åtgärder eller förhållanden som bör bli föremål för de sakkunnigas överväganden kan här nämnas följande.

Möjligheterna till fortsatta rationaliseringar inom TEKO-industrierna bör övervägas, såväl vad gäller produktion som marknadsföring och administration. På produktionsidan bör det vara av speciellt intresse att överväga om ytterligare kostnadsbesparande mekaniserings- och hanteringsfördelar kan vinnas inom konfektionen. Undersökningen kan här också inriktas på

bl a de möjligheter som kan finnas till samverkan i olika former, exempelvis i fråga om specialisering och funktionsfördelning. Av intresse är vidare att utreda förutsättningarna för en ytterligare breddning och ökning av den under senare år starkt expanderande exporten. En annan viktig uppgift är att klarlägga vilka finansiella resurser, som kan bli behövlige i den fortsatta rationaliserings- och integrationsprocessen.

Med beaktande av forskningsverksamheten vid bl a Svenska textilforskningsinstitutet bör behovet av insatser för forskning och serviceverksamhet övervägas.

Då möjligheterna att genomföra olika åtgärder i hög grad blir beroende på industrin själv är det självfallet av vikt att de sakkunniga bedriver sitt arbete i aktiv samverkan med de berörda branschernas organisationer och enskilda företag. Därigenom ökas möjligheterna att åstadkomma för branscherna praktiskt användbara och nyttiga utredningsresultat och att skapa ett positivt intresse hos företagen att dra nytta av de förslag till åtgärder som kan komma att läggas fram.

På grund av det anförda hemställer jag att Kungl Maj:t bemyndigar mig

- att tillkalla högst tio sakkunniga med uppdrag att utreda vissa frågor rörande textil- och konfektionsindustrierna,
- att utse en av de sakkunniga att vara ordförande,
- att besluta om experter, sekreterare och annat arbetsbiträde åt de sakkunniga.

Vidare hemställer jag att Kungl Maj:t föreskriver

- att de sakkunniga får samråda med myndigheter samt begära uppgifter och yttranden från dem,
- att ersättning till ledamot, expert och sekreterare skall utgå i form av dagarvode enligt kommittékungörelsen den 28 juni 1946 (nr 394), om annat ej föreskrivs,
- att kostnaderna för utredningen skall betalas från sjunde huvudtitelns kommittéanslag.

Slutligen hemställer jag att Kungl Maj:t

medger att statsrådsprotokollet i detta ärende får offentliggöras omedelbart.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.»

Bilaga 2 Tidigare utredningar på TEKO-området

1 Inledning

TEKO-industrierna har ägnats olika typer av utredningar både i Sverige och utomlands. I denna bilaga har kortfattat refererats dels viktigare svenska utredningar sedan slutet av 1950-talet, dels några mera kända utländska utredningar från de senaste tre åren.

Sammanställningen av det svenska materialet har gjorts inom TEKO-utredningens sekretariat. Det utländska materialet har sammanställts i etapper. Genom medverkan av branschorganisationerna och utrikesdepartementet hade sekretariatet i oktober 1969 erhållit sex utländska utredningar, och dessa refererades för utredningens räkning av amanuens Bo Engström, Företagsekonomiska institutionen vid Uppsala Universitet. Därefter erhöles ytterligare fem utredningar som refererades på sekretariatet. Slutligen erhöles från UD dels uppgifter om vilka lagförslag som utredningarna för- anlett, dels aktuella lagförslag i Italien och Kanada. Dessa olika delar av materialet har redigerats samman av Göran C-O Claesson.

2 Svenska utredningar

2.1 »Partsutredningen» 1958

De svenska TEKO-industriernas situation undergick en gradvis försämring under 1950-talet. Efterfrågeutvecklingen på hem-

mamarknaden stagnerade. En stigande konkurrens från importen började få allt större verkningar för företagen. Utvecklingen analyserades ingående i den sk partsutredningen för textil- och konfektionsindustrierna, d v s en utredning som genomfördes i samarbete mellan arbetsgivarnas och de anställdas organisationer. (Slutrapporterna: Textil — en industri i omvandling, Stockholm 1958 och Slutrapport från branschutredningen inom konfektionsindustrin, stencil 1958.)

Partsutredningen lät verkställa flera specialundersökningar som behandlade textilindustrins internationella problem, den textila konsumtionen, arbetsmarknad och löner samt lönsamhetsutvecklingen inom textilindustrin. (Rapporterna: Ekström, Henriksson, Paues, Savosnich och Svennilsson: Textilindustrins internationella problem, Stockholm 1957. Ekström: Den textila konsumtionen, Stockholm 1958. Karlsson, Meidner, Rüdmer och Wohlfart: Arbetsmarknad och löner, Stockholm 1958. Henriksson: Lönsamhetsutveckling för textilindustrin, Stockholm 1958.)

Av de undersökningar som partsutredningen animerade till bör i detta sammanhang särskild uppmärksamhet ägnas åt Den textila konsumtionen av John Ekström. Denna bok publicerades 1958 och gav en totalbild av utvecklingen som bröt mot då vanliga föreställningar. Den vitt spridda föreställningen om stagnation motsades av

prognosen. Dels skulle den totala konsumtionen öka i takt med realinkomsten, dels skulle omfattande förskjutningar komma att inträda mellan olika varugrupper. Triå och syntetfibrer skulle öka. Förhållandet mellan råvaruproducenter, textilfabrikanter, konfektionärer och distributörer skulle komma att underkastas stora förändringar.

Sedan partsutredningens olika betänkan lades fram har branschorganisationerna fortsatt att följa utvecklingen genom utredningar av olika omfattning, ofta gemensamt verkställda. Viktigare rapporter är tex Den textila arbetskraftens åldersstruktur (Sveriges Textilindustriförbund PM december 1965), Utlåtande från paritetisk kommitté inom textilindustrin för studium av trenderna beträffande sysselsättningen (PM 10.1.1966) samt Utlåtande från paritetisk kommitté inom konfektionsindustrin för studium av trenderna beträffande sysselsättningen (PM 1.3.1966).

2.2 »Konkurrens under samverkan» 1959

Mot den bakgrund som partsutredningen tecknat ansågs det angeläget att samhället medverkade till att påskynda rationaliseringsprocessen inom textil- och beklädnadsindustrierna. Chefen för handelsdepartementet tillkallade år 1958 sakkunniga med uppgift att föreslå åtgärder som kunde vara ägnade att lägga grunden till en konkurrenskraftig produktion av textilvaror. De sakkunniga avgav 1959 ett betänkande i frågan. (Konkurrens under samverkan — ett förslag till handlingsprogram för textil- och konfektionsindustrin, SOU 1959:2.)

Utredningen rekommenderade en rad åtgärder som berörde produktion, export, försäljning och distribution samt forskning och utbildning. Utredningen fann det inte erforderligt att föreslå särskilda åtgärder för att påskynda krympningen av industrin. Självsaneringen borde inte förhindras men anpassningen måste ske under så lugna och smidiga former som möjligt.

2.3 »Problem inom den tyngre konfektionsindustrin» 1961

Även under 1960-talet behandlades TEKO-industriernas problem i olika utredningar. Den första av dessa kom 1961 och behandlade förhållandena i konfektionsindustrin (af Trolle: Problem inom den tyngre konfektionsindustrin. Handelshögskolan i Göteborg, Skrifter 1961:3). Efter en diskussion av överkapacitetsproblemets återverkningar på företagen, frågan om den optimala företagsstorleken inom branschen och möjligheterna till sanering av industrin utmynnade utredningen i ett förslag till handlingsprogram. Handlingsprogrammet uppdelades i två principiellt skilda delar, nämligen ett upplysningsprogram riktat till företagen och ett program som avsåg direkta strukturingrepp.

Upplysningsarbetet borde i första hand inriktas på att klargöra riskerna med nytt företagande inom branschen. I andra hand borde man genom upplysning söka skapa en bättre företagspolitik.

Strukturprogrammet borde främst inriktas på att ge hjälp åt företagare som avsåg lägga ned sin verksamhet. Vidare behövdes experthjälp åt företagen för att dessa skulle kunna skära ned sin verksamhet till en mer ekonomisk storlek. Kollektiva åtgärder rekommenderades i syfte att underlätta fusioner mellan företag i den mån man härigenom kunde minska kapaciteten och samtidigt öka företagens ekonomiska styrka.

Utredaren menade att det måste skapas någon form av organ för att genomföra de föreslagna uppgifterna. Handlingsprogrammet skulle enligt utredaren medföra avsett resultat om det genomfördes men han ansåg att skapandet av en handlingskraftig ledning skulle bli ett svårt problem.

2.4 IUI-studier 1962 och 1967

Industriens Utredningsinstitut framlade 1962 en studie med titeln Konsumtionen av överkläder 1949—60. Syftet var att söka belysa och förklara konsumtionsutvecklingen för överkläder under 1950-talet. Vidare

gjordes beräkningar av marknaden för överkläder 1960—65.

1967 publicerade IUI Beklädnadskonsumtionen — ny analys och prognos för 1975 av John Ekström och Svante Lundberg (småtryck från IUI nr 41, Stockholm 1967). I denna skrift justerades prognostekniken med ledning av hur prognosen från 1958 utfallit. I mellantiden hade Europe's Future Consumption publicerats, en samlingsvolym med konsumtionsprognoser för åtta västeuropeiska länder.

Genomgången av prognosen från 1958 visade att den kvantitativa tillväxten för färdigvarorna skett i stort sett i den prognostiserade takten. Konsumtionen hade vidare, vilket stämde med prognosen, kännetecknats av att användningsegenskaper tillmätts större vikt, att lätt konfektion fått ett genombrott, att de nya fibrerna varit på snabb frammarsch samt att en ökad differentiering skett med stora svängningar mellan olika varugrupper. Däremot visade det sig att prognosen slagit sämre i fråga om snabbheten i växlingarna mellan olika områden. Trikå hade gått upp mer och konfektion mindre än väntat.

En viktig utgångspunkt för den nya prognosen liksom för den gamla — och de utländska — var en bedömning av dels den kommande inkomstutvecklingen, dels inkomstelasticiteten på beklädnadsområdet. I stort sett räknade man överallt med en inkomstelasticitet beträffande den totala beklädnadskonsumtionen på omkring 1. Ekström och Lundberg diskuterade för Sveriges del möjligheten av en lägre inkomstelasticitet eftersom USA uppvisade en sådan om man bortser från den jämfört med Sverige annorlunda prisutvecklingen. De konstaterade emellertid att det fortfarande fanns en betydande nivåskillnad i beklädnadskonsumtionen mellan USA och Sverige som rimligtvis borde innebära betydande expansionsmöjligheter här.

Prognosen innebar beträffande den totala beklädnadskonsumtionen en ökning med i genomsnitt 3,5 % per år, d v s obetydligt mer än den antagna inkomstökningen och betydligt mindre än under föregående tids-

period. Ökningen angavs vara beroende av att kläderna relativt sett fortsatte att falla i pris, och konsumtionsandelen för beklädnadsposten väntades sjunka.

Liksom i tidigare arbeten underströks de stora skillnaderna i utveckling på olika varuområden.

2.5 Utredningar de tre senaste åren

1968 framlade Kommerskollegium en studie av TEKO-importen (PM 10.4.1968) som bl a föreslog att en statlig utredning skulle tillsättas. Kommerskollegiums studie refererades i TEKO-utredningens direktiv (bilaga 1), och materialet användes i TEKO-utredningens delrapport 1969.

1968 framlades även två betänkanden av Koncentrationsutredningen som innehöll material av intresse på TEKO-området. (Industrins struktur och konkurrensförhållanden, SOU 1968:5, och Strukturutveckling och konkurrens inom handeln, SOU 1968:6.) Vissa delar av framställningen i TEKO-utredningens slutrapport utnyttjar och kompletterar detta material.

Samtidigt med TEKO-utredningen har inom IUI pågått en utredning om importen från låglöneländerna på en rad varuområden, bl a TEKO-området. Denna utredning har äsyftat en analys av vad som händer inom branscher som möter hård lågpriskonkurrens. Studien kommer inom kort i bokform. TEKO-utredningen har kunnat utnyttja material och slutsatser från denna utredning under arbetet med kapitlet (5) om utrikeshandeln.

3 De utländska utredningarna

3.1 Materialet

Sammanställningen grundas på nedan angivna utredningsrapporter från åren 1969—70. Inom parentes anges för varje rapport den benämning som används i den fortsatta framställningen.

Instilling fra Industridepartementets tekstilutvalg. Oslo 1969 (norska textilutredningen)

Cotton and allied textiles. Volume 1. The Textile Council. Manchester 1969 (brittiska bomullsutredningen)

The strategic future of the wool textile industry. HMSO. London 1969 (brittiska ylleutredningen)

Your future in clothing. Clothing EDC. HMSO. London 1970 (brittiska konfektionsutredningen)

Attainable production targets. Clothing EDC. HMSO. London 1969 (brittiska produktivitetensutredningen)

Man-made fibers. Production, consumption and capacity. OECD. Paris 1969 (OECD:s fiberutredning)

Die Textilindustrie der EWG. Analyse und Aussichten (1975). Bericht von Prof. J. de Bandt für die Kommission der Europäischen Gemeinschaft. Paris 1969 (EEC:s textilutredning)

The apparel import problem. American Apparel Manufacturers Association. 1969 (AAMA-utredningen om konfektionsimporten)

Economic profile of the apparel industry C. Priestland. AAMA. 1969. (AAMA:s konfektionsutredning)

Textiles and apparel. Volume 1, 2. U.S. Tariff Commission. Washington D.C. 1968 (USA:s TEKO-utredning)

Labor in the textile and apparel industries. U.S. Department of Labor. Washington D.C. 1969 (USA:s arbetskraftsutredning).

Den norska textilutredningen gör en sammanfattande analys av utvecklingen inom norsk textilindustri under åren 1960—68 och framlägger ett flertal förslag till åtgärder i syfte att förbättra industrins konkurrenskraft.

I de brittiska utredningsrapporterna om ylle- och bomullsindustrierna lämnas detaljerade uppgifter om kostnads- och lönsamhetsutvecklingen. Utredningarna behandlar vidare industriernas struktur samt finansierings-, marknadsförings- och arbetskraftsproblem. Dessutom redovisas prognoser.

Brittiska konfektionsutredningen ger en prognos för år 1978 över konsumtionsutgifterna för olika beklädnadsvaror och de-

ras fördelning på skilda slag av distributionsföretag. Antagliga förändringar i internationell handel, distributionssystem liksom i konsumentbeteende diskuteras. Utredningen studerar också teknologiska framsteg samt produktivets- och prisutvecklingen.

Den brittiska produktivetsutredningen gör jämförelser mellan produktivetsförhållanden i olika tillverkningsmoment inom brittiska företag och ett utvalt antal företag utomlands. Undersökningen avslutas med en utförlig handledning till företagen, som avses möjliggöra en produktivetsinriktad undersökning av vissa förhållanden i det enskilda företaget.

OECD:s fiberutredning redogör för produktions-, konsumtions- och kapacitetsutvecklingen på konstfiberområdet och redovisar en prognos fram till slutet av år 1970.

EEC:s textilutredning analyserar marknads- och företagsstrukturen inom Gemensamma marknaden och behandlar förhållanden som bör ligga till grund för beslut med syfte att stärka EEC-ländernas gemensamma konkurrenskraft.

AAMA:s utredning om konfektionsimporten är främst en partsinlägga från den amerikanska motsvarigheten till konfektionsindustriföreningen och konfektionsindustriförbundet.

AAMA:s konfektionsutredning behandlar bl a marknadsstrukturen och företagens ekonomiska, tekniska och personella förhållanden.

USA:s TEKO-utredning har gjort en omfattande kartläggning av utvecklingen inom textil- och konfektionsindustrin under åren 1961—66. Utredningen behandlar producentstrukturen, de anställda, konsumtion, produktion, försäljning, import, export, priser, lönsamhet, investeringar, tullavgifter och utrikeshandel. Dessa områden genomgås systematiskt för olika bearbetningsstadier och fibermaterial. Vidare behandlas de stödåtgärder regeringen vidtagit under de senaste decennierna, och man undersöker vilken effekt dessa åtgärder haft på utvecklingen inom industrin.

USA:s arbetskraftsutredning behandlar

frågor rörande arbetskraften och angränsande ekonomiska faktorer.

Direktiven för dessa utredningar uppvisar stora likheter med direktiven för TEKO-utredningen. Utredningarna skall bedöma respektive industriers konkurrensförmåga och framtidsutsikter samt föreslå åtgärder som kan öka konkurrensförmågan. Om man bortser från de privata utredningarna i USA saknas direkt protektionistiska tongångar. Så klart frihandelsvänliga direktiv som de svenska har emellertid endast den norska utredningen. Direktiven för EEC:s textilutredning säger att utredningen skall utformas på ett sådant sätt att den kan ligga till grund för en gemensam politik.

Utredningarnas sammansättning och arbetsmetoder redovisas inte klart i samtliga fall. Några har karaktären av myndighetsutredningar, andra har arbetat i liknande former som TEKO-utredningen. De brittiska utredningarna följer två helt avvikande mönster. Bomullsutredningen arbetade i ett första stadium i projektkommittéer under en verkställande kommitté och lät sedan projektkommittéerna avlösas av en kommitté som författade utkast till slutrapport. De övriga brittiska utredningarna anlät konsultfirmor för alla stadier i arbetet fram till rapportutkast.

Parallellt med TEKO-utredningen har pågått en liknande utredning i Kanada. Denna har hittills inte lett till ett betänkande men en regeringsdeklaration gjordes 14.5.1970 på grundval av utredningens arbete. Denna deklaration refereras i det följande tillsammans med utredningarna. Slutligen refereras även ett lagförslag från italienska regeringen vilket föranlett ändringsyrkande från EEC-kommissionen.

3.2 Bakgrundsbeskrivningen

Urvalet för sammanställningen

Bakgrundsbeskrivningen i de utländska utredningarna varierar med de olika utredningarnas mer eller mindre specificerade syften liksom med respektive lands speciella problem. I Storbritannien måste man t ex ägna ingående uppmärksamhet åt sam-

väldepreferenserna medan USA-utredarna omvänt tvingas diskutera de problem som uppkommer genom att USA är den enda större marknad där u-länderna i stort sett konkurrerar på lika villkor med i-länderna.

Vissa ämnen av intresse för svenska bedömare återkommer emellertid i de flesta utredningarna. Att syntetfibrer är på frammarsch och att produktiviteten stiger noteras t ex i de flesta fall. Importrestriktioner eller frihandel liksom olika former av importrestriktioner är ett annat återkommande ämne. Ett annat är framtidsbedömningen, från resonemangsvis anförda synpunkter till principiella prognoser beträffande efterfrågeutvecklingen. Industristrukturen behandlas i flertalet utredningar, ofta med betoning av frågan om horisontell och/eller vertikal integration.

Teknisk bakgrund

Utredningarna har i stort sett samma uppfattning beträffande den tekniska utveckling som är att vänta. Syntetfibrer och triå väntas fortsätta sin frammarsch, och produktiviteten väntas öka ungefär som under den senaste tioårsperioden. Däremot beskrivs inte i någon rapport några radikalt nya utvecklingslinjer på det tekniska området.

Den mest konkreta beskrivningen av fiberutvecklingen ges i *OECD:s fiberutredning*. Enligt denna planerade OECD:s medlemsländer obetydliga kapacitetsökningar för cellulosa-fibrer under åren 1968—70 medan de planerade ökningarna för syntetfibrer varierade från 30 till 42 procent. I USA planerades kapacitetsökningar för tillverkning av polyestrar med totalt 70 procent medan tillverkningskapaciteten för polyamider och acryler beräknades öka med 24 procent vardera. I de europeiska OECD-länderna planerades under samma tid kapacitetsökningar för tillverkning av polyestrar med 58 procent medan ökningarna för polyamider och acryler planerades till 33 resp 47 procent. Kapacitetsutnyttjandet låg år 1968 på mellan 82 och 88 procent varför ytterligare produktionsökningar kan göras genom höjning av utnyttjandegraden.

En översikt över produktivitetsutvecklingen lämnas i *EEC:s textilutredning*. Enligt denna har sedan år 1959 antalet anställda inom EEC:s textilindustrier sjunkit med en takt av 1,3—1,5 % per år, vilket representerar en avgång av ca 200 000 personer fram till och med år 1968 från ursprungligen 1,9 miljoner. Om denna trend skulle fortsätta, skulle ytterligare ca 200 000 personer avgå fram till år 1975. En önskvärd förbättring av produktiviteten skulle föra upp detta antal till 310 000 à 330 000. I händelse av en total liberalisering av handeln skulle man vara tvungen att räkna med en avgång av ca 600 000 arbetare.

Att produktiviteten per arbetare i genomsnitt ökar snabbare än produktionen får inte undanskymma det faktum att trenderna varierar avsevärt från delbransch till delbransch. Åtskillnad bör enligt EEC-utredningen göras mellan:

- o verkligt expanderande sektorer i vilka den stigande produktionstakten är märkbart högre än produktivitetstökningen, t ex triká där personalstyrkan år 1968 var 20 % högre än år 1966
- o sektorer som expanderar men vilkas produktivitet har utvecklats i samma takt som produktionen, t ex silketvinning och mattor
- o sektorer med måttlig expansion eller stagnation och med en produktivitetstökning som är större än produktionsökningen, t ex bearbetningen av artificiella fibrer
- o sektorer under tillbakagång där produktionsnedgången går jämsides med en produktivitetstökning. Denna kategori inkluderar de traditionella branscherna bomull och ylle, där personalstyrkan uppvisar en årlig minskning på 3,9 resp 2 % mellan 1958 och 1966.

Denna differens i den takt varmed arbetskraften skärs ned alltefter branschens art är mycket viktig, särskilt för lokaliseringspolitiken. Det är för de traditionella branscherna som de kraftigaste nedgångarna kan noteras, och dessa branscher är på det hela taget mer geografiskt koncentre-

rade än branscher med en gynnsammare utveckling.

Importrestriktioner

En klart uttalad preferens för frihandeln som princip finns i den norska textilutredningen. Hos de övriga utredningarna skymtar denna princip men det allmänna intryck läsaren får är att TEKIO-industriernas speciella problem nödvändiggör någon form av restriktioner, åtminstone under en övergångstid. Nedan sammanfattas några av de mer preciserade uttalandena på denna punkt.

Den *brittiska konfektionsutredningen* nämner att åtminstone ett stort detaljistföretag har lyckats väl med inköp i Hongkong av produkter som företaget självt utvecklat för den brittiska marknaden. Utredningen påpekar att den brittiska industrins läge försämras om lågprisländernas producenter på detta sätt förmår konkurrera med den även i fråga om samarbete med köparna, exakthet och produktionskontroll.

De sektorer av beklädnadsindustrin, för vilka man kan förutse den minsta inhemska efterfrågeökningen, är samtidigt de som är mest utsatta för importtryck, och detta tryck väntas stiga under den senare hälften av 70-talet.

EEC:s textilutredning menar att importskydd kan behövas under en tid för att man skall kunna pröva »trovärdigheten» i priserna på produkterna från utlandet. Först därefter kan man ange hur stor den inhemska industrin bör vara sett från ett långsiktigt effektivitetsperspektiv. Om inte importtrycket mildras, kan en ändamålsenlig omstrukturering av branschen omöjliggöras.

En analys av den internationella konkurrensutvecklingen för textilindustrins produkter visar enligt EEC-utredningen att konkurrensen skärps mestadels just beträffande de produkter som har en sjunkande efterfrågan på hemmamarknaden. Detta kan förmodas delvis bero på att tillverkarna av dessa produkter tvingas söka större marknader.

Industrin är, framhåller EEC-utredning-

en, vid sina kontakter med kreditmarknaden i behov av att kunna framlägga säkra kalkyler över möjligheterna till framtida återbetalningar. Detta är endast möjligt om de osäkerhetsmoment undanröjes, som vidlåter handelsliberaliseringen. Vad som krävs är en noggrann tidtabell beträffande liberaliseringsprocessen.

Flera av utredningarna är inne på tanken att en liberalisering bör ske men i reglerad takt. Utgångspunkten för detta resonemang synes vara förekomsten av kvotering i flera länder samt avtalet inom Gatt för att söka reglera detta kvoteringsystem i syfte att motverka i-ländernas protektionism. Hittills har de flesta kvoteringsavtal gällt handeln med bomullsvaror. Flera utredningar är inne på tanken att dessa avtal utvidgas till att i större utsträckning också gälla konstfibermaterial.

Den *brittiska bomullsutredningen* har, som framgår av förslagsredogörelsen nedan, föreslagit att kvoteringsystemet för TEKO-handeln med samväldesländerna byts ut mot en tull. Någon allmän utveckling mot slopande av kvoteringsystemet är dock inte att vänta under de närmaste åren om man skall döma av utredningarna. Snarare kan protektionistiska åtgärder väntas öka i omfattning om än möjligen med avtrappningsbestämmelser.

Regeringsdeklarationen i Kanada sammanfattar en inställning som förefaller att vara vanlig. Frihandel framstår i denna deklaration som den principiella utgångspunkten — men fortsatta och under vissa omständigheter ökade restriktioner kan trots detta vara nödvändiga i avvaktan på att det internationella förhandlingsarbetet för att åstadkomma liberalisering skall ge resultat.

Framtidsbedömningen

Den mest preciserade prognosen återfinns hos den *brittiska konfektionsutredningen*. Konsumentens efterfrågan på kläder bestäms enligt denna prognos av en rad faktorer bland vilka märks inkomststegringen, minskande sociala barriärer, ökande efterfrågan på lättskötta plagg, den längre fri-

tiden och de begränsade möjligheterna att via marknadsåtgärder höja den totala konsumtionen av kläder.

Utredningen antar att den andel av konsumenternas inkomster som används för klädköp kommer att fortsätta att minska. Konsumtionsutgifterna för kläder kommer dock att stiga med ca 2,5 % per år i fast penningvärde mellan åren 1968 och 1978.

Ingen absolut försäljningsökning förutses för de inhemska företagen, och importandelen väntas öka.

Bilden är emellertid differentierad. Prognosen över hemmamarknadens efterfrågan på överkläder för kvinnor och flickor visar en ökning med 3,6 % per år fram till 1978. På denna sektor kommer det att råda en för Storbritannien gynnsam handelsbalans.

Det potentiella importtrycket bedöms vara starkast beträffande lättare herr- och pojkkonfektion. Här antas försäljningen från brittiska fabrikanter minska i absoluta tal mellan åren 1973 och 1978.

De övriga utredningarnas framtidsbedömning är mindre specificerad och låter sig väl sammanfatta med få ord eftersom bedömningen i stort sett är densamma i alla rapporterna. Av speciellt intresse att notera är att ingen utredning väntar sig någon radikal avvikelse från den sedan länge observerade trenden att klädköpen ökar i ungefär samma takt som inkomsten.

Industriländernas TEKO-industrier väntas allmänt utvecklas i riktning mot större företag, ökad koncentration, ökad kapitalintensitet och minskning av antalet sysselsatta. De vertikala relationerna väntas innebära ett ökande beroende mellan olika led. Kraven på arbetskraft och företagsledning blir större, och antalet tekniker inom industrin väntas öka.

På grund av de relativt låga arbetskostnaderna i utvecklingsländerna blir marginalvinsterna genom ökad kapitalisering av industrin mindre i dessa länder än i industriländerna. Utvecklingsländerna kommer därför att ha mindre motiv för att göra nyinvesteringar i effektivare maskiner. Ingen utredning tror dock att produktiviteten inom den inhemska industrin kan höjas så myc-

ket att priskonkurrens med utvecklingslän- dernas industrier är möjlig.

Genom sitt större know-how har indu- striländernas textilindustrier betydande för- delar vad gäller tillverkning av modevaror, designvaror och kvalitetsvaror, och det är främst med dessa produkter man kommer att vara konkurrenskraftig i framtiden.

Enklare standardvaror kommer i allt större utsträckning att tillverkas i u-länder för export till i-länder. Genom etablering av dotterföretag i utvecklingsländer har indu- striländernas textilföretag, på grund av sitt höga organisatoriska och teknologiska kunnande, stora möjligheter att utvidga sitt produktsortiment och konkurrera på världs- marknaden också med billiga standardpro- dukter av egen tillverkning.

Strukturen

Såväl *bomullsutredningen* som *ylleutred- ningen i Storbritannien* har ägnat uppmärk- samhet åt frågan om fördelarna med verti- kalt integrerade företag. Utredningarna konstaterar att fusioner i sig själva inte ger några fördelar.

För att kunna utnyttja fördelarna med en vertikal struktur måste man genom ett vertikalt tänkande åstadkomma en effektiv uppsortering av de ingående marknadsmäs- siga, administrativa och tekniska bestånds- delarna. Fördelar av horisontell integra- tion bör främst ligga i tillverkning av mo- debetonade varor som har stor variation och där serierna blir för korta för att in- tressera vertikalt integrerade företag. Det bör dock observeras att de brittiska utred- ningarna behandlar denna fråga med en bakgrund som är annorlunda än den svenska.

Den vertikala integrationen är fortfaran- de mindre inom den brittiska bomullsindu- strin än inom de flesta andra länders bom- ullsindustri. Bara 40 % av antalet vävsto- lar kontrolleras av integrerade väverier/ spinnerier. Men koncentrationen bland de brittiska bomullsspinnerierna är större än i många västeuropeiska länder.

Den *brittiska konfektionsutredningen*

framhåller att stora förändringar sker av marknadsandelarna för olika typer av åter- försäljare. Storvarumarknader har börjat föra klädesplagg i den lägre prisklassen. Ge- nom dessa kommer en avsevärt större för- säljning att ske i framtiden, speciellt av skjortor, underkläder, pyjamas, byxor och stickade varor. I samband härmed kommer distributörmärken att få en växande bety- delse.

Utvecklingen av förbeställningar (speci- fication buying) är nära anknuten till de stora detaljistgruppernas ökande betydelse. Marks & Spencer har varit föregångare på detta område. Dessutom kan nämnas att åtminstone en stor grupp med framgång har gjort förbeställningar hos konfektionä- rer i Hongkong.

Framstegen för kedjeföretagen kommer enligt den brittiska konfektionsutredningen att göras på bekostnad av de medelstora, oberoende detaljisterna. De små specialis- terna kommer också att öka sin andel. Den- na polarisering av handeln kan komma att tvinga tillverkarna att välja mellan att pro- ducera i låg- eller mellanprislinjerna med standardiserade varor till de stora detaljis- terna och mode- eller speciallinjer till de små distributörerna.

EEC:s textilutredning anser det vara ett ovillkorligt krav att produktionsstrukturen koncentreras både i vertikal och horisontell riktning om textilindustrin inom EEC skall kunna bli konkurrensduglig. Denna kon- centration behöver emellertid inte nödvän- digtvis medföra större företag utan kan ske även genom att företagen specialiserar sig.

Rent tekniskt kan företagsstorleken be- dömas efter de produktionsorganisatoriska möjligheterna att skapa en kontinuerlig pro- duktionsprocess. Då hänsyn också måste tas till de finansiella och marknadsförings- mässiga kraven, vilka inte kan uppfyllas av alltför små företag, är utredningens all- männa slutsats att företagets storlek bör ökas genom sammanslagningar av horison- tellt eller vertikalt samhöriga produktions- enheter. I samband med dessa samman- slagningar bör företagen göra kapacitetsre- duceringar och specialisera produktionen

för att stärka konkurrensförmågan och höja lönsamheten.

Den strukturella svagheten i textilindustrin snedvrider enligt EEC-utredningen balansen mellan producenter och distributörer. Genom strukturrationaliseringen kan man åstadkomma den nödvändiga koncentrationen av beslutscentra. Det starkt utspridda beslutsfattandet leder, på grund av kortsiktiga ekonomiska fluktuationer, till ett konkurrenstryck vilket gör det svårt att uppfylla de krav som ställs på stora investeringar i avancerade tekniska sammanhang.

USA:s TEKO-utredning framhåller att två utvecklingsfaktorer förändrar den inhemska industrins struktur. För det första innebär den ökade användningen av konstfibrer att industrier med anknytning till dessa produkter, i synnerhet då den kemiska industrin, kommer att spela en betydligt större roll inom textilindustrin. För det andra går utvecklingen mot en större koncentration genom att stora företag blir ändå större och små företag läggs ned. Amerikanska textil- och konfektionsföretag är redan som regel mycket stora, och en betydande vertikal integration föreligger mellan spinnerier och väverier.

Lönsamhetsutvecklingen inom den amerikanska textilindustrin har under det senaste decenniet varit betydligt gynnsammare än i de västeuropeiska industriländerna, vilket bl. a. beror på den förhållandevis ringa ökningen av lågprisimporten.

4 Förslag

4.1 Importrestriktioner

Blicken brukar riktas mot importrestriktioner när en industri har svårigheter på marknaden. Genom framväxten av de stora handelsblocken med intern frihet från tullar och andra handelshinder har frågan om importrestriktioner kommit i ett delvis nytt läge. Försöken att öka handeln med u-länderna har inneburit ytterligare ett skäl till tveksamhet gentemot restriktioner som ett medel att hjälpa TEKO-industrierna.

En utredning, den *norska textiltutredningen*, säger i klartext att importrestriktioner numera inte är någon lösning och menar att den norska textilindustrin måste inrätta sig efter detta. Utredningen konstaterar att de internationella stapelvarorna därför inte kan tillverkas i Norge.

Övriga utredningar ställer sig inte lika kategoriskt avvisande till importrestriktioner men behandlar sådana främst som en tillfällig företeelse under en övergångstid. Hela frågan uppkommer ofta som ett ställningstagande från utredningens sida till den eventuella förlängningen av redan existerande restriktioner. Några av utredningarna har emellertid drivit resonemang härutöver som kan vara värda att notera.

Den *brittiska bomullsutredningen* föreslår regeringen överge den hittills tillämpade kvoteringen av bomullsimporten från samväldesländerna och i stället införa en tullavgift på 15 procent. Detta torde vara tillräckligt för att den inhemska industrin skall kunna konkurrera med importen förutsatt att ingen dumpning förekommer från exportländerna. Kvoteringsystemet är inte effektivt eftersom nya exportländer ständigt tillkommer och svårigheter därvid uppkommer med begränsning av den totala importen. Dessutom medför en minskad marknadsandel för bomullsvaror att nuvarande kvoteringsnivåer får en allt mindre begränsningseffekt.

Kvoteringsystemet bör dock behållas under en övergångsperiod fram till mitten av 1970-talet vid sidan om tullar för att industrin under denna tid skall kunna rekonstrueras för att höja sin internationella konkurrenskraft. Den brittiska bomullsutredningen anser att regeringen under denna tid bör förhindra en sådan stegring av importen som kan hindra rekonstruktionen och vidta effektiva åtgärder för att förhindra import av varor vilkas pris inte står i relation till de verkliga kostnaderna på grund av statliga subsidier, dumpning eller annat som medför förvrängningar av konkurrensituationen.

Utredningen föreslår vidare ändringar av importtullarna på yllevaror. För att und-

vika internationella underhandlingar har dessa förslag dock lämnats i separata konfidentiella rapporter.

EEC:s textiltutredning framhåller att ett omställningsprogram inte kan åstadkommas eller finansieras med mindre en noggrann tidtabell upprättas beträffande handelsliberaliseringen och osäkerheten som följer av denna liberalisering reduceras. Med ett visst marknadsskydd borde omstruktureringen kunna finansieras av företagen själva.

AAMA:s utredning om konfektionsimporten menar att det skydd som USA-industrin erhållit genom Long Term Arrangement (bomullsavtalet) har minskat i och med den ökande andelen importvaror av ickebomullsursprung. Från 1962 till 1968 försköts andelen bomullskonfektionsvaror i konfektionsimporten från 80 % till 45 %. Syntefibervarornas andel var år 1968 48 %.

Branschen behöver nu enligt utredningen ett avtal för alla sorters fibrer. USA kan ej klara av en okontrollerad ökning av importen utan att den inhemska industrin allvarligt skadas. Man bör eftersträva att en del av den inhemska konsumtionsökningen delas mellan andra länders företag. Regeringen skall vidare kunna vidta ytterligare inskränkningar av importen, om den inhemska konsumtionsnivån blir statisk eller börjar minska.

Ett avtal för importen bör täcka handeln med alla exporterande länder. Överenskomsten bör uppgöras bilateralt och produktvis och oberoende av fiberinnehåll i importerade TEKO-varor.

USA:s TEKO-utredning står i viss motsättning till *AAMA-utredningens* tankegång att den ökande importen av konfektionsvaror till USA till stor del beror på återförsäljares aktiva försök att få en större bredd och variation i produktsortiment och priser. Importen är till största delen lågprisimport, och eftersom dessa varor till stor del köpes av låginkomsttagare, skulle ytterligare importrestriktioner verka som en extra skatt på låginkomsttagare.

Den *kanadensiska regeringsdeklarationen* utgår från ett principiellt frihandelsresone-

man och framhåller att ansträngningar skall göras för att genom internationella förhandlingar åstadkomma minskning av handelshindren generellt. Kanada kan emellertid inte isolerat övergå till — eller ens vidmakthålla — en frihet som får stora interna skadeverkningar.

Enligt deklarationen kan därför regeringen komma att införa global importkvotering. Möjligheterna till effektivare antidumpingåtgärder skall undersökas. Lågprisimporten skall övervakas och hindras gå över en viss gräns — men för att skyddsåtgärder skall vidtas fordras dels att varuområdet i fråga inte är ett av dem som regeringen anser det vara utsiktslöst för kanadensisk industri att vara verksam på, dels att importen orsakar allvarliga skadeverkningar, dels att industrin själv vidtar strukturförändrande åtgärder. Regeringen tänker sig inrätta en Textile Review Board för att bedöma sådana frågor.

4.2 Omstrukturering

Enligt *norska textiltutredningen* är det viktigt att enskilda företag som har en splittad produktionsapparat får möjlighet att strukturrationalisera genom att byta och köpa maskiner av varandra och därigenom kunna specialisera sig på vissa produkter eller ställa om driften till nya produkter. Det är också viktigt att textilföretagen ökar flexibiliteten i produktionsapparaten. Investeringar måste därför värderas på grundval av mycket kortare förbrukningstider än man hittills har gjort.

Specialanalyser bör enligt utredningen göras av vissa delar av textilindustrin för att undersöka förutsättningarna för sammanslagningar. Dessa analyser bör genomföras av konsultföretag i samarbete med berörda fabriker. Staten bör svara för konsultföretagets kostnader. För att sammanslagningar skall vara meningsfulla måste de göras på ett så tidigt stadium att båda företagen har något värdefullt att bidra med i form av ledning, arbetskraft, intressanta produkter, försäljningsorganisation, maskiner eller anläggningar.

Specialisering bör genomföras i en snabbare takt och vid ett större antal fabriker än som hittills skett. Företagen rekommenderas att omställa produktionen från internationella stapelvaror till specialvaror, designvaror, tekniska nyheter och andra varor för vilka man kan skaffa sig särskilda försäljningsargument och där man inte i alltför hög grad möter konkurrens från lågprisvaror.

Den *brittiska bomullsutredningen* anser att antalet företag bör minskas från 375 till mellan 120 och 150 år 1975. Regeringen skall inte behöva ta några direkta initiativ för att påskynda denna minskning, utan den bör verkställas genom åtgärder från industrin. Textile Council kan spela en betydelsefull roll i integrationsarbetet genom att utarbeta lämpliga instruktioner för sammanslagningar. I första hand ankommer det dock på de mindre och medelstora företagen att genom privata initiativ bilda nya integrerade grupper. Det bästa sättet att skapa nya effektiva företagsgrupper av mindre företag är att inbjuda utomstående experter som kan överväga och ge råd i speciella sammanslagningssituationer.

I huvudsak bör sammanslagningarna åsyfta en vertikal integration inom bomullsindustrin. En betydande minskning av antalet fabriksenheter bör göras både vid små och stora företag. Vid de kvarvarande fabrikerna rekommenderas en betydande modernisering och nyanskaffning av maskiner. Alla nyanskaffningar måste emellertid göras på basis av framtidsbedömningar av marknaden och inte bara för att höja produktivitet och utbud.

Om de nyinvesterade företagen antar en för dem lämplig prissättningspolitik, bör detta vara tillräckligt för att industrin skall bli av med den nuvarande överkapaciteten i nödvändig utsträckning och med tillräcklig hastighet.

Den *brittiska ylleutredningen* anser överkapacitet vara ett svårt problem för den brittiska ylleindustrin. En horisontell integration underlättar något möjligheterna till kapacitetsutredningar. Andra sätt som rekommenderas för att minska överkapacite-

ten är att samarbetsavtal träffas mellan fristående företag om kapacitetsreduceringar eller att företag i sektorer med flerskiftsarbete och obetydliga nyinvesteringar övergår till att arbeta i ett skift. Dessa alternativ kräver att alla företag inom en sektor deltar i detta arbete.

I första hand är det emellertid de enskilda företagen som genom nedläggningar av ej lönsamma enheter måste lösa överkapacitetsproblemet. Omkring 20 procent av företagen rekommenderas att lägga ned driften därför att de har för gamla anläggningar och är för små för att vara ekonomiska. Antalet fabriksenheter bör minskas från 1 475 till ca 950 år 1975 och antalet företag från 1 000 till ca 600. Ytterligare 20 procent av företagen har gamla fabriker inom områden med begränsade möjligheter till nyinvesteringar för produktion till hemmamarknaden. Dessa kan fortsätta driften för exportproduktion så länge exportpriserna ger någon vinst men nyinvesteringar med tanke på fortsatt exportproduktion rekommenderas inte.

Den brittiska ylleutredningen rekommenderar industrin att planera för ökad produktion av vissa varor och minskad av andra. Utredningen rekommenderar t ex en kraftig ökning av det hittills obetydliga antalet trikåfabriker inom industrin. Den inhemska konsumtionen av trikåvaror beräknas i det närmaste fördubblas fram till år 1975.

För att den engelska ylleindustrin skall bli internationellt konkurrenskraftig måste en omfattande modernisering och nyanläggning äga rum. Industrin föreslås investera sammanlagt 40 miljoner pund i nya maskiner och anläggningar fram till år 1975. Av dessa skall 14 miljoner pund användas till att ersätta nuvarande vävkapacitet med nya moderna vävmaskiner och ytterligare 14 miljoner pund till inköp av nya spinnmaskiner.

Parallellt med produktivitetsoökningarna rekommenderar utredningen en minskning av antalet anställda från nuvarande 144 000 till omkring 121 000 år 1975. Detta kan i huvudsak ske genom naturlig avgång.

Sammanslagningarna bör i första hand avse horisontell integrering av mindre och medelstora företag. Ytterligare vertikal integration rekommenderas främst bland större företag som redan åtnjuter de fördelar som horisontell integration medför.

Avvecklingen av olönsam produktion bör stimuleras. Ett rådgivande organ som kan samarbeta med banker och konsultfirmor bör etableras för att bistå företagen i fusions- eller nedläggningsfrågor. Kostnaderna för rådgivningsorganet bör delas mellan industrin och staten.

Den *brittiska konfektionsutredningen* menar att ökat samarbete mellan textil- och konfektionsindustrierna är nödvändig för att man skall kunna uppnå större samordning av marknadsåtgärderna och mer systematisk produktionskontroll. Konfektionsföretagen har att vänta ett allt större hot mot sitt eget oberoende från såväl leverantörer som distributörer genom den ökande koncentrationen i dessa båda led. Genom den ökade förhandlingsstyrkan hos textilfabrikanter och detaljstföretag kan man förmoda, att det sker en fortsatt konsolidering av särskilda grupper av konfektionärer.

EEC:s textilutredning vill åstadkomma en kapacitetsreduktion genom både nedläggningar av produktionsenheter och utrangeringar av omoderna maskiner. Reduktionen bör påskyndas genom ingripande från staten. Om länderna under en övergångsperiod behåller ett visst marknadsskydd, bör industrin ensamt kunna svara för de kostnader som kapacitetsreduktionen medför. Vid nedläggningar måste man skapa garantier för att motsvarande produktion inte överförs till andra oekonomiska företag, utan att den i stället får övertas av nyinvesterade företag som har möjligheter att konkurrera med utländsk produktion.

En minskning av antalet anställda rekommenderas inom EEC med minst 250 000 fram till år 1975. Med en ytterligare ökning av importen måste emellertid antalet anställda minskas med ända upp till totalt 330 000 personer. Däremot rekom-

menderas en ökning av antalet anställda inom trikå- och konstfiberindustrierna.

Den *kanadensiska regeringsdeklarationen* sätter som nämnts en omstrukturering av industrin som villkor för att skyddsåtgärder skall kunna övervägas. Deklarationen utlovar vidare stöd åt företag som verkställer omstrukturering enligt planer som godkänts av den tidigare nämnda Textile Review Board.

Det *italienska lagförslaget* ger uttryck för en liknande tankegång. Företag skall kunna erhålla stöd av det slag som nedan behandlas i avsnitt 4.6 under förutsättning att de vidtar åtgärder enligt planer som granskats och godkänts av särskild myndighet. Planerna kan gälla rationalisering, utbyggnad och/eller omstrukturering.

4.3 Arbetskraften

Den *norska textilutredningen* understryker att ett företags möjligheter att leva vidare och växa i allt större utsträckning kommer att bero på företagsledningens duglighet. Inom norsk textilindustri är det brist på duktiga företagsledare och kvalificerad administrativ personal. Ett större utbyte av företagsledare med andra industrier rekommenderas. Företagen bör gå samman för att möjliggöra ett bättre utnyttjande av de dynamiska företagsledare som finns inom vissa textilföretag. Industrin rekommenderas också att i större utsträckning släppa fram yngre människor med ledaranlag. Mindre företag kan förbättra ledningen genom att man inom en arbetande styrelse samlar personer som är kunniga i företagsorganisation, marknadsföring, produktutveckling o s v och låter dessa komplettera den fasta företagsledningen med kunskaper och förslag.

I bl a USA är det vanligt att en företagsledning avgår om det inträffar allvarliga och bestående försämringar i företagets ekonomiska resultat. Detta tillvägagångssätt bör enligt den norska utredningen förekomma i större utsträckning också inom den norska textilindustrin åtminstone då det gäller att rädda företag från nedläggning. Dessutom rekommenderas en allmänt större rörlighet

i sammansättningen av styrelser och företagsledningar inom den norska textilindustrin.

Den *brittiska bomullsutredningen* framhåller att textilindustrin behöver en yngre och till övervägande del manlig arbetskraft som är välutbildad och mångsidig och kapabel att ta ansvar för dyra moderna maskiner och som är villig till skiftarbete.

Antalet tekniker inom industrin bör ökas bl a för att man skall kunna använda elektroniskt kontrollerad utrustning. Inom den engelska bomullsindustrin var förhållandet tekniker/arbetare 1:20 år 1950 medan detta förhållande år 1975 beräknas behöva vara 1:5. Undersökningar har enligt den brittiska bomullsutredningen visat att företag med en klar personalpolitik, som tillmätt urval, utbildning, arbetsförhållanden, befodrings- och välfärdsmöjligheter stor vikt, har varit mest framgångsrika vad gällt rekrytering och behållande av både arbetare och tjänstemän.

Den faktor som är avgörande för industrins möjligheter att tillgodose arbetskraftsbehovet är emellertid lönen. Lönerna inom textilindustrin bör enligt utredningen höjas till en nivå som är närmare den som gäller inom övriga industrigrenar. Produktiviteten måste därför höjas kraftigt, och alla parter i löneförhandlingar bör uppmärksamma behovet av betydande löneökningar utan överdrivna ökningar av produktionskostnaderna. Med bättre arbetskraft och högre maskinutnyttjande och genom att till fullo utnyttja nuvarande och framtida tekniska framsteg beräknar man att kunna höja arbetsproduktiviteten med 100 procent inom den brittiska bomullsindustrin fram till år 1975.

På grund av produktivitetsökningar kan antalet anställda inom industrin minska avsevärt, på vissa områden ända upp till 50 procent fram till år 1975. Denna minskning lättar rekryteringsbehovet samtidigt som införandet av tekniskt avancerad maskinutrustning medför förbättrade arbetsförhållanden och en mer lockande arbetsmiljö för tekniskt intresserade personer.

Den brittiska bomullsutredningen rekommenderar industrin att i ökad utsträckning

införa skiftarbete och man antar att över 40 procent av de anställda skall ha skiftarbete år 1975. Genom att man för skiftarbete betalar ända upp till 35 procent högre timlöner kommer detta emellertid att medföra en betydande höjning av medelinkomsten för textilarbetare, vilket underlättar nyrekrytering.

Lönerna inom textilindustrin antas emellertid inte kunna höjas till en sådan nivå att enbart dessa lockar nödvändig arbetskraft till industrin. Av stor betydelse för textilindustrins konkurrenskraft på arbetsmarknaden är därför dess image som arbetsgivare. Faktorer som påverkar industrins image är tex fabrikenas utseende, arbetsförhållanden, säkerhet, utbildnings- och befodringsmöjligheter, exportframgångar och produktinnovationer. Företagen rekommenderas att i större utsträckning ta hänsyn till dessa imageskapande faktorer.

Arbetstidens längd är en annan betydelsefull konkurrensfaktor på arbetsmarknaden. Eftersom arbetstiden per vecka i många fall är längre i textilföretag än i andra företag, rekommenderar utredningen att arbetstiden minskas till en för företag inom andra industrigrenar normal nivå.

Även den *brittiska ylleutredningen* anser att skiftarbetet måste öka. Ansvar och befogenheter måste då delegeras till skiftledare, och formella styrningssystem kommer därför att bli nödvändiga. Detta medför emellertid också att möjligheterna till upplärning inom industrin av duktiga unga människor till chefsbefattningar ökar. Genom att ledarbegävningar kan ges delegerat ansvar och möjligheter att visa sin skicklighet redan på ett tidigt stadium kommer rekrytering av ledarämnen att underlättas. Utredningen rekommenderar att textilindustrin tillvaratar dessa möjligheter att rekrytera erfaren personal från andra industrier. Härigenom kan man tillföra industrin personer som är kunniga inom områden där en speciell kunskap om textilindustrin inte är nödvändig, tex kostnadsanalys, personaladministration och operationsanalys. Förutom rekrytering av erfaren personal från andra industrier bör textilindustrin också i högre

utsträckning rekrytera företagsledare med höga akademiska kvalifikationer.

Den *brittiska konfektionsutredningen* anser att lönerna inom konfektionsindustrin från år 1968 måste stiga med ca 30 % till år 1973 och med 70 % till år 1978 i fast penningvärde. Denna löneökning är dubbelt så stor som den förväntade genomsnittliga lönestegringen inom hela industrin. Skulle lönestegringen bli avsevärt mindre än den angivna kommer arbetskraften att fortsätta att minska spontant.

Genom enkäter till en rad samhällsgrupper framgår det klart att konfektionsindustrin har dåligt rykte bland potentiella anställda i alla kategorier. Detta gäller alltså även företagsledarbefattningarna. Industrins dåliga renommé bidrar till den allvarliga nedgången av branschens arbetskraftstillgångar.

Bristen på produktutbildad arbetskraft inom distributionen påverkar enligt den brittiska konfektionsutredningen tillverkarna såtillvida att konsumenterna kan komma att förbli omedvetna om produktförbättringar och specifika produktfördelar om inte de anställda kan beskriva och förklara dem. Producenternas säljkår kan göra större ansträngningar att få butikspersonalens förståelse och uppskattning av de saluförda produkterna.

Ehuru det *italienska lagförslaget* väsentligen gäller omställningsstöd med hjälp av kredit- och skatteförmåner, tillmåtar det tydligen arbetskraftsproblemen en stor betydelse. Förslaget inkluderar nämligen en bestämmelse enligt vilken kreditförmånerna görs beroende av att företagen satsar på omskolningskurser för personalen.

4.4 Marknadspolitik

Modern marknadsföring kräver nära kontakt mellan tillverkare och kund. Den *norska textilutredningen* föreslår därför företagen att i ökad utsträckning specialisera sig på vissa kundgrupper. Vidare förordas mera kontinuerliga insatser på export. Norsk textilindustri har i alltför hög grad satsat på

marknadsföring utomlands under perioder då man haft avsättningssvårigheter på hemmamarknaden. Under dessa perioder har emellertid avsättningsmöjligheterna ofta varit begränsade också på den utländska marknaden. Därför rekommenderas den norska textilindustrin att bygga upp effektiva försäljningsorganisationer på exportmarknaderna under perioder med gynnsammare avsättningsmöjligheter. För att man skall uppnå mer än tillfälliga exportframgångar fordras att den insats man gör är systematiskt planerad, av en viss storlek och selektiv så att man inte får en alltför stor spridning på marknader, varutyper och kunder.

Kontakten med exportmarknaderna kan enligt den norska utredningen medföra fördelar också på hemmamarknaden. Den ger en tillverkare större möjligheter att hålla sig à jour med utvecklingen utomlands och vara förberedd på konkurrens med utländska nyheter som kan väntas komma till den inhemska marknaden. Man kan också genom export få en god inblick i de egna varornas konkurrenskraft vilket kan ge upplysningar om behovet av och möjligheterna till specialiseringar.

Stöd bör kunna ges genom Omstillingsfonden till enskilda företag för exportprojekt som har karaktären av pionjärinsatser eller insatser som kan vara av betydelse för strukturella omställningar inom ifrågavarande sektor. Vidare föreslås att De Norske Tekstilfabrikkers Hovedforening under en viss tid får knyta exportkonsulenter från enskilda företag till föreningens exportavdelning på anslag genom Omstillingsfonden och på så sätt ge exportkonsulenterna en viss erfarenhet innan de går över till exportarbete på de enskilda företagen.

Norsk textilindustri bör visa ett större intresse för etablering av tillverkningsföretag utomlands. Företagen kan genom utlands-etablering få fotfäste på marknader där man annars skulle ha svårigheter att komma in. Utlandsetablering kan vidare ge fördelar vid moderföretaget genom att vissa fasta kostnader kan fördelas. Man kan också genom de kontakter med nya marknader som

utlandsetableringar medför få impulser till produktutveckling och marknadsföring.

Även den *brittiska bomullsutredningen* anser att textilindustrin bör skapa starkare band mellan marknadsföring och produktion. Inom textilindustrin finns mycket kvar av ett föråldrat marknadsföringstänkande på så sätt att marknadsföringens uppgift i många företag främst är att skapa efterfrågan på och sälja de produkter som företaget tillverkar. I det alltmer produkt- och modemedvetna samhälle som växer fram kommer företag med denna målsättning för sin marknadsföring att mötas av allt mindre framgång. Marknadsföringens uppgift skall i stället vara att undersöka vilka produkter företagets kunder efterfrågar och styra produktionen därefter.

Industrin bör vidare skapa ett närmare tekniskt och marknadsmässigt samarbete mellan olika produktions- och marknadsföringssteg genom att integrera dessa verksamheter i redan befintliga grupper och genom att skapa nya integrerade grupper ur mindre och medelstora företag. Enligt en undersökning gör endast ett fåtal företag formella marknadsundersökningar, och ett förvånansvärt stort antal företag studerar inte ens publicerade marknadsdata eller gör regelbundna analyser av den egna försäljningen. De flesta företag bör lägga ned ökade ansträngningar på att förbättra sina kunskaper om och kontakter med marknaden. Man bör ständigt skaffa sig information om kunders önskemål och konkurrenters beteende. Betydelsefullt är att fasta förbindelser med stora kunder etableras och att kontakten med dessa kunder sköts av en kvalificerad person i hög ställning.

Företagen måste lägga stor vikt vid designarbetet och upprätta fasta designstabber som kan följa marknadsutvecklingen. Genom att åstadkomma en större variation i slutbearbetningsstadiet kan man minska antalet baskonstruktioner och få ett mer koncentrerat produktsortiment varigenom också marknadsföringsresurserna kan koncentreras på ett litet antal produkter och företagets konkurrenskraft således höjas.

På grund av lågprisimporten är avsätt-

ningsmöjligheterna på hemmamarknaden för standardprodukter ofta begränsade. I varje fall på kort sikt är det lättare att konkurrera med designvaror på de europeiska och amerikanska marknaderna än att göra några större ingrepp i lågprisimporten på hemmamarknaden. Företagen rekommenderas därför att försöka öka exporten genom direkt försäljning till kunder utomlands.

Av totalt 45 000 återförsäljare i Storbritannien som säljer kläder och hemtextilier svarar 15 för 40 procent av den totala försäljningen. Försäljningen genom stora affärskedjor och postorderföretag har ökat kraftigt under de senaste decennierna medan försäljningen genom oberoende detaljister minskat betydligt. Varuhus och kooperativa affärer har haft en tämligen konstant andel av den totala försäljningen under samma period. Denna utveckling beräknas fortsätta varför kontakten med expanderande försäljningsorganisationer är av stor betydelse för företagets försäljningsframgångar.

Genom denna ökade koncentration i återförsäljarleden har företagen enligt den brittiska bomullsutredningen större möjligheter att genom fasta förbindelser med några stora kunder säkra avsättningen för sina produkter. En ökad koncentration medför också att företagen kan marknadsföra ett mycket specialiserat produktsortiment vilket ger ökade möjligheter till rationalisering av företagets produktstruktur.

Den *brittiska ylleutredningen* anser att företagen bör stärka sin svaga försäljningsposition genom ökad produkt- och service-specialisering för att därigenom uppnå längre serier och högre effektivitet och ett mindre antal konkurrenter för varje särskild saluförd produkt.

Den brittiska ylleindustrin är till största delen sysselsatt med traditionella produkter och tycks göra motstånd mot produktinnovationer. Trots betydande förändringar i efterfrågan har industrins produkter ändrats obetydligt under de senaste 100 åren. Industrin bör genom effektivare marknadsföring inrikta produktionen mot efterfrågeförändringarna och försöka uppta de nyheter som kommer fram på marknaden.

Hörnstenen för framgångsrik marknadsföring är att kunna tillhandahålla rätt produkt vid rätt tidpunkt. Snabba modeväxlingar gör att återförsäljare gör sina köpbeslut så nära försäljningssäsongen som möjligt. De tillverkare som kan erbjuda en kort leveranstid har därför i detta ett starkt konkurrensmedel. Den brittiska ylletredningen föreslår företagen att i större utsträckning specialisera sig antingen på korta leveranstider genom produktion på lager till högre priser eller på produktion i långa serier med längre leveranstider och lägre priser.

För att lagerhållningskostnaderna inte skall bli för höga vid produktion på lager bör företagen minska antalet produkter genom rationalisering av produktsortimentet. Genom att man får ett begränsat antal produkter kan marknadsföringsresurserna koncentreras och antalet konkurrenter reduceras.

En ökning av den direkta försäljningen både inom landet och utomlands rekommenderas av den brittiska ylletredningen. För mycket priskänsliga varor kan kostnader vara avgörande för valet av försäljningskanal men för modevaror är försäljningskanalens effektivitet betydligt viktigare och bör därför avgöra valet av försäljningskanal.

På hemmamarknaden rekommenderas distribution genom anställda försäljare medan man utomlands i större utsträckning kan använda agenter. De stora fördelarna med direkt försäljning gör det nödvändigt att åstadkomma en sådan försäljningskoncentration utomlands att direkt försäljning blir möjlig. Då de flesta företag anses för små för självständig direkt försäljning i utlandet, såvida den inte koncentreras på ett fåtal geografiska regioner, bör företag med liknande produktstruktur bilda gemensamma försäljningsföretag. Dessa bör ges en stark och i stort sett oberoende företagsledning med rätt att förhandla med delägarna om priser och själva få avgöra hur stora kvantiteter man skall köpa från de olika delägarna. Försäljningsföretagen bör emellertid inte få köpa från andra tillverkare än

delägarna och inte heller sälja utanför begränsade regioner.

Den brittiska ylletredningen noterar att mycket få företag inom industrin har någon marknadschef, och att marknadsföringsproblemet för det mesta upptar bara en liten del av företagsledarens tid. Alla företag utom möjligen de allra minsta bör anställa en heltidssysselsatt ledare för marknadsföringen.

Den brittiska konfektionsutredningen förutser att kedjeföretagen skall fortsätta att öka sin marknadsandel ehuru i mycket långsammare takt än tidigare. Konfektionsföretagen måste skapa fastare kontakt med dessa och anpassa sig till den disciplin som sådana bindningar kräver. De mister därigenom en del av sitt kommersiella oberoende men vinner i stället större säkerhet och stabilitet.

Brittisk herrkonfektion har ett gott rykte utomlands som ger en stor exportpotential. Prognosen visar en ökning från 24 till 54 milj pund men den brittiska konfektionsutredningen anser att en bestämd satsning på exportmarknaden skulle kunna innebära 70 milj pund år 1978 eller 14 % av industrins hela omsättning. Exportökningarna för ytterkläder för kvinnor och flickor antas bli av en årlig storleksordning på 12—13 % fram till år 1978.

AAMA:s utredning om konfektionsimporten föreslår USA:s regering att intensifiera ansträngningarna att uppnå en handelspolitisk behandling av amerikanska TEK0-varor på marknader utomlands likvärdig den som dessa varor utsätts för vid inträde på den amerikanska marknaden.

4.5 Rationalisering

Den brittiska bomullsutredningen föreslår omfattande nyinvesteringar. Företag med föråldrad maskinutrustning har på grund av höga lönekostnader ingen möjlighet att priskonkurrera om inte de genom nyinvesteringar sammanhängande produktivitetsoökningarna i vissa fall kan uppgå till över 100 procent. Även om lönekostnadernas andel går ned, har dock arbetsproduktiviteten en avgörande betydelse för företagens möjligheter att priskonkurrera. Företagen

bör därför försöka höja arbetsproduktiviteten genom att använda moderna arbetsstudiemetoder och genom vetenskapliga analyser av produktionsförloppen.

Företagen bör minska produktionskostnaderna genom ökad standardisering av produkterna och tillverkning i långa serier. Undersökningar har visat att en minskad produktvariation kan medföra en höjning av arbetsproduktiviteten med ända upp till 200 procent. Standardiseringen får dock inte gå så långt att variationen i design och kvalitet i de slutliga produkterna märkbart minskar.

Textilföretagen bör enligt den brittiska bomullsutredningen försöka minska omställnings- och stilleståndskostnaderna och den därav beroende lagerstorleken genom bättre produktionsplanering och effektivare produktionskontroll. För att få ett maximalt utnyttjande av maskinerna bör stora företag använda datamaskin vid produktionsplaneringen. Vidare bör företag med stora maskininvesteringar övergå till tre- eller fyrskiftarbete. På detta sätt kan man få ett maskinutnyttjande på ända upp till 168 timmar per vecka och därigenom minska kostnaderna för det i maskiner investerade kapitalet.

Den *brittiska ylleutredningen* föreslår företagen införa en effektivare kostnadskontroll för att därigenom få en bättre styrning av kostnadsutvecklingen. De företag som inte har personal med tillräcklig kunskap om vetenskapliga kontrollmetoder rekommenderas att anlita konsulter som kan bistå vid planering och periodisk kostnadskontroll.

Ett mycket mer standardiserat produktområde — särskilt för tops och garnsektorn — bör skapas för huvuddelen av produktionen, dock inte i högre grad än att kvalitet och variation i design hos efterföljande slutprodukter kan upprätthållas.

År 1968 hade brittiska ylleindustrin skyttelfria stolar motsvarande ca 5 % av totalkapaciteten. Utredningen rekommenderar att denna andel höjs till 60 % vid kamgarnsvävning och 35 % vid kardgarnsvävning.

Efter att de föreslagna förändringarna är genomförda beträffande produkter, mark-

nadsföring och lager, kan lagervärdet minska med 25 milj. pund. Detta skall kunna uppnås i mitten av 1970-talet.

Den *brittiska konfektionsutredningen* framhåller att kontraktbindning av produktionen leder till produktivetsförbättringar genom större möjligheter till standardisering, kvalitetskontroll och stabilare produktionsförhållanden. Om de av utredningen föreslagna åtgärderna vidtas i någorlunda rimlig utsträckning förutses för perioden 1968—1978 produktivetsförbättringar på 40—50 %. Konsulterna som medverkat i undersökningen hävdar att företagen i en internationell kontrollgrupp redan har planer på en effektivisering av driften som kommer att sänka typtiderna (guidelines) med mellan 20 och 30 % under de närmaste två å tre åren. Utredningens slutsatser är delvis uttryckta som tumregler vilka kan tillämpas direkt av företagen. Utredningen riktar följande påståenden till de brittiska tillverkarna av jackor beträffande typtider för vissa arbetsmoment: »Om Ni använder mer än 180 minuter för sömnad och finish och Ni inte har speciella leveransvillkor eller ett högt handarbetsinslag, bör Ni allvarligt ifrågasätta Er tillverkningsprocess.» och »Om Ni gör en enkel produkt under högrationella förhållanden med få stilvarianter, bör Ni sikta in Er på 90 minuter eller mindre.»

Detaljerade uppgifter för de utvalda företagen redovisas i undersökningen. Produktens detaljistpris och tillverkningstid återfinns liksom uppgifter om respektive företags storlek och tillverkningsprestanda. Uppgifterna från de undersökta företagen leder till en uppskattning av uppnåelig produktivetsökning för de brittiska företagen i sin helhet. För tillverkare av jackor är denna uppskattning 45 %, av byxor 65 % och av skjortor 48 %.

EEC:s textilutredning framhåller att företagen bör minska lagerkostnaderna. I Storbritannien är lageromsättningshastigheten 4 till 5 medan den i USA är 6 till 7 och i Tyskland så låg som 3. Utredningen föreslår att omsättningshastigheten höjs genom en bättre produktions- och lagerplanering.

Företagen bör införa ett lagerkontrollsystem som är helt integrerat med inköps-, försäljnings-, och produktionsrapporteringen. Företagen bör också i större utsträckning standardisera produkterna som man lagerför och därigenom förbilliga lagerhållningen.

Det italienska lagförslaget markerar rationaliseringens betydelse men innehåller inga detaljerade bestämmelser. Rationaliseringen avses bli stimulerad genom kredit- och skatteförmåner.

4.6 Finansieringshjälp och skatteförmåner

Den norska utredningen föreslår att offentliga medel skall beviljas för stödåtgärder till textilindustrin, särskilt omställnings-, utbildnings- och exportåtgärder.

De strukturrationaliserande åtgärder som utredningen föreslår kräver betydande kapitalinsatser. Statligt stöd bör ges genom de redan existerande organen Strukturfinans, Tiltaksfondet och Distriktenes utbyggingsfond. Ett närmare samarbete bör etableras mellan dessa.

När det gäller strukturrationalisering bör Tiltaksfondet få samma möjligheter utanför lokaliseringsområden som Utbyggingsfondet har inom dessa att ge finansiella bidrag till textilindustrin vid bl a planläggning, prospektering, flyttning, upplärning och igångsättning. Tiltaksfondet bör vidare i samma utsträckning som Utbyggingsfondet kunna ge bidrag till konsult hjälp. Vidare bör Strukturfinans efter generella riktlinjer kunna ge lån på 5 till 12 år för rationaliseringsåtgärder inom de mer industrialiserade regionerna.

Ny etableringar inom industrin är nödvändiga och bör ges ett speciellt stöd genom Tiltaksfondet och Utbyggingsfondet. Vid etableringar utomlands föreligger risker som många gånger gör att krediter från traditionella kreditinstitutioner inte kan erhållas. Åtgärder bör vidtagas för att underlätta finansieringen vid utlandsetablering.

En organisation inom Utbyggingsfondet — Siva — har till uppgift att uppföra industrisbyggnader inom lokaliseringsområden för uthyrning till industriföretag. Genom

detta slipper företagen att binda sig vid långsiktiga investeringar i byggnader och kan istället använda disponibelt kapital till driften. Detta skulle medföra stora fördelar även för textilindustrin.

Den brittiska bomullsutredningen rekommenderar betydande nyinvesteringar i moderna maskiner. Man beräknar att detta i samband med ökat skiftarbete skall medföra en kraftig reduktion av produktionskostnaderna. Företag med äldre maskinutrustning rekommenderas att antingen modernisera maskinparken eller att lägga ner driften. De möjligheter ett företag har att finansiera nyinvesteringar blir då avgörande för dess fortsatta existens.

Kapitalbehovet för rekommenderade nyinvesteringar beräknas uppgå till 60 milj pund inom den brittiska bomullsindustrin och 40 milj pund inom ylleindustrin. Den största delen av det för nyinvesteringar nödvändiga kapitalet måste de enskilda företagen själva anskaffa genom bl a långfristiga lån och ett högre kapitalutnyttjande.

De flesta brittiska textilföretag ligger utanför de områden som erhåller lokaliseringssbidrag. Stora finansiella fördelar kan erhållas vid etablering av nya företag inom dessa områden. Företagen erhåller där kontanta statsbidrag med 40 procent av kapitalutlägget för maskiner och anläggningar. Inom övriga områden är investeringsbidraget nu 20 procent men det har under vissa perioder varit 25 procent. Eftersom behov föreligger av ytterligare integrering inom industrin, skulle emellertid industrin som helhet förlora på enstaka etableringar av fabriker utanför nu befintliga textilområden.

Ytterligare bidrag bör ges för investeringar inom de traditionella textildistrikten, och regeringen rekommenderas att under en viss tid bevilja ett 40-procentigt investeringsbidrag för anläggningar även utanför utvecklingsområden. På grund av ökat skiftarbete, vilket medför en snabbare nedslitning av produktionsanläggningar, bör den skattemässiga avskrivningsrätten höjas till 25 procent och vid fyrskiftarbete till 30 procent per år.

Den brittiska ylleutredningen föreslår att

regeringen bistår i moderniseringsprocessen genom att öka sina investeringsbidrag till 40 % för tidsperioden fram till och med år 1973. Därefter kan bidragsnivån sänkas till 30 % under de nästkommande två åren. Efter år 1970 skulle inga särskilda bestämmelser behöva gälla för denna industri. Dessa investeringsbidrag bör gälla endast investeringar i för industrin traditionell tillverkning som konkurrerar med importvaror.

Företagen rekommenderas vidare söka finansieringsbidrag från Industrial Reorganisation Corporation. Detta är en oberoende men offentligt finansierad organisation vars uppgift är att vid behov främja eller bistå omorganisation eller utveckling av industriell företagsamhet. En annan kapitalkälla för privata företag är holdingbolag som ICFC, EDITH och the Charterhouse Group, vilka är villiga att satsa kapital i mindre företag med goda framtidsutsikter utan att nödvändigtvis själva överta ledningen av företagen.

Den brittiska ylleindustrin rekommenderas att göra kraftiga lagerreduceringar varvid kapital kan frigöras till nyinvesteringar. Ytterligare kapital kan frigöras genom en minskning av industrins handelskrediter. Textilindustrin är nu kapitalutlånare genom att den ger större krediter till sina kunder än den får av sina leverantörer, och detta förhållande bör ändras främst genom att företagen försöker erhålla större krediter av sina råvaruleverantörer.

För att textilföretagen skall kunna låna kapital utifrån måste de höja avkastningen på det främmande kapital som investeras. Företagen bör därför ställa betydligt högre minimikrav på kapitalavkastning vid ytterligare kapitalinvesteringar. De flesta företag bör beräkna en avkastning om minst 20 procent på sina investeringar. Den brittiska ylleutredningen går in på detaljrekommendationer om värderingsmetoder, leasing o dyl.

EEC:s textilutredning framhåller att försök att göra textilindustrin mer konkurrenskraftig förutsätter kapacitetsreduktion, främst genom nedläggning av företag. Med ett visst marknadsskydd skulle de återstå-

ende företagen själva kunna finansiera omstruktureringen. Om sådant skydd saknas måste de i stället få ett temporärt finansiellt stöd.

Textilindustriernas finansiella situation kännetecknas bl a av att långfristiga låneskulder är ringa, självfinansieringsgraden relativt hög och det finansiella oberoendet stort. Denna situation innebär att objektiva lönsamhetskriterier saknas för investeringsbesluten. Att använda krediter varit kortfristiga har vidare knappast uppmuntrat företagen att söka finna en mer rationell skötsel av lagerhållningen som utgör en svår belastning för textilindustrin. Dessutom har kortfristiga krediter många gånger använts för långsiktiga investeringar.

Den *kanadensiska regeringsdeklarationen* lovar att stödja företag som verkställer godkända planer för omstrukturering men preciserar inte närmare vari detta stöd skall bestå. Det *italienska lagförslaget* går däremot i detalj på denna punkt. I kortfattat sammandrag är de föreslagna bestämmelserna följande.

Företag inlämnar till en särskild myndighet planer beträffande omställning i olika hänseenden. Omställningen kan gälla åtgärder inom ett företag eller åtgärder som förutsätter en sammanslagning av flera företag. Krediter på förmånliga villkor, inkluderande räntesubvention, samt skattebefrielse på upp till 10 år kan beviljas om vissa förutsättningar är uppfyllda. Bland dessa förutsättningar kan nämnas att produktionskapaciteten får ökas genom de planerade åtgärderna endast i sektorer som redan utnyttjar sin kapacitet fullt samt att det mest omfattande stödet beviljas endast för projekt i s k textiltzoner, d v s områden där arbetskraftens sysselsättning är otillfredsställande samt beroende av textilindustrin.

5 Åtgärder med anledning av utredningarna

Varje publicerad utredningsrapport breddar företagens kunskaps- och beslutsunderlag. De ovan refererade utredningarna kan därför väntas ha föranlett åtgärder i respektive länders företag. Det har inte varit möjligt

att ens uppskatta i vilken utsträckning resultat av utredningarna har åstadkommit denna väg. Genom förfrågan dels direkt till den norska utredningen, dels via UD beträffande övriga utredningar har däremot uppgift erhållits om vilka lagstiftnings- och administrationsåtgärder som de olika utredningarna föranlett.

Från den *norska utredningen* har meddelats att dess förslag i stor utsträckning genomförts. Detta gäller även användningen av statsmedel för att täcka kostnaderna för exportkonsulenter som placeras i branschorganisationerna. Ett tiotal sådana är nu i verksamhet.

De *brittiska utredningarnas förslag* om en övergång från kvotering till tullskydd beträffande samväldesprodukter har beslutats i princip och håller på att genomföras. *Kanada* har i enlighet med den ovan refererade regeringsdeklarationen infört importavgift på skjortor, så utformad att den främst drabbar lågprisimporten. Bakgrunden var att arbetslöshet hotade på grund av en kraftig importökning.

Konkreta förslag i övrigt till nya lagar eller bestämmelser synes inte ha genomförts. Däremot pågår departementsbehandling med utgångspunkt från respektive utredningar. Några uppgifter om orsakerna till detta än så länge begränsade resultat föreligger inte. Ett fall som tilldragit sig uppmärksamhet ger dock anledning anta att stor försiktighet tillämpas vid införandet av stödåtgärder eftersom sådana kan medföra reaktion från andra länder.

Fallet är EEC-kommissionens granskning av det *italienska lagförslaget*. Den 27 maj 1970 meddelade kommissionen att den ålägger den italienska regeringen att upphäva förslaget om tioårig skattebefrielse. Kommissionen karakteriserade detta förslag som ett allmänt stöd för den löpande verksamheten utan överensstämmelse med andemeningen i fördragets artikel 92:3 om åtgärder avsedda att främja den ekonomiska utvecklingen i viss region. Kommissionen sade vidare att varje samband saknades mellan de givna förmånerna och investeringsbeloppets storlek.

Kommissionen uppmanade vidare den italienska regeringen att modifiera bestämmelsen om kapacitetsutnyttjandet. I lagförslaget behandlas denna fråga uteslutande med hänsyn till kapacitet som föreligger i Italien. Kommissionen framhöll att värderingen av huruvida överkapacitet kan uppstå till följd av stödåtgärder bör ske med hänsyn tagen till situationen inom hela Gemenskapen på ifrågavarande sektor. En fullt utnyttjad kapacitet i Italien skall med andra ord inte få byggas ut med hjälp av subventioner om det finns icke utnyttjad kapacitet på samma varuområde i något av de andra EEC-länderna.

Beträffande övriga delar av det italienska lagförslaget reserverade sig kommissionen tills begärda informationer lämnats. Kommissionen hade inte erhållit upplysningar om tex det föreslagna stödets selektivitet eller omfattningen av de sk textilzonerna. Kommissionen efterlyste slutligen en analys av den italienska textilindustrins problem samt ett program för att lösa dessa.

Bilaga 3   Undersökning av den svenska tyngre konfektions- industrins och ylleväveriernas konkurrensläge

Undersökning av den svenska tyngre konfektionsindustrins och ylleväveriernas konkurrensläge

verkställd av   Stanford Research Institute
                            Menlo Park, California, 94025, USA
                            Sveavägen 13—15, Stockholm

med biträde av   Kurt Salmon Associates
                            Produktionsteknisk Konsultation AB — PEKAB
                            Montex—Member Service AB

för   TEKO-utredningen
                            Industridepartementet, Stockholm

Inledning

Denna undersökning av Sveriges tyngre konfektionsindustri har verkställts på uppdrag av TEKO-utredningen vilken har tillsatts av den svenska regeringen för att studera de svenska textil- och konfektionsindustriernas konkurrensförmåga och framtidsutsikter. Utredningen har redan avlämnat en rapport som särskilt behandlar den statliga upphandlingen från dessa industrier, exportfrämjande åtgärder samt utbildning.

De speciella syftena med denna undersökning av den tyngre konfektionen är (1) att bedöma den nuvarande konkurrenssituatio-

nen för de svenska konfektionsföretagen och väverierna, främst på hemmamarknaden; (2) att urskilja de viktigaste faktorer som påverkar dessa industriers tidigare, nuvarande och framtida konkurrenssituation; samt (3) att för ytterligare undersökning och övervägande föreslå åtgärder som kan tänkas stärka industriernas framtida konkurrenskraft.

Undersökningen har utförts genom intervjuer med ett stickprov av avnämare på den svenska marknaden, tillverkare av tyngre konfektion samt väverier som levererar material till denna del av konfektionsindustrin. Undersökningen har vidare baserats på en

genomgång av andra utredningar och statistiskt material som även täcker urskiljbara trender i andra länder. Den relativt korta tid som stått till förfogande för undersökningen har gjort det nödvändigt att genomföra arbetet med mindre djup än vad som kan tänkas ha varit önskvärt. Å andra sidan har huvuduppgiften för undersökningen från början varit att koncentrera ansträngningarna på arbetet att få fram de krafter och faktorer som är viktigast för konkurrensförmågan hos de industrier som framställer tyngre konfektion. Vi anser att denna uppgift har fullgjorts och att de rekommendationer som framställs i denna rapport har tillräcklig grund. Det är emellertid sannolikt att en mera omfattande undersökning skulle ha resulterat i ytterligare rekommendationer av en mera detaljerad karaktär.

Rapporten är disponerad så, att den inleds med en beskrivning av tidigare och nuvarande efterfrågesituation för industrierna, fortsätter med en granskning av de marknadsfaktorer som har betydelse för den nuvarande situationen och för framtidsutsikterna samt övergår till värderingar av konfektions- och vävnadsindustriernas utmärkande drag och problem på detta område. Rapporten slutar med en värdering av materialet och presenterar slutsatser beträffande behovet av betydande förändringar liksom tänkbara, viktigare vägar på vilka sådana förändringar kan åstadkommas. Fortsatta undersökningar och överväganden föreslås beträffande dessa vägar.

Den del av rapporten som behandlar de tyngre konfektionsföretagens utmärkande drag och problem har i huvudsak utarbetats av Kurt Salmon Associates. Sammanlagt 23 konfektionsföretag besöktes under detta arbete. Det förutsattes därvid att all information skulle lämnades av de individuella företagen skulle behandlas konfidentiellt. Den del av rapporten som behandlar de utmärkande dragen för ylleindustrin utfördes i huvudsak av PEKAB.

Det måste observeras att generella påståenden som görs i denna rapport om industriernas läge inte får tolkas som tillämpliga på alla de företag vilka är verksamma i

dessas industrier. För det första var det inte möjligt att besöka alla företagen. För det andra var de besökta företagen fördelade på en vid prestationsskala i fråga om tillväxt, lönsamhet, drift och företagsledning.

Projektet genomfördes av Robert W. Smith och Kenneth H. Labiner från Stanford Research Institute med biträde från Kurt Salmon Associates av Eric J. Chipps, John L. Wilcox och Peter Doano, från PEKAB av Gustaf Rüdmer samt från Montex av Erik Tuneholm. De intervjuade företagen uppräknas i appendix. Deras samarbetsvilja och intresse var till stor hjälp. Den rådgivning och vägledning som under hela utredningsarbetet erhöles från TEKOutredningens sekreterare, Göran C-O Claesson och Arvid Sundin, har varit av stort värde. Rapporten har översatts av Kjell Langhed.

Rapporten överlämnades i ett första utkast 6.3.70, och alla hänvisningar till nuläget gäller denna tidpunkt. Rapportens slutliga form, som utarbetats sedan undersökningens resultat diskuterats av TEKOutredningen, fastställdes 21.8.70.

1 *Sammanfattning och slutsatser*

För att bestämma det nuvarande läget och framtidsutsikterna för en industri är det viktigt att urskilja vilka ekonomiska förändringar — långsiktiga likaväl som kortsiktiga — som har inträffat. Det är viktigt att söka komma underfund med vilka av dessa förändringar som kan tänkas fortsätta liksom vilka möjligheter det finns för att nya förändringar skall inträffa under kommande år. Dessa förändringar kan innebära växlingar i storleken och sammansättningen av konsumenternas efterfrågan, i strukturen och uppträdandet hos avnämjarledet, tillverkarnas ekonomiska resurser och i effektiviteten hos de företag som levererar material och utrustning.

Några av dessa förändringar kan utvecklas långsamt men ändå få en avgörande betydelse. En analys av de förändringar som har påverkat konkurrensläget för Sveriges

tyngre konfektionsindustri under 60-talet kan presenteras översiktligt med följande bild.

- 1 En mycket långsam befolkningstillväxt som resulterar i en stagnerande marknad vad beträffar de grundläggande fysiska behoven.
- 2 Den privata konsumtionen per capita har ökat med 45 % (i 1968 års priser). Konsumenternas köpkraft har alltså ökat betydligt, och en del av denna har riktats mot klädotgifter.
- 3 En proportionell ökning har ägt rum i fråga om antalet överplagg köpta på den svenska marknaden. Tillförseln i antalet plagg ökade från 21 miljoner 1961 till 32 miljoner 1968.
- 4 Den inhemska efterfrågan på traditionell konfektion såsom kostymer och rockar, dräkter och kappor samt kjolar, byxor och blazers i samma materialklass visar en tydlig stagnation. Detta är en trend i konsumenternas efterfrågan som är internationell och som innebär en orientering mot en ökning av efterfrågan på lättare och billigare plagg i stor variation vad beträffar stil och tyg. Som exempel kan nämnas att totala antalet plagg som såldes på den svenska marknaden ökade med åtminstone 50 % mellan 1961 och 1968 medan konsumtionen av vissa typer av i allmänhet tyngre plagg förändrades på följande sätt:

	Förändring %
Yllekjolar	10
Dambyxor av ylle	9
Överrockar (ej av bomull)	9
Byxor av ylle	-44

- 5 Under 1960-talet började nya storindustrier i flera låglöneländer — Hongkong, Korea, Portugal och Jugoslavien — att uppträda som viktiga internationella leverantörer av lättare konfektion i lägre prisklasser. Resultatet av att dessa nya tillverkare uppträtt på den svenska marknaden har i första hand blivit det att de utestängt svenska tillverkare från det

marknadssegment som erbjudit den största tillväxtpotentialen under 60-talet, nämligen billiga jackor, byxor, tröjor och klänningar. Skillnader i arbetskostnader blir speciellt viktiga på den del av beklädnadsmarknaden som kännetecknas av låga priser och stor volym.

- 6 1961 svarade de svenska tillverkarna av överkläder för mer än 80 % av tillförseln på den svenska marknaden. Under de tre första kvartalen av 1969 ser deras marknadsandel ut att ha sjunkit till under 60 % — fastän de fortfarande producerar ungefär samma antal överplagg som 1961. Förändringen mellan 1961 och 1968 var följande:

	Antalet överplagg tillförda den svenska marknaden (i milj.)	
	1961	1968
Svensk tillverkning	16	16
Import	2	12
Totalt	18	28

- 7 Samtidigt som konfektionen expanderade i länder med låga arbetskostnader inträffade en viktig förändring i den svenska detaljhandels struktur på beklädnadsområdet. Kooperationen och de stora varuhuskedjorna ökade antalet butiker och omsättning. Flera kedjeföretag på klädområdet satte igång betydande expansionsprogram. Inköpsföreningar och frivilliga kedjor skapades för att åstadkomma en professionell inköpsfunktion och kvantitetsinköp för (fristående) detaljister. Denna utveckling har haft och har mycket betydande verkningar för den svenska industrins konkurrensläge i fråga om alla typer av plagg.

- o Man kan vänta att en ökande andel av den svenska beklädnadsmarknaden faller på dessa stora avnämare och inköpsorganisationer som tenderar att handla med ett begränsat antal leverantörer för att åstadkomma inköpsökonomi. Detta begränsar successivt den totala marknadspotentialen i Sverige för de svenska tillverkare som inte

levererar till dessa stora återförsäljare.

- o De stora avnämarna har en omfattande och kvalificerad inköpspersonal. Detta gör det möjligt för dem att driva sin inköpsverksamhet internationellt som ett led i arbetet på att åstadkomma det bästa utbytet för sina kunder. Den mindre, oberoende detaljisten kan inte handla på detta sätt i samma utsträckning. Genom att flera av dessa stora avnämare utvecklade en internationell inköpsverksamhet samtidigt med att nya storleverantörer började tillkomma i låglöneländer accelererade importen av lättare plagg i lägre prisklasser liksom av en del plagg tillhörande den tyngre konfektion.
- o Dessa stora inköpare har ansvaret för att söka erhålla bästa möjliga utbyte från de svenska leverantörerna. Om det finns flera sådana att välja mellan, tar de in anbud från dem alla och förhandlar om större leveranser. Detta kan ha två typer av verkningar på tillverkarna: (1) Det kan leda till att endast de mest effektiva tillverkarna väljs. (2) Det kan leda till att de mindre effektiva tillverkarna sänker sina priser under rimliga lönsamhetskrav för att vidmakthålla sin volym. Såvitt framkommit genom denna undersökning har det senare inträffat bland många svenska tillverkare av tyngre konfektion.

8 Omkring 60 företag av de svenska tillverkare av tyngre konfektion som har mer än 100 anställda producerar traditionella plagg för vilka efterfrågan stagnerar. Samtidigt växer maktkoncentrationen i avnämjarledet. Därmed har uppstått en konkurrenssituation för många, om inte rent av majoriteten, av dessa konfektionsföretag vilken hotar deras existens inom de närmaste två till fem åren. I tilltagande grad begränsas deras marknad till en modeorienterad, högkvalitetsbetonad och högprisbetonad del av beklädnadsmark-

naden, i Sverige och utomlands. Detta är en helt annan situation än den som rådde så sent som för tio år sedan, när de svenska företagen kunde tillfredsställa 80 till 90 % av den svenska konsumentefterfrågan på alla slag av överplagg.

Är det troligt att de krafter som beskrivits ovan kommer att försvagas under 70-talet — eller finns det några tecken på att nya krafter utvecklas på den svenska eller internationella marknaden som kan åstadkomma en ny och kraftig tillväxt av efterfrågan på de produkter som dessa svenska konfektionärer tillverkar? Svaret måste bli nekande med undantag för möjligheten av en väsentlig omorientering av industrin i syfte att inta en betydelsefull exportposition på den internationella marknaden för modevaror. De ovan nämnda kraftfälten, som beskrivits i anslutning till deras konsekvenser för de svenska tillverkarna, är på det hela taget inte svenska. De är internationella och verkar i de flesta högt utvecklade länder med hög levnadsstandard.

Speciellt då det gäller konsumentvaruindustrier tenderar framväxten av stora distributionsföretag att sätta tillverkningsledet i ett underläge såvida inte tillverkarna äger eller kontrollerar avnämarna. Framför allt tenderar den slutlige konsumenten att dominera scenen, och distributionsföretagen konkurrerar om att tillfredsställa hans behov. I de flesta konsumentvaruindustrier tenderar tillverkarnas framgång på längre sikt i konkurrensen att vara beroende av deras innovationsförmåga. S. k. standardvaror, såsom underkläder, strumpor och kjolar, tenderar att få en dålig lönsamhet på grund av deras relativa brist på innovationsmöjligheter — och några få stora tillverkare kan slutligen komma att dominera dessa marknader till relativt låga marginaler men ofta tillfredsställande avkastning på deras kapitalinvesteringar.

Då det gäller att bedöma nästa decennium på beklädnadsmarknaden, är den kanske viktigaste trenden den som innebär fortsatt snabb tillväxt av stickade överplagg på den totala marknaden. Säkerligen kommer

kvinnornas intresse för stickade plagg att fortsätta sin ökning och påverka efterfrågan på tyngre konfektion tillverkad av traditionella tyger. Om vidare stickade plagg invaderar männens beklädnadsmarknad i den utsträckning som nu av några bedömare anses möjlig, inträder ytterligare allvarliga konsekvenser.

I betraktande av tidigare och nuvarande konkurrenstrender på den svenska beklädnadsmarknaden, liksom utsikterna till en förlängning av dessa trender och ytterligare negativa verkningar för de flesta av de svenska företagen inom den tyngre konfektionen har den slutsatsen dragits att industrin måste verkställa vissa åtgärder både på kort och lång sikt.

1 En fortsättning och intensifiering av nuvarande åtgärder för att förbättra industrins produktivitet och marknadsföring.

Undersökningen har dragit slutsatsen att, bortsett från de problem som skapas av fullt integrerade funktioner vid liten driftsvolym, det nuvarande effektivitetsläget i de undersökta fabriker inte skiljer sig påtagligt från vad som kan observeras beträffande liknande typer av fabriker i andra västeuropeiska länder och USA. Lokaler och utrustning bedömdes som ganska tillfredsställande, även om den nuvarande bristen på lönsamhet reducerar investeringar i ny utrustning.

Det verkar emellertid möjligt att genom ytterligare tillämpning av modern företagsledningsteknik — och genom större produktionsvolym i vissa fall — erhålla 15 till 20 % förbättring av produktiviteten i många av de besökta företagen. En indikation i denna riktning är det faktum att den årliga omsättningen per anställd kunde variera mellan 40 000 och 65 000 kr. bland de undersökta fabriker — ett mycket stort spelrum.

2 Ett större program för att förbättra industrins långtidsplanering och berörande såväl företagen som branschorganisationerna.

Som redovisas i denna rapport har de svenska TEKO-industrierna upplevt avgörande förändringar i sin miljö under de

gångna decennierna och särskilt under 60-talet, förändringar som har utvecklats långsamt men som slutligen haft viktiga verkningar i fråga om dessa industriers ekonomiska läge, deras företag och anställda. Liknande förändringar har ägt rum i andra industrier i Sverige och i de flesta andra länder i världen. Det är sannolikt att de kommer att uppträda med en t. o. m. ökad hastighet under de kommande decennierna.

Det är därför av yttersta vikt i det moderna näringslivet att företagsledningarna kontinuerligt studerar de förändringar som uppträder i deras miljö och bildar sig en uppfattning om hur den framtida miljön kommer att utvecklas på längre sikt. Det är endast genom en sådan medvetenhet som de kan åstadkomma en strategi vilken möjliggör avgörande förändringar i produktval, i kundval, i lokalisering, i tillverkningsteknik eller i allmän företagsledning. Ibland kommer företag att bli tvingade att gå in i helt nya branscher för att kunna överleva som ekonomiska enheter.

När hela industrier och många av de däri ingående företagen har hamnat i ett så kritiskt finansiellt läge som den svenska tyngre konfektionen och dess leverantörer inom textilindustrin har idag, måste den slutsatsen dras att många av företagen inte har drivit en effektiv långsiktplanering — i syfte att antingen överleva och växa som företag eller att sluta sin verksamhet i en sådan ordning som kan säkra deras kapital för andra investeringar.

Vid varje särskilt tillfälle finns det för alla industrier i all världens länder både möjligheter och risker när det gäller den framtida existensen och tillväxten av de i branschen ingående företagen. De företag som söker överleva och växa måste planera för utnyttjandet av tillfällena och avvärjandet av hoten. Det har funnits tillväxtpotentialer på den svenska beklädnadsmarknaden liksom på den internationella. Tillväxten av efterfrågan på fritidskläder och informella plagg har ut-

gjort en sådan möjlighet. Tillväxten av efterfrågan på stickade plagg har också varit ett lovande område. Konsumenternas ökande välstånd i länder med högre inkomster, höjningen av utbildningsnivån och den ständigt ökande omfattningen av internationella kommunikationer är faktorer som skapar nya marknadsmöjligheter. Att utnyttja sådana möjligheter kan erfordra avgörande förändringar av produkter eller fabrikslokalisering. Några företag kommer att dra nytta av dessa möjligheter — andra får svårigheter genom sina försök att bibehålla status quo.

Av det skäl som angivits ovan kan därför inte nog understrykas att de svenska företag som överlever det kritiska nuläget måste åstadkomma en mera effektiv långsiktig planering än vad som har kännetecknat de flesta av företagen inom dessa industrier tidigare. Branschorganisationerna på marknads- och tillverkningsområdena kan göra mycket för att hjälpa sina medlemmar med denna viktiga sak.

- 3 Utarbetandet av ett omställningsprogram som innebär en reduktion av antalet företag i storleksordningen 100—500 anställda och med syftet att genom konsolidering åstadkomma en grupp starkare företag med något sådant som 500 anställda eller mer per företag — om dessa behåller samtliga funktioner i fråga om design, tillverkning och marknadsföring.

För närvarande tycks det finnas omkring 60 företag som tillverkar rockar, kappor, kostymer, dräkter, blazers, västar och byxor. Undersökningen av åtskilliga av dessa företag indikerade att de driver en fullt integrerad verksamhet med designers, försäljare, inköpare och all övrig(icke producerande) personal som är nödvändig för egen design, tillverkning och marknadsföring. Av lika stor betydelse är att de flesta företag producerar flera typer av varje plagg i ett stort urval av variationer. Genom att göra så konkurrerar de direkt och hårt med varandra på den ganska begränsade marknaden för sådana plagg.

Undersökningen fann att de fasta kost-

naderna hos flera av de svenska företagen var alldeles för höga i jämförelse med liknande företag i Västeuropa och USA. Detta beror på att de svenska företagen håller en full personbesättning utan att ha tillräcklig volym på vilken dessa kostnader kan fördelas enligt normer som håller i konkurrensen. De enda alternativen är att bygga upp en större volym eller att reducera antalet funktioner t. ex. design, marknadsföring och inköp. Dessa 60 företag sysselsätter omkring 12 000 anställda (exklusive det stora företaget Algot Johansson AB som ensamt har mer än 2 000). Några av företagen uppvisar lönsamhet och tillväxt trots svårigheterna på marknaden. Om fusionerade företag kunde åstadkommas med åtminstone 500 anställda var, skulle maximalt 25 företag behövas för att betjäna den nuvarande marknaden. Det lämpligaste arrangemanget kan emellertid bestämmas endast genom en grundlig specialundersökning.

- 4 En ökning av åtgärderna för att stimulera industriernas exporttillväxt under de kommande fem åren i linje med de rekommendationer som angivits i TEKOUTredningens första rapport.

Det finns föga anledning tro att den svenska hemmamarknaden för tyngre traditionell konfektion skall öka nämnvärt nästa decennium. Samtidigt är det viktigt att de svenska företagen har en god tillväxtpotential på lång sikt. Annars kommer de att stagnera och förlora sin livskraft på grund av bristande intresse från investerare och de grupper från vilka företagen behöver rekrytera ledare och övriga anställda.

De svenska tillverkarna av tyngre konfektion tenderar att specialisera sig på den del av marknaden som är modeorienterad och kännetecknad av höga kvalitéer och priser. På denna marknad är arbetskostnaderna och priserna inte några avgörande faktorer för konsumenternas efterfrågan. En av de viktigaste av de tänkbara vägar som står öppen för svensk industri i framtiden då det gäller att uppnå tillväxt är därför den internationella mark-

naden för modebetonade kläder. Världsmarknaden för kläder är mycket stor jämförd med Sveriges inhemska efterfrågan. De länder som har en hög inkomst per capita har också ett ökande antal konsumenter för vilka stil och kvalitet, inte priset, är den allt viktigare konkurrensfaktorn.

Det finns ingen garanti för att en sådan ansträngning blir framgångsrik. Den internationella modemarknaden för kläder kännetecknas av hård konkurrens och snabba, nyckfulla förändringar. Men, vi upprepar, den utgör en av de viktiga vägarna för svensk industri att uppnå tillväxt, om man bortser från alternativet att flytta tillverkningsutöndlands för att få bättre möjligheter att göra sig gällande på den tillväxtadel av den inhemska marknaden som består av billigare och lättare produkter. Exporttrenden pekar dessutom redan uppåt.

Sverige, liksom Skandinavien i dess helhet, har redan etablerat ett anseende på den internationella konsumentvarumarknaden för design — i fråga om möbler, glas, tyger och i viss utsträckning kläder. Det ligger inom möjligheternas gräns att lyckas med en samlad ansträngning för att åstadkomma en position av modeledarskap som är tillräckligt stark för att skapa goda tillväxtutsikter för de inhemska varorna.

- 5 Ovanstående slutsatser gäller den tyngre delen av den svenska konfektionsindustrin. Det nuvarande konkurrensläget för denna industris leverantörer i vävnadsledet har blivit så kritiskt att undersökningen beträffande dessa endast kan dra en slutsats: statligt stöd i en eller annan form är nödvändigt om deras verksamhet skall fortsätta.

2 Historisk utveckling och förändringar i den tyngre konfektionsindustrin och ylleindustrin

Tillgänglig officiell statistik ger relativt knapphändiga uppgifter om den tyngre

svenska konfektions- och vävnadsindustrin såsom enskilda sektorer av textilindustrin. Ekströms undersökningar (se bilaga 2) över ett längre tidsperspektiv visar en snabb utveckling av sysselsättningen inom den svenska konfektionsindustrin under 1910- och 1930-talen, en trend som fortsatte fram till och med 1955. Ekström gör följande uppskattningar:

År	Antal anställda
1920	9 000
1930	15 000
1939	30 000
1955	40 000

Importen av konfektionsvaror under denna tid, räknad i procent av den totala svenska produktionen, sjönk från omkring 14 % till 2 % före 1940 och var 5 % 1955. Sysselsättnings- och produktionsmässigt nådde konfektionsindustrin en topp på 1950-talet. De svenska spinnerierna och väverierna hade å andra sidan främst utvecklats före sekelskiftet och antalet anställda varierade mellan 27 000 och 33 000 från 1920 till 1955.

Ekström påpekar emellertid att den tyngre konfektionsindustrin stötte på marknads-svårigheter under 1950-talet. Överplagg av ylle representerade 57 % av konsumtionen på marknaden 1965 jämfört med uppskattningsvis 87 % 1949. Konsumtionen av damöverplagg steg under samma period från 47 % till 56 %. Övergången från ylle till andra material följdes av en stark tendens på 1960-talet mot en breddning av sortimenten ifråga om lätta plagg.

De svenska konfektionärerna dominerade dock hemmamarknaden 1960 när det gäller alla slags överplagg med en marknadsandel som i genomsnitt låg på 80 %. Men mellan 1960 och 1970 sjönk deras marknadsandel kraftigt till sannolikt under 60 %. Produktionsvolymen vidmakthölls dock på samma nivå som tidigare, ett förhållande som i sig självt tenderar att ge upphov till intensiv konkurrens inom alla industrier.

Den minskande marknadsandelen kan i första hand förklaras genom konsumenter-

nas allt större efterfrågan på lättare, billigare och mera informella kläder. Vidare hade en betydande konfektionsindustri etablerats i låglöneländer, vilkas konkurrenssituation var gynnsam ifråga om leverans av billiga plagg. Om inte dessa nya leverantörer hade trätt fram, är det sannolikt att flera av de svenska företagen hade svängt över sin produktion till sådana varor och därmed bibehållit sin dominans på hemmamarknaden. Även en annan förändring — den i detaljhandelsledet ökade koncentrationen till större företag med professionella och internationella inköpare — torde dock i viss utsträckning ha påverkat situationen.

Mellan 1961 och 1967 minskade antalet arbetare från 39 000 till 31 000. Det finansiella läget är nu kritiskt för många tillverkande företag. En granskning av årsomsättning och redovisad vinst före skatt vid ett 40-tal svenska företag inom den tyngre konfektionsindustrin under åren 1965—1968 ger vissa bidrag till bedömningen. I den grupp av företag där tämligen fullständiga och jämförbara uppgifter förelåg var den totala omsättningen i det närmaste konstant under dessa år men resultatet för de enskilda företagen uppvisade betydande variationer. Av herrkonfektionsföretagen redovisade omkring 50 % en mindre ökning i omsättningen, vilket var fallet för endast 25 % av damkonfektionsföretagen. I båda kategorierna redovisade 25 % av företagen en minskad omsättning.

Herr- och damkonfektionsföretagen företer emellertid helt olika resultat när det gäller vinst före skatt. Herrkonfektionssektorn kan som helhet uppvisa en lönsam verksamhet, även om vinsten efter skatt minskade från 3,3 % 1965 till 2,4 % 1968 — båda siffrorna är anmärkningsvärt låga för en industri som betjänar kvalitetsmarknader. Damkonfektionssektorn, så som den representeras av de undersökta företagen, gick från 1,1 % vinst före skatt 1965 till förlust 1968 (2 %), vilket tyder på en mycket allvarlig situation. Flera företag inom båda kategorierna redovisade förluster 1968.

Det bör framhållas att ovanstående jämförelser är baserade på ekonomiska uppgif-

ter som tillhandahållits av AB Balanskontroll Bertil Petzén. Petzén har även utfört den besvärliga redovisningstekniska bearbetningen av materialet för att nå erforderlig överensstämmelse i uppgifterna från de olika företagen. Vidare är analysen baserad på ett urval av företag och omfattar således inte alla inom branschen. Det stora företaget AB Algot Johansson ingår t. ex. inte.

Om resultaten från denna analys är i huvudsak korrekta, återger de från vinstsynpunkt vanliga erfarenheter inom en industri som möter en stagnerande eller vikande marknad. Det stora flertalet av de tillverkare som besöktes i samband med denna undersökning producerar och marknadsför samma produkter när det gäller stil, kvalitet och prisnivå. I ett läge då tillväxten i den totala hemmamarknaden för dessa produkter uteblir kan detta leda till att man för att upprätthålla produktionen i en hårdare konkurrenssituation sänker priserna med en lägre lönsamhet som resultat. Det förefaller som om detta har inträffat under 1960-talet, och företagen befinner sig nu i ett läge som kan framvinga nödvändiga anpassningar av tillverkningsledet till de förändringar som har ägt rum i marknadsbilden.

Den tyngre konfektionsindustrin mötte således allt större svårigheter under 1960-talet. Men ännu besvärligare blev kamgarnssituationen för kardgarns- och kamgarnsväverierna. Till konfektionsindustrins förfogande stod i ökande utsträckning en mängd olika nya material vilka tedde sig attraktiva både för konsumenter och detaljister. De svenska tygfabrikanterna kom i ett ogynnsamt läge på grund av den stagnerande inhemska efterfrågan på traditionella tyger och genom att de var relativt små i jämförelse med väverierna i andra länder såsom Storbritannien, Italien och Tyskland, vilka kunde tillverka det breddade sortimentet i större serier och därmed mera ekonomiskt.

Med ett ökat antal vävvarianter som svar på konsumenternas krav men med oförändrad total försäljningsvolym blev de svenska produktionsserierna kortare per produkt och kostnaderna så höga att man hade svårt att konkurrera med konfektionärer-

nas utländska leverantörer. De svenska konfektionärerna övergick i allt större utsträckning till att göra sina materialinköp hos utländska leverantörer dels på grund av dessas större sortiment, dels på grund av de lägre priserna.

Följande data belyser utvecklingen:

År	Inhemsk produktion av kard- och kamgarnstyger		
	milj. meter	Antal arbetare	Antal företag ¹
1950	24,3	10 000	35
1958	11,5	4 000	15
1968	5,5	1 700	6

¹ Medlemmar av Svenska Textilindustriförbundet.

Eftersom den svenska tyngre konfektionsindustrin redan har övergått till att göra större delen av sina materialinköp hos utländska leverantörer står ylleväverierna idag inför en situation som innebär hot mot industrins vidare fortlevnad.

3 Den svenska marknaden för kläder

Den inhemska konsumtionen av kläder och strumpor kan för 1966 uppskattas till ett värde av 6 200 miljoner kronor, i vilken summa då ingår såväl konfektions- som hemmatillverkade plagg. Detta värde representerar 9,9 % av den totala privata konsumtionen. Detaljhandeln med kläder, textilier och skodon sysselsatte 1966 ca 57 000 personer.

Tabell 1 Antalet tillverkningsenheter och arbetare inom svensk konfektionsindustri 1960—1967

Antal anställda	Antal tillverkningsenheter			Antal arbetare		
	1960	1967	Förändring %	1960	1967	Förändring %
Mindre än 10 arbetare	112	167	49	829	1 123	36
11—20	158	197	25	2 419	2 837	17
21—50	245	233	— 5	8 135	7 716	— 5
51—100	125	104	—17	8 975	7342	—18
101—200	57	42	—26	8 100	5 854	—28
201—500	30	17	—43	8 357	4 633	—45
501—1 000	1	0	—	781	—	—
Mer än 1 000 arbetare	1	1		1 272	1 862	46
Totalt	729	761	4 %	38 868	31 367	—19 %

Källa: TEKO-utredningens delrapport 1969

Tabell 2 Förändring av antalet tillverkningsenheter, sysselsättning och förrädlingsvärde inom ylleindustrin 1960 och 1967

Verksamhet	Antal tillverkningsenheter			Antal anställda			Tillverkningsvärde (mkr)		
	1960	1967	Förändring %	1960	1967	Förändring %	1960	1967	Förändring %
Spinneri	19	14	—26	1 182	950	—20	16,8	31,3	+86
Väveri	25	20	—20	1 857	1 325	—29	36,9	36,3	—
Kombinerade företag	36	25	—25	7 641	4 584	—40	122,1	149,0	+22
Totalt	80	59	—26	10 680	6 859	—36	175,8	216,6	+23

Årsomsättningen inom beklädnads- och textildetaljhandeln var uppskattningsvis ca 5 miljarder kronor.

Tabell 3 visar de förändringar som har skett i den svenska privata per capitakonsumtionen av kläder sedan 1960 vid konstanta priser med ett index för 1968 = 100.

Om vi med hjälp av ett uppskattat detaljhandelspris per plagg 1968 jämför värdet av den inhemska tillgången på olika överplagg för åren 1961 och 1968, får vi ett resultat som visar att den svenska marknaden för överplagg, exklusive stickade varor, har ökat från omkring 1 900 miljoner kronor 1961 till 2 700 miljoner kronor 1968, dvs. en ökning med 42 %. Med utgångspunkt från de uppskattade detaljhandelspriserna för de skilda plaggen redovisas i tabell 4 de förändringar i konsumtionen som torde ha inträffat.

Som procenttalen av det totala marknadsvärdet visar föreligger uppenbarligen en tendens i riktning mot ökad försäljning av klänningar — möjligen till lägre priser än 1961 — samt av herr- och pojkbuxor. Kappor och överrockar av traditionell typ förefaller ha minskat sin andel av den totala marknaden.

På grund av tidsbrist har ingen analys kunnat utföras av i vilken utsträckning den tyngre konfektionen är representerad i de angivna kategorierna. Av den företagna intervjuundersökningen framgår emellertid att den tyngre svenska konfektionsindustrin huvudsakligen levererar produkter i de högre prisklasserna till den svenska marknaden — kanske så mycket som den övre hälften av den totala marknaden för kläder — och den översta fjärdedelen av marknaden för överrockar och kappor. Lätta, billiga plagg tar nu en betydande del av rock- och kappmarknaden. En viktig faktor i samband med den nuvarande konkurrenssituationen är just att de svenska tillverkarnas produkter är att hänföra till den högpris-, mode- och kvalitetsbetonade sektorn av marknaden.

Totalt sett är den svenska marknaden för överplagg orienterad mot konsumenter inom de lägre och medelhöga inkomstgrupperna, den massmarknad där priset är av stor be-

Tabell 3 Tillväxt av den svenska marknaden för kläder 1960—1968 (fasta priser) 1968=100

År	Index
1960	81
1965	101
1968	100

Tabell 4 Fördelning efter varuslag av försäljningsvärdet för svensktillverkade överplagg (exkl. stickade varor) i detaljhandeledet 1961 och 1968

Varuslag	Andel av överplaggens totala försäljningsvärde	
	1961 %	1968 %
Dam- och flickkläder		
Kappor	41	32
Dräkter och klänningar	29	41
Kjolar	10	8
Långbuxor	10	10
Jackor	10	9
Totalt	100	100
Herr- och pojkläder		
Överrockar	20	14
Kostymer	30	26
Sportrockar	11	9
Buxor	27	36
Jackor (med uddakavajer)	12	15
Totalt	100	100

Källa: Stanford Research Institute

tydelse. Den svenska tyngre konfektionsindustrin är inte orienterad mot denna massmarknad utan mot de högre inkomsttagarna, för vilka stil och kvalitet är viktigare än priset. Detta förhållande minskar betydelsen av den svenska industrins högre kostnadsläge när det gäller konkurrensen från importerade varor. Men det medför ökade risker med hänsyn till en sådan marknads höga modeberoende, särskilt ifråga om damkläder.

Tabell 5 Detaljhandelspriser för den svenska konfektionsmarknaden 1967—1968 (inklusive stickade varor)

Uppskattat medianpris för den uppskattade totala efterfrågan på de utvalda plaggen fördelas över hela det prisområde som gällde för respektive plagg. »Lägsta fjärdedelen» t. ex. avser de 25 % av totala antalet kunder som betalar de lägsta priserna. I tabellen anges det medianpris som betalas av denna »lägsta fjärdedel».

Utvalda plagg. Kronor per plagg.

Varuslag	Lägsta fjärdedelen	Andra fjärdedelen	Tredje fjärdedelen	Högsta fjärdedelen	Genomsnittspris
Herrkläder					
Överrockar ¹	40	140	220	375	200
Kostymer	150	240	350	460	337
Jackor (totalt)	50	100	155	350	125
därav udda kavajer	90	125	175	350	160
Byxor	35	50	70	100	60
Damkläder					
Kappor ¹	50	140	190	350	160
Dräkter	70	130	200	300	160
Klänningar	35	50	100	175	75
Kjolar	25	35	45	60	40
Långbyxor	22	35	50	80	45

¹ Inklusive regnkläder

Källa: Bearbetning av material från ICI Fiber Ltd.

Liksom i andra ekonomiskt avancerade länder spelar ungdomen en viktig roll på den svenska marknaden; 25—30 % av alla kläder köps av åldersgruppen under 25 år och 50 % av gruppen under 35 år. Enligt befolkningsprognoser fram till 1980 kommer åldersgruppen 15—24 år att gradvis minska i Sverige medan å andra sidan en ökning

äger rum i gruppen 25—34 år. Detta betyder alltså att befolkningsändringar inte kan förväntas påverka marknaden i nämnvärd grad under första hälften av 1970-talet. En nativitetökning skulle kunna förändra bilden efter 1980 men det är omöjligt att uttala sig för närvarande om en sådan utveckling.

Tabell 6 Sveriges befolkning med prognoser för 1975 och 1980

Åldersgrupp	Antal personer			
	1965	1970	1975	1980
14 och därunder	1 613 042	1 687 647	1 768 502	1 794 654
15—24	1 205 651	1 173 405	1 079 111	1 112 809
25—34	909 736	1 113 492	1 272 115	1 205 598
35—44	1 032 194	911 944	927 865	1 114 648
Delsumma (15—44)	3 147 581	3 198 841	3 279 091	3 433 055
45—54	1 038 909	1 046 769	981 428	893 135
55—64	927 321	985 972	985 721	980 030
65 och däröver	968 347	1 110 731	1 237 577	1 334 453
Totalt	7 695 200	8 029 960	8 252 319	8 435 327

Källa: Statistiska centralbyrån

Tabell 7 Den svenska klädkonsumtionens fördelning på åldersgrupper

Plustecknet framför siffra markerar att konsumtionsandelen överstiger befolkningsandelen

Herrkläder Åldersgrupp	Andel av befolkning- en år 1968 %	Procent av totalförsäljningen 1967—1968				
		Över- rockar	Kostymer	Jackor (totalt)	Udda- kavajer	Byxor
15—24	22	+25	+28	+35	+28	+35
25—34	17	+25	+17	+21	+26	+20
Delsumma	39	50	45	56	54	55
35—44	17	+20	+21	15	17	16
45—54	18	15	17	17	15	15
55—64	16	9	14	9	12	11
65—74	10	6	3	3	2	3

Damkläder Åldersgrupp	Andel av befolkning- en år 1968 %	Procent av totalförsäljningen 1967—1968				
		Kappor	Dräkter	Klänningar	Blusar	Byxor
15—24	22	+30	+33	+23	+38	+55
25—34	17	+16	+20	+20	+21	+20
Delsumma	39	55	53	43	59	75
35—44	17	15	+18	+19	16	12
45—54	18	18	16	+19	13	10
55—64	16	10	6	12	9	3
65—74	10	2	7	7	3	—

Källa: Material från ICI Fiber Ltd.

Tabell 8 Svenska inkomsttagares fördelning på inkomstklasser 1962 och 1967

Inklusive inkomstskatt. Löpande priser

Årsinkomst	Antal inkomsttagare			
	1962 Antal	%	1967 Antal	%
Mer än 5 000	1 265 830	29,4	491 566	10,9
5 000—9 999	1 022 860	23,7	950 247	21,3
10 000—19 999	1 571 240	36,7	1 399 702	31,1
20 000—29 999	409 480	9,5	1 074 897	24,0
30 000—39 999			444 367	9,9
40 000 och däröver	30 040	0,7	127 160	2,8
	4 299 450	100,0 ¹	4 493 754	100,0

¹ För 570 482 personer föreligger ingen rapportering år 1967. Uppgift för år 1962 saknas. Av detta skäl är kanske ej de absoluta siffrorna jämförbara. Procentfördelningen bör dock vara jämförbar.

Källa: Statistiska centralbyrån

Tabell 9 Den svenska marknaden för vissa överplagg (produktion plus import minus export i tusental plagg)

Herr- och pojkläder	1961	1966	1968	Ökning 1961— 1968 %	Jan.— sept. 1968	Jan.— sept. 1969	Trend ¹ 68—69
Överrockar	1 036	1 062	1 083	5	773	624	—
Kostymer	928	1 054	1 185	28	897	749	—
Sportrockar	686	691	859	25	677	591	—
Byxor	4 574	6 963	9 215	102	7 211	8 414	+
Jackor (med udda kavajer)	1 229	1 684	2 428	98	1 862	2 014	+
	8 453	11 454	14 770	75	11 420	12 392	+
Dam- och flickkläder							
Kappor	1 954	2 265	2 326	19	1 814	1 875	+
Dräkter, klänningar	2 464	4 003	4 914	100	3 724	3 592	—
Kjolar	2 094	2 180	2 243	7	1 644	1 715	+
Långbyxor	1 877	2 432	2 656	42	2 009	2 230	+
Jackor	825	920	1 119	36	807	1 145	+
	9 214	11 800	13 258	44	9 998	10 557	+
Stickade överplagg	2 065	4 823	4 967	62	3 789	4 427	+
Total marknad	20 732	28 077	32 995	60			
Befolkning (personer)	7 550	7 830	7 940	5			
Plagg per capita	2,75	3,60	4,15	51			

¹ Plustecken markerar en uppåtgående trend
Minustecken markerar en nedåtgående trend

² 1960

Källa: Statistiska centralbyrån

Den främsta källan till tidigare och sannolikt även till fortsatt framtida tillväxt av den svenska marknaden för konfektionsvaror ligger i ökningen av den reella per capita-inkomsten. Medan befolkningen ökade endast 5 % mellan 1961 och 1968, steg den reella privata konsumtionen per capita med 35 %, och utgifterna för kläder fick sin del av denna ökade köpkraft hos de svenska konsumenterna. I tabellerna 5—8 ges uppgifter om marknad, befolkning och inkomstförhållanden.

På vissa håll har man uppskattat att den totala marknadsvolymen för kläder i Sverige under den närmaste 10-årsperioden inte kommer att öka med mer än 2—3 % per

år, vilket skulle innebära en relativt långsam tillväxttakt. En analys beträffande konsumtionen av individuella typer av kläder under 1960-talet avslöjar emellertid att det föreligger vida variationer inom den totala marknadsbilden när det gäller antalet sålda plagg. Till en mera snabbt växande marknad hör klänningar, damlångbyxor och damjackor samt byxor och jackor på herrsidan. För stickade överplagg noteras också en betydande tillväxt av marknaden. Kappor och kjolar liksom överrockar, kostymer och sportrockar utgör en mera långsamt växande marknad. Tabell 9 belyser dessa förändringar.

Den svenska marknaden för kläder följer den trend som utmärker de flesta länder med hög per capita-inkomst. För jämförelse visas i tabell 10 de förändringar som har ägt rum i USA mellan 1960 och 1967.

Tabell 10 Produktionen av herrkonfektion i USA 1960 och 1967 (tusental plagg, exklusive trikå)

Varuslag	1960	1967
Kostymer	21 316	19 719
Överrockar	3 409	2 094
Sportrockar	10 237	13 726
Byxor	105 923	138 571

Källa: US Department of Commerce

Tabell 11 Produktionen av damkonfektion i USA 1960 och 1967 (tusental plagg, inkluderande trikå)

Varuslag	1960	1967
Dräkter	9 713	11 410
Kappor	23 429	22 414
Jackor	7 860	22 000
Långbyxor	33 180	84 276

Källa: US Department of Commerce

Trenden i Sverige och USA har under 1960-talet gått mot en väsentligt ökad efterfrågan på fritidskläder och en mängd andra billigare plagg, medan efterfrågan på traditionella högkvalitativa kostymer, rockar, klänningar och liknande plagg har hållit sig

på ungefär oförändrad nivå. Det är främst de högre inkomst- och samhällsgrupperna som svarar för de ökade inköpen av fritidskläder etc. Marknaden för damkläder i USA visar samma trend som den svenska marknaden, se tabell 11.

Det är således tydligt att marknaden för den tyngre konfektionen, som traditionellt är baserad på kardgarns- och kamgarnstyger, har kunnat öka starkt endast i den mån den gällt herr- och damfritidskläder, jackor, klänningar och dräkter. För vidare analys av situationen ges i tabell 12 uppgifter om den svenska konsumtionen av vissa ylleplagg.

Det framstår klart att ylleplaggen inte har kunnat öka i samma takt som den totala tillväxten av den svenska marknaden för klänningar och byxor. Ifråga om herrbyxor kan man faktiskt notera en kraftig nedgång. Det är vidare sannolikt att jackor och andra plagg som visar en stark tillväxt främst har tillverkats av lättare och syntetiska material.

En del viktiga förändringar har alltså under 1960-talet inträtt på konfektionsmarknaden i Sverige liksom i andra länder. Internationellt sett har den grundläggande trenden avlägsnat sig från tunga, slitstarka, dyra, formella plagg och istället gått mot lättare, billigare, informella kläder som ofta har en livslängd på endast ett eller annat år. Man föredrar att köpa flera omgångar av den senare typen framför att vid enstaka tillfällen skaffa sig traditionella formella kläder för användning under många år. Detta

Tabell 12 Konsumtionen av vissa ylleplagg på den svenska marknaden (tusental, trikå exkluderat)

	1961	1966	1968	Förändr.		Jan.— sept. 1969	68—69 Trend
				61—68 %	Jan.— sept. 1968		
Herrkläder							
Byxor	2 808	2 037	1 600	—43	2 337	1 123	nedåt
Damkläder							
Ylleklänningar	476	685	635	+33	396	347	nedåt
Långbyxor	832	924	945	+13	685	636	nedåt

Källa: Statistiska centralbyrån

har resulterat i att efterfrågan på traditionella tyngre kläder har planat ut. Modeskiftningar skulle kunna återställa den tidigare marknadspositionen men denna möjlighet måste betraktas med tveksamhet.

En annan viktig förändring, både internationellt och i Sverige, har vi i övergången till de nyare fibermaterialen. En analys av den svenska marknaden 1968 visar att ylle och blandningar med ylle ingår i 11—52 % av de material som används för överplagg. Den största användningen förekommer i kostymer, överrockar, uddakavajer och kjolar medan den minsta användningen noteras för byxor, klänningar och jackor. Denna förändring har pågått under många år och haft stor inverkan på de väverier som tillverkar tyngre hyllytetyger och tyger med inblandning av ylle.

4 Exportmarknaden för svenska kläder

Världsmarknaden för export av kläder och skodon är mycket stor. USA, Västtyskland, Storbritannien och Benelux-länderna importerade under 1967 sådana varor till ett sammanlagt värde av över 2 miljarder dollar. Förändringarna inom svensk export mellan 1961 och 1968 anges i tabell 13.

Tabell 13 Exportens andel av produktionen 1961 och 1968 (tusental plagg exklusive triå)

	1961 %	1968 %	För- ändring %
Herr- och pojkläder			
Överrockar	7	15	8
Kostymer	2	13	11
Högtidsdräkter	1	8	7
Byxor	1	10	9
Kavajer	7	16	9
Dam- och flickkläder			
Kappor	4	9	5
Klänningar	14	23	9
Kjolar	3	15	12
Långbyxor	1	13	12
Jackor	4	18	14

Källa: Statistiska centralbyrån

Av tabell 13 ser vi alltså att de svenska tillverkarna har lyckats öka sin export. Det krävs emellertid både tid och försäljningsfrämjande åtgärder för att vidareutveckla sådana marknader, och exportandelen av den totala produktionen är för närvarande inte tillräckligt stor för att kunna kompensera de problem som denna industri möter på hemmamarknaden.

Det är möjligt att en längre tid av allvarligt syftande ansträngningar för att på det internationella planet uppnå en stilledande position skulle resultera i en så stor försäljningsvolym på exportmarknaden att man i tillverkningsledet kunde få en gynnsam tillväxttakt. Den totala svenska hemmamarknaden för kläder och textilvaror uppskattades 1967 till omkring 5 miljarder kronor. Marknaden i USA överstiger för närvarande 40 miljarder dollar (210 miljarder kr.), och ökande per capita-inkomster i alla industriländer i världen, inklusive Sverige, leder till att man kontinuerligt höjer kraven på kvalitet och stil. Tabell 14 visar ett antal större länders import av kläder och skodon.

Flera av de tillverkare som besöktes framhöll att man lade allt större vikt vid exporten. För närvarande har den svenska konfektionsindustrin sina största kunder i Norge, Danmark, Storbritannien, USA, Schweiz, Finland, Västtyskland och Nederländerna. Två tredjedelar av den totala exporten från Sverige går till de tre förstnämnda länderna. En betydande ökning i exporten av herrkläder — 31 % — ägde rum under de tre första kvartalen av 1969 jämfört med samma period 1968. Exporten av damkläder höll sig på oförändrad nivå såsom framgår av tabell 15.

De 67 tillverkarna med över 100 anställda i den svenska konfektionsindustrin — exklusive Algots — torde tillsammans ha omkring 15 000 anställda. Om vi utgår från en omsättning av 50 000 kronor per anställd, blir deras totala årsomsättning mellan 700 och 800 miljoner kronor. Med en oförändrad hemmamarknad skulle det bli nödvändigt att mycket kraftigt öka exportförsäljningen för att denna industri skall kunna

uppvisa en bärkraftig tillväxttakt på t. ex. 7 % per år.

Den slutsats som måste dras är att ett sådant program kräver ytterst väl planerade och organiserade ansträngningar för att lyckas. TEKO-utredningens delrapport i augusti 1969 innehåller flera rekommendationer i detta avseende.

Tabell 14 Några viktigare länders export och import av kläder och skodon. Genomsnittliga värden för åren 1966—1967

Land	Importvärde miljoner USA-dollar	Exportvärde miljoner USA-dollar
USA	855	200
Västtyskland	614	289
Benelux	472	262
Storbritannien	279	214
Sverige	182	54
Frankrike	168	356
Schweiz	163	79
Norge	84	16
Danmark	77	56
Österrike	53	87
Italien	45	814
Finland	21	32
Japan	15	428
Portugal	4	45

Källa: European Free Trade Association, mars 1969, sid. 46.

5 Den svenska belädnadshandeln struktur

Under senare delen av 1950-talet och hela 1960-talet har mycket betydande förändringar ägt rum inom den svenska detaljhandeln struktur. Tabell 16 visar hur dessa förändringar har berört det totala antalet detaljhandelsbutiker av alla typer.

Även om bedömningsunderlaget är knapphändigt när det gäller detaljhandeln inom enbart beklädnadsområdet, förefaller det som om samma strukturella förändringar har skett här, dvs. en trend mot färre men större butiker totalt sett samt en absolut expansion av de större varuhusen och konsumentkooperativa butikskedjorna liksom av ett fåtal specialiserade butikskedjor för kläder. Det material om dessa förändringar som har insamlats vid denna undersökning redovisas i tabellerna 17, 18 och 19.

Tabell 17 utgör en specialanalys av trenden i storleksförändringarna hos beklädnads- och textilbutikerna. Materialet gäller perioden 1952—1969 och är sammanställt av Sveriges Textilhandlareförbund på basis av uppgifter från detta förbunds medlemmar. Av det föreliggande materialet framgår — men visas inte i tabellen — att en betydande minskning av antalet firmor med 1—2

Tabell 15 Svensk export av överplagg fördelad på mottagarländer januari—september 1968 och 1969

Land	Ytterplagg för herrar och pojkar			Ytterplagg för damer och flickor		
	1968 tkr	1969 tkr	För- ändring %	1968 tkr	1969 tkr	För- ändring %
Norge	14 762	19 086	29	23 142	22 371	— 3
Danmark	11 425	15 189	33	14 819	14 673	— 1
Storbritannien	11 374	14 656	29	5 481	3 693	—32
USA	3 047	5 592	84	2 939	4 590	56
Schweiz	2 377	3 006	26	3 283	3 784	15
Finland	1 426	1 572	10	2 126	3 282	55
Västtyskland	1 743	2 300	32	3 647	2 989	—18
Nederländerna	1 787	1 350	—25	2 335	2 334	—
Delsumma	47 941	62 751	31	57 772	57 716	—
Totalt	49 751	65 247	31	59 854	60 125	—

Källa: Statistiska centralbyrån

Tabell 16 Uppskattat antal butiker efter storlek och typ 1964 och 1970

Storlek och butikstyp	Antal butiker		Förändring %
	1964	1970	
Familjebutiker (1—2 anställda)	40 000	28 000	—29
Medelstora butiker (3—9 anställda)	20 500	16 400	—20
Storbutiker (10 eller fler anställda)	5 000	5 000	0
Varuhus, kedjeföretagsbutiker och konsument- kooperativa butiker	4 600	2 100	—54
Totalt	70 100	51 900	—26

För samma period har följande ändringar av omsättningen uppskattats:

Storlek och butikstyp	Omsättningsförändringar 1964—70 %
	Familjebutiker
Medelstora butiker	15
Storbutiker	49
Varuhus och kooperativa butiker	53

Källa: Handelns utredningsinstitut

anställda har ägt rum under 1960-talet. En sådan förändring sker helt naturligt gradvis men den slutliga effekten blir till sist mycket betydande.

Tabell 18 är en analys av 57 av de största specialiserade detaljhandelsbutikerna inom den svenska textil- och beklädnadsbranschen. Dessa firmor har grupperats efter omsättningens storlek 1965, och deras utveckling har följts fram till och med 1968. Den sammanlagda omsättningen för dessa 57 firmor ökade endast 7 % mellan 1966 och 1968. Den sammanlagda omsättningen

för de 10 största firmorna ökade däremot 17 % under samma period, vilket hade ett nära samband med tillväxten i antalet butiker. En mindre nedgång i antalet butiker utanför de 10 största firmorna kunde iaktas. Omsättningens tillväxttakt hos de största firmorna är klart högre än tillväxttakten hos den totala beklädnadsmarknaden, vilket antyder en ökande marknadsandel för dessa firmor. Det bör också noteras att deras genomsnittliga omsättning per butik är betydligt högre än för de mindre firmorna. Detta kan tolkas som en trend i konsumentbete-

Tabell 17 Förändringar av beklädnads- och textilbutikernas storlek 1952—1969 (Fördelade i storleksklasser efter omsättning)

År	Omsättning				Över 2 mkr %	Totalt %
	Under 500 000 %	500 000— 750 000 %	750 000— 1 mkr %	1—2 mkr %		
1952	93	3	1	2	1	100
1956	91	4	2	2	1	100
1962	85	6	3	4	2	100
1969	77	8	6	6	3	100

Källa: Sveriges textilhandlareförbund

Tabell 18 Antal butiker och omsättningsstorlek för 57 större beklädnads- och textildetaljister 1965—1968. Grupperade efter omsättningsstorlek år 1965 (sko- och garnbutiker exkluderade i de fall de kunnat identifieras)

Grupp	Antal butiker				Årlig omsättning mkr				Förändring 66—68 %
	1965	1966	1967	1968	1965	1966	1967	1968	
1 De största 10 detaljisterna	167	175	184	205	365	408	444	483	18
2 De därefter största 10 detaljisterna	62	66	60	63	148	152	154	150	
3 De därefter största 10 detaljisterna	53	53	54	55	100	105	108	103	
4 De därefter största 10 detaljisterna	56	59	59	52	64	66	66	57	
5 De därefter största 10 detaljisterna	71	74	73	78	53	55	59	51	
6 De minsta 7	34	27	27	27	32	30	29	27	
Delsumma (2—6)	275	279	273	275	397	408	416	388	—5
Totalt	442	454	457	480	762	816	860	871	7
Omsättning per butik	— alla detaljister				1,73	1,80	1,88	1,82	
	— de 10 största				2,18	2,34	2,42	2,36	
	— de övriga				1,45	1,46	1,52	1,42	

Källa: Stanford Research Institute. Bearbetning av årsrapporter från Handels utredningsinstitut.

Tabell 19 Konsumentkooperationens och de större varuhuskedjeföretagens detaljhandelsomsättning och butiker 1966—1968

Företagets namn	Antal butiker			Årlig omsättning Mkr			Förändring 66—68 %
	1966	1967	1968	1966	1967	1968	
De största:							
KF	133	141	146	1 969	2 331	2 806	
Turitz & Co AB	103	103	106	1 302	1 401	1 478	
Åhlén & Holm AB	75	78	79	1 290	1 423	1 469	
Delsumma	311	322	331	4 561	5 155	5 753	26
Övriga:							
Nordiska Kompaniet AB	15	12	13	96	338	354	
Wessels AB	1	2	2	87	110	165	
Migo Shopping Center	1	1	1	17	23	30	
Delsumma	17	15	16	400	471	549	37
Totalt	328	337	347	4 961	5 626	6 302	27
Omsättning per försäljningsenhet				15,1	16,7	18,3	22

Källa: Handels utredningsinstitut

endet innebärande att konsumenten föredrar att handla i de butiker som kan erbjuda ett stort urval av varor.

Tabell 19 är en analys av förändringar i konsumentkooperationens och de större varuhuskedjeföretagens detaljhandelsomsättning och antal butiker under åren 1966—1968. Materialet visar att man här har en ännu större tillväxt i omsättningen än hos beklädnads- och textilkedjeföretagen — 27 % — även om antalet butiker steg med endast 6,5 %.

Det finns således skäl för att tala om en trend mot en koncentration av den svenska detaljhandeln med kläder till stora varuhuskedjor och kooperationsföretag samt ett fåtal specialiserade butikskedjor. Till bilden av de större butikernas växande marknadsandel hör även tillkomsten av sju inköpsorganisationer som man på frivillig väg har startat inom textildetaljhandeln, nästan alla under 1960-talet. Fem av dessa har specialiserat sig på beklädnadsområdet och representerar nu mer än uppskattningsvis 250 enskilda detaljister som därmed försöker nå samma fördelar ifråga om fackkunskaper och kvantitetsinköp som de större firmorna. Vinsterna med sådana arrangemang är uppenbara och kommer att få en mycket betydelsefull långsiktig inverkan på både detaljhandeln och tillverkningsledets struktur — en inverkan som har sin parallell i skapandet av grosshandelsföretag på frivillig och kooperativ basis inom livsmedelsbranschen.

I det långa loppet är en anslutning till sådana sammanslutningar det enda sättet på vilket den fristående mindre textildetaljisten kan nå samma inköpsfördelar som de större firmorna inom detaljhandeln. En del bedömare uppskattar att denna rörelse kommer att ha 500 medlemmar inom 5 år. Eftersom ett deltagande i denna verksamhet kräver ett visst mått av finansiell styrka, torde man kunna utgå från att de anslutna firmorna kommer att ha en årsomsättning av minst 1 miljon kronor och att konkurrensen därmed hårdnar för de mindre familjeägda butikerna. Det samlade resultatet av dessa strävanden mot en koncentration av detalj-

handeln inköpsverksamhet på textilmarknaden — tillsammans med en stagnerande efterfrågan av tyngre konfektion — har en negativ inverkan på den tyngre svenska konfektionsindustrins konkurrenssituation. Tabell 20 ger en översikt över uppskattade distributionskanaler för ett antal utvalda överplagg.

De större försäljningsenheterna och inköpsföreningarna tenderar att göra sina inköp hos ett begränsat antal välrenommerade leverantörer som kan tillhandahålla önskade stilar och kvantiteter till acceptabla priser. Om denna typ av detaljister tar en allt större del av den svenska marknaden leder detta till en gradvis reducering av den del av den totala marknaden som står öppen för de leverantörer som inte betjänar de större inköparna.

De större försäljningsenheterna och inköpsföreningarna har också råd att hålla sig med högt kvalificerad inköpspersonal som känner väl till marknaden och modetrenderna samt stil, kvalitet på material och arbete, leverantörernas kostnader, priser, leveransmöjligheter och alternativa inköpskällor på en internationell basis. Med tillgång till sådana omfattande kunskaper har dessa organisationer inte endast ett konkurrensmässigt övertag gentemot de självständiga mindre detaljisterna, utan de kan även välja en utländsk leverantör istället för en inhemsk om fördelar kan nås därmed. Detta inverkar åter negativt på konkurrenssituationen för de inhemska leverantörerna som inte kan offerera sina varor till lika förmånliga villkor som de utländska tillverkarna. Uppkomsten av nya och stora konfektionsindustrier i flera låglöneländer på 1960-talet ser ut att ha ägt rum parallellt med att de större försäljningsenheterna och deras professionella och internationella inköpare har tagit en ökande del av den svenska marknaden.

Slutligen leder den svenska marknadens relativt stagnerande efterfrågan på tyngre konfektion till en intensifierad konkurrens mellan de inhemska leverantörerna i deras strävan att upprätthålla ökad tillväxt. När professionella inköpare har tillgång till

Tabell 20 Distributionskanalerna på den svenska konfektionsmarknaden. Andel i % av totala omsättningen för varje typ av detalj företag

Herrkläder Detaljstyp			Jackor och udda- kavajer	
	Överrockar	Kostymer		Byxor
Flerbutik- och kedjeföretag	32	26	29	34
Enbutiksföretag	55	64	59	52
Diversehandel (landsbygden)	1	—	1	2
Postorderföretag	2	4	3	4
Sybehörsaffärer	1	—	—	1
Gardinaffärer	—	—	—	—
Skräddare, sömmerskor	1	3	1	1
Övriga	8	3	7	6

Damkläder Detaljstyp			Klän- ningar		
	Kappor	Dräkter		Kjolar	Långbyxor
Flerbutik- och kedjeföretag	33	33	27	39	49
Enbutiksföretag	51	45	55	49	31
Diversehandel (landsbygden)	—	—	—	—	1
Postorderföretag	5	10	10	5	9
Sybehörsaffärer	1	3	3	3	4
Gardinaffärer	—	—	—	—	—
Skräddare, sömmerskor	2	2	1	1	1
Övriga	8	7	4	3	5

Källa: Material från ICI Fiber Ltd.

många potentiella leverantörer är det deras skyldighet att nå de bästa villkoren för sina kunder genom att noggrant bedöma konkurrerande anbud och även utnyttja andra former för att skaffa sig erforderlig information om leverantörerna. Detta kan ha två typer av inverkan på leverantörerna:

- 1 Det kan leda till att man väljer endast de tillverkare vilkas kostnader och priser är lägst.
- 2 Det kan leda till att vissa tillverkare sänker sina priser under lönsamhetsnivån för att kunna upprätthålla tillverkningsvolymen.

Det material som har framkommit i samband med denna undersökning tyder på att den senare utvecklingen redan har inträffat inom en betydande del av den svenska konfektionsindustrin. Det är således de större försäljningsenheterna som initierar det för leverantörerna pressade prisläget men när de mindre butikerna upptäcker att de större säljer liknande produkter till lägre priser än

de själva kan hålla, försöker de var och en på sitt håll att utverka gynnsammare inköpsvillkor.

Sammanfattningsvis kan alltså framhållas att de förändringar som skett inom beklädnadsbranschens detaljhandelsstruktur har fått stor inverkan på de inhemska tillverkarnas konkurrenssituation och att detta förhållande även kommer att gälla i framtiden. Om den inhemska marknaden för tyngre konfektion kunde uppvisa en stark tillväxt, skulle sådana förändringar i detaljhandelsstrukturen få en mycket mera begränsad inverkan eftersom tillverkarna då skulle kunna finna en ökad avsättning för sina produkter hos de mindre butikerna.

6 Konkurrensläget för svenska tillverkare på den inhemska marknaden

Vid början av 1960-talet dominerade svenska tillverkare hemmamarknaden för alla viktigare överplagg, med upp till 98 %

Tabell 21 Sammandrag av svenska marknadstrender. Andelen svensk tillverkning minus export av tillförseln på svenska marknaden 1961—1969 (exklusive trikå)

	1961 %	1966 %	Januari— september 1969 %	Marknadstrend 1965—1969
Herr- och pojkläder:				
Överrockar	82	60	46	stagnerande
Ylle och övriga (exkl. bomull)	77	56	47	minskande
Kostymer	98	90	85	stagnerande
Högtidskläder	96	89	70	stagnerande
Jackor och uddakavajer	80	67	40	ökande
Ylle och övriga (exkl. bomull)	59	68	45	ökande
Byxor	87	71	38	ökande
Ylle	98	97	98	minskande
Dam- och flickkläder:				
Kappor	84	72	51	ökande
Ylle och övriga (exkl. bomull)	84	68	53	ökande
Dräkter och klänningar	84	84	56	ökande
Ylle	95	69	53	minskande
Kjolar	94	82	56	ökande
Ylle	99	75	54	stagnerande
Långbyxor och slacks	93	88	67	ökande
Ylle	99	96	96	stagnerande
Jackor	91	65	37	ökande
Ylle och övriga (exkl. bomull)	83	85	36	ökande

Källa: Statistiska centralbyrån

täckning av marknaden för vissa plagg. När efterfrågan började övergå till lättare och billigare överplagg, inträdde en minskning av de inhemska leverantörernas andel av den totala marknaden för överplagg. Av allt att döma har de dock fortfarande en stor andel av den återstående hemmamarknaden för de typer av kvalitetskläder som de traditionellt tillverkar. Det förefaller som om lättare och/eller billigare produkter, i stor utsträckning importerade sådana, har gjort betydande inbrytningar på beklädnadsmarknaden.

Mellan 1961 och 1969 torde således enligt tabell 21 de svenska tillverkarnas position på den totala hemmamarknaden för överplagg ha minskat till under 60 %, även om deras tillverkningsvolym har hållit sig på ungefär oförändrad nivå. För vissa plagg i den svenska produktionen noterades en minskning mellan 1961 och 1968: överrockar och kappor, kjolar och damjackor samt fritidsrockar och herrbyxor. Dessa nedgångar komparerades i första hand genom en ökad produktion av klänningar och damlång-

byxor, medan efterfrågan på svensktillverkade kostymer i stort sett var oförändrad. Tabell 22 visar dessa trender.

Tabell 22 Inhemsk produktion för den svenska marknaden 1961—1968 (1 000-tal plagg, exklusive trikå)

	1961	1966	1968
Herr- och pojkläder:			
Rockar	845	641	552
Kostymer	904	948	940
Högtidskläder	657	614	584
Byxor	4 831	4 985	4 491
Jackor och uddakavajer	997	1 123	1 075
Delsumma	8 234	8 311	7 642
Dam- och flickkläder:			
Kappor	1 630	1 638	1 509
Klänningar	2 062	3 040	3 031
Kjolar	1 967	1 783	1 358
Byxor	1 738	2 141	2 065
Jackor	758	601	493
Delsumma	8 155	9 203	8 456
Totalt	16 389	17 514	16 098

Källa: Statistiska centralbyrån

Konsumenternas växande efterfrågan på billigare plagg och tillkomsten av nya konfektionsindustrier i flera låglöneländer gav till resultat att större delen av den ökade marknaden täcktes med import. Det totala antalet importerade plagg steg från 2,3 miljoner till 11,9 miljoner mellan 1961 och 1968. Under samma period stannade den svenska produktionen för hemmamarknaden på en oförändrad nivå av 16 miljoner plagg. Importen ökade inom alla kategorier av överplagg, största ökningen noterades för herrbyxor och kavajer samt klänningar. Tabell 23 visar dessa trender.

De importerade varorna gjorde vissa inbrytningar i den tyngre konfektionssektorn av marknaden — detta gäller särskilt produkter från Jugoslavien — men de flesta kvalitetsinriktade detaljister anför att de har

Tabell 23 Den svenska konfektionsimporten 1961/1968 (1 000-tal plagg, exklusive tri-kå)

	1961	1966	1968
Herr- och pojkläder:			
Rockar	191	426	531
Kostymer	24	106	245
Högtidsdräkter	29	77	275
Byxor	743	2 078	4 724
Jackor och uddakavajer	232	561	1 353
Delsumma	1 219	3 148	7 128
Dam- och flickkläder:			
Kappor	342	627	857
Klänningar	402	963	1 883
Kjolar	127	397	890
Byxor	139	291	591
Jackor	67	319	626
Delsumma	1 077	2 597	4 747
Totalt	2 296	5 745	11 875

Källa: Statistiska centralbyrån

Tabell 24 De främsta leverantörländerna för svensk import av herr- och pojkläder 1968 (tkr)

	Över- rockar	Jackor och udda- kavajer	Kosty- mer	Sport- rockar	Byxor	Arbets- kläder	Sport- och fritids- kläder	Övrigt	Totalt
Totalt	27 618	34 125	21 518	11 938	66 326	10 566	3 567	2 508	178 166
Portugal	(5)	(3)		(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	
	2 924	4 370	1	3 010	14 808	4 009	476	338	29 936
Jugoslavien			(1)	(1)	(5)				
	936	1 606	14 729	4 831	5 015	33	8	15	27 174
Hongkong	(2)	(1)			(4)	(4)	(1)	(1)	
	4 003	8 716	211	6	8 801	342	2 228	457	24 765
USA		(4)			(1)				
	48	2 416	84	32	19 627	138	73	55	22 473
Finland	(3)	(2)	(3)	(4)		(1)		(3)	
	2 995	7 283	1 000	981	944	4 851	20	225	18 300
Danmark	(1)		(2)	(3)					
	6 706	1 900	3 291	1 348	2 605	138	113	113	16 213
Belgien					(3)				
	1 438	200	1	131	9 429	1	5	0	11 205
Storbritannien	(4)		(5)			(5)	(5)	(4)	
	2 928	491	624	264	372	271	96	175	5 223
Norge			(4)	(5)		(3)			
	1 549	897	688	445	519	389	7	21	4 517
Italien									
	1 352	1 917	302	21	376	39	0	9	4 016
Österrike		(5)					(3)	(5)	
	573	1 954	7	3	383	23	196	147	3 286
									167 108

Siffror inom parentes anger rangordningen bland de fem största leverantörerna.

Källa: Statistiska centralbyrån

Tabell 25 De främsta leverantörsländerna för svensk import av dam- och flickkläder 1968 (tkr)

	Kappor	Jackor	Klän- ningar	Kjolar	Blusar	Lång- byxor	Arbets- kläder	Sport- och fritids- kläder	Övrigt	Barn- kläder	Totalt
Totalt	60 903	13 604	63 849	13 488	12 916	6 770	4 704	3 251	3 688	3 965	187 140
Storbritannien	(2)		(1)	(1)	(5)	(3)			(5)	(5)	
Danmark	15 065	292	21 531	4 252	690	942	66	172	310	132	43 452
	(1)	(5)	(2)	(5)			(5)		(4)	(2)	
Hongkong	21 143	598	9 836	886	608	129	331	137	346	777	34 791
	(1)	(5)	(5)		(1)	(1)	(1)	(1)	(2)	(3)	
Finland	1 425	5 324	3 344	11	6 261	1 865	1 443	1 189	492	774	22 128
	(3)	(2)	(3)				(2)	(2)		(1)	
Portugal	7 489	2 196	8 059	396	64	412	788	344	123	1 741	21 612
			(4)	(2)	(4)	(2)		(4)	(3)	(4)	
Frankrike	404	532	5 173	4 043	862	1 039	154	308	432	149	13 094
				(4)	(3)	(5)					
Norge	2 686	562	2 923	1 151	902	569	59	153	88	56	9 148
	(4)										
Schweiz	4 284	503	1 336	508	32	262	21	29	33	33	7 034
					(2)						
Jugoslavien	1 513	340	3 137	153	1 295	122	7	24	29	67	6 685
				(3)			(3)		(1)		
Västtyskland	1 089	2	1 972	1 496	56	85	725	9	821	0	6 254
		(4)						(5)			
Italien	736	922	2 667	40	162	139	175	198	260	57	5 354
		(3)				(4)	(4)				
	597	1 619	526	227	137	832	472	73	82	6	4 571

Siffrorna inom parentes anger rangordningen bland de fem största leverantörerna.

Källa: Statistiska centralbyrån

haft besvär med sådana varor och att de därför har återgått till de inhemska leverantörerna. Under 1968 utgjordes 85 % av alla importerade plagg av klänningar och kjolar, herr- och dambyxor samt uddakavajer och jackor. Största delen av importvarorna tillhörde således de typer av överplagg som åtnjöt en snabbt växande efterfrågan hos konsumenterna. Med hänsyn till den betydande marknadsandel som de importerade varorna representerar är det nödvändigt att göra en detaljerad undersökning av enskilda typer av plagg för att få en klar bild av situationen.

6.1 Sveriges import av kläder

Tabellerna 24 och 25 visar de främsta leverantörsländerna för svensk import av överplagg under 1968. Det råder en betydande skillnad mellan herr- och pojkläder å ena sidan och dam- och flickkläder å andra sidan. Portugal, Jugoslavien, Hong-

kong, USA och Finland var de största leverantörerna av herr- och pojkläder medan Storbritannien, Danmark, Hongkong, Finland och Portugal dominerade importen av dam- och flickkläder. Tabell 26 visar de fem främsta leverantörsländerna inom de kategorier av kläder som inkluderar tyngre konfektion.

Om man granskar importen uppdelad på olika typer av plagg, finner man vissa viktiga skillnader. Förvånansvärt nog är höglönelandet USA den främsta leverantören av herr- och pojkbuxor. Sannolikt gäller importen i första hand »Levi»- och »Lee»-jeans som rönt stor popularitet bland ungdomen, och detta visar den exportframgång som i vissa fall kan uppnås när speciella märkesvaror ges starkt säljstöd. De andra typerna av herr- och pojkläder domineras till största delen av låglöneländer.

Situationen för dam- och flickkläder är en helt annan. Storbritannien och Danmark

Tabell 26 De fem största leverantörländerna för den svenska konfektionsimporten 1968 (efter värde)

Herr- och pojkläder				
Överrockar	Jackor och uddakavajer	Kostymer	Sportrockar	Byxor
Danmark	Hongkong*	Jugoslavien*	Jugoslavien*	USA
Hongkong*	Finland	Danmark	Portugal*	Portugal*
Finland	Portugal*	Finland	Danmark	Belgien
Storbritannien	USA	Norge	Finland	Hongkong*
Portugal*	Österrike	Storbritannien	Norge	Jugoslavien*

Dam- och flickkläder				
Kappor	Jackor	Klänningar	Kjolar	Byxor
Danmark	Hongkong*	Storbritannien	Storbritannien	Hongkong*
Storbritannien	Finland	Danmark	Portugal*	Portugal*
Finland	Italien	Finland	Jugoslavien*	Storbritannien
Norge	Tyskland	Portugal*	Frankrike	Italien
Nederländerna	Danmark	Hongkong*	Danmark	Frankrike

*S. k. låglöneländer

Källa: Statistiska centralbyrån

är de främsta leverantörerna av kappor, klänningar och kjolar — tre viktiga kategorier som innehåller både tyngre konfekktion och lättare plagg. Det är möjligt att de snabba modeväxlingarna för dam- och flickkläder och konsumenternas krav på större urval bland dessa varor är faktorer som har medfört att de svenska inköparna har vänt sig till geografiskt mera näralliggande leverantörer.

I tabell 27 ges en jämförelse av den totala svenska konfektionsimporten från de huvudsakliga leverantörländerna under tiden januari—september 1968 och motsvarande period 1969.

Det är tydligt att den svenska importvolymen av konfektionsvaror under 1969 fram till och med september har fortsatt att öka mycket snabbare än hemmamarknadens tillväxt. De åtgärder som vidtogs mot den jugoslaviska handeln resulterade uppenbarligen i en minskning av det landets volym. Importen från Finland steg emellertid med över 100 % för både herr- och damkläder. Höglöneländerna USA, Danmark, Storbritannien och Frankrike noterade mera blygsamma men likväl betydelsefulla ökningar.

Det är sålunda alldeles tydligt att de utländska leverantörernas konkurrenssituation

på den svenska marknaden har ytterligare stärkts under 1969 i överensstämmelse med en långsiktig trend.

Tabell 27 Den svenska konfektionsimportens huvudsakliga leverantörländer januari—september 1968 och januari—september 1969

Herr- och pojkläder				
Land	1968 tkr	1969 tkr	Förändring %	
Portugal	20 540	32 322	57	
Jugoslavien	20 211	10 057	—50	
Hongkong	19 615	20 323	4	
USA	18 762	24 863	34	
Finland	10 476	20 981	101	
Danmark	11 363	13 196	16	
Totalimport	129 218	158 147	22	

Dam- och flickkläder				
Land	1968 tkr	1969 tkr	Förändring %	
Storbritannien	31 445	35 392	13	
Danmark	26 915	35 220	31	
Hongkong	16 265	20 548	26	
Finland	15 056	31 788	111	
Portugal	9 944	15 236	53	
Frankrike	6 808	7 842	15	
Totalimport	140 544	180 937	29	

Källa: Statistiska centralbyrån

6.2 Den svenska detaljhandelns attityder

Syftet med de intervjuer som gjordes med representanter för detaljhandeln var att — utöver den statistiska analysen — få en klarare bild av den svenska tyngre konfektionsindustrins nuvarande och tänkbara framtida konkurrenssituation.

Den första viktiga slutsatsen var att de svenska tillverkarna av tyngre konfektion fortsätter att hålla en dominerande del av marknaden för den speciella typ av kläder som de producerar dvs. modebetonade kläder med hög kvalitet och höga priser — och att deras starka ställning är resultatet av flera faktorer:

- o Deras kvalitet betraktas som mycket hög.
- o Deras storlekar, material och stil är väl anpassade till vad som visat sig vara gångbart på den svenska marknaden.
- o Både konsumenter och detaljister har under årens lopp utvecklat en mycket positiv inställning till flera tillverkares produkter.
- o Närheten till de inhemska tillverkarna är viktig av flera skäl.
- o Inköp och försäljning av importerade varor av denna typ är av mera komplicerad karaktär än vad som krävs i samband med billigare standardplagg avsedda för massmarknaden.
- o Det är andra urvalsfaktorer än priset — givetvis inom rimliga gränser — som främst är avgörande för inköp av dessa kläder.

Slutsatsen blir därmed att de svenska tillverkarna inte ännu har påverkats av omfattande importkonkurrens utan i stället av den relativa bristen på tillväxt för den inhemska efterfrågan — vilken alltmer inriktas mot billigare, informella plagg. På damsidan blir det t. ex. allt vanligare att man istället för att köpa en dyrare dräkt skaffar sig flera billiga och relativt kortlivade plagg.

Vidare framkom vid intervjuerna att detaljisterna önskar mycket bättre order- och leveransplaner samt service från de inhemska leverantörernas sida. Det är möjligt att

problemen i dessa avseenden kommer att öka i samband med att de större detaljistföretagen fortsätter att expandera och kräver mera av sina leverantörer. Bland de önskemål om förbättringar som detaljisterna ställde till sina leverantörer var:

- o En reduktion av leveranstiden. Den varierar nu mellan 6 och 9 månader, vilket innebär att detaljisterna måste fatta sina inköpsbeslut långt innan de egentligen vill göra detta med hänsyn till de snabba växlingarna i klädmotet.
- o En mera spekulativt baserad lagerpolitik, innebärande att tillverkarna planerar sin produktion så att delar därav finns i färdiglager redan en tid före förväntade kundorder. Med på så sätt snabbt tillgängliga varor skulle detaljisterna kunna tillvarata de tillfällen till ökad försäljning som uppkommer i samband med oväntat stor efterfrågan på vissa nya produkter.
- o Ökad lagerhållning så att kompletterande order kan effektueras snabbare.

En intressant åsikt som framfördes av en detaljist är att »de svenska tillverkarna konkurrerar mera med varandra än med importen». En allmän uppfattning var att de flesta svenska tillverkare försöker erbjuda ett ganska brett sortiment av tämligen likartade plagg. En större specialisering beträffande stil eller typer av plagg skulle möjligen kunna ge tillverkarna mera individuell prägel och väcka större intresse från köparnas sida.

I samband med denna observation kan nämnas återförsäljarnas önskemål om exklusivt tillhandahållna varor för att därmed få en fördel i konkurrensen. När sådana exklusivavtal saknas, tvingas köparna sträva efter prisnedsättningar som ett medel för säljhjälp. Ett problem här är att återförsäljarna måste vara så stora att de kan ge underlag för den försäljningsvolym som tillverkarna behöver för att medge exklusivavtal.

Det finns detaljister som anser att en del tillverkare reagerar ganska långsamt inför modeförändringar. I stort sett råder det

dock enighet om att svensk design hävdar sig bra i modesammanhang.

Vad beträffar ett närmare samarbete mellan detaljister och tillverkare förefaller det som om man på en del håll har skapat mycket gynnsamma relationer. Ett av de problem som tillverkarna för närvarande har är att de måste sälja sina produkter till ett stort antal kunder för att upprätthålla effektiv produktionsnivå. Många av de tillverkare som besöktes hade mer än 200 kunder. Det är svårt för relativt små företag att etablera ett nära samarbete med ett så stort antal kunder.

Vidare är det intressant att notera att många detaljister ansåg att de skulle gynnas om de inhemska tillverkarna kunde öka sin exportvolym. Utöver den sänkande effekt som en ökad exportvolym förväntades få på tillverkarnas kostnadsläge och priser trodde man att en sådan utveckling skulle medföra bättre möjligheter att sälja mera exklusiva varor på hemmamarknaden.

Ovanstående synpunkter har diskuterats mera i detalj med en utvald grupp av inhemska tillverkare. Deras reaktioner antydde på det hela taget stor förståelse för detaljisternas problem och en strävan att tillmötesgå de anförda önskemålen i den utsträckning detta är möjligt. De ansåg dock att de hade mycket begränsade ekonomiska resurser för att kunna ta några spekulationsrisker i form av tidigareläggning av materialbeställningar, produktion av varor för färdiglager och kostnader till stöd för exportförsäljning på den internationella marknaden för modekläder.

Konfektionsföretagens relativt ringa storlek är en viktig faktor när det gäller att bedöma dessa företags konkurrenskraft. Större företag skulle ha andra möjligheter att ge bättre service åt detaljisterna — och att genomföra effektivare åtgärder för att nå en högre accepterandegrad av sina varumärken och speciella produkter hos både konsumenter och detaljister. Den senaste synpunkten representerar en aspekt på de svenska tillverkarna som inte har uppmärksamats i tillräcklig omfattning. Det är utan tvekan på det sättet att alla ansträng-

ningar för att bygga upp en stark export av modekläder måste innehålla promotion av varumärken.

De intervjuer som har gjorts med detaljister och tillverkare — och som ovan har återgetts sammanfattningsvis — kommer att behandlas mera ingående på de närmast följande sidorna. Det kan kanske här påpekas att undersökningsledningen har fått ett intryck av att det är möjligt att göra en del förbättringar i tillverkarnas planering av sina aktiviteter inför en kommande säsong. För att den nedanstående diskussionen skall kunna bedömas i ett riktigt perspektiv torde några allmänna kommentarer behöva göras. För det första måste detaljisternas synpunkter sättas i samband med storleken på de företag som de representerar. Man kan rent allmänt konstatera att tillfredsställelsen med tillverkarna var störst hos de små enbutiks företagen. Denna tillfredsställelse minskade med ökande storlek på detaljistföretagen. För det andra råder det ett inbördes beroende mellan de marknadsfaktorer som påverkar detaljister och tillverkare, vilket innebär att en faktor kan tillmätas olika grad av betydelse för ett givet inköpsbeslut.

6.3 Leveranstider

Det största bekymret för praktiskt taget alla detaljister är den långa tid som de flesta svenska tillverkare behöver från ordertillfälle till leveransdatum. De olika synpunkter som framkommit i samband med leveranstidsproblemet behandlas nedan var för sig.

Alla intervjuade detaljister uttryckte sitt missnöje med den enligt deras åsikt onormalt långa leveranstid som svenska tillverkare håller för både herr- och damkläder. Order måste placeras 6—9 månader före beräknad leverans. Detaljisterna anser därför att de tvingas fatta sina inköpsbeslut alltför tidigt. De långa leveranstiderna blir vidare mer och mer kännbara genom att butikernas sortiment i ökande omfattning övergår till modekläder, den varutyp som

är mest beroende av den aktuella situationen på marknaden.

Leveranstiden för standardvaror i fråga om tyngre herr- och damkonfektion är inte en lika kritisk faktor som när det gäller mera modebetonade varor, utan det förefaller som om priset här får en större betydelse. Detaljisterna ser ut att vara mera benägna att utnyttja importen för sitt bas-sortiment.

Trots den långa leveranstiden uttryckte majoriteten av detaljisterna en önskan att köpa modebetonad tyngre konfektion från svenska tillverkare. För det första ansåg man att de svensktillverkade kläderna var av utmärkt kvalitet och att de motsvarade konsumenternas krav ifråga om storlekar, material och stil. För det andra angavs från vissa håll att personalen inte gärna ville sälja importerade varor. För det tredje påpekade en del detaljister att vissa importerade varor kräver ett kraftigt reklamstöd, vilket medför att försäljningskostnaderna blir högre än för jämförbara svenska varor. Slutligen framhölls att det är lättare att diskutera med svenska tillverkare när det uppstår problem med order och leveranser.

Detaljisterna hävdade att de med nuvarande tillverkningsprinciper får bära hela risken och att tillverkarna inte hjälper till att minska denna risk. Vidare ansåg man att de flesta svenska tillverkare inte gör sina materialinköp förrän de är säkra på att få motsvarande order på sina produkter.

Tillverkarna menade att de gör vad som ankommer på dem och att de faktiskt är med och delar risken. En del tillverkare köper ungefär 40—50 % av sitt materialbehov redan innan de har fått några order.

Enligt många större detaljister tillämpar en del utländska tillverkare — t. ex. de finska, franska och brittiska — kortare leveranstider än deras svenska konkurrenter. I vissa fall betyder detta att inköpsbeslutet kan uppskjutas åtminstone två månader längre än om man använder sig av en svensk leverantör. Importtillverkarnas varor ansågs vara lika bra som de svenska tillverkarnas.

Ifråga om vilka varuslag som importeras framgick att detaljisterna är inställda på att främst köpa standardvaror eller lågprisvaror från utlandet. Detaljisterna använder importerade produkter även för att komplettera och variera sitt sortiment.

Detaljisterna framförde önskemål att tillverkarna skall hålla sig med ett färdiglager av de för säsongen aktuella plaggen. Man hänvisade härvid till att en del brittiska tillverkare har börjat lägga upp vissa delar av sina kollektioner i färdiglager.

Tillverkarna hävdade att en produktion av varor för färdiglager före och under säsongen inte är en praktisk lösning eller praktisk metod för att förbättra lönsamheten. Vid den tidpunkt då en sådan produktion av lagervaror måste igångsättas är det inte möjligt att avgöra vilken del av kollektionen som kommer att bli framgångsrik. Som exempel anfördes att en försäljningskampanj kan starta med ca 50 olika stilar och ca 50 olika kvaliteter. När detaljisternas beställningar kommer in, visar det sig att endast ungefär hälften av den ursprungliga kollektionen kan sättas i produktion.

De brittiska tillverkare som har börjat hålla färdiglager bedömdes ha ett bättre utgångsläge än de svenska tillverkarna. Den brittiska marknaden är avsevärt större än den som för närvarande står till de svenska tillverkarnas förfogande. Dessutom kan materialleveranserna ske snabbare till de brittiska tillverkarna. De brittiska varorna ansågs vidare vara av lägre kvalitet än de svenska, vilket innebär att kortare produktionstid erfordras. Dessa faktorer plus lägre material- och arbetskostnader leder till att den relativa risken inte blir så stor för de brittiska tillverkarna.

Det väsentliga antagandet bakom diskussionen om leveranstider är att den tyngre konfektionsindustrins konkurrenskraft skulle öka om produktionen bättre anpassades till detaljisternas behov. Detta antagande torde vara riktigt för enskilda tillverkare men det kan ifrågasättas huruvida det skulle ha en gynnsam effekt på den tyngre konfektionsindustrin totalt sett.

Man kan räkna med att en förbättrad le-

veranskapacitet hos vissa tillverkare av tyngre konfektion i realiteten skulle leda till att dessa får en ökad omsättning på andra tillverkares bekostnad. Det förefaller därför osannolikt att det skulle resultera i en nettoökning av den totala marknadspotentialen för de aktuella varorna.

Det förefaller vara andra marknadsfaktorer som påverkar inköpsbesluten i lika hög eller högre grad än leveranstiden. När det gäller viktiga herrplagg, t.ex. blazers och sportrockar, föreligger marknadsfaktorer som motiverar detaljisterna till andra åtgärder än de som för närvarande sätts in. Detaljisterna är beredda att slå av något på kvaliteten till förmån för priset.

För billiga herr- och damkläder tenderar priset att bli den viktigaste faktorn. Denna marknadssektor domineras nu och kommer även i fortsättningen att domineras av importen.

Både på herr- och damsidan utgör modebetonade kvalitetskläder den mest lovande marknadssektorn för de svenska tillverkarna. Här finns det redan många positiva faktorer som tillsammans bildar ett starkt motiv för detaljisterna att köpa svenska varor. Kortare leveranstider (införda kollektivt av alla tillverkare) skulle sannolikt inte medföra en ökad marknad.

Sammanfattningsvis torde man kunna konstatera att kortare leveranstider sannolikt skulle komma att gynna de enskilda företagen som inför dem. Resultatet skulle bli att vissa företags omsättning stiger på andra företags bekostnad. Däremot skulle det inte bli fråga om en ökad total marknadspotential till nytta för samtliga svenska tillverkare. Vissa marknadsfaktorer sammantagna tenderar inom sektorn för tyngre modekläder att i högre grad än leveranstiden påverka inköpsbesluten. För andra delar av marknaden tenderar priset att bli den avgörande faktorn.

6.4 Kollektioner

»De svenska tillverkarna konkurrerar mera med varandra än med importen.» Detta yttrande, som fälldes av en av de intervjuade

de detaljisterna, innehåller kortfattat det problem som handikappar de svenska tillverkarna: deras kollektioner av tyngre konfektion är i princip lika, och det finns inte mycket att välja på.

Denna bild framkom även vid intervjuer med tillverkarna. Man påpekade emellertid att företag som försökte specialisera sig inte hade lyckats särskilt bra. Det var dock inte möjligt att avgöra i vilken mån denna bristande framgång beror på en strävan att begränsa kollektionen.

I en del geografiska områden är det svårt för detaljisterna att få ensamrätt på försäljningen av varor ur en tillverkares kollektion. Följden blir att många detaljister övergår till importerade varor och/eller pressar priserna för att öka sin konkurrenskraft.

Tillverkarna ger ensamrätt till butiker i mindre städer. Denna princip kan de dock inte tillämpa i de större städerna eftersom de flesta större detaljistföretag inte var för sig kan sälja så mycket att ensamrätten skulle medföra en ekonomisk tillverkningsvolym.

Detaljisterna angav att de föredrar att köpa modedelen av både herr- och damkonfektionen från de svenska tillverkarna. De svenska varorna är bättre anpassade till den inhemska efterfrågan när det gäller stil, storlekar, material och färger. Det påpekades dock att många av de svenska tillverkarna inte snabbt nog reagerar inför växlingar i konsumenternas efterfrågan.

De svenska modeskaparna anses vara mycket skickliga men man tycker sig skönja en olycklig utveckling i form av att en del av de bästa förmågorna lämnar Sverige för att arbeta utomlands.

Om de svenska tillverkarna kan införa förbättringar av olika slag i sina kollektioner, kan detta inverka gynnsamt på den tyngre konfektionsindustrin i sin helhet. För det första skulle sådana förbättringar kunna leda till en viss ökning av den inhemska marknaden, som ju är den viktigaste för de svenska tillverkarna. För det andra skulle förbättringar i tillverkarnas kollektioner i viss utsträckning kunna minska prisfaktorns

betydelse. Det påpekades dock att en del av den svenska marknaden skulle komma att förbli mindre gynnsam för de svenska tillverkarna av tyngre konfektion oavsett vad som sker i form av förbättringar av kollektionerna. Speciellt skulle detta gälla standardvarorna och de billigare modevarorna.

En specialisering skulle möjligen även kunna resultera i vissa kostnadsänkningar. Tillverkarna skulle t. ex. kunna åstadkomma bättre priser för större kvantiteter av ett färre antal materialvarianter, större produktionsvolym fördelad på färre produkter, ökning av arbetarnas skicklighet och produktivitet. Totalt skulle tillverkarna således kunna notera betydande fördelar.

6.5 Marknadsföring

En del större detaljister antydde att tillverkarnas marknadsföringsmetoder är alltför omständliga, kostsamma och tidskrävande. En jämförelse med de utländska leverantörerna visar att de svenska tillverkarna drar på sig mycket höga kostnader för marknadsföringen. Detaljisterna skulle hellre se att dessa utgifter för marknadsbearbetning istället används för förbättring av produkterna. Inkonsekvenser i de tillämpade marknadsmetoderna påpekades också av de större detaljisterna. Ändringar sker från år till år, vilket försvårar affärskontakter på längre sikt.

De mindre detaljisterna i småstäderna var fullt tillfredsställda med tillverkarnas marknadsföring, och de ansåg också att kontakterna fungerade bra.

Tillverkarna ansåg att kostnaderna för marknadsföring måste skäras ned. Mindre detaljister i småstäderna vill emellertid att de nuvarande metoderna skall behållas. En sänkning av kostnaderna för marknadsföringen skulle därför kunna genomföras endast om alla tillverkarna går med på detta. Enskilda företag skulle av konkurrensskäl inte kunna agera på egen hand.

Detaljisterna framhöll att det skulle vara till ömsesidig nytta om detaljhandel och tillverkare kunde etablera ett närmare samarbete. En del detaljister anser att det före-

ligger en trend mot ökat samarbete och säger sig vara villiga att medverka till att främja denna utveckling. För detaljisterna skulle samarbetet kunna betyda att man får ett mera attraktivt sortiment medan tillverkarna skulle dra nytta av att detaljisterna har bättre kännedom om konsumenternas önskemål ifråga om mode, genom sina många affärsresor och besök på olika mässor och över huvud taget genom att de har en direkt kontakt med konsumenterna.

Med hänsyn till tillverkarnas nuvarande kostnader för marknadsföringen förefaller det vara nödvändigt att någon form av åtgärder vidtas branschvis för att sänka dem. Tillverkarnas indirekta utgifter uppgår till omkring 45 % av de totala försäljningskostnaderna. Marknadsföringen representerar en indirekt utgiftspost, och alla möjligheter som finns för att sänka de indirekta utgifterna borde tillvaratas.

Det bör således undersökas huruvida en nedskärning av kostnaderna för marknadsföring kan genomföras. Kanske kan vissa rekommendationer och anvisningar ställas upp för industrin i dess helhet. Därmed skulle de enskilda tillverkarna slippa att ta egna initiativ.

Varje åtgärd i syfte att öka samarbetet kommer att gynna tillverkarna. De tillverkare som redan har inlett samarbete med detaljisterna framhöll att resultatet har blivit till nytta för båda parter.

6.6 Export

Detaljisterna utgår från att de själva skulle gynnas av att de svenska tillverkarna ökar sin export.

En del tillverkare börjar göra vissa framsteg på exportmarknaden men det allmänna intrycket hos tillverkarna var att det finns flera problem som hindrar dem från att satsa hårdare på exportförsäljning. Det är dyrt att sälja på exportmarknaden, och med företagets nuvarande finansiella situation är en utvidgad aktivitet inte möjlig. Man anser inte heller att vinstmarginalerna är lika gynnsamma som på hemmamarknaden.

En ökad export skulle betyda större

marknadspotential för tillverkarna och möjliggöra bättre flexibilitet i deras affärer med de svenska detaljisterna. Ett flertal alternativ skulle stå de svenska tillverkarna till buds om produktionen delvis inriktades på exportförsäljning. Tillverkningen skulle bli mera flexibel, och man skulle få bättre möjligheter att tillmötesgå de svenska detaljisternas krav på exklusiva varor. I viss mån skulle detta problem underlättas så att en tillverkare kunde låta en del av sin produktion gå till en återförsäljare enligt ett exklusivavtal medan resten av produktionen används för export. Avsikten med detta resonemang är inte att förenkla ett mycket invecklat problem utan att fästa uppmärksamheten vid att det finns ett antal alternativ som tillverkarna kan utnyttja för att förbättra sin position.

De svenska tillverkarnas problem i samband med exportförsäljning skall inte underskattas. Till exempel måste den typ av varor som är de svenska tillverkarnas specialitet — dvs. mode- och kvalitetsbetonade produkter — ses mot bakgrund av marknadspotentialen för sådana kläder. Vissa länders varor är på modet i en eller två säsonger, varefter intresset övergår till produkter från andra länder. Detta är fallet speciellt i USA.

Otillräckliga finansiella tillgångar, dåliga språkkunskaper, dålig kännedom om den utländska marknaden och köparna där, bristande information om exportprocedurer etc. tillhör en annan typ av problem som de svenska tillverkarna måste övervinna om de skall kunna bearbeta exportmarknaden med framgång.

6.7 Statliga åtgärder

Den form och typ av hjälp som staten kan beslutat i dessa frågor ligger hos den svenska staten. Nedan anförs några av de möjligheter som staten kan överväga.

1 Finansiella åtgärder

De flesta svenska tillverkare är förhindrade att framgångsrikt bearbeta utlandsmarknaden på grund av att de saknar finansiella

resurser. Effektiva försäljningskampanjer måste genomföras antingen av säljrepresentanter eller agenter. Medel krävs för resor, reklam och PR, deltagande i mässor och utställningar etc. Staten skulle här kunna träda in med någon form av bidrag eller lågräntelån.

2 Utbildning

Staten skulle kunna biträda med utbildning av personal vid svenska företag när det gäller olika metoder och förfaranden i samband med exportförsäljning.

3 Säljstödjande åtgärder

Staten skulle kunna hjälpa till med att backa upp försäljningen av svenska varor i utlandet bl. a. genom att söka intensifiera kontakterna mellan utländska köpare och svenska leverantörer. Till exempel skulle charterresor kunna arrangeras så att utländska inköpare finge tillfälle att för en ringa kostnad besöka Sverige. Detta tillämpas av andra länder.

4 Marknadsforskning

Omfattande marknadsstudier skulle kunna utföras i statlig regi för att ge de svenska tillverkarna lämpligt underlag för bedömning av potentiella exportmarknader.

5 Avancerade metoder för företagsledning

Staten skulle kunna biträda och förbättra den svenska konfektionsindustrin med utbildning i moderna metoder för företagsledning. Sådana metoder förekommer i liten utsträckning för närvarande. Automationens fördelar kunde även behandlas i detta sammanhang.

7 Viktigare drag hos de svenska tyngre konfektionsföretagen

Huvudsyftet med denna del av undersökningen var att göra en preliminär bedömning av tillverkningsförhållandena inom den

tyngre herr- och damkonfektionsindustrin genom besök vid olika företag samt att granska effektiviteten i tillverkningsprocessen och ange de områden där det är möjligt att genomföra förbättringar. Tillverkningsförhållandena påverkas i stor utsträckning av marknadsfaktorer och finansiella resurser.

Från en sammanställning gjord av TEKO-utredningen utvaldes totalt 13 damkonfektionsföretag och 10 herrkonfektionsföretag för närmare studium. TEKO-utredningens sammanställning omfattade 16 damkonfektionsföretag och 18 herrkonfektionsföretag, dvs. samtliga företag med mer än 50

anställda inom denna del av beklädnadsindustrin.

I praktiken utgjordes de 13 damkonfektionsföretagen av 5 individuella företag och 8 andra som hade fusionerats till tre grupper. Inga samgåenden hade ägt rum bland de herrkonfektionsföretag som besöktes.

Av tidsbrist kunde varje företag ägnas endast ett endagsbesök, vilket omfattade rundvandring och diskussion med representanter för företagsledningen på basis av ett i förväg iordningställt frågeformulär. De områden som behandlas i detta formulär finns angivna i tabell 28. Det bör här framhållas att riktigheten i insamlade uppgifter

Tabell 28 Frågelista vid företagsbesöken

Marknadsföring	Tillverkning
Tillverkade produkter	Produktionsstorlek
Antal stilar	Produktionens arbetsinnehåll
Antal sysselsatta med design	Genomsnittliga storleken av en produktionsats
Distributionsätt	Genomsnittlig storlek av satsens minsta enhet
Antal försäljare	Antalet samtidigt tillverkade stilar
Antal kunder	Genomloppstid för en sats
Reklamens omfattning	Antalet anställda
Finanser och kostnader	Arbetskraft direkt sysselsatt i produktionen
Försäljningsvolym (treårsgenomsnitt)	Övrig arbetskraft
Bruttovinst (treårsgenomsnitt)	Antalet arbetare/förmän
Nettovinst	Antalet anställda/kvalitetskontrollanter
Årliga utgifter för investeringar i anläggningar och utrustning	Arbetskraftsomsättning och tillgång
Genomsnittslagret för slut- produkter	Frånvarofrekvens
Kostnadsstruktur	Yrkesträningsprogram
Direkta materialkostnader	Antalet tillverkningsenheter
Direkta arbetskostnader	Utnyttjad golvyta
Övrigt	för tillverkning
Totalt	lagring
Företagspolitik och kontroll	övrigt
Exportandelen av försäljningen (ländervis)	Prestationslönesystem
Importandelen av tyginköpen (ländervis)	Dess andel av hela lönesumman
Andelen av tillverkningen utomlands	Användande av minimilöner
Säsongplanering	Genomsnittlig timförtjänst
Design	Graden av stimulans
Styckeinköp	Sociala kostnader (%)
Försäljningssäsong	Tekniskt kunnande
Orderstrukturen	Allmänt om tillverkningens effektivitet
Tillverkningsprogram	
Leveransprogram	
Användande av databehandling	

inte har kunnat kontrolleras på grund av den knappa tid som stått till förfogande. Uppgifterna baserar sig huvudsakligen på de svar som har erhållits på de ställda frågorna. De slutsatser som i det följande dras är därför helt naturligt att betrakta som preliminära och bör underkastas ytterligare studium och bearbetning. Det bör även påpekas att vidden av undersökningen, satt i relation till den tillgängliga tiden, endast medger allmänna kommentarer och slutsatser. Vissa områden har dock kunnat anges där mera detaljerade undersökningar är önskvärda för att kunna utveckla praktiska förslag till möjliga förbättringar.

7.1 Analys av nuvarande förhållanden hos utvalda herrkonfektionärer

7.1.1 Marknadsföring

a Produkter

De besökta företagens huvudprodukter är kostymer, uddakavajer, byxor, överrockar, västar och fritidsjackor.

Produktionen av kostymer, överrockar och västar är traditionell medan fritidskläderna har introducerats på senare tid.

Produkternas kvalitet ligger på den övre delen av skalan, och priserna speglar följande bild:

Fabrikskostnad för kostymer, kr	Antal företag med tillverkning i resp prisklass
150—170	0
170—190	2
190—210	2
210—230	3
230—250	0
250—270	1
över 270	1

Fritidsjackor och fritidsbyxor befinner sig på lägre prisnivåer än kostymerna, och de individuella priserna varierar med hänsyn till material och arbete.

Tillverkarna strävar allmänt att hålla sig väl framme från modesynpunkt. Det finns inget som tyder på att »svensk» stil är en positiv marknadsfaktor. Företagen tillverkar vanligen produkterna i sitt eget namn.

b Distributionssätt

Försäljningen sker direkt till detaljisterna på hemmamarknaden. Exporten sköter man huvudsakligen genom representanter i andra länder.

Alla de besökta företagen tillverkar och säljer på tvåsångsbasis. Kostymproduktionen sker nästan uteslutande mot order — produktion för färdiglager tillämpas i ringa utsträckning och då endast i produktionsbalansrande syfte. En del fritidskläder hålls dock som lagervaror.

c Prisnedsättningar

Vid slutet av varje säsong utförsäljs de osålda varorna till reducerade priser. En del oanvänt tyg kan i vissa fall sparas till nästa säsong, medan resten säljs som realisationsvaror.

Förlust genom prisnedsättningar i % av det totala försäljningsvärdet	Antal företag
Mindre än 1	3
1—2	2
2—3	2
3—4	1
Över 4	1

Som jämförelse kan nämnas att motsvarande siffra för ett antal företag i USA är 2,6 %.

7.1.2 Finanser

a Försäljningsvolym

Försäljningen under de senaste fyra åren visar följande utveckling (för 8 företag):

År	Försäljningsvärde mkr	%
1966	139,4	100
1967	146,9	105
1968	142,8	102
1969	143,1	103

Analys av företagen med hänsyn till 1969 års försäljningsvärde:

1969 års försäljningsvärde mkr	Antal företag
0—5	1
5—10	0
10—15	3
15—20	1
20—25	4
25—30	1
Över 30	0

b Bruttovinst i procent av försäljningen

År	Genomsnittlig vinst i %	Antal företag
1967	1,8	5
1968	0,1	5
1969	0,05	8

En representativ siffra för USA är 6,0 %.

Företagen fördelade med hänsyn till 1969 års bruttovinst i % av försäljningen:

%-klass	Antal företag
(-4)—(-2)	2
(-2)—(0)	1
0—2	3
2—4	1
4—6	1
	8

c Årliga utgifter för investeringar i ny utrustning

Investeringar i ny utrustning i % av bruttoförsäljningen under femårsperioden 1965—1969

	Antal företag
0—0,5	0
0,5—1,0	2
1,0—1,5	4
1,5—2,0	2
Över 2,0	1
	9

En typisk siffra för företag i USA är 1,3 %.

d Genomsnittligt färdiglager

I företag som huvudsakligen tillverkar sina produkter mot order skall värdet av varor i färdiglager vara mycket lågt.

En analys av färdigvarornas lagervärde uttryckt som andel av försäljningsvärdet visas nedan. Siffrorna är ungefärliga eftersom den tid som stått till buds inte medgivit exakthet på detta område.

Genomsnittligt färdiglagervärde i % av 1969 års totala försäljning	Antal företag
0—3	1
3—6	3
6—9	2
9—12	2
Över 12	0
	8

e Kostnadsstruktur

En analys av kostnadssammansättningen för en normal kostym (kavaj och byxa) ges nedan. Med försäljningspris avses det planerade priset, inte det pris som verkligen erhöles.

	Kr	I % av försäljningspriset
Material	66,00	29
Foder och övrigt tillbehör	19,00	8
Direkt arbete	56,00	25
Fasta omkostnader inkl försäljning och administration	69,00	31
Total kostnad	210,00	93
Försäljningspris	225,00	100
Vinst	15,00	7

Den planerade vinsten på 7 % bör jämföras med den verkliga vinsten för 1969 som var 0,05 % av försäljningen vid de i undersökningen ingående företagen. Man förklarar den otillfredsställande vinstmarginalen med att de planerade försäljningspriserna inte har kunnat hållas och rapporterar inte misslyckanden i fråga om de övriga kostnadsposterna.

f Försäljningsvärde per anställd

Följande uppställning visar de tio besökta företagen rangordnade efter försäljningsvärde per anställd.

Företag	tkr	%
1	53,3	100
2	50,7	95
3	48,8	92
4	48,6	91
5	48,2	90
6	45,7	86
7	45,3	85
8	44,7	84
9	44,7	84
10	44,1	83

Jämförelser med andra länder bör göras med försiktighet på grund av skillnader i priser och levnadskostnadsindex. Som en mycket allmän jämförelse kan nämnas — med alla reservationer — att ett normalt herrkonfektionsföretag i USA uppnår ett försäljningsvärde per anställd av 60 000—65 000 kr.

7.1.3 Företagspolitik

a Exportläget

De flesta av de besökta företagen exporterar en del av sin produktion. Man avsåg ganska allmänt att försöka öka denna verksamhet. Företagen tycktes emellertid ha svårigheter att få fram tillräckliga finansiella resurser och nödvändig information om den utländska marknadsstrukturen för att kunna göra en effektiv satsning på exporten.

Exportandel i % av totala försäljningen	Antal företag	
	1969	1970 (enligt planer)
0	2	1
1—10	2	3
10—20	0	0
20—30	2	2
30—40	3	2
40—50	0	1
	9	9
Genomsnittlig exportandel	18 %	22 %

Exporten går huvudsakligen till EFTA-länder och Nordamerika.

b Tygleveranser

Större delen av det material som används vid de besökta företagen importerar. Följande skäl härtill angavs:

1 Mera exklusiv design och därmed större möjligheter till bättre försäljningspriser.

2 Bättre utbyte pris/kvalitet.

Importerade tyger i % av samtliga	Antal företag
90—100	2
80—90	1
70—80	1
60—70	4
50—60	2
Under 50	0
	10

Den viktigaste tygimporten kommer från Storbritannien, Italien och Västtyskland.

c Tillverkning utanför Sverige

Av de tio besökta företagen var det endast ett som hade en tillverkningsenhet förlagd utanför Sverige. Ett annat företag lät producera kläder utanför Sverige med eget material och egen design. I båda fallen skedde tillverkningen i Finland.

d Säsongsplanering

I alla de besökta företagen låg ansvaret för planeringen inför kommande säsong hos VD eller annan medlem av företagsledningen. En del av det material som erfordras för en säsongs produktion beställs normalt på spekulativ basis innan kollektionen visas upp och således också innan några order har kommit in. Den mängd material som beställs på detta sätt varierar från företag till företag. En analys härav framgår av nedanstående uppställning.

Material som beställs före ordergången i % av det totalt erforderliga materialet	Antal företag
0—10	0
10—20	0
20—30	1
30—40	1
40—50	2
50—60	5
Över 60	0
	9

Nedanstående uppställning visar i vilken utsträckning order föreligger vid tillverkningsstart. Ju större del som är känd av den totala orderingången, desto lättare är det givetvis att planera produktionen för säsongen.

Inkomna order vid tillverkningens start i % av den totala orderingången	Antal företag
Mindre än 40 %	0
40— 50	1
50— 60	2
60— 70	2
70— 80	3
80— 90	0
90—100	1
	<u>9</u>

Planeringen av materialbehov, produktionskapacitet och leveranser utgör ett komplicerat problem. Vid alla de besökta företagen utfördes dessa uppgifter manuellt. Inget datorsystem hade tagits till hjälp för dessa viktiga arbetsområden.

7.1.4 Tillverkningsförhållanden

a Företagsstorlek

De besökta företagen var inte stora om man ser till antalet anställda eller antalet plagg producerade per år.

Totalt antal anställda	Antal företag
0—100	1
100—200	0
200—300	3
300—400	1
400—500	4
500—600	1
Över 600	0
	<u>10</u>

De flesta av företagen hade stor bredd i sin produktion av herrkläder:

Produkt	Antal tillverkande företag
Kostymer	10
Jackor och uddakavajer	10
Byxor	9
Överrockar	6
Fritidskläder	5

b Arbete

För den genomsnittliga arbetsinsats som krävs för att tillverka en kostymkavaj och en kostymbyxa har följande beräkning gjorts:

	Kavaj minuter	Byxa minuter
Tillskärning	28	9
Sömnad, pressning, slutbehandling	212	54
	<u>240</u>	<u>63</u>

Kommentarer till dessa uppgifter ges längre fram i rapporten.

c Antal tillverkningsenheter

De flesta av de tio besökta företagen hade mer än en tillverkningsenhet:

Antal tillverkningsenheter	Antal företag
1	4
2	3
3	1
4	2
	<u>10</u>

De enheter som finns utöver huvudanläggningen är vanligen relativt små, och verksamheten består huvudsakligen av sömnad för huvudanläggningens räkning.

d Tillverkningsystem

I de flesta av de besökta företagen är produktionssystemet baserat på att individuella plagg passerar genom sömnads- och pressningsoperationerna, hängande från en transportskena. Vid tillskärningen hanteras dock så många plagg som möjligt i en och samma operation.

Kännetecknande för detta tillverkningsystem är att arbetsmomenten utförs i en bestämd ordning och att genomloppstiden från tillskärning till lager är kort.

Genomsnittligt antal arbetsdagar från tillskärning till lager	Antal kavaj-tillverkare	Antal byx-tillverkare
Mindre än 5 dagar	0	2
5—8 dagar	2	2
8—11 dagar	3	1
11—14 dagar	1	3
14—17 dagar	1	1
17—20 dagar	2	0
Mer än 20 dagar	0	0
	9	9

En av nackdelarna med detta system är att relativt små arbetsinsatser äger rum mellan de olika operationerna, vilket ställer höga krav på en balanserad produktion för att kunna fullt utnyttja arbetskraften. Detta problem behandlas mera utförligt senare i rapporten. Variationerna ifråga om storlekar, stil och tillbehör medför planeringsproblem i samband med en önskad maximering av produktionen vid tillskärningen. Det antal plagg som tillskärs i en och samma operation varierar enligt följande:

Genomsnittligt antal plagg i samma tillskärningsoperation	Antal företag
1—2	1
2—3	5
3—4	0
4—5	0
5—6	1
Mer än 6	0
	9

e Kvalitetskontroll

Vid alla de besökta företagen upprätthålls önskad kvalitetsnivå på produktionen dels genom avsyning vid olika kontrollstationer under produktionens gång, dels genom en slutavsyning av den färdiga produkten.

I allmänhet är förmännen ansvariga för både produktion och kvalitet inom sina respektive sektioner. De har också de tekniska kunskaperna för att kunna klara av dessa uppgifter.

Ingen provtagning eller tillämpning av formell teknik för kvalitetskontroll kunde iaktas.

f Tillskärningsavdelning

De besökta tillskärningsavdelningarna föreföll vara välplanerade. Sprutmarkering med hjälp av perforerade mönster används i stor utsträckning. Enligt vår uppfattning skulle en effektivare materialutnyttjning kunna nås genom en bättre planering före märkningen liksom genom användning av tygkontroll. Arbetsplatsernas disposition var tillfredsställande.

g Syavdelning

Syavdelningarna är välplanerade och utrustade med hängskenor för transport av de bearbetade produkterna. Den tekniska utrustningen är i allmänhet bra. Två företag ligger emellertid definitivt före de övriga ifråga om utrustning och tillämpad teknik.

Arbetstakten är tillfredsställande men alltför många sömmerskor sågs sitta och vänta under vår korta rundvandring i syhallarna.

h Pressning och slutbehandling

Pressningsavdelningarna utförde en imponerande och kvalitativt mycket god slutbehandling av produkterna. Utrustningen liksom arbetsplatsernas disposition är bra.

i Tillgång och omsättning på arbetskraft

Tillgången på arbetskraft varierar stort från område till område. Vid tre av de besökta företagen är arbetskraften en av de begränsande faktorerna för produktionen. Två företag importerar arbetskraft från Finland.

Arbetskraftens omsättning varierar men den är i allmänhet låg jämfört med förhållandena i Storbritannien och USA.

Omsättning på arbetskraft %	Antal företag
Mindre än 10	0
10—20	2
20—30	2
30—40	2
40—50	3
50—60	1
Mer än 60	0
	10

j Frånvarofrekvens

Frånvarofrekvensen har en allvarlig inverkan på den totala effektiviteten hos en produktionsenhet. Hög frånvarofrekvens leder till stora störningar i företaget som arbetar med en mycket noggrant balanserad produktion.

Frånvarofrekvens %	Antal företag
Mindre än 5	0
5—7	2
7—9	1
9—11	4
11—13	3
Mer än 13	0
	10

k Intern yrkesutbildning

Alla de besökta företagen har en speciell avdelning där utbildning av arbetskraft sker under kompetent ledning. Vid de företag som visar en högre omsättning på arbetskraften föreligger ett ganska väsentligt produktionsbortfall genom det stora inslaget av oerfarna i arbetsstyrkan. Den observerade utbildningen föreföll ha vissa svagheter på ett mycket betydelsefullt område, nämligen när det gäller att höja den anställdes skicklighet från 80 % till 100 %.

l Utnyttjning av golvytan

Nedanstående uppställning visar den utnyttjade golvytan i kvadratmeter per arbetare i tillskärningsavdelning, syavdelning, pressnings- och slutbehandlingsavdelning:

Golvymta per arbetare m ²	Antal företag
Mindre än 7	0
7—8	1
8—9	2
9—10	3
Mer än 10	1
	7

m Prestationslönesystem

Arbetet i syavdelningarna betalas enligt individuella ackord. Detta gäller även för till-

skärning och pressning, utom vid två företag där man för dessa arbeten tillämpar gruppäckord.

n Genomsnittlig timförtjänst

Den genomsnittliga timförtjänsten för män och kvinnor anges nedan. För jämförelse har även medtagits den högsta och den lägsta förtjänsten.

	Genomsnittlig	Högsta	Lägsta
Timförtjänst, kr	11,15	13,00	10,50

o Arbets- och metodstudier

Vid alla de besökta företagen tillämpas tidsstudier för ackordssättningen. I de flesta fall finns en teknisk chef som har ansvaret för verkstadslayout och metodutveckling.

I en del fabriker observerades många arbetsplatser som skulle kunna förbättras väsentligt.

p Allmänna kommentarer

Fabrikslokalerna är rena, väl utrustade och väl underhållna. I dessa avseenden torde de anställda inte kunna rikta några anmärkningar mot företagen. Byggnadernas kapitalkostnad är i vissa fall otvivelaktigt högre än nödvändigt, och det torde vara lämpligt att ifrågavarande företag granskar detta förhållande mera ingående.

De flesta av de besökta företagen är familjeägda och kan eventuellt behöva professionell hjälp med företagsledningen efterhand som verksamheten expanderar. Denna kommentar riktas inte mot något speciellt företag utan är ett allmänt påpekande om ett problemområde som växande familjeföretag ställs inför inom alla typer av industrier. De produkter som tillverkas vid sex av de tio besökta företagen är mycket likartade ifråga om pris, stil och marknadsinriktning. Mot bakgrund av hemmamarknadens nuvarande storlek föreligger således en mycket hård konkurrens.

Varje företag utgör en komplett fungerande enhet med egna design-, tillverknings-

och säljfunktioner. Med hänsyn till de relativt små volymer som uppnås får man mycket stora fasta omkostnader. I de flesta fall skulle en ökad volym inte medföra ökade fasta omkostnader utan istället ge en gynnsammare kostnadsstruktur.

Priskonkurrensen på hemmamarknaden medför att försäljningspriserna ligger under den planerade nivån. Marknadsföringsfunktionen förefaller i allmänhet vara svag vid de besökta företagen. Den svaga marknadsföringen är framträdande även inom exporten, där det krävs betydligt större resurser och en utveckling av specialistkunnandet för att öka omsättningsvolymen.

7.1.5 Områden för förbättringar hos herrkonfektionsföretag

Det finns flera områden inom vilka förbättringar kan göras hos de undersökta herrkonfektionsföretagen för att påverka tillverkningen positivt. Några försök att kvantifiera de tänkbara vinsterna skall dock inte göras här.

Det finansiella läget

De uteblivna vinsterna och negativa trender har lett till en allvarlig försvagning av finanserna för de flesta av de besökta företagen. Lönsamheten måste förbättras och utvecklingen drivas i gynnsam riktning för att återställa självförtroendet i denna industri. Lönsamheten kan ökas på flera olika sätt: genom prishöjningar, genom en sänkning av den totala tillverkningskostnaden eller genom en volymökning för att få ett effektivare utbyte av de fasta kostnaderna. Kunnigheten i fråga om marknadsföring förefaller vara behäftad med vissa brister och måste förbättras för att man skall kunna få ut de priser man har kalkylerat för produkterna.

Kostnadsstrukturen

De relativt höga fasta omkostnaderna — en följd av att alla typer av företagsfunktioner är utbyggda — måste bäras av en liten produktionsvolym. Även vid ganska

stora produktionsökningar skulle omkostnaderna för administration, design och försäljning öka i endast ringa grad. Tillverkningskostnaden per producerad enhet skulle därmed kunna minska väsentligt.

Säsongsplaneringen

Mera sofistikerade planerings- och uppföljningsmetoder måste utvecklas och förbättras om företagen skall kunna inta en ledande position när det gäller modevaror. Känslighet för marknads krav och vid behov omedelbart korrigerande åtgärder är av stor betydelse inom modebranschen. När företagen expanderar, blir planerings- och uppföljningsfunktionen av mycket specialiserad och komplicerad natur. För en anpassning till framtida krav skulle förbättringar behöva ske inom följande områden:

- 1 Försäljningsprognoser
- 2 Orderanalyser och jämförelser med uppjordade prognoser
- 3 Materialstyrning (inköp av tyger)
- 4 Produktionsstyrning
- 5 Lagerstyrning

Materialkostnaderna

En hel del har redan gjorts för att reducera materialkostnaden per plagg men det finns säkerligen möjligheter till ytterligare förbättringar inom detta område. Nya effektiva arbetsmetoder och styrmoment före tillskärningsoperationen skulle kunna ge omedelbara besparingar i form av minskat materialspill per plagg.

Produktionsledningen

Den direkta produktionsövervakningen spelar en viktig roll för upprätthållandet av en effektiv produktionsnivå och önskad kvalitet. Intern vidareutbildning i arbetsledning och produktionsövervakning föreföll inte äga rum i någon större utsträckning vid de besökta företagen. En omsorgsfull analys av vad som krävs av arbetsledningen bör

kunna avslöja vissa områden där förbättringar är möjliga. Avvägning av produktflödet och kostnadskontroll bör ägnas särskild uppmärksamhet eftersom brister i dessa avseenden har stor inverkan på produktionskostnaderna.

Arbetskostnaderna

Arbetskostnaden per plagg kan sänkas genom tillämpning av förbättrade tillverkningsmetoder, eventuellt i samband med helt nya tillverkningsystem. Dessa potentiella förbättringar tillsammans med en ökad volym och effektivare produktionsövervakning skulle uppskattningsvis kunna höja produktiviteten per anställd med ungefär 13 % (varierande mellan 0 % och 25 %).

7.2 Analys av nuvarande förhållanden hos utvalda damkonfektionärer

7.2.1 Marknadsföring

a Produkter

Huvudprodukterna är kappor och dräkter. Byxor, jackor, kjolar, klänningar och päls-hattar utgör en blandad och volymmässigt mindre produktgrupp. En volymanalys ger följande resultat:

	Årlig produktion i antal plagg	Andel av den totala produktionen i %
Kappor	532 230	69,5
Dräkter	141 670	18,5
Övrigt	92 700	12,0
	766 600	100,0

b Antal modeller

En mängd olika modeller tillverkas. Normalt håller sig antalet modeller mellan 30 och 70 inom vardera av de två årliga kollektionerna. Årsgenomsnittet för de besökta företagen var 100 modeller.

Med tanke på företagets storlek innebär detta en begränsning av tillverkningsflödet. Det förekommer även en hel del dubbelringar i produktlinjerna från företag till företag. Det är vanligt att man finner ett full-

ständig produktsortiment hos tillverkarna (kappor, dräkter, kjolar, byxor etc). För en given produktionsvolym leder detta till korta serier per produkt och ofta förekommande växlingar i tillverkningen.

c Antal designers

Företagen lägger stor vikt vid produktdesign, och alla har fast anställda designers. Man håller sig à jour med modetrenderna genom att besöka modevisningar över hela Europa. De verkställande direktörerna har goda kunskaper om mode och design.

Det fanns i medeltal två designers per företag, vilket innebär en designer per 6 miljoner kr årsomsättning. Ytterligare personal används för iordningställande av modellplagg och mönstergradering.

Utgifterna för design måste betraktas som höga. Å andra sidan är skickligheten på detta område en stor tillgång för denna industri.

d Distributionssätt

Produkterna distribueras huvudsakligen genom direktförsäljning till detaljister. Antalet kunder per företag är i genomsnitt 335. Medelantalet försäljare per företag är 5, och detta betyder en försäljare per 2,3 miljoner kr årsomsättning. För export har man i vissa fall agenter utlandet.

Varje företag använder egna varumärken för sina produkter men det förekommer även att plaggen förses med kundens märke före leverans. Rätt till ensamförsäljning i en stad tillämpas i ringa utsträckning.

De flesta företag använder sig praktiskt taget inte alls av reklam men ett företag angav att utgifterna för säljstöd uppgick till 3,5 % av den årliga försäljningsvolymen.

Säljfunktionen förefaller vara överdrivet stor i förhållande till företagets storlek. Några kvantitativa belägg för denna synpunkt har inte tagits fram i denna undersökning men man kan här ha en faktor att ta hänsyn till när det gäller den totala kostnadsstrukturen hos denna industri.

e Prisnedsättningar

Enligt information som erhöles vid företagsbesöken är förlusterna genom prisnedsättningar på såväl slutprodukter som råmaterial mycket små. De utgör i genomsnitt 4 % av volymen och endast 1 % i direkt intäktsbortfall. (I USA normalt 5 % av bruttoförsäljningen.) Detta tyder antingen på mycket god planering eller mycket försiktig lagerhållning.

Den senare förklaringen torde vara den riktiga. Företagen tillverkar sina produkter i princip mot order. Större delen av säsongens tillverkningsvolym finns inbokad i order redan före produktionsstarten. Spekulationstillverkning av vissa varor vid början av säsongen förekommer endast i minimal omfattning. Avsaknaden av den service som en försäljning av varor direkt från lager innebär kan utgöra en negativ faktor för industrins konkurrenskraft.

7.2.2 Finanser

a Försäljningsvolym (treårsgenomsnitt)

De besökta företagens genomsnittliga årliga försäljningsvolym var 100 miljoner kr. Försäljningsvolymen varierade bland företagen på följande sätt:

Årlig försäljningsvolym mkr	Antal företag
0— 5	2
5—10	4
10—15	1
15—20	—
20—25	—
25—30	2

b Bruttovinst (treårsgenomsnitt)

Den rapporterade lönsamhetsnivån i industrin är dålig för närvarande som visas nedan.

Bruttovinst (-förlust) i % av försäljningen	Antal företag
(10)—(5)	1
(5)— 0	4
0—2	2
2— 4	1
4— 6	1

Jämförbara företag i USA ger normalt 6—10 % av nettoförsäljningen i vinst före skatt.

e Soliditet

Företagens kapitalresurser är mycket begränsade och många måste i hög grad använda sig av finansiering utifrån.

Soliditet i % av försäljningen	Antal företag
0—10	5
10—20	—
20—30	3
30—40	1

d Årliga investeringar under femårsperioden 1965—69

Företagen har ingen möjlighet att med egna vinstmedel förstärka sina kapitalresurser. Detta leder efterhand till en försvagning av de fasta tillgångarna och på sikt även till ett försämrat konkurrensläge.

Investeringar i ny utrustning i % av bruttoförsäljningen	Antal företag
0—½	1
½—1	5
1—1 ½	3

I USA uppgår dessa investeringar normalt till 1½—2 ½ % av bruttoförsäljningen.

e Genomsnittligt färdiglager

Enligt en *mycket* grov uppskattning förhåller sig färdiglagrets värde till det årliga försäljningsvärdet som 1:3. En sådan nivå för lageromsättningen är fördelaktig om bilden är korrekt, och kan betraktas som resultatet av en försiktig lagerhållning som har påpekats tidigare.

f Kostnadsstruktur

De studerade företagens försäljningspriser var varierande. Beträffande kappor fanns emellertid en tendens att förlägga produktionen till de högre prisnivåerna:

Tillverkarnas försäljningspriser i kr per kappa	Antal företag
125—150	2
150—175	1
175—200	—
200—225	4
225—250	1
250—275	1

Kostnadssammansättningen för en kappa ser i genomsnitt ut på följande sätt:

	kr	%	Typisk % — fördelning i USA
Material	80	40,3	46,0
Direkt arbete	33	16,5	18,6
Fasta omkostnader, inkl administration och försäljning	87	43,2	30,4
Vinst			5,0
Totalt	200	100	100

De fasta omkostnaderna — för tillverkning, administration och försäljning — framstår som mycket höga mot bakgrund av att industrin i sin helhet inte redovisar någon vinst.

7.2.3 Företagspolitik avseende export, import och planering

a Exportandelen

Exportförsäljningen är för närvarande obetydlig men flera företag antydde att de önskar öka exportandelen. Andra företag framhöll att de var för små och att deras kapitalresurser var otillräckliga för en satsning på export.

De besökta företagens exportförsäljning hade följande omfattning:

Export i % av totala försäljningen	Antal företag
0	2
1—5	2
5—10	2
10—15	1
15—20	2

Exporten är främst inriktad på de skandinaviska länderna, Schweiz, Storbritannien, USA och Kanada.

b Andelen importerat tyg

Större delen av de tyger som används i den tyngre damkonfektionsindustrin importeras. Man angav bl. a. följande skäl: bristande tillgång på hemmamarknaden, större möjligheter att differentiera slutprodukten med hjälp av material, kostnader och leveransvillkor. Fodermaterial däremot köps vanligen i Sverige.

Importandelen för använda tyger %	Antal företag
90—100	4
80—90	2
70—80	1
60—70	—
50—60	1
40—50	1

De skandinaviska länderna, Storbritannien, Frankrike, Italien, Schweiz, Holland, Tyskland, Hongkong och USA är de främsta leverantörländerna.

e Tillverkning utanför Sverige

Företagens tillverkning av tyngre damkonfektion sker praktiskt taget uteslutande i Sverige. De flesta företagen ansåg det inte lämpligt att förlägga produktion utanför Sverige på grund av svårigheter med koordination och kvalitetskontroll.

d Säsongsplanering

Planering av säsongaktiviteterna utförs av företagsledningen. Dessa uppgifter anses vara de mest strategiska för företaget. Den normala principen för de flesta tillverkare är att köpa minsta möjliga kvantitet råvaror under tiden fram till försäljarnas besök hos detaljisterna. Företagens normala leveranstider är 10—12 veckor från orderdatum. Senare under säsongen ökar leveranstiderna. Eftersom en tillverknings-sats måste komma i produktion ungefär 10 veckor efter att den första ordern erhålls, blir tidsanpassningen en kritisk faktor.

I de flesta fall föreligger en väsentlig del av den totala orderingången för säsongen

vid tillverkningens start och det blir således i stort sett fråga om tillverkning mot order.

Diagram 1 visar vad som händer under vintersäsongen samt några strategier som företagen kan tänkas tillämpa. I uppställningen anges dels en »spekulativ» politik, dels den »normala» politik som används av de flesta företag inom denna industri.

I stort sett använder man sig av en föga sofistikerad prognos- och styrningsteknik. En manuell analys görs av inkomna order vid säsongens början, och denna får utgöra den prognos som läggs till grund för materialinköp. En »gardering» som ofta görs är att offerera flera modeller tillverkade av samma material.

Tillverkningsplaneringen — som utförs manuellt — kommer ofta i ett ansträngt läge på grund av materialleveranserna.

Den totala säsongspaneringen är ett område med stora brister, och det finns anledning att utgå från att den försiktiga lagerhållningen leder till den dåliga kundservice som företagen anklagas för av detaljisterna. Å andra sidan förefaller det som om få företag inom denna industri har de finansiella och strategiska resurserna för att kunna ge sig på en mera spekulativ politik.

Större och finansiellt starkare företag med mera exakta prognos- och styrningsmetoder skulle kanske lyckas bättre. Det är intressant att konstatera att AB Montex avser att införa ett datorbaserat informationssystem för styrning av företagets aktiviteter.

e EDB-system

Datorsystem har inte kommit till användning i någon större utsträckning ännu inom denna industri. De flesta av de ovan diskuterade områdena skulle dock behöva sådan utrustning för att höja effektiviteten.

7.2.4 Tillverkningsförhållanden

a Tillverkningsvolym

I genomsnitt tillverkas endast 85 000 plagg per år och företag, med en lägsta produk-

tion av 21 000 plagg och en högsta produktion av 253 000 plagg. Med produktionen splittrad på i medeltal 100 modeller per år blir det fråga om små tillverkningsserier. Små serier är en faktor att beakta i alla tillverkningssammanhang.

b Arbetsåtgången

Någon detaljerad analys har inte utförts men en beräkning baserad på lämnade uppgifter om arbetskostnader och timlöner ger vid handen att en normal kappa kräver 3 ½—4 arbetstimmar för tillskärning, sömnad och pressning. Detta betyder att arbetsinsatsen räknad i tid är 14 % större för en svensktillverkad kappa än för en kappa i motsvarande klass tillverkad i andra länder. Ytterligare kommentarer följer.

c Genomsnittlig storlek av en produktions-sats

Produktionssatsen blir vanligen ganska liten beroende på faktorer angivna under a. I genomsnitt ingår ca 200 plagg i en sats.

d Genomsnittlig storlek av produktions-satsens minsta enhet

Den minsta enheten i produktions-satsen är också liten; den varierar mellan 1 och 10 plagg.

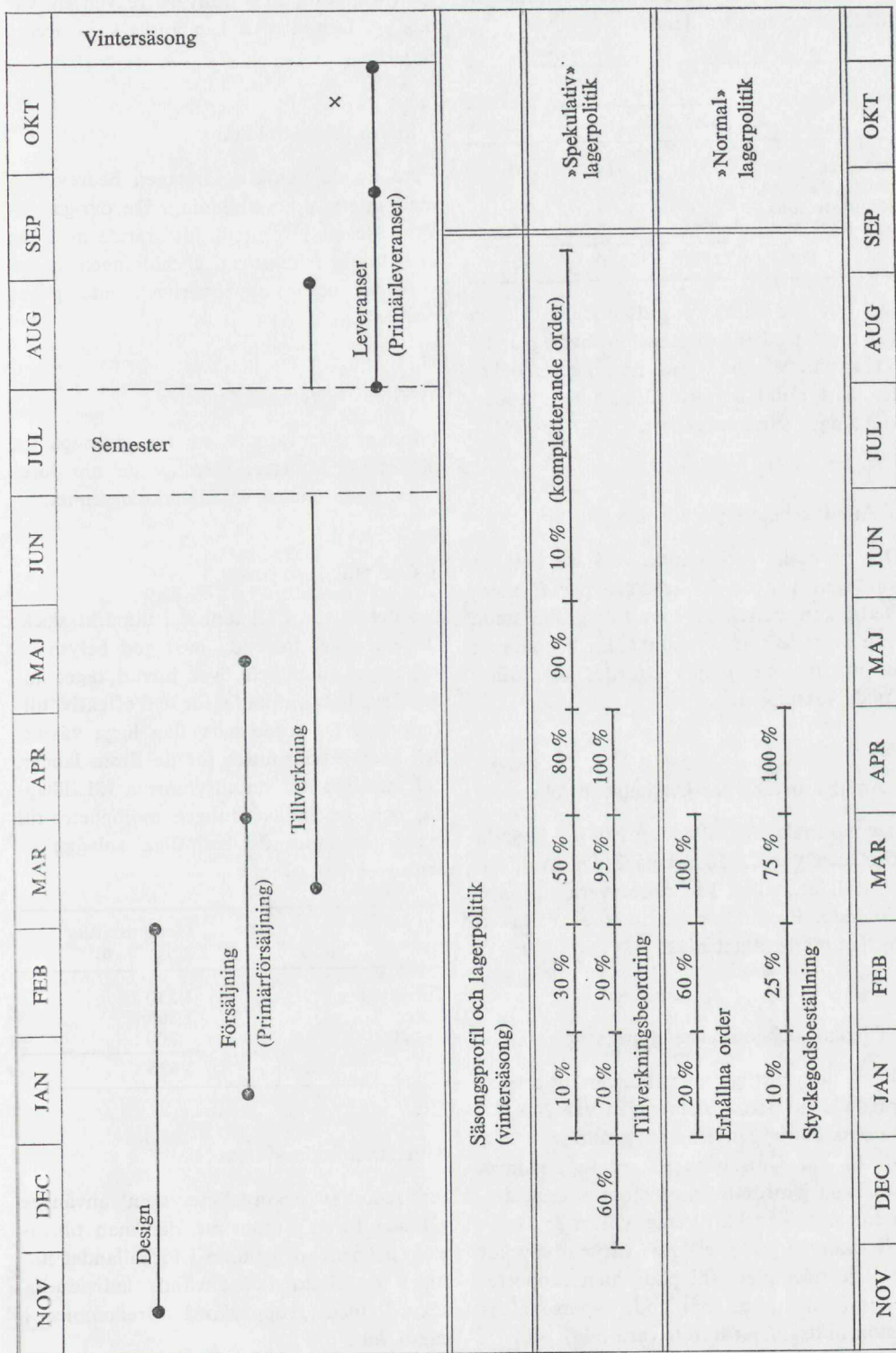
e Antal samtidigt tillverkade varianter

Beroende på företagets storlek tillverkas normalt 10—15 varianter samtidigt. Detta är en viktig faktor vid bedömning av tillverkningens effektivitet.

f Genomloppstid

Genomloppstiden för tillverkning av en kappa uppgavs vara 11 dagar inkluderande tillskärning, sömnad, slutbearbetning. Detta är ett mycket bra resultat för kappor men det betyder sannolikt att man gör visst avkall på effektiviteten.

Diagram 1. Alternativa program för säsongsplaneringsaktiviteter

g Antal anställda

Antalet anställda vid de besökta företagen fördelar sig enligt följande:

	Antal anställda		
	Medeltal	Högsta	Lägsta
Arbetare	158	314	60
Indirekt arbete, administration och försäljning	56	236	11
Totalt	213	550	71

Det bör här erinras om att undersökningen var begränsad till företag som hade mer än 50 anställda. Det finns naturligtvis också ett stort antal mindre företag som tillverkar tyngre damkonfektion.

h Antall arbetare per förman

Det normala förhållandet vid de besökta företagen var ca 25 arbetare per förman. Detta kan betraktas som tillfredsställande från arbetsledningssynpunkt. En bedömning av hur arbetsledningen utfördes ingick inte i undersökningen.

i Antal arbetare per kvalitetskontrollant

Det normala förhållandet vid de besökta företagen var ca 50 arbetare per kvalitetskontrollant, vilket kan anses vara tillfredsställande. Produkterna kan anses hålla en mycket hög kvalitetsnivå.

j Tillgång och omsättning på arbetskraft

Den genomsnittliga omsättningen av arbetskraft vid de besökta företagen var 24,8 %. De enskilda uppgifterna varierade från 7 % till 40 %. Omsättningen måste bedömas som låg i jämförelse med motsvarande siffror för amerikanska företag, vilken är 67 %.

Tillgången på arbetskraft varierar mycket kraftigt från plats till plats men rapporteras i allmänhet som god. Sypersonalens genomsnittsålder föreföll vara hög.

k Frånvarofrekvens

Den rapporterade frånvarofrekvensen var 6,6 %. Denna nivå kan anses vara acceptabel.

l Intern yrkesutbildning

Fyra av de besökta företagen bedrev formell intern yrkesutbildning. De övriga tillämpade ett informellt förfarande med låg omsättning i industrin. Utbildningen av sypersonal utgör uppenbarligen inte något problem.

m Antal tillverkningsenheter

Företagen omfattade en till tre separata tillverkningsenheter. Fem av de nio företagen hade endast en tillverkningsenhet.

n Golvyta

Lokalerna var i allmänhet i utmärkt skick. De var rena, försedda med god belysning, väl uppvärmda och över huvud taget ändamålsenligt inrättade för en effektiv tillverkning. De torde härvidlag ligga väsentligt över genomsnittet för de flesta länder.

I samtliga fall var utrymmena väl tilltagna, och det fanns vanligen möjligheter till expansion inom de befintliga anläggningarna.

	Genomsnittlig golvyta, m ²
Tillverkning	1 530
Lager	1 365
Övrigt	700
Totalt	3 625

o Prestationslönesystem

Ett renodlat ackordslönesystem användes vid alla företag utom ett, där man tillämpade ackords- och tidlön i förhållandet 50/50. I de flesta fall används individuella ackord men gruppäckord förekommer i några fall.

p Tillämpning av ackordslön

Ackordslön tillämpas normalt för sömnad och pressning. I en del fall sker även tillskärningen på ackord. Sömnadsarbetet täcks till 70 % av ackord, vilket är en låg siffra och en negativ faktor i detta lönesystem.

q Minimilöner

I en broschyr om 1969—1970 års förhandlingar beträffande kollektivavtal mellan Sveriges Konfektionsindustriförbund och Svenska Beklädnadsarbetareförbundet anges följande plan för tillämpningen av minimilöner:

	Minimilön kr/timme				
	1969			1970	
	Dyrortsgrupp			Dyrortsgrupp	
	V	IV	III	A	B
Nybörjare	5,15	5,07	5,01	5,40	5,32
6—12 månaders erfarenhet	5,70	5,62	5,55	5,97	5,89
Över 12 månaders erfarenhet	6,31	6,22	6,15	6,61	6,52
Över 12 månaders erfarenhet och över 18 års ålder:					
sömnad	7,38	7,30	7,20	7,85	7,77
pressning och tillskärning	7,53	7,44	7,33	7,99	7,91
speciella arbetsuppgifter	7,63	7,53	7,42	8,10	8,00

Anmärkning: Dyrortsgrupperingen ändras under 1970.

Man räknar med att ackordslönerna kommer att ligga över de ovan angivna minimi-

lönerna. Följande uppställning visar de förväntade ackordslönerna:

	Förväntade ackordslöner kr/timme				
	1969			1970	
	Dyrortsgrupp			Dyrortsgrupp	
	V	IV	III	A	B
Över 12 månaders erfarenhet och över 18 års ålder:					
sömnad	8,38	8,29	8,17	8,91	8,82
pressning och tillskärning	8,55	8,44	8,32	9,07	8,98
speciella arbetsuppgifter	8,66	8,55	8,42	9,19	9,08

Med utgångspunkt från dyrortsgrupp IV år 1969 ser lönestrukturen sammanfattningsvis ut på följande sätt:

	Minimilön		Förväntad ackordslön		Ackordslöner i % av minimilönen
	kr/tim	USA-dollar/tim	kr/tim	USA-dollar/tim	
Sömnad	7,30	1,42	8,29	1,61	113,4
Pressning och tillskärning	7,44	1,44	8,44	1,64	113,4
Speciella arbetsuppgifter	7,53	1,46	8,55	1,67	113,5
	7,40		8,40		

r Timlöner

Vid besöken analyserades en nyligen inträffad tvåveckorsperiod för att fastställa företagens lönenivåer. Resultatet kan sammanfattas på följande sätt i fråga om bruttolön för sömnad, pressning och tillskärning.

	kr/timme	USA-dollar/tim
Medelvärde	9,35	1,82
Högsta	9,50	1,84
Lägsta	8,70	1,69

Timlönerna är mycket höga i jämförelse med andra länder, och detta är en viktig faktor i den svenska beklädnadsindustrins totala konkurrenssituation. Nedan följer en jämförelse av beklädnadslöner i olika länder:

Jämförelseindex för beklädnadsindustrins löner (Storbritannien = 100)

Sydkorea	12
Portugal	26
Frankrike	90
Finland	96
Storbritannien	100
Italien	111
Västtyskland	119
Sverige	185
USA	235

s Prestationslönesystemets effekt

Medellönen 9,35 kr/timme överstiger den garanterade minimilönen 7,40 kr/timme med 26,3 %. En sådan effekt av prestationslönesystemet är vanligen helt tillfredsställande. Vårt intryck under rundvandringarna i företagen är emellertid att arbetstakten är låg i jämförelse med andra länder. Prestationslönesystemets resultat påverkas av ett antal faktorer, t. ex. balansen i ackordsättningen, skötseln av lönesystemet samt åtgärder för att öka arbetarnas motivation. Här är ett område som bör ägnas ytterligare uppmärksamhet.

t Sociala kostnader

Sociala kostnader 1969—1970
i % av kontant årslön

Arbetare	1969	1970
ATP	7,0	7,4
Sjukförsäkring	2,6	2,9
Yrkesskadeförsäkring	0,4	0,4
Grupplivförsäkring (AFA)	0,4	0,5
Avgångsbidrag (AFA)	0,2	0,2
Semesterlön, ingår som del av kontant lön	9,0	9,0
Allmän arbetsgivaravgift	1,0	1,0
Tillägg för konfektionsindustrin	2,0	2,0
	22,6	23,4

Källa: Arbetsgivaren nr 16 (5.9.1969). Tillägget förklaras av lägre pensionsålder och hög medianålder inom konfektionsindustrin.

Jämförelse med andra länders sociala kostnader:

	Sociala kostnader i % av lönekostnaderna
Sverige	23,4
USA	17,5
Storbritannien	15,0
Finland	13,0
Frankrike	5,5
Italien	9,5

u Tekniskt kunnande

Det finns få kvalificerade ingenjörer sysselsatta inom den tyngre damkonfektionsindustrin. Vid sex av de nio besökta företagen var en eller flera personer avdelade med kostnads kalkyler och ackordsättning men man använde sig knappast av några vetenskapliga metoder. Tekniska hjälpmedel förekom i ringa utsträckning vid arbetsplatserna.

v Allmänna kommentarer

Många olika tillverkningsssystem användes vid de besökta företagen. Byggnaderna och utrustningarna var i allmänhet av modernt slag och väl underhållna. (Den för närvarande låga investeringsnivån kan eventuellt leda till förändringar härvidlag.)

Många av företagen använde någon form av mekaniserat hanteringssystem. Bl. a.

fanns vanligen olika typer av hängtransportörer. Dessa system kan vara mycket effektiva, även om kostnaden per arbetsplats blir hög. De ger ett snabbare arbetsflöde och är således en faktor som medverkar till den tidigare nämnda korta genomloppstiden. Å andra sidan bör det framhållas att dessa system för närvarande inte utnyttjas till fullo av de flesta tillverkare.

I syavdelningarna förekommer inte någon större mängd arbetsbesparande hjälpmedel, och här torde en hel del förbättringar kunna göras. Kraven på variationer hos slutprodukten påverkar dock i vilken utsträckning detta kan ske. Verklig automatisering av beklädnadsindustrin är inte möjlig att genomföra på kort sikt — speciellt inte ifråga om tillverkningen av modevaror. Emellertid torde man kunna konstatera att alla nu tillgängliga hjälpmedel inte utnyttjas.

I tillskärningsavdelningarna leder den relativt ringa produktionsvolymen till mycket höga arbetskostnader och dåligt utnyttjande av råvaran. Inom detta område finns sannolikt de största möjligheterna att snabbt förbättra produktionen. Största effekten skulle nås om åtgärderna sammankopplades med en ökning av antalet samtidigt bearbetade plagg i tillskärningsoperationen.

Mer avancerade produktionstekniska metoder tillämpas uppenbarligen inte i någon större utsträckning av företagen. Till detta område hör t. ex. belastning av produktionskapaciteten, balansering av arbetsmomenten samt speciella arrangemang i prestationslönesystemet för att skydda de anställda från inkomstbortfall i samband med nya arbetsmetoder eller nya modeller.

7.2.5 Områden för förbättringar hos damkonfektionsföretag

Tillverkningskalan

De små produktionssatserna utgör den mest kritiska faktorn för tillverkningens effektivitet. Med utgångspunkt från antalet anställda var de besökta företagen inte små. Antalet producerade plagg av en och

samma typ var dock för litet för att tillgänglig personal och produktionsteknik skulle kunna utnyttjas effektivt.

Det finansiella läget

Industrins svaga finansiella struktur måste förbättras genom att vinstmedel skapas för en systematisk investering i maskiner och annan utrustning. För att kunna hävda sig i konkurrensen måste ett långsiktigt mål för de svenska företagen vara att i så stor utsträckning som möjligt söka ersätta den mänskliga arbetskraften med maskiner.

Kostnadsstrukturen

De fasta kostnaderna för tillverkning, administration och försäljning måste baseras på en större produktionsvolym om den totala kostnadsstrukturen skall bli konkurrenskraftig. Detta kanske kan nås genom samgåenden mellan olika företag eftersom det otvivelaktigt förekommer dubbelarbete när varje företag försöker arbeta med alla huvudfunktioner, dvs. design, tillverkning och försäljning.

Säsongsplaneringen

Mera sofistikerade metoder för säsongsplaneringen måste komma till användning för att kunderna skall kunna få lämplig service samtidigt som riskerna hålls på en rimlig nivå. Dessa metoder bör sättas in på bl. a. följande områden:

- a Försäljningsprognoser och analyser av försäljningen
- b Råvarustyrning
- c Produktionsstyrning
- d Lagerstyrning

ADB-utrustning krävs för de flesta av dessa arbetsuppgifter.

Arbetskostnaderna

Enligt gjorda beräkningar krävs 3,5—4 arbetstimmar för tillskärning, sömnad och pressning av en kappa. En detaljerad analys av förhållandena vid varje enskilt före-

tag skulle vara nödvändig, men en allmän bedömning ger vid handen att det torde vara möjligt att minska arbetsinsatsen med 12—16 %. Detta är en bedömning som görs mot bakgrund av dels de erfarenheter som gjorts i samband med besöken, dels en begränsad jämförelse av det arbete som nedläggs på de svenska produkterna och motsvarande arbetsinsatser i andra västländer.

Förutsättningarna för en förbättring i detta avseende är bl. a. tillverkning i större skala, användning av arbetsbesparande utrustning, effektivare utnyttjande av prestationslönesystemet samt förbättrade ledningsfunktioner i anslutning till produktionsprocessen.

Materialkostnaderna

Materialförbrukningen vid tillskärningsoperationen skulle kunna minska väsentligt — 3 till 6 % — genom användning av ändamålsenliga styrmetoder.

Sammanfattning

Det råder inget tvivel om att den samlade effekten av åtgärder inom de ovan angivna sex områdena borde i väsentlig grad inverka på damkonfektionsindustrins kostnadsstruktur, lönsamhet och konkurrensläge. En vidgad marknad måste emellertid betraktas som den mest centrala faktorn.

Följande allmänna slutsatser kan uppställas:

- 1 Produkterna omfattar bl. a. tyngre damkonfektionsplagg i en mängd varierande modeller och utföranden. Tillverkningen tenderar att hålla sig på den övre delen av prisskalan, vilket innebär att lågprismarknaden lämnas öppen för importprodukter.
- 2 Den jämförelsevis begränsade hemmamarknaden har lett till att produktionsserierna är korta och att masstillverkning förekommer i ringa utsträckning.
- 3 Varje företag utgör en funktionellt komplett enhet. Produkterna komponeras, tillverkas och säljs sedan direkt till de-

taljisterna. Mycket tyder på att företagen är för små för att kunna bära kostnaderna för dessa funktioner. Den totala kostnadsstrukturen påverkas därmed i ogynnsam riktning.

- 4 Företagen tillämpar för närvarande en mycket försiktig inköps- och lagerpolitik, och förlusterna till följd av prisnedläggning är små.
- 5 Den finansiella strukturen är liksom lönsamheten kritiskt svag, och investeringarna i teknisk utrustning hålls därför på en låg nivå.
- 6 Det föreligger för närvarande en trend mot fusioner mellan olika företag som resultat av en del av de ovan nämnda företagsdelarna.
- 7 Över 80 % av industrins materialbehov importeras, och de inhemska textiltillverkarna kan inte till acceptabla priser leverera ett så stort materialsortiment som anses nödvändigt.
- 8 Exporten är för närvarande låg men ökar vid vissa företag.
- 9 Säsongplaneringen är en svag punkt i företagsledningen och kräver förfinade metoder i framtiden.
- 10 Arbetslönerna är höga i förhållande till andra länder, och de sociala kostnaderna är också höga. Man har därför mycket svårt att konkurrera med importerade lågprisvaror.
- 11 Det finns stora möjligheter till förbättring av företagets konkurrensläge. Förutsättningen är dock en ökning av den bearbetade marknaden. Åtgärder som kan komma i fråga inkluderar:
  - a tillverkning i större skala
  - b förbättrat finansiellt läge
  - c reducering av de fasta kostnaderna för tillverkning liksom kostnaderna för administration och försäljning genom fusioner mellan olika företag
  - d bättre säsongplanering
  - e minskade arbetskostnader (12—16 %)
  - f minskade materialkostnader (3—6 %)

7.3 Sammanfattning av utförda analyser beträffande tillverkningen

Konsumenternas efterfrågan har under 1960-talet alltmera inriktats på lättare och billigare — till stor del importerade — plagg. Därmed har den svenska herr- och damkonfektionsindustrin tvingats övergå till den modeorienterade och mera kvalitetsmedvetna delen av marknaden. En stadigt minskande andel av den totala hemmamarknaden för överplagg har emellertid lett till en minskad tillväxt av tillverkningsvolymerna. Företagen har därför förblivit ganska små, men de har ökat sina produkt- och stilsortiment i en strävan att behålla sin marknadsandel.

Dessa förhållanden har gjort det svårt att effektivt utnyttja tillverkningskapaciteten. Ett djärvt och välgrundat ledarskap ifråga om modeledning och aggressiv marknadsföring ger den största utdelningen inom den modeorienterade beklädnadsindustrin. Detta förutsätter ett spekulativt element i designverksamheten, i synnerhet ifråga om tidiga materialbeställningar. För att komma fram till *optimala* tillverkningsförhållanden och ett maximalt utnyttjande av marknadens möjligheter krävs nämligen ofta att beslut ifråga om design och material fattas långt innan försäljningsprognosen kan bekräftas genom inkomna order.

Ett företags villighet att slå in på en spekulativ politik påverkas av många faktorer av vilka de viktigaste är:

- o förmågan att få detaljisterna att stödja tillverkarna genom tidiga order
- o tillräckliga finansiella resurser så att en »dålig» säsong inte inverkar fatalt på företaget
- o ett väl utbyggt och känsligt informationssystem för företagsledningen vilket, rätt använt, begränsar riskerna så mycket som möjligt.

Inte hos något av de besökta damkonfektionsföretagen förelåg samtliga dessa faktorer kombinerade. Hos en del företag förelåg ingen sådan faktor alls. Det förutsägbara resultatet är den försiktiga politik som

nu tillämpas enligt vilken företagen strävar efter att vänta så länge som möjligt i säsongen, tills en stor del av ordena har kommit in, innan de beställer material. Konsekvenserna härav kan lätt inses. Kombinationen av långa leveranstider för materialet (8—14 veckor) och det leveransdatum som företaget självt har att hålla gentemot kunderna pressar in tillverkningen i ett mönster som säkert kan vara allt annat än optimalt från kostnadssynpunkt. I själva verket leder den försiktiga politiken till en begränsning av möjligheterna att utnyttja marknadsförhållandena. Den spekulativa politiken, å andra sidan, tillsammans med ett omfattande och snabbreagerande informationssystem för företagsledningen ger tillverkarna möjlighet till större flexibilitet och — med en bättre leveranskapacitet — ett effektivare utnyttjande av marknaden.

Beträffande herrkonfektionsområdet minskar riskfaktorn för materialinköp eftersom modet här är mindre lätttrögligt. Det kunde således konstateras att ett flertal företag köpte avsevärda materialkvantiteter på ett tidigt stadium. Man har alltså i detta fall ett avgjort mindre problem när det gäller att förena graden av risktagande med en god kapacitetsplanering.

De höga arbetskostnaderna i den svenska industrin får mindre betydelse för *högkvalitativa modekläder*, både på herr- och damsidan. Betecknande är att de direkta arbetskostnaderna vid de besökta företagen uppgick till i genomsnitt 16 % av tillverkarens försäljningspriser, jämfört med en motsvarande siffra på 18 % vid en grupp amerikanska företag. För herrkläder visade de svenska företagen en direkt arbetskostnad på 25 % av försäljningspriset, jämfört med 20,8 % vid en grupp amerikanska företag. Den senare siffran är även representativ för kostnadsstrukturen i Storbritannien.

Jämförelser av denna typ måste betraktas med stor försiktighet eftersom plaggens allmänna konstruktion och kvalitet påverkar den erforderliga arbetsinsatsen och därmed också kostnaden i avsevärd grad. Vad vi vill komma fram till här är emellertid att mode, kvalitet samt punktliga och korrek-

ta leveranser är av mycket stor betydelse inom denna speciella marknadssektor och att de höga lönerna sannolikt inte är en dominerande faktor för industrins konkurrenskraft — under förutsättning att man når mycket goda resultat ifråga om de andra faktorerna.

Tillverkningens effektivitet kan inte rimligen beskrivas i allmänna termer eftersom den — liksom i alla andra länder — i princip bestäms genom utövat av det individuella företagens lednings- och styrfunktioner. Det fanns inga ytterlighetsfall bland de besökta företagen; de varierade från medelgoda till goda enligt normal västeuropeisk och amerikansk standard.

Vissa kommentarer torde dock kunna göras med krav på ganska allmän giltighet. Först kan nämnas den inverkan som den relativt ringa volymen och det stora antalet varianter har på tillverkningskostnaden. En mycket högre grad av produktväxling är naturligtvis att vänta för modekläder än för stapelvaror. Om produktionsvolymen sprids på många olika varianter får man en tendens till mindre volym per plaggtyp samt, under i övrigt lika förhållanden, en högre kostnad per tillverkad enhet. Den genomsnittliga årsproduktionen av damkläder uppgick vid de besökta företagen till 85 000 plagg, med en variation mellan 21 000 och 253 000 plagg. I medeltal tillverkades 100 varianter per år vid varje företag, och man hade normalt 10—15 varianter i produktion samtidigt.

Motsvarande uppgifter kunde ej erhållas från herrkonfektionsföretagen på grund av svårigheten att avgöra vilka kriterier som bestämmer ett separat plagg. Profilen torde dock här i stort sett vara densamma som för damkonfektionsföretagen. Det är alltså uppenbart att den ringa volymen och antalet varianter utgör negativa faktorer när det gäller att nå konkurrenskraftiga tillverkningskostnader i de företag som arbetar vid eller under de ovan angivna genomsnittsnivåerna. Volymproblemet skall tas upp till behandling senare i detta kapitel i samband med en diskussion av de fasta omkostnaderna.

Med utgångspunkt från de ovan relaterade faktorerna gjordes en bedömning av produktiviteten i vart och ett av de besökta företagen. Denna bedömning är av naturliga skäl subjektiv och bör ses mot bakgrund av den produktivitet som är bekant från de bättre europeiska och nordamerikanska tillverkarna. Såsom kunde förutses föreligger stora variationer företagen emellan i fråga om de erforderliga — och möjliga — förbättringarna för att produktiviteten skall komma upp till en acceptabel internationell nivå. Den möjliga genomsnittliga produktivitetsökningen uppskattades för damkonfektionsindustrin till 14 % och för herrkonfektionsindustrin till 13 %. Det måste emellertid åter framhållas att generaliseringar i detta avseende är mycket vanskliga. Vissa företag uppvisade mycket bra resultat för en del produkter men inte för alla. Bland herrkonfektionsföretagen varierade sålunda den uppskattade möjliga produktivitetsökningen från 0 till 25 %, och vid ett av företagen bedömdes produktiviteten för kavajtillverkningen kunna stiga med 12 % och för byxtillverkningen med 20 %. Möjligheterna till en förbättring kan förverkligas genom åtgärder inriktade på följande faktorer:

- o rationalisering av produktionsenheterna
- o planering och utformning av arbetsplatserna
- o metodförbättringar
- o noggranna analyser och rutinuppföljningar av onormalt höga kostnader
- o hårdare styrning av arbetsprocesserna samt bättre avvägning av produktflödet
- o ökad motivation hos arbetarna genom bättre uppföljning från arbetsledningens sida
- o variantminskning genom effektiv råvara- och kapacitetsplanering

Det bör här påpekas att undersökningsledningen inte kan göra några kommentarer i anslutning till betydelsen av en riktig ackordsättning och ett väl genomtänkt prestationslönesystem eftersom tiden inte medgav ett närmare studium av dessa faktorer

vid de besökta företagen. Det är tänkbart att det i dessa avseenden kan göras en del förbättringar, och det torde därför vara lämpligt att de existerande förhållandena studeras.

Ett annat större område som kan ge en lönsamhetsförbättring finner vi i planeringen av tillskärningsoperationerna och i materialutnyttjandet. Det föreligger ett komplicerat samband mellan dessa två element, och en lämplig lösning av dessa frågor bör kunna leda till en väsentlig sänkning av råvaruförbrukningen. Eftersom råvaran representerar nästan halva tillverkningskostnaden, framstår det tydligt att betydande vinster kan göras genom tillämpning av redan kända metoder.

I undersökningen ingick även ett försök att mäta den tidigare och nuvarande investeringsnivån. En noggrann mätning var svår att utföra på den tid som stod till förfogande eftersom anläggningsinvesteringar kan definieras på många olika sätt. Det torde dock kunna sägas att investeringsnivån har påverkats av den allmänna bristen på lönsamhet inom industrin. För damkonfektionsföretagen tycks investeringarna ligga på mellan 1 och 1,5 % av bruttoförsäljningen medan herrkonfektionsföretagen har en något högre nivå, 1,5 till 2 % av bruttoförsäljningen. Som jämförelse kan nämnas att ett normalt amerikanskt företag betraktar 2 till 2,5 % av bruttoförsäljningen som en nödvändig investeringsnivå för att hålla en modern anläggning och utnyttja de tekniska framstegen inom industrin.

Det är praktiskt taget omöjligt att bedöma ledningsfunktionerna vid alla nivåer på basis av så korta besök vid företagen som det här är fråga om. Den kommentaren kan dock göras att det inte fanns mycket som tydde på att det förekom intern vidareutbildning i arbetsledning, och inte heller fick man intrycket att industrin förfogar över ett tillräckligt antal erfarna, professionella företagsledare. Det senare förhållandet kan ha påverkats av flera faktorer. Det kan vara så, att professionella företagsledare inte finns så lätt tillgängliga i Sverige, eller att de som finns inte dras till bekläd-

nadsindustrin antingen på grund av mindre attraktiva löner eller på grund av industrins till synes svaga framtidsutsikter. Utan att göra sig skyldig till en generalisering torde man kunna framhålla att en tillväxt av industrin måste ske om den skall komma att överleva och att det i en sådan tillväxt behövs en viss grad av professionella kunskaper ifråga om företagsledning om verksamheten skall kunna uppvisa någon väsentlig lönsamhet.

Det bör beaktas att alla de besökta företagen var funktionellt kompletta enheter, dvs. deras organisation omfattade marknadsföring och försäljning, ekonomi, produktion samt administration. Inget av företagen var enbart inriktat på produktion, vilket är ganska vanligt i USA. Ett sådant renodlat produktionsföretag har inget ansvar för design eller marknadsföring. Det producerar varor på kontrakt för ett annat företag, ofta en detaljist, som svarar för design, materialval och marknadsföring.

Det förefaller som om koncentrationen av alla dessa funktioner till ett företag tenderar att resultera i mycket höga fasta kostnader i förhållande till den relativt ringa produktionsvolym som de flesta av de besökta företagen uppvisar. De fasta omkostnadernas andel av bruttoförsäljningspriserna bekräftar detta. Å andra sidan kan man uttrycka saken så, att betydande volymökningar är möjliga utan att det behöver uppstå någon ökning av de fasta omkostnaderna för design- och säljfunktionerna.

Tillgången och omsättningen på arbetskraft samt frånvarofrekvensen var alltför varierande för att några generella slutsatser skulle kunna dras. Omsättningen på arbetskraft varierade från »ganska låg» i damkonfektionsföretagen till »ganska hög» i herrkonfektionsföretagen. Den omsättning som betecknas med »ganska hög» närmar sig dock inte den amerikanska nivån, som ofta ligger så högt som 60 %. Generellt kan man säga att konfektionsindustrin i Sverige inte har större problem med arbetskraftsomsättningen än konfektionsindustrin i andra västländer. Tillgången på arbetskraft varierar markant från område till område och

det är betydligt svårare att skaffa arbetskraft i storstadsområden än på landsbygden. De flesta tillverkare tycks emellertid klara av detta problem, även om det lokalt kan uppstå svårigheter genom kombinationen brist/stor omsättning på arbetskraft. Frånvarofrekvensen ligger högt — omkring 12 %. Denna siffra kan mycket väl ha ett samband med tillgängliga sociala förmåner och de ganska fria förhållanden som råder för att komma i åtnjutande av dessa.

För nyanställd arbetskraft arrangerades vanligen grundläggande yrkesutbildningskurser vid de olika företagen. Systemet föreföll fungera bra. Det var emellertid förvånande att finna att ingen vidareutbildning av den befintliga arbetskraften förekom. Sådan vidareutbildning är ju nödvändig inom den modeorienterade industrin även för skickliga yrkesarbetare — särskilt ifråga om sömnad — på grund av ständiga nyheter i fråga om produkternas konstruktion, material och modeller.

Ackordsarbete tillämpades i stor utsträckning vid de besökta företagen. I alla syvdelningar förekom ackord för 70—100 % av arbetsuppgifterna. I en del tillskärningsavdelningar använde man prestationslönesystem som inte nödvändigtvis var baserade på individuella ackord. Här kan emellertid inga kommentarer göras beträffande de olika systemens effektivitet eftersom omfattningen av denna undersökning inte medger den erforderliga detaljerade granskningen i detta avseende.

Som en allmän sammanfattning kan här framhållas att hemmamarknadens relativt ringa volym tillsammans med en åtstramning av priser och vinster har tenderat att tvinga tillverkarna koncentrera sig på den del av marknaden där det krävs betydligt större skicklighet för en lönsam verksamhet än vid stapelvarutillverkning. Det faktum att det finns ett antal relativt små företag som alla anstränger sig för att ta en viss marknadsandel bidrar ju inte till att hålla försäljningspriserna på en ekonomisk nivå. Situationen förvärras av att de flesta av dessa företag har höga tillverkningskostnader genom att en relativt liten produktions-

volym måste bära de fasta omkostnaderna. Vid en allmän internationell jämförelse framstår den svenska konfektionsindustrin inte som ineffektiv, även om en jämförelse av ett enskilt företag på den högsta internationella nivån ger vid handen att en förbättring kan ske ifråga om tillverkningskostnaderna.

De ekonomiska fördelar som en ökad volym ger bör eftersträvas i form av en större marknad. Marknadstrender och marknadens storlek diskuteras på annan plats i denna rapport. Det förefaller emellertid stå klart att den nödvändiga volymökningen är att söka i en utveckling av exportverksamheten. Eftersom få av de besökta företagen förfogar över de finansiella resurser eller de specialistkunskaper som erfordras för en effektiv exportförsäljning, torde det bli nödvändigt med någon form av stöd för att uppmuntra denna utveckling. Enligt uppgift har också staten anslagit medel för att främja svensk export av textil- och konfektionsvaror.

En stabilare ekonomi och en rationalisering av produktlinjerna kan också åstadkommas genom fusioner mellan olika företag. I viss utsträckning kan man redan nu iakttä en tendens i denna riktning, och med de krafter som för närvarande är i rörelse torde man rimligen kunna räkna med en fortsättning. Förslagsvis borde en undersökning göras för att utreda de mest lämpliga kombinationerna av de existerande företagen för att ytterligare påskynda denna trend.

Frågan om en vertikal integration bör också beaktas. Med tanke på läget inom textilindustrin och dess ovissa framtidsutsikter krävs en ingående undersökning för att kunna bedöma dessa möjligheter. Likaledes är det nödvändigt att undersöka förutsättningarna för olika former av samgående mellan detaljister och tillverkare.

Planer bör göras upp med sikte på att söka intressera tillverkarna för att rationalisera och förbättra sina företag med hjälp av utomstående expertis. Många av de besökta företagen skulle ha stor nytta av att tillämpa tekniska rationaliseringsmetoder i

Tabell 29 Trender för produktion, antal anställda och antal företag inom svensk ylleindustri 1950—1968

År	Inhemsk produktion av ylle- och kamgarnstyger (miljoner meter)	Antal arbetare	Antal företag
1950	24,3	10 000	35
1958	11,5	4 000	15
1968	5,5	1 300	6

Källa: Textilrådet

sin produktionsprocess. Åtgärderna borde bl. a. omfatta en utveckling av mera sofistikerade informationssystem för ledning av det *individuella företaget* t. ex. med avseende på säsongsplanering. Detta är väsentligt om lönsamheten skall kunna hållas uppe i ett växande företag. Den »känsla» för en riktig handläggning av ärendena som en eller annan person i småföretagens ledning kan uppvisa räcker nästan aldrig till när företaget växer och situationen blir alltför komplicerad för att kunna skötas av en enda man. En systematisering av funktionerna i så stor utsträckning som möjligt — vanligen med hjälp av ADB-utrustning — är det enda sättet för att säkerställa en maximal lönsamhet.

Det är möjligt att industrins framtida tillväxttakt och lönsamhet måste främst grundas på exporten. De industriella resurserna för tillverkning av modekläder är redan goda. Olika stödåtgärder torde dock bli nödvändiga för att på utlandsmarknaden skapa en image av svenskt ledarskap ifråga om design av modekläder.

8 Konkurrensläget för den svenska ylleindustrin

Den svenska ylleindustrin omfattar de företag som med traditionell vävning eller stickning tillverkar tyger för beklädnadsändamål, t. ex. kard- och kamgarnstyger och blandmaterial med syntetiska fibrer. Till-

verkare av ylleprodukter såsom möbeltyger, filter samt filtmaterial för pappersindustrin räknas också till denna bransch.

Av tabell 29 framgår den allmänna nedgång som under lång tid pågått inom den sektor av ylleindustrin som tillverkar kard- och kamgarnstyger för beklädnadsändamål.

Tre av de sex företag som nu finns kvar producerar omkring 85 % av den totala inhemska produktionsvolymen. Uppgifterna i tabell 29 återspeglar inte den verkliga produktivetsförbättring som har skett inom ylleindustrin, eftersom de inte omfattar tyger med ett dominerande inslag av syntetiska fibrer. Sådana tyger har producerats av ylleindustrin i ganska stor skala, särskilt på senare år. Den verkliga produktivetsutvecklingen — mätt i produktion per arbetare sysselsatt med förberedande arbete, vävning och slutbehandling — ökade med ca 90 % under de senaste fem åren, huvudsakligen som en följd av investeringar i ny utrustning.

Orsakerna bakom nedgången för ylleindustrin från 1950 till 1958 har ingående analyserats och diskuterats i »Partsutredningen» 1958 och i den statliga utredningen om den svenska textil- och beklädnadsindustrin, »Konkurrens under samverkan», SOU 1959:42. Denna industri har även efter 1960 fått vidkännas en väsentlig nedgång. Orsakerna har varit desamma som under den tidigare perioden: ökad konkurrens på den svenska marknaden från utländska tillverkare, förändringar i konsumenternas efterfrågan, nya råvaror för de tyger som används av den tyngre konfektionsindustrin samt ökad import av konfektionerade kläder.

För att ytterligare illustrera ylleindustrins situation skall några data beträffande marknadsförhållanden, kostnader och priser diskuteras. I diagram 2 visar den övre kurvan den tyngre konfektionsindustrins marknadsandel av den totala inhemska marknaden för överplagg. Den totala tillförseln av varor — import plus inhemsk produktion — har hållit sig tämligen konstant om man bortser från åren 1967—1968. Genomsnittet för dessa två senare år låg omkring

15 % högre än för åren 1961—1966. Den mellanliggande kurvan i figuren anger den svenska ylleindustrins andel av hemmamarknaden för kamgarnstyger, och den nedre kurvan visar marknadsandelen för kardgarnstyger. Under de senaste åren inträffade en markerad ökning av importen av konfektionerade kläder och även importen av tyger ökade. Det bör observeras att kurvan för kardgarnstyger lutar brantare än kurvan för kamgarnstyger.

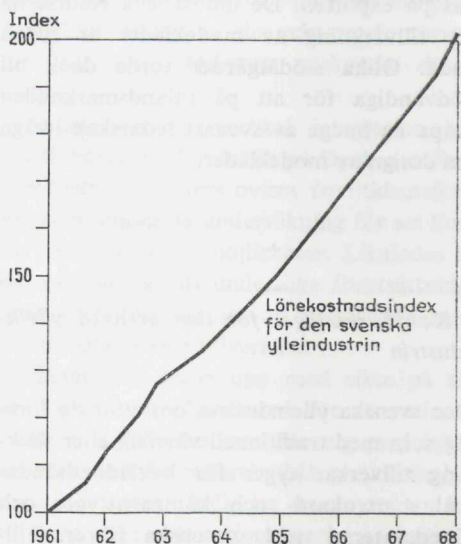
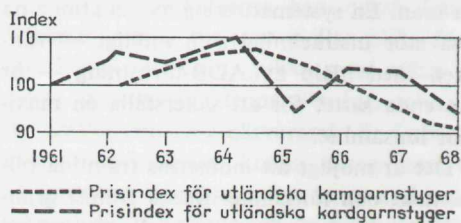
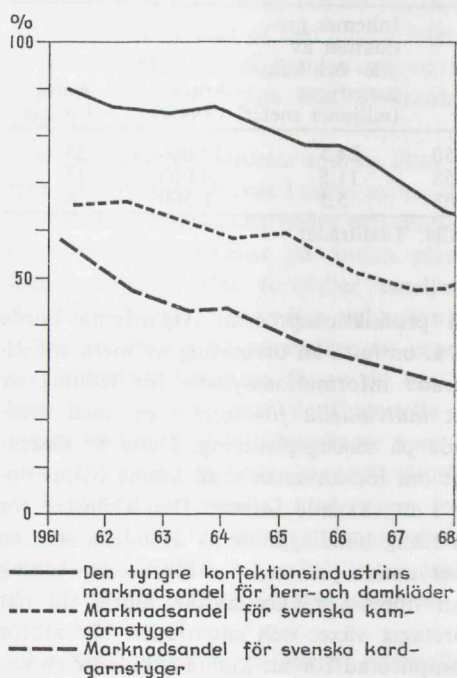
Vidare har importpriserna för kard- och kamgarnstyger hållit sig på en ganska konstant nivå under perioden 1961—1968, bortsett från en nedgång under senare delen av denna period. Den svenska ylleindustrin är uppenbarligen tvungen att anpassa sina försäljningspriser till de rådande marknadspriserna. Med hänsyn till de mycket höga lönekostnaderna i Sverige och föreliggande marknadsförhållanden är det för närvarande omöjligt att åstadkomma en tillfredsställande lönsamhet för den svenska ylleindustrin. Lönekostnaderna har i medeltal ökat med omkring 10 % per år, och denna utveckling kommer med största sannolikhet att fortsätta.

Problem inom ylleindustrin

Produktions- och distributionsprocesserna hos den tyngre konfektionsindustrin har två säsongstoppar, en på våren och en på hösten. Om man ser på den totala processen — från ylleindustrin över konfektionsindustrin till detaljhandeln — sprids aktiviteterna som sammanhänger med en säsong över en tidsperiod på mer än ett år. Arbetet med produktutveckling av tyger för kläder som skall säljas i detaljhandeln under vårsäsongen måste påbörjas inom ylleindustrin omkring ett år tidigare. Prognoserna beträffande den sannolika efterfrågan på de olika tygerna innehåller därmed en hel del osäkra moment och risker.

Det var mycket lättare att göra upp prognoser för 20—30 år sedan då de s.k. stapeltygerna för traditionella plagg dominerade marknaden. Numera kräver konfek-

Diagram 2. Inhemska marknadstrender för ylleindustrin 1961—1968

Tabell 30 Kostnader för tillverkning av ylletyg (normal kvalitet) vid ett svenskt företag

	kr/meter
Direkt material	7,00
Direkt lön, indirekt lön samt fasta omkostnader för tillverkning	7,00
Avskrivning, räntor, administration och försäljning samt kalkylerad nettovinst	7,50
	21,50

tionsindustrin och detaljhandeln att tygerna skall finnas i en mängd olika kvaliteter och mönstervarianter. Detta har medfört ökade risker i arbetet med produktutvecklingen och höga kostnader dels för tillverkning av tygprover för demonstration, dels för lagring av råmaterial, samt halv- och helfabrikat. Vidare uppkommer ökat ianspråktagande av kapitalresurser för organisations- och produktionsavdelningarna, resurser som kunde användas lämpligare inom andra områden. För varje säsong kanske ett företag utvecklar ca 1 000 olika dessiner. Av dessa kommer endast ca 20 % (200 dessiner) att finnas kvar på produktions- och försäljningsprogrammet under säsongen.

Med hänsyn till det betydande kapital som investeras i anläggningstillgångar för produktion av kard- och kamgarntyger — upp mot 200 000 kr/arbetare — skulle det vara högst önskvärt med en koncentrerad av produktionen till ett begränsat antal kvaliteter och mönstervarianter. Därmed skulle man kunna få gynnsamma produktionsserier, förenklad planering och en bättre styrning av produktionen, vilket tillsammans leder till en effektivare utnyttjning av produktionskapaciteten. Marknadens krav tillåter emellertid inte ylleindustrin att arbeta på detta sätt.

På grund av de svårigheter den tyngre konfektionsindustrin har då det gäller att ställa upp tillförlitliga försäljningsprognoser får ylleindustrin ofta order ganska sent eller i form av delorder och med krav på korta leveranstider. Detta skapar svårigheter för produktionsplaneringen och ett ojämnt flöde i produktionslinjerna. Om ett

konfektionsföretag lyckas bra med försäljningen av en viss vara, återkommer det med flera order under samma säsong. Konfektionsföretagen vill inte endast ha en mängd olika kvaliteter och mönstervarianter att välja på utan begär ofta även specialmönstrade tyger och ensamrätten till sådana. Konkurrensen från utländska tygleverantörer till den svenska marknaden ger konfektionsindustrin nästan obegränsade möjligheter att välja mönster och kvalitet på tyger och till priser som den svenska ylleindustrin inte kan acceptera utan att ta stora förluster.

Tabell 30 visar kostnaderna för tillverkning av tyg (normal kvalitet) vid ett svenskt ylleindustriföretag.

De två första posterna — sammanlagt 14,00 kr — motsvarar ungefär den variabla kostnaden per meter. Det erforderliga pålägget för att få ett tillfredsställande utbyte på investerade medel blir då 7,50 kr per meter. Av konkurrensskäl blev det verkliga försäljningspriset i detta fall endast 18,00 kr per meter, vilket betyder att pålägget per meter var endast 4,00 kr istället för erforderliga 7,50 kr per meter. Diagram 3 visar fördelningen av de fasta kostnaderna. Pålägget 4,00 kr per meter var tydligen inte tillräckligt för att täcka de beräknade avskrivningskostnaderna, räntorna och erforderlig nettovinst. Priser som endast täcker de fasta och variabla omedelbara kostnaderna leder nödvändigtvis till ekonomiska svårigheter på både kort och lång sikt.

Till följd av den beskrivna situationen har lönsamheten inom den svenska ylleindustrin successivt avtagit och måste nu betraktas som helt otillfredsställande. Några ledande representanter för denna bransch anser att det inte finns några möjligheter att uppnå tillräcklig lönsamhet — vare sig på kort eller på lång sikt — med distributionskedjans nuvarande struktur: fiberproducenterna — ylleindustrin — den tyngre konfektionsindustrin — detaljhandeln.

Det är realistiskt att anta att det blir en fortsatt nedgång i marknadspriserna för ylletyger eller att de i bästa fall förblir oförändrade. En sådan framtida utveckling

kommer att ytterligare minska möjligheterna för den svenska industrin att exportera ylletyger. Dessa möjligheter är redan nu mycket begränsade på grund av de höga importavgifterna i många länder med stark potentiell köpkraft. För en viss tygsort har t. ex. EEC-länderna en importavgift på 18 %, USA 40 %, Kanada 25 % och Japan 30 %. Dessutom förhåller det sig så att vissa europeiska länder ger sina ylleindustrier statligt exportstöd.

Förhållandet till den tyngre konfektionsindustrin

Många företag inom den tyngre konfektionsindustrin har också råkat ut för en ogynnsam lönsamhets- och likviditetsutveckling. Den svenska ylleindustrin har ofta givit förlängda krediter åt sina konfektionsindustrikunder — ibland i avsevärd omfattning — och denna service från ylleindustrins sida har utan tvivel varit till god hjälp för en del konfektionsföretag. Representanter för den svenska ylleindustrin hävdar att de utländska leverantörerna inte har lämnat sådant finansiellt stöd, åtminstone inte av långsiktig natur, och att de istället ofta begär kontantbetalning före leverans. Från samma håll säger man vidare att ytterligare nedläggningar inom den svenska ylleindustrin kommer att betyda likviditetssvårigheter för vissa konfektionsföretag på grund av minskade krediter. Beslut om nedläggning av företag inom konfektionsindustrin fattas ofta för sent, vilket resulterar i betydande förluster för alla fordringsägare, inklusive väverierna. Väverierna kommer att få allt mindre möjligheter att ta på sig finansiella risker av denna typ.

Ylleindustrin med dess höga nivå ifråga om produktutveckling, produktionsteknik och kvalitetskontroll ger faktiskt den svenska konfektionsindustrin vissa fördelar som inte de utländska leverantörerna kan erbjuda i samma utsträckning, t. ex. ofta förekommande besök hos konfektionärerna för att diskutera tekniska problem. I en del fall har ett nära samarbete utvecklats mellan ylleleverkarna och konfektionärerna, vilket t. ex.

kan ta formen av ingående samråd med avseende på produkt- och leveransplanering. Eventuella leverans- eller kvalitetsproblem kan snabbare lösas om det finns möjlighet till en omedelbar och direkt kontakt mellan leverantör och kund.

När ett konfektionsföretag väljer mellan en svensk och en utländsk leverantör, gäller emellertid ofta att priset, det större dessin-sortimentet och leveranskapaciteten leder till preferens för den utländske leverantören. Ett ytterligare problem skapas genom att de svenska konfektionsföretagen kanske måste söka efter tyger som är billigare — och därmed av lägre kvalitet — för att kunna konkurrera med importerade kläder. Konsumenterna märker för det mesta inte skillnaden förrän kläderna har använts någon tid.

En annan faktor som indirekt och ogynnsamt påverkar konfektionsindustrins inköp av tyger från svenska ylleväverier är den inbördes konkurrens som råder mellan de svenska konfektionsföretagen. Antag att två konfektionsföretag köper samma tygsort från ett ylleväveri och att det ena företaget har en hög tillverkningskvalitet — och därmed också höga tillverkningskostnader — medan det andra företaget har gått in för en lägre tillverkningskvalitet och lägre tillverkningskostnader. Detta betyder alltså att det senare företaget kan hålla lägre försäljningspriser än det förra, trots att de båda företagens plagg ser identiskt lika ut. Högkvalitetsföretaget kanske då måste sänka sina priser för att kunna konkurrera med de kvalitativt sämre produkterna. Detta problem kan också leda till att konfektionsföretagen gärna vill skaffa sig ensamrätten till speciella dessiner från utländska leverantörer istället för att använda sig av samma dessiner från ett inhemskt ylleväveri.

Möjligheter att förbättra konkurrensläget genom ytterligare rationalisering

Den svenska ylleindustrin har en hög produktivitetsnivå och en mycket modern produktionsutrustning. Den kända amerikanska konsultfirman Werner Textile Associates bedömer att de svenska textilföretagen inter-

nationellt sett ligger mycket högt med hänsyn till produktivitet och företagsledning. Den svenska ylleindustrins lönsamhetsproblem kommer därför sannolikt inte att kunna lösas genom ytterligare förbättringar av produktionsteknik eller arbetsmetoder. Till exempel visar en undersökning som har utförts av ett svenskt ylleväveri att ett produktionsprogram omfattande endast en dessin inte skulle sänka tillverkningskostnaderna så mycket att företaget på detta sätt skulle kunna bli konkurrenskraftigt. Detta betyder naturligtvis inte att företagen skall upphöra med det kontinuerliga rationaliseringsarbetet.

Slutsatser

Av denna undersökningsrapport framgår att om konkurrensförhållandena inom den svenska ylleindustrin och den tyngre konfektionsindustrin fortsätter på samma vis som hittills, finns det små möjligheter för den svenska ylleindustrin att överleva. Det har påpekats av några konfektionärer att den tyngre konfektionsindustrin har stor nytta av att det existerar en svensk ylleindustri. Mot bakgrund av antagandet att det även finns andra motiv för att behålla en ylleindustri i Sverige t. ex. av militära beredskapsskäl, torde det bli nödvändigt att skapa en djupgående förändring av ylleindustrins affärsklimat.

Ändringarna i ylleindustrins struktur har redan antagit betydande proportioner. Ytterligare rationalisering av enbart ylleindustrin skulle sannolikt inte medföra önskade förbättringar i tillräcklig grad.

En grupp ledande representanter för den svenska ylleindustrin har framlagt ett förslag till aktionsprogram med målsättningen att söka integrera hela produktions- och distributionskedjan från väverierna till konfektionsföretagen och vidare till detaljisterna. De som har ställt sig bakom det föreslagna aktionsprogrammet anser att detta är den enda möjligheten för svensk ylleindustri att överleva. Stanford Research Institute kan inte för närvarande i detalj bedöma detta förslag men drar slutsatsen att någon form av statligt stöd sannolikt kommer att bli

nödvändigt om det ligger i det allmännas intresse att den svenska ylleindustrin skall kunna fortsätta sin verksamhet.

9 Behovet av genomgripande förändringar och de viktigare alternativa åtgärder som bör övervägas

I de föregående avsnitten av denna rapport har beskrivits de förhållanden som har haft störst betydelse för verksamheten inom den svenska tyngre konfektionsindustrin och yllevävnadsindustrin under senare delen av 1950-talet och hela 1960-talet. Behovet av traditionella, högkvalitativa kappor, dräkter, överrockar, kavajer och byxor av kard- och kamgarnstyger har tenderat att hålla sig på oförändrad nivå, trots att den totala hemmamarknaden för överplagg har växt ganska kraftigt under 1960-talet. Detta har lett till en starkt ökad konkurrens bland tillverkarna, av vilka många har tvingats att arbeta under olönsamma förhållanden.

Större valmöjligheter ifråga om fibermaterial, tyger och färger har negativt påverkat den svenska vävnadsindustrin gentemot de utländska leverantörerna. Med en internationellt sett relativt liten inhemsk efterfrågan i Sverige har den svenska vävnadsindustrin fått allt svårare att till konkurrenskraftiga priser leverera det stora antal olika tyger som konfektionsföretagen anser sig behöva. Vid den utförda intervjuundersökningen framkom att konfektionärerna nu köper upp mot 80 % av sina tyger från utländska leverantörer.

Vävnadssektorn befinner sig alltså idag i en ännu svårare situation än den svenska konfektionsindustrin vilken fortsätter att hålla en ganska stor andel av den inhemska marknaden för de typer och kvaliteter av kläder som de tillverkar. Båda industrierna för dock en ständig kamp för att överleva på en relativt liten och stagnerande inhemsk marknad för tyngre konfektionskläder.

Den tyngre konfektionsindustrin

Konfronterade med en stagnerande hemmamarknad är det omöjligt för alla de

existerande konfektionsföretagen att uppvisa en lönsam tillväxt. Istället blir det så att några av de mest effektiva, aktiva och bäst skötta företagen kommer att kunna växa under det antal år som de mindre lyckosamma företagen håller på att avveckla verksamheten. Slutligen kommer dock även de få överlevande företagen att konfronteras med samma problem.

Praktiskt taget alla de besökta företagen är fullt utbyggda med egna funktioner för design, försäljning, inköp och tillverkning. I jämförelse med företag i andra västeuropeiska länder och i USA har det normala svenska företaget en för liten produktionsvolym för att kunna bära upp denna organisation och samtidigt uppträda konkurrenskraftigt på den inhemska marknaden. De fasta omkostnaderna var så höga som 45 % av bruttoförsäljningspriset i vissa av de besökta företagen. Bortsett från problemet med de fasta omkostnaderna kan den genomsnittliga produktiviteten hos dessa företag betraktas ligga på samma nivå som vid företag av likartad storleksordning i andra västeuropeiska länder och i USA. En potentiell produktivitetsökning på 15—20 % föreligger normalt i de besökta företagen. En sådan förbättring kommer dock inte i sig själv att innebära en lösning på industrins nuvarande kritiska konkurrenssituation. Andra viktiga åtgärder krävs för att återställa livskraften.

Om den tyngre konfektionsindustrin fortsätter att specialisera sig på tillverkning av traditionella högkvalitativa herr- och damöverplagg, kan man utgå från att situationen på hemmamarknaden är sådan att endast ett fåtal av de nuvarande företagen kan överleva. Man kan tänka sig följande två möjligheter för att förbättra utsikterna.

- 1 Att snabbt öka exportvolymen genom ett välkoordinerat och framgångsrikt program för att skapa en stark position på den internationella marknaden för modekläder — i enlighet med rekommendationer givna i TEKOU-tredningens rapport, 1969.
- 2 Att övergå från den tyngre konfektions-

sektorn till den växande marknaden för billiga och lätta plagg för informellt bruk eller fritidsändamål — t. ex. jackor, uddabyxor eller stickade plagg — vilket eventuellt kommer att betyda att produktionsenheter måste förläggas utanför Sverige för att man skall kunna konkurrera med de utländska leverantörerna.

För att nå resultat som kan kompensera den ogynnsamma utvecklingen för tyngre konfektionsvaror på hemmamarknaden torde båda alternativen kräva minst tre år. Dessa alternativ innebär emellertid ingen lösning av den aktuella kritiska situationen för många svenska företag inom den tyngre konfektionsindustrin. Istället borde ett övergångsprogram planeras med syfte att

- 1 reducera antalet företag och anläggningar
- 2 organisera de kvarvarande företagen till större enheter — med 500 eller fler anställda i fullt integrerade företag — för att få en gynnsam struktur ifråga om de fasta omkostnaderna
- 3 planera för en långsiktig tillväxt av industrin med beaktande av de viktiga strategiska förändringar som kan bli nödvändiga för en lämplig anpassning till växlingar i såväl den inhemska som den internationella konkurrenssituationen.

Den svenska hemmamarknaden är från internationell synpunkt en relativt liten marknad. Som sådan kommer den att förbli ytterst känslig för förändringar i de inhemska marknadsförhållandena eller för nyheter från de utländska leverantörerna. Såsom framhållits tidigare är det nuvarande kritiska finansiella läget inom flera företag snarare ett resultat av en stagnerande efterfrågan på traditionella tyngre konfektionsvaror och en ökande koncentration i detaljhandelsledet än ett resultat av den höga svenska lönenivån eller importen av högkvalitativa kläder. Under kommande år kan emellertid de senare faktorerna få större betydelse för konkurrensen även på den mera modebetonade marknaden, där stil och säljstödande åtgärder hittills har varit

mera avgörande än priset eller varans ursprung.

Parallellt med att behovet av att ett övergångsprogram föreligger finns det *möjligheter att förbättra produktiviteten* vid flera av de existerande företagen, och de pågående åtgärderna inom detta område bör bedrivas i allt snabbare takt, eventuellt i form av ett program för industrin i dess helhet. De produktivetsproblem som har ett omedelbart samband med den ringa volymen bör separeras och behandlas just från denna utgångspunkt medan de produktivetsproblem som inte hänger samman med volymen kan angripas mera direkt.

Övergångsprogrammet bör planeras med syfte att i framtiden ge tillverkningsledet den bästa möjliga anpassningen till de långsiktiga behoven samt till trenderna i konsumenternas efterfrågan och detaljisternas krav. Programmet bör baseras på en mycket noggrann *bedömning av sannolika långsiktiga trender på både den inhemska och den internationella marknaden för kläder* under de närmaste 10—20 åren. För närvarande marknadsför de flesta svenska företagen inom konfektionsbranschen helt lika och fullständiga sortiment med stor variation ifråga om stilar och material. I samband med den långsiktiga bedömningen av marknadstrenderna och konkurrenssituationen krävs ett noggrant *studium av för- och nackdelarna med den »fullständiga produktlinjens» politik kontra en större specialisering inom industrin.*

I USA och vissa andra länder har den exceptionellt stora försäljningsvolymen hos vissa detaljstföretag lett till en utveckling av renodlade produktionsföretag som spelar en viktig roll. Detaljstföretagen beslutar i sådana fall vilka modeller och utföranden som skall tillverkas, administrerar materialinköp och placerar sina order hos tillverkarna. Tillverkarna avlastas således alla funktioner utom produktionen. Det är möjligt att en del av de största svenska detaljstföretagen närmar sig en försäljningsvolym för vissa plagg som motiverar ett experiment med denna metod. Det är också tänkbart att sådana detaljstföretag skulle kunna

exportera vissa märkesvaror och specialprodukter såsom en del affärsföretag i London har gjort.

Ylleväverierna

Såsom framhållits tidigare befinner sig väverierna i ett mycket sämre konkurrensläge än konfektionsföretagen, och de levererar för närvarande en relativt liten andel av den svenska konfektionsindustrins materialbehov. De betydligt större väverierna i sådana länder som Storbritannien, Italien och Tyskland har en gynnsammare situation än företagen i Sverige där den inhemska marknaden är för liten för att man skall kunna nå en ekonomisk produktion av det ständigt ökande materialsortiment som konfektionsföretagen och detaljisterna kräver för att tillfredsställa konsumenternas efterfrågan.

Eftersom denna trend mot en ökad variation i kundernas preferenser säkert kommer att fortsätta, kan den svenska ylleindustrin räkna med allt svårare förhållanden. De få kvarvarande väverierna tycks nu stå inför hotet om nedläggning av verksamheten. Lösningen på detta kritiska problem kan i väsentlig grad behöva komma till stånd under beaktande av faktorer som inte har att göra med företagets konkurrensförmåga i förhållande till utländska leverantörer. Om sådana överväganden visar att det ligger i statens och det allmännas intresse att en inhemska ylleindustri upprätthålls, måste denna industri få statligt stöd i någon form för att kunna överleva.

Det är möjligt att *en undersökning bör göras beträffande de ekonomiska förutsättningarna för att reducera det antal varianter som nu tillverkas i den inhemska industrin* — med en koncentration till ett mycket begränsat sortiment av de mest populära traditionella tygerna och modellerna t. ex. de traditionella blå och grå kostym- och rocktygerna. Även i detta fall torde dock stödåtgärder vara nödvändiga.

Det förslag som nyligen lagts fram från väveriindustrin om ett koordinerat program för samarbete med tillverknings- och detaljistleden bör naturligtvis bli föremål för noggrant studium. Den svenska ylleindu-

strins problem delas i viss utsträckning av motsvarande bransch i andra länder. De stickade varornas ökande popularitet och den tekniska utveckling som förutspås för tillverkningen inom detta område är en annan faktor som inverkar negativt på den traditionella ylleindustrins nuvarande och framtida konkurrensläge.

Planering av ett övergångsprogram

Eftersom den tyngre konfektionsindustrin är betydelsefull för hemmamarknaden och dessutom berör ett stort antal anställda, torde det vara lämpligt att utveckla ett program som med utgångspunkt från den nuvarande kritiska situationen omfattar följande:

- 1 Planer för att anpassa den inhemska industrins grundläggande struktur till den framtida inhemska marknadssituationen, i vilken färre men starkare företag torde vara att föredra.
- 2 Planer för en välorganiserad reducering av antalet befintliga företag så att
  - a stor arbetslöshet inte inträffar
  - b de mest värdefulla resurserna hos de nuvarande företagen tillvaratas för användning i den nya strukturen
  - c de nedlagda företagens kapitalinvesteringar kommer till användning på annat sätt i så stor utsträckning som möjligt.
- 3 Planer för att fånga upp problemen som uppstår i samband med en så stor omställning av industrin och för att nå de bästa praktiska lösningarna på dessa problem. I anslutning här till bör:
  - a förslag utarbetas till en ny struktur för industrin baserad på en noggrann undersökning av den inhemska och den internationella marknaden för svensk-tillverkade kläder under den närmaste fem- och tioårsperioden
  - b erforderliga fundamentala organisations- och ledningsfunktioner fastställas för de företag som skall ingå i den nya strukturen
  - c lokal- och personalbehov fastställas för företagen i den nya strukturen samt lämpligt utnyttjande planeras med hän-

syn till anläggningar och personal som ej behövs för den fortsatta verksamheten.

Den svenska tyngre konfektionsindustrin har kommit i det nuvarande kritiska läget på grund av att stora förändringar inträtt under de senaste tio åren med avseende på marknaden, konkurrensen från importerade varor samt detaljhandels struktur — och på grund av att många företag inte har kunnat anpassa sig till dessa förändringar. Man kan utgå från att sådana förändringar kommer att inträffa även i framtiden och leda till ett ännu svårare konkurrensläge för det relativt stora antal företag som också i fortsättningen kommer att betjäna en liten och stagnerande marknad. Det är därför väsentligt att alla planer för en förändring av industrins grundläggande struktur baseras på en noggrann bedömning av den framtida hemmamarknaden för tyngre konfektionsprodukter.

Det är också väsentligt att man inser att en omstrukturering av industrin inte ger en i längden livskraftig industri såvida inte nya möjligheter för tillväxt kan förutses och planer utarbetas för att förverkliga dem. Hemmamarknaden för konventionella konfektionsprodukter innebär inte någon sådan tillväxtpotential. Exportmarknaden är dock en möjlighet. En annan möjlighet föreligger i form av en ökad produktion av högkvalitativa kläder och olika plagg för fritidsbruk.

Det är givetvis lättare att teoretiskt utarbeta ett förslag till en industriell struktur som passar den nuvarande och framtida marknadssituationen än att ange med vilka praktiska medel man idag skall reorganisera den industri som består av ett sextiotal företag. I de flesta länder är det så att de berörda företagen individuellt bär ansvaret för att fatta beslut om att avveckla verksamheten eller att satsa på att överleva. För den svenska industrins del skulle en tänkbar väg vara att *en representativ och kvalificerad arbetsgrupp tillsätts* för att

1 leda utarbetandet av en ny struktur som kan ge industrin ny livskraft och bättre lönsamhet

2 informera företagen beträffande de sannolika följderna för många företag om en reorganisation inte genomförs

3 stimulera en debatt om tänkbara mönster för kooperativa åtgärder med syfte att gradvis anpassa de enskilda företagen till den önskade framtida strukturen.

I det allmännas intresse kan man från statens sida fatta beslut om finansiellt stöd till denna arbetsgrupp. Framgången kommer mycket att bero på om de existerande företagen i sitt eget intresse inser att någon form av kooperativ insats är nödvändig.

Samtidigt är det möjligt att vissa pådrivande faktorer kan skapas för att nå ett snabbare accepterande av omställningsprogrammet. Den nämnda arbetsgruppen borde kunna framlägga förslag i detta avseende för statligt ställningstagande.

En sund långsiktig plan för industrin har framförts som en av de viktigare rekommendationerna. Denna plan måste baseras på *en noggrann analys dels av den framtida hemmamarknaden för svensktillverkade kläder, dels av den potentiella exportmarknaden för svensktillverkade kläder.*

Marknadsbedömningarna bör avse tiden fram till 1975 och 1980. Uppskattningar av efterfrågan bör göras för varje viktigare typ av plagg med hänsyn till:

- o antal modeller eller varianter
- o priser
- o materialtyper
- o viktigaste distributionsvägar
- o materialleverantörer — inhemska eller utländska

Det första steget är att detaljstudera den nuvarande marknaden i dessa avseenden. Detta kan ske med hjälp av statistiska uppgifter, frågeformulär till de inhemska konfektionsföretagen och de viktigaste detaljistföretagen samt analys av fakta och trender beträffande importen. Så snart den nuvarande situationen blivit helt klarlagd, bör nästa steg vara att fastställa pågående förändringar och att göra upp prognoser för sannolika framtida trender. Dessa uppskattningar fram till 1975 och 1980 kan sedan

ligga till grund för fastställande av följande element i planeringen:

1 Den framtida marknadens storlek uppdelad på olika typer av plagg samt tillväxtpotential.

2 Prisförhållanden och mode på den framtida marknaden.

3 De viktigaste distributionsvägarna — varuhus, kedjeföretag, inköpskooperativer och fristående detaljister.

4 Sannolika materialleverantörer — inhemska eller utländska — med utgångspunkt från den nuvarande och den i framtiden tänkta konkurrensen mellan dessa båda leverantörsgupper.

Prognoser av denna typ görs ofta i form av flera uppställda alternativ som är baserade på olika antaganden om framtiden. Detta är ett lämpligt tillvägagångssätt som dessutom ger en viss uppfattning om den ram inom vilken framtidsalternativen antas variera.

Med sådana prognoser tillgängliga kan man förutsäga tillväxtpotentialer samt vilka marknadsavsnitt som kommer att stagnera eller minska i betydelse — inte endast med avseende på produkter utan även kundtyper. Det är sannolikt att varuhusen, de större kedjeföretagen och inköpskooperativerna efter hand kommer att få en allt större betydelse på den svenska marknaden. Dessa försäljningsställen kan också komma att med hänsyn till inköpsprinciperna skilja sig helt från de mindre detaljisterna. Det är därför lika viktigt att planera hur de växande kundtyperna skall betjänas som att planera produktion och marknadsföring av de produkter för vilka man räknar med en ökande efterfrågan.

När man har skaffat sig en god uppfattning om den sannolika framtida marknaden, kan man även bedöma den sannolika orderingången för olika plagg och därefter börja utarbeta alternativa produktionsmönster på basis av kända produktivetsfaktorer och med beaktande av stordriftsaspekter. Hur många effektiva företag med produk-

tion av högkvalitativa herrkostymer kan rimligen få plats på den svenska marknaden om vi samtidigt utgår från att de är funktionellt kompletta och att de ständigt pressas av de större kunderna till att föra en mera spekulativ produktpolitik? Samma fråga kan ställas beträffande de övriga huvudtyperna av herr- och damkläder, både när det gäller enskilda plagg och tänkbara tillverkningskombinationer.

Några svenska företag har redan flyttat över viss produktion till utlandet. Om detta är nödvändigt för att kunna konkurrera på den växande marknaden för billiga plagg kan prognoserna antyda att även andra företag med fördel borde slå in på samma väg. En annan möjlighet som bör beaktas är samverkan mellan större inhemska detaljistföretag och vissa inhemska tillverkare.

Den planeringsuppgift som industrin har att lösa innebär alltså att man — med utgångspunkt från vissa antaganden om den framtida marknaden — söker finna den mest effektiva leverantörssituationen för att kunna konkurrera och uppvisa en ökad lönsamhet under de närmaste fem-tio åren.

Parallellt med denna analys bör även *en inventering göras av de nuvarande resurserna* samt av de starka och svaga sidorna hos de nu existerande företagen med mer än 50 eller 100 anställda. Syftet med en sådan inventering skulle vara att sammanställa erforderliga fakta för att bedöma om det finns företag, eller logiska kombinationer av företag, som har större förutsättningar än andra att konkurrera framgångsrikt i den marknadsmiljö som kan tänkas uppstå under de närmaste tio åren. Undersökningar i USA har kommit fram till att framgångsrika företag kännetecknas av följande fem egenskaper:

- 1 De försöker inrikta sin verksamhet på marknader med en tillväxttakt som ligger över genomsnittet, och de drar sig tillbaka från marknader som visar långsam tillväxttakt eller avmattas.
- 2 De söker ständigt efter nya möjligheter för tillväxt genom produktinnovationer,

samarbete med andra företag, diversifiering av produktlinjerna m. m.

- 3 De är konkurrenskraftiga på den marknad som bearbetas.
- 4 Företagsledningarna är beredda att ta noggrant övervägda risker.
- 5 Till deras framgång bidrar ofta en god portion tur.

En granskning av de svenska konfektionsföretagens konkurrensförmåga torde lämpligen främst inriktas på följande faktorer:

- 1 Omsättningen fördelad på mera betydelsefulla plagg samt trenden.
- 2 Vinstutvecklingen, nuvarande läge samt trenden.
- 3 Den andel av den nuvarande produktionen som säljs till de större inhemska kunderna samt trenden.
- 4 Den andel av den nuvarande produktionen som exporteras samt trenden.
- 5 Antalet anställda, omsättningen per anställd samt trenden.
- 6 De nuvarande marknadsandelarna på hemmamarknaden för de av företaget tillverkade tyngre konfektionsplaggen samt trenderna.
- 7 De nuvarande marknadsandelarna på exportmarknaden för de av företaget tillverkade tyngre konfektionsplaggen samt trenderna.
- 8 De nuvarande anläggningarnas och utrustningarnas tillstånd och deras möjligheter att anpassas till en ökad produktionsvolym.
- 9 Konsumenternas och detaljisternas uppfattning om företagets märkesvaror och varumärke.
- 10 En objektiv beräkning av företagets nuvarande produktivitet och möjligheter till en höjning av denna — förutsatt att avsättning för en ökad produktionsvolym föreligger.

- 11 En subjektiv beräkning av företagets förmåga ifråga om produktutveckling och marknadsaktiviteter.
- 12 En subjektiv beräkning av företagsledningens förmåga och ambitioner att klara av ett program med målsättning att företaget skall överleva och växa i framtiden.
- 13 En subjektiv beräkning av företagsledningens förmåga att anpassa lönsamheten till de förändringar som har inträffat i konkurrenssituationen — en beräkning baserad på företagets resultat under de närmast föregående åren.
- 14 Graden av individualitet i de nuvarande produktlinjerna — skillnader i jämförelse med andra tillverkares produkter.
- 15 Företagets rörelsekapital.
- 16 Speciella kooperativa program som har utarbetats mellan företaget och de större inhemska kunderna.
- 17 Diskussioner om förvärv av respektive samgående med annat företag.
- 18 Produktion av fritidsplagg och informella kläder.
- 19 Planer på att förlägga produktion till utlandet.
- 20 Spekulativ politik genom tidig beställning av material samt produktion för färdiglager.
- 21 Verkställande direktörens och fyra andra ledande personers ålder.
- 22 Behov av volymökning för olika typer av tillverkade plagg med hänsyn till ett optimalt utbyte vid vissa antaganden beträffande antalet varianter.
- 23 Möjligheten till formell utbildning av förmän i ledarskapets teori och praktik.
- 24 Antalet anställda fördelade på icke-produktiva funktioner av typ design, försäljning, ekonomi etc.

Det allmänna syftet med denna analys är att (1) fastställa vilka företag som har de

största förutsättningarna för att kunna hävda sig på den framtida marknaden och (2) fastställa vilka företag som har de minsta förutsättningarna och kanske även det minsta intresset för att fortsätta verksamheten. Resultatet av analysen kan därmed bli en klassificering av de nuvarande företagen i tre grupper:

- 1 Företag med resurser och intresse som ligger över genomsnittet.
- 2 Företag med medelmåttiga resurser och medelmåttigt intresse — men med vissa speciella fördelar.
- 3 Företag med resurser och intresse som ligger under genomsnittet — och utan speciella fördelar.

För att få fram all denna information från företagen krävs att de själva anstränger sig ordentligt i detta samarbete, och detta kan utgöra ett problem. En del uppgifter är offentliga, t. ex. beträffande finanser och selsättning. Eftersom det första målet är att komma fram till slutsatser i form av de tre ovan angivna företagsgrupperingarna, kanske det inte är nödvändigt att forska alltför djupt för att kunna göra en grov uppskattning av läget. En del information kan erhållas från de största kunderna och eventuellt från de svenska konsultfirmor som har ett nära samarbete med dessa företag. Det förefaller önskvärt att man i första hand gör ett försök att klassificera företagen på basis av sådan extern information, kompletterad med de data som företagen utan vidare släpper ifrån sig. Beslut kan därefter fattas beträffande nödvändigheten av en mera detaljerad undersökning.

Effektiv långsiktig planering är en svår uppgift för verkställande direktören vid ett relativt litet företag. För det första måste han använda större delen av sin tid till de löpande arbetsuppgifterna. För det andra kräver en effektiv långsiktig planering vissa kunskaper som chefen för ett mindre företag kanske inte haft tid att tillägna sig. Många direktörer vid stora företag i USA deltar numera i särskilda seminarieövningar för intensivutbildning i detta ämne.

Mot denna bakgrund bör den svenska tyngre konfektionsindustrin, som till stor del består av relativt små företag, biträdas av något slags *gemensamt organ för utveckling av en effektiv långsiktig planeringsverksamhet* och en långsiktig plan för industrins framtida tillväxt och lönsamhet. Ett sådant organ torde behöva två eller tre heltidsanställda specialister under den närmaste femårsperioden.

Det krävs uppskattningsvis minst sex månader för att anskaffa och sammanställa material enligt det föreslagna programmet. Likväl är det motiverat att utföra dessa värderingar av framtiden för att därmed få en lämplig utgångspunkt för beslut om vilka åtgärder som är lämpligast med hänsyn till de framtida marknadskraven. Vilka relationer mellan tillverkare och detaljister passar bäst i framtiden? Vilka typer av specialisering bör tillverkarna överväga — skall man inrikta sig på speciella plagg, speciella distributionsvägar eller speciella marknader? Vilka typer av företagslokalisering kan rekommenderas och vilken storlek skall företagen ha? Vilka typer av kooperativa design- och marknadsföringsprogram är önskvärda? Vilka mål bör uppsättas för försäljningsvolymen på den inhemska marknaden och på exportmarknaden?

Skall exporten organiseras som ett från design- och försäljningssynpunkt kooperativt program — med koncentration till vissa typer av plagg, med inriktning på ett antal utvalda länder, med målsättningen att skapa en mycket stark och varaktig efterfrågan på dessa artiklar och deras unika svenska design? Eller skall alternativt varje enskilt företag utforma sitt eget exportprogram med hela sitt produktsortiment, oavsett hur begränsade resurserna och förmågan kan vara?

Det är denna typ av frågor som man behöver noggrant penetrera innan beslut fattas om några handlingsprogram.

10 Appendix: Besökta företag

Detaljstföretag:

Kooperativa Förbundet
Ahlen & Holm AB

AB Turitz & Co
AB Sven Gulin
AB Hennes
Bredenberg & Co AB
Carl-Axel Herrkläder AB
PG Ahlström Herrkläder AB
Militär Ekiperings AB
Svensk-Engelska Skrädderiet AB

Tillverkare/ grossist:

Stockhaus & Co AB

Tillverkare av tyngre herrkonfektion:

AB Erikson & Larsson
Oscar Jacobson AB
Göteborgs Konfektions AB
Konfektions AB Rang
AB Schwartzman & Nordström
AB Ljungströms Konfektionsfabrik
AB L & P Widengren
AB Essge-Konfektion
Konfektions AB Drabant

Tillverkare av tyngre damkonfektion:

Tornvall Konfektions AB
AB E Westlunds
Thors Konfektions AB
AB Damkappor
AB Uppsala Kappfabrik
Holmers Konfektionsfabrik AB
Konfektions AB Lessle
Sahlins Konfektions AB
Fougstedts Klädes & Konfektions AB
AB Cewo-Kappor

Postorderföretag:

Josefssons i Borås AB

Kedjeföretag:

Herttex-Kedjan AB

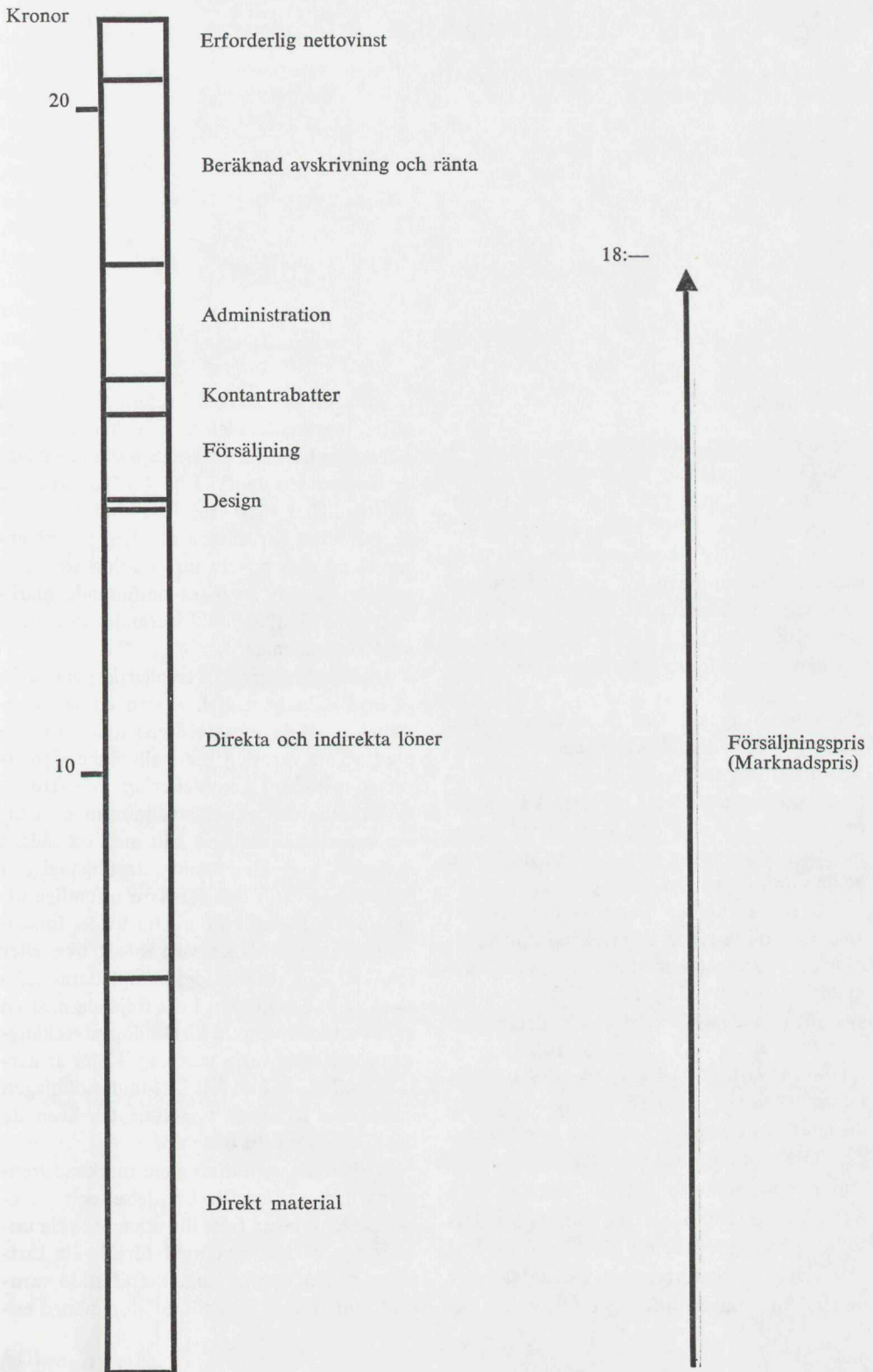
Tygleverantör:

AB Sveriges Förenade Trikåfabriker

Övriga:

Stockholms Enskilda Bank, ekonomiavdelningen
Sveriges Textilhandlareförbund
Textilgrossisternas Riksförbund
Handelns Utredningsinstitut
Konfektionsindustriföreningen
Textilrådet

Diagram 3. Exempel på kostnadssammansättningen för ett ylletyg

Bilaga 4   Underlag för marknadsbedömning — en exemplifiering

1 Inledning

Ett utmärkande drag för stora delar av TEKO-marknaden är att konsumtionen kan svänga i betydande grad mellan olika varugrupper liksom att både ökningarna och minskningarna av konsumtionen kan gå snabbt. Bedömningen av marknadssituationen och marknadsutsikterna är därför en strategisk uppgift för företagsledningen.

Olika TEKO-företag gör denna marknadsbedömning med olika grad av medvetenhet och underbyggnad. Det finns några större företag som systematiskt använder tillgängliga diagnosmetoder. De flesta TEKO-företagen saknar emellertid närmare kännedom om sådana metoder och litar till en skönmässig bedömning i den mån en medveten bedömning överhuvudtaget görs.

ICI Fibres Ltd är bland de företag som använder olika typer av marknadsundersökningar. Företaget har ställt ett omfattande material av detta slag till TEKO-utredningens förfogande. Materialet inkluderar rapport från en relativt färsk undersökning rörande 15 varuslag på den svenska konfektionsmarknaden. Med företagets medgivande refereras denna ICI-rapport i det följande. TEKO-utredningen ställer sig därmed inte bakom undersökningens resultat utan framhåller tvärtom att en marknadsundersökning som görs för ett företag ofta måste få en viss specialinriktning. I detta fall ger undersökningen en utförlig information om

något som inte återges i referatet, nämligen ICI:s marknadsandelar, och har å andra sidan inte haft anledning att i alla återstående hänseenden uppfylla högt ställda krav på fullständighet eller exakthet. Undersökningen refereras här därför att den ger ett exempel på den typ av information som kan erhållas genom en mera omfattande marknadsundersökning, inkluderande intervjuer med konsumenterna.

Undersökningar kan emellertid göras också med enklare medel. Redan en sammanställning av de senaste årens totala försäljning av ett varuslag ger i allmänhet företaget en värdefull komplettering av siffrorna beträffande den egna försäljningen av samma varuslag. Företaget kan med ett sådant material, som i allmänhet är tillgängligt i offentlig statistik och färskare offentliga utredningar, få en bild av huruvida försäljningen av varuslaget verkar att öka eller minska. Som ett exempel kompletteras referatet av ICI-rapporten i det följande med en sådan uppställning av försäljningsutvecklingen beträffande varje varuslag. Källa är därvidlag bilaga 8. I de fall SRI-undersökningen inkluderar liknande uppgifter tas även de med, citerade från bilaga 3.

Inköparnas uppfattning om marknadstrenderna har en väsentlig betydelse, och marknadsbedömningar från tillverkarnas sida underbyggs därför ofta med försök att kartlägga denna uppfattning. Beträffande varuslag som främst säljs till en stor mängd en-

butiksföretag är det önskvärt med ett större antal intervjuer för att erhålla representativitet. Men för många varuslag har den koncentration som ägt rum inom distributionen kommit att innebära att ibland intervjuer av endast ett fåtal inköpare i ett par av de största distributionsföretagen ger en indikation om läget och utvecklingen. I samband med TEKO-utredningens intervjuer har inköpschefer på KF, Åhlén & Holm AB och AB Turitz & C:o samt Sveriges Textilhandlareförbunds direktör tillfrågats om sin uppfattning, varuslag för varuslag, beträffande trender under den närmaste framtiden. Som ett exempel på en enklare form av inköparpejling har referatet nedan kompletterats även med dessa upplysningar.

Dispositionen följer i stort sett ICI-rapporten. Referatet återger den inledande presentationen samt behandlingen av första varuslaget, kostymer, tämligen fylligt för att ge en bild av alla de variabler som undersökningen täcker. Referatet därefter är mera kortfattat. Bilagan har skrivits av utredningens huvudsekreterare, Göran C-O Claesson.

2 ICI-undersökningens uppläggning

För varje varuslag ges följande uppgifter, gällande den svenska marknaden maj 1967—april 1968.

- 1 Uppskattning av totalmarknaden i antal plagg.
- 2 Genomsnittliga antalet plagg köpta per individ och år i utvalda åldersgrupper.
- 3 Åldersgruppernas andel av marknaden respektive befolkningen.
- 4 Inköpen fördelade på de fyra täckta kvartalen, vid presentationen omgrupperade januari—december.
- 5 Plaggen fördelade efter fiberinnehåll och ICI-produkter. (Detta återges inte i referatet.)
- 6 Plaggens fördelning på prisklasser samt medianpris.
- 7 Fördelning på typer av återförsäljare.

Härtill kommer specialuppgifter i vissa fall.

Intervjuerna verkställdes september 67—maj 68 som del av en rikstäckande omni-bus-undersökning.

3 Kostymer

TEKO-utredningens material

Den svenska konsumtionen av herrkostymer har utvecklats på följande sätt i 1 000-tal.

1960	1 010
1963	1 109
1966	1 054
1967	1 227
1968	1 185
1969	1 051

Denna bild av stagnation eller tillbakagång stämmer med de uppgifter som lämnats i enkätmaterialiet. Där varierar om-dömena mellan »konstant» och »sjunkande». Bilden stämmer för övrigt med SRI-undersökningens (bilaga 3) uppgift att kostymförsäljningens andel i värde av totala försäljningen av överkläder minskat från 30 % 1961 till 26 % 1968.

ICI-rapporten

Sammanfattningsvis konstateras att 0,49 kostymer per individ köptes under perioden vilket tyder på en totalmarknad av 1,46 miljoner kostymer. Den största inköpsfrekvensen ligger i åldersgrupperna 15—24 och 35—44 år som tillsammans svarar för hälften av alla inköp. En tredjedel av kostymerna köptes månaderna oktober—december. Genomsnittspriset var 337 kr, och nästan två tredjedelar av alla kostymer låg i prisläget mellan 250 och 450 kr. Herreki-peringarna är dominerande typ av återförsäljare med 64 % av marknaden. Därefter kommer de specialiserade filialföretagen med 21 %. Endast en fjärdedel av kostymerna köptes för att användas i arbetet.

Åldersgrupp	Antalet köp per år och köpare	Köpens fördelning	Befolkningens fördelning
	Kostymer	Kostymer %	Män %
15—24	0,64	28	22
25—34	0,50	17	17
35—44	0,62	21	17
45—54	0,48	17	18
55—64	0,42	14	16
65—74	0,15	3	10
	0,49	100	100

Kvartal	Kostymernas fördelning %
1	24
2	28
3	16
4	32
	100

Pris	Kostymernas fördelning %
200	6
200—299,99	25
300—399,99	32
400—499,99	22
500	7
	100

Typ av återförsälj.	Kostymernas fördelning %
Varuhuskedjor o. KF	5
Specialiserade filialföretag	21
Ekiperingar	64
Postorderföretag	4
Skräddare	3
Övriga	3
	100

Ändamål	Kostymernas fördelning %
För arbetet/ dagligt bruk	24
För bästbruk/ kvällsbruk	69
Fritid	7
	100

4 Dräkter

TEKO-utredningens material

I bilaga 8 är inte dräkter separerade från klänningar. Den totala konsumtionsutvecklingen kan därför inte anges här. Enkätmaterialet röjer osäkerhet i handeln om trenden. Uttalandena där varierar mellan »stigande» och »sjunkande».

ICI-rapporten

Inköpsfrekvensen framgår av följande tabell.

Åldersgrupp	Köpens fördelning	
	Kostymer %	Dräkter %
15—24	28	33
25—34	17	20
35—44	21	18
45—54	17	16
55—64	14	6
65—74	3	7
	100	100

En intressant detalj är dräktens höga andel i de yngsta åldersgrupperna enligt ovanstående tabell. Denna andel kan möjligen ha påverkats av att materialet till 26 % inkluderar dräkter med byxor i stället för kjol eller det som brukar kallas dressar.

Den mest populära tiden för drätköp var andra kvartalet som ensamt svarade för 49 % av inköpen.

Som framgår av nedanstående tabell var det vanligaste prisläget mellan 50 och 100 kr och det näst vanligaste mellan 150 och 200 kr. Medianpriset var 160 kr.

Pris	Dräkternas fördelning i %
< 50	6
50—99,99	25
100—140,99	15
150—199,99	19
200—245,99	10
250—299,99	14
>300	11
	100

Ekiperingar svarade för 45 % av försäljningen som framgår av nedanstående tabell.

Typ av återförsäljare	Dräkternas fördelning i %
Varuhuskedjor o. KF	15
Specialiserade filialföretag	18
Ekiperingar	45
Postorderföretag	10
Sybehörsafärer	3
Skräddare/syateljéer	2
Övriga	7
	100

5 Byxor och kjolar

TEKO-utredningens material

Den svenska konsumtionen av byxor och kjolar har utvecklats på följande sätt i 1 000-tal plagg.

ICI-rapporten

Om en uppdelning görs på olika åldersgrupper får man följande bild.

Åldersgrupp	Antalet köp per år och köpare			Köpens fördelning			Befolkningens fördelning	
	Herrbyxor	Dambyxor	Kjolar	Herrbyxor %	Dambyxor %	Kjolar %	Män %	Kvinnor %
15—24	2,54	1,21	1,43	35	55	38	22	21
25—34	1,93	0,57	1,05	20	20	21	17	16
35—44	1,54	0,35	0,76	16	12	16	17	17
45—54	1,34	0,26	0,57	15	10	13	18	18
55—64	1,07	0,12	0,42	11	3	9	16	16
65—74	0,44	—	0,19	3	—	3	10	12
	1,56	0,45	0,78	100	100	100	100	100

	Herrbyxor	Dambyxor	Kjolar
1960	5 259	1 824	1 711
1963	5 757	2 600	2 197
1966	6 963	2 432	2 180
1967	8 198	2 600	2 091
1968	9 215	2 656	2 243
1969	10 773	3 041	2 245

Konsumtionen av herrbyxor har alltså ökat med 105 % under perioden eller med 8 % per år. Denna bild bekräftas i SRI-undersökningen av en jämförelse mellan byxförsäljningens andel (i värde) av totala försäljningen av överkläder. Denna andel var

	%
1961	27
1968	36

Någon parallell till herrbyxornas framträngande kan inte observeras på damsidan. Stagnationen kan också avläsas i SRI:s jämförelse mellan kjol- respektive dambyxförsäljningens andel (i värde) av totala försäljningen av överkläder. Dessa andelar var

	Kjolar %	Dambyxor %
1961	10	10
1968	8	10

I enkätmaterialiet anges trenden för herrbyxor vara »stigande» medan uppfattningen om dambyxor och kjolar är mera odeciderad.

Enligt tabellen köps 55 % av herrbyxor av män under 35 år som utgör 39 % av befolkningen medan endast 14 % köps av ålderrarna över 55 som utgör 26 % av befolkningen. Åldersfördelningens förändringar i framtiden får därmed sannolikt stor betydelse.

Dambyxor uppvisar halva antalet köp per invånare och år i samtliga åldrar mellan

25 och 55. Dambyxan är alltså nu fast etablerad långt upp i åldersgrupperna. Vad som avviker är de allra äldsta som använder dambyxor mycket litet och de allra yngsta som använder dem nästan lika mycket som kjol.

Fördelningen på typer av återförsäljare var följande.

Typ av återförsäljare	Herrbyxornas fördelning %	Dambyxornas fördelning %	Kjolarnas fördelning %
Varuhuskedjor o KF	15	28	26
Specialiserade filialföretag	19	21	13
Ekiperingar	52	31	49
Livsmedel/lanthandel	2	1	—
Postorderföretag	4	9	5
Sybehörsaffärer	1	4	3
Skräddare/syateljéer	1	1	1
Övriga	6	5	3
	100	100	100

Ändamålet för köpet är angivet endast i fråga om herrbyxor och framgår av nedanstående uppställning.

Ändamål	Byxornas fördelning %
För kroppsarbete	11
För annat arbete	24
För bästbruk	23
För fritid i övrigt	42
	100

Medianpriset för herrbyxor var 57 kr, för dambyxor 45 och för kjolar 37 kr.

Spridningen framgår av nedanstående uppställning.

Byxpriset i kr	Köpens fördelning			Kjolpriset i kr
	Herrbyxor	Dambyxor	Kjolar	
< 20	6	7	10	< 20
20—29,99	10	13	18	20—29,99
30—39,99	11	22	32	30—39,99
40—59,99	13	30	32	40—59,99
60—79,99	26	19	8	> 60
> 80	21	9		
	100	100	100	

6 Kavajer och jackor

TEKO-utredningens material

Den svenska konsumtionen av uddakavajer och jackor har utvecklats på följande sätt i 1000-tal.

	Kavajer	Herrbyxor	Damjackor
1960	621	1 180	726
1963	753	1 312	825
1966	691	1 684	920
1967	653	2 233	1 006
1968	859	2 428	1 119
1969	796	2 571	1 378

Uddakavajerna följer alltså kostymernas utveckling medan herrjackorna ökat med 118 % under perioden, dvs 9,0 % per år och damjackorna med respektive 90 och 7,3 %. Detta kan på herrsidan tolkas så att förändringen inte är en modemässig vändning från kostymen som garnityr utan en mera strukturell ändring i riktning mot helt andra plagg.

Enligt SRI-undersökningen har herrjackornas andel (i värde) av totala försäljningen av överkläder ökat från 12 % 1961 till

15 % 1968. Ökningen kan tyckas begränsad men då måste beaktas att den kunnat ske trots att jackorna är billigare än de plagg som de i allmänhet ersätter.

Enligt enkätmaterialiet är trenden stigande när det gäller jackor och dressar för herr, dam och tonår. Varorna karakteriseras mest

som modevaror, men vissa herrvaror anses även vara stapelbetonade.

ICI-rapporten

ICI-undersökningen behandlar endast herrjackor. Dessas fördelning på åldersgrupper ger följande bild.

Åldersgrupp	Antalet köp per år och köpare		Köpens fördelning		Befolkningens fördelning %
	Uddakavajer och jackor	Enbart uddakavajer	Uddakavajer och jackor %	Enbart uddakavajer %	
15—24	1,24	0,43	35	38	22
25—34	0,97	0,52	21	26	17
35—44	0,67	0,32	15	17	17
45—54	0,67	0,27	17	15	18
55—64	0,43	0,26	9	12	16
65—74	0,20	0,06	3	2	10
	0,73	0,32	100	100	100

Priserna varierade kraftigt som framgår av nedanstående uppställning.

Priset i kr	Kavaj- och jackköpens fördelning %	Kavajköpens fördelning %
< 60	17	6
60—99,99	25	13
100—139,99	12	14
140—179,99	15	27
180—219,99	11	16
> 220	20	24
	100	100

Tre fjärdedelar av köpen gjordes hos specialhandeln som framgår av nedanstående uppställning.

Typ av återförsäljare	Köpens fördelning	
	Uddakavajer och jackor %	Endast uddakavajer %
Varuhuskedjor o KF	10	5
Specialiserade filialföretag	19	18
Ekiperingar	59	70
Livsmedel/lanthandel	1	—
Postorderföretag	3	—
Skräddare/syateljéer	1	1
Övriga	7	6
	100	100

7 Överrockar och kappor

TEKO-utredningens material

Den svenska konsumtionen av herröverrockar och damkappor har utvecklats på följande sätt i 1 000-tal plagg.

	Rockar	Kappor
1960	751	1 708
1963	1 332	2 506
1966	1 062	2 265
1967	1 263	2 277
1968	1 083	2 326
1969	906	2 386

Utvecklingen är i stort sett densamma som beträffande kostymerna. Stagnationen bekräftas i SRI-undersökningen av nedgången för dessa varors andel av total försäljningsvärdet för överkläder.

	Rockar %	Kappor %
1961	20	41
1968	14	32

Materialet är tyvärr inte uppdelat i regnplagg och övriga. Man skulle kunna vänta sig att regnplaggen uppvisar en annan utveckling än de övriga. Uttalanden i enkätmaterialet tyder på att så är fallet. För rockar

redovisas där i alla fall utom ett en sjunkande trend men för regnrockar en stigande.

ICI-rapporten

Åldersgrupp	Antalet köp per år och köpare		Köpens fördelning		Befolkningens fördelning	
	Rockar	Kappor	Rockar %	Kappor %	Män %	Kvinnor %
15—24	0,43	1,08	25	30	22	21
25—34	0,57	0,76	25	16	17	16
35—44	0,46	0,66	20	15	17	17
45—54	0,30	0,75	15	18	18	18
55—64	0,23	0,60	9	13	16	16
65—74	0,22	0,48	6	8	10	12
	0,37	0,74	100	100	100	100

Priserna varierade starkt som framgår av nedanstående uppställning.

Rockpris i kr	Köpens fördelning		Kappris i kr
	Rockar %	Kappor %	
< 60	19	11	< 50
60—99,99	10	12	50—99,99
100—139,99	8	17	100—149,99
140—179,99	15	20	150—199,99
180—219,99	18	21	200—299,99
220—299,99	15	9	300—399,99
> 300	15	10	> 400
	100	100	

Köpen skedde genom fackhandeln till tre fjärdedelar i fråga om överrockar och till två tredjedelar i fråga om kappor som framgår av nedanstående uppställning.

Typ av återförsäljare	Köpens fördelning	
	Rockar %	Kappor %
Varuhuskedjor o KF	14	18
Specialiserade filialföretag	18	15
Ekiperingar	55	51
Livsmedel/lanthandel	1	—
Postorderföretag	2	5
Sybehörsaffärer	1	1
Skräddare/ syateljéer	1	2
Övriga	8	8
	100	100

8 Herrskjortor

TEKO-utredningens material

Den svenska konsumtionen av herrskjortor har utvecklats på följande sätt i 1000-tal plagg.

Herrskjortor	
1965	9 766
1966	9 619
1967	10 387
1968	10 856

I enkätmaterialet varierar omdömena om trenden mellan »sjunkande» och »stigande». Detta kan måhända bero på att man talat om olika varuslag. Som framgår av ICI-materialet nedan är det stora skillnader inom varugruppen.

ICI-rapporten

Totalt 4,0 miljoner nylonskjortor och 4,5 miljoner bomullsskjortor beräknades ha köpts under perioden. Köparnas åldersfördelning skiljer sig för de båda produkterna som framgår av nedanstående uppställning.

Nästan hälften av nylonskjortorna köps alltså i åldrarna 35—55 medan motsvarande andel av bomullsskjortorna köps av åldrarna 15—35. Då bör dock observeras att orden

Åldersgrupp	Antal skjortköp per år och köpare		Köpens fördelning		Befolkningens fördelning
	Nylon	Bomull	Nylon %	Bomull %	
15—24	0,98	2,23	16	31	22
25—34	1,48	1,36	18	15	17
35—44	2,01	1,52	25	17	17
45—54	1,85	1,61	24	19	18
55—64	0,85	1,26	10	13	16
65—74	0,95	0,74	7	5	10
	1,39	1,51	100	100	100

bomull och nylon här främst står som typbeteckningar och inte strikt anger fiberinnehållet. Man jämför här i hög grad den korrekta, omöustrade, ofta vita skjortan med den kraftigt möustrade eller med stark färg försedda fritidsskjortan.

Skillnaden mellan de två typerna slår igenom även vid en jämförelse efter ändamål.

Ändamål	Skjortköpens fördelning	
	Nylon	Bomull
För kroppsarbete	3	32
För annat arbete	22	22
För bästbruk	67	18
För fritid i övrigt	8	28
	100	100

Nylonskjortan säljs i allmänhet i prisklassen 20—30 kr och däromkring medan bomullsskjortan har tyngdpunkten av köpen i lägre prisklasser som framgår av nedanstående uppställning.

	Köpens fördelning	
	Nylon %	Bomull %
< 15	10	33
15—19,99	14	17
20—29,99	45	18
30—39,99	22	15
40—	9	17
	100	100

Bomullsskjortans större spridning i prishänseende avspeglar förmodligen större olikheter mellan olika produkter än vad fallet är på nylonsidan.

I fråga om typ av återförsäljare uppvisar de båda produkterna däremot inte några större olikheter som framgår av nedanstående uppställning.

Typ av återförsäljare	Köpens fördelning	
	Nylon-skjortor %	Bomullsskjortor %
Varuhuskedjor o KF	35	28
Specialiserade filialföretag	13	12
Ekiperingar	30	37
Livsmedel/lanthandel	1	3
Postorderföretag	4	8
Sybehörsaffärer	2	4
Övriga	6	8
	100	100

9 Klänningar och blusar

TEKO-utredningens material

Som redan nämnts har någon separation mellan klänningar och dräkter inte gjorts i bilaga 8. I nedanstående tablå är därför dräkterna inkluderade under rubriken klänningar. Konsumtionen har utvecklats på följande sätt i 1000-tal plagg.

	Klänningar	Blusar
1960	3 122	2 010
1963	3 692	2 617
1966	4 003	2 294
1967	5 067	1 943
1968	4 914	2 336
1969	4 722	2 725

Klännningar har alltså ökat med 51 % under perioden eller 4,7 % per år och blusar med 36 % eller 3,5 % per år. Intressant är att notera förändringen under de allra senaste åren som förmodligen kan tillskrivas modeförändringar. Denna bild bör ställas mot utvecklingen för trikå som presenteras längre fram.

Enligt enkätmaterialet väntas expansionen fortsätta, och klännningar karakteriseras övervägande som en modevara.

ICI-rapporten

Åldersfördelningen redovisas endast för klänningsköparna.

Åldersgrupp	Antalet klänningsköp per år och köpare	Köpens fördelning	Befolkningens fördelning
15—24	2,41	23	21
25—34	2,77	20	16
35—44	2,39	19	17
45—54	2,22	19	18
55—64	1,59	12	16
65—74	1,16	7	12
	2,10	100	100

Följande prisklasser kan urskiljas

Klänningspriset i kr	Köpens fördelning		
	Klännningar %	Blusar %	Bluspriset i kr
		41	< 20
		27	20—29,99
		20	30—39,99
< 40	16	6	40—49,99
40— 59,99	21	6	> 50
60— 79,99	16		
80— 99,99	18		
100—139,99	16		
> 140	13		
	100	100	

Specialhandeln dominerade för båda produkterna med en betydligt större andel för KF och varuhuskedjorna i fråga om blusar som nedanstående uppställning visar.

Typ av återförsäljare	Köpens fördelning	
	Klännningar %	Blusar %
Varuhuskedjor o KF	15	25
Specialiserade filialföretag	12	11
Ekiperingar	55	43
Postorderföretag	10	5
Sybehörsaffärer	3	7
Skräddare/syateljéer	1	1
Övriga	4	8
	100	100

10 Överplagg av trikå

TEKO-utredningens material

Den svenska konsumtionen av trikåöverkläder har utvecklats på följande sätt i 1000-tal ton.

1960	3 065
1963	4 332
1966	4 823
1967	5 114
1968	4 967
1969	6 074

Ökningen uppgår alltså till 98 % för hela perioden eller i genomsnitt 8 % per år. Överplagg av trikå utgör med andra ord en markerad tillväxtsektor tillsammans med jackorna.

I enkätmaterialet karakteriseras trenden för överkläder av trikå som stigande. Vidare betecknas dessa varor som modevaror eller med en stor andel av modevaror.

ICI-rapporten

Antalet köpta plagg under perioden beräknades uppgå till 14,3 miljoner varav 4,0 miljoner för barn. De vuxnas plagg fördelades på åldersgrupper så som nedanstående uppställning visar.

Åldersgrupp	Antalet köp per år och köpare		Köpens fördelning		Befolkningens fördelning	
	män	kvinnor	män %	kvinnor %	män %	kvinnor %
15—24	2,72	3,77	46	35	22	21
25—34	1,45	2,61	18	18	17	16
35—44	1,16	2,20	15	17	17	17
45—54	0,79	2,04	11	17	18	18
55—64	0,62	1,20	8	9	10	16
65—74	0,28	0,69	2	4	16	12
	1,24	2,19	100	100	100	100

Fördelningen på prisklasser var följande.

Priset i kr	För män %	För kvinnor %
< 20	11	37
20—29,99	33	36
30—39,99	24	18
40—49,99	13	9
> 50	19	5
	100	100

Inköpen var säsongmässigt ojämnt fördelade som framgår av nedanstående uppställning, speciellt i fråga om plagg för kvinnor.

Kvartal	Köpens fördelning	
	för män %	för kvinnor %
1	25	20
2	19	23
3	23	17
4	33	40
	100	100

Även fördelningen på olika typer av återförsäljare är, som synes nedan, olik i fråga om trikåplagg som köps för män respektive kvinnor.

Typ av återförsäljare	Köpens fördelning	
	för män %	för kvinnor %
Varuhuskedjor o KF	26	35
Specialiserade filialföretag	14	10
Ekiperingar	44	38
Livsmedel/lanthandel	1	1
Postorderföretag	6	6
Sybehörsaffärer	3	6
Övriga	6	4
	100	100

Bilaga 5 Den handelspolitiska ramen

Utarbetad på TEKO-utredningens uppdrag av kommerserådet
Olle Lindqvist, Kommerskollegium

1 Allmän bakgrund

Målsättningen för det internationella arbetet på handelsns område är att nedbringa och avveckla hindren för det internationella varuutbytet samt att skapa stabilitet i konkurrensvillkoren. De handelspolitiska grundprinciper som fastlagts i det Allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) har härvid blivit normerande för den västliga världens betydelsefulla handelsnationer. Avtalets regelsystem har som grundval mest-gynnad-nationsregeln och förbuden mot diskriminering i handeln mellan deltagarländerna. En likabehandlingsprincip för konkurrensen mellan importvaror och hemmaproduktion är ett riktmärke för den långsiktiga politiken att avveckla handelsbarriärerna.

Jämsides med strävandena på världsvid basis att nå ökade förutsättningar för ett vidgat handelsutbyte har en utveckling skett mot regionala grupperingar innebärande än mer accentuerade ansträngningar i riktning mot en ekonomisk integration av olika ekonomier. Den europeiska gemenskapen, EEC, och det europeiska frihandelsområdet, EFTA, är sådana exempel.

Ett omfattande och ett så fritt internationellt varuutbyte som möjligt är för Sveriges del en viktig förutsättning för en fortsatt ekonomisk expansion. Sverige har också aktivt deltagit i det internationella handelspolitiska samarbetet. Väsentliga resultat har därvid vunnits. Tullhindren har nedbringats,

och ökad stabilitet och disciplin har nåtts i det handelspolitiska spelet. Vid tillkomsten av EFTA och i samarbetet inom organisationen har Sverige spelat en aktiv roll. Dessamma gäller i fråga om arbetet att utvidga det nordiska ekonomiska samarbetet. Utvecklingsländernas anspråk på förbättrade avsättningsvillkor för sina produkter har lett till krav också på handelspolitikens område, vilka mötts med förståelse från svensk sida. Med dessa engagemang i det internationella handelspolitiska samarbetet vilket bidragit till mer gynnsamma villkor för ett vidgat varuutbyte har Sverige emellertid också blivit i hög grad bundet i sin handelspolitiska rörelsefrihet. Detta gäller formellt och legalt genom åtagandena i internationella överenskommelser. Det gäller också faktiskt som följd av det ökade beroendet av ett omfattande handelsutbyte.

2 GATT

2.1 Tullar

Den traditionella metoden att skapa skydd för inhemsk produktion mot importkonkurrens har varit att tillämpa tullar. Internationellt sett är det svenska tullskyddet generellt lågt, vilket bl a är ett uttryck för den liberala handelspolitik som förts. Efter den senaste allmänna tulltaxerevisionen är den svenska tariffen i stort sett en värdetulltariff, vars avvägning skett mot bakgrund av den

konkurrens som mött från industriellt utvecklade länder med marknadsekonomi.

Den svenska tullpolitiken vilar på mestgynnad-nationsprincipen. EFTA-samarbetet är ett undantag. Ett preferenssystem för u-länder kan bli ett annat. Principiellt är tulltariffen dock en enkeltariff.

Med övergången till värdetullar inbyggdes i den svenska tulltaxan något av ett automatiskt inflationsskydd. Den gamla tariffen, som i högre grad byggde på specifika tullar, hade med stigande priser successivt förlorat i skyddsverkan. Med värdetullar kom emellertid det något bättre skydd som en kvantitetstull ofta ger mot lågprisimport att i stort sett försvinna. Vissa justeringar i systemet gjordes genom införande av minimiviktullar för varor utsatta för speciell lågpriskonkurrens, exempelvis ylle- och rayonvävnader, gummidäck och porslinsvaror.

Omfattande internationella åtaganden på tullområdet har Sverige gjort genom sitt deltagande i det Allmänna tull- och handelsavtalet. GATT syftar främst till en väsentlig sänkning av tullar och andra hinder för den internationella varuhandeln samt att säkra en icke-diskriminerande behandling medlemsländerna emellan. GATT tillkom 1947 och har successivt utökats så att det nu biträts av alla viktiga handelsnationer. Under 1960-talet har främst ett antal u-länder tillkommit. Av östeuropeiska länder tillhör Tjeckoslovakien, Polen och Jugoslavien avtalet. För närvarande uppgår antalet medlemsländer till 78. Härtill kommer ett antal länder med en något lösare anknytning.

Reglerna om sänkning och bindning av tullar i medlemsländerna är ett av de väsentligaste medlen för att uppnå GATT-avtalets syften. Enligt GATT-reglerna föreligger det inte något generellt förbud mot tullhöjningar; först i och med att ett land i en förhandling utfäster sig att inte höja en tull eller annan gentemot importen diskriminerande avgift på en viss vara utöver en viss angiven nivå, inträder en begränsning i handlingsfriheten. Sådana inom GATT gjorda åtaganden blir i princip gällande gentemot alla avtalslutande parter (enligt non-diskriminationsprincipen).

Jämlikt artikel XXVIII i avtalet kan en given bindning dock återtagas. Detta kan för närvarande ske varje treårsperiod genom förhandling och överenskommelse

- 1 med det land med vilket förhandling därom ursprungligen genomfördes,
- 2 med varje annat land som bedöms ha ställning som huvudleverantör, samt
- 3 i samråd med varje annat land som bedöms ha ett väsentligt intresse i saken.

Sådana förhandlingar och överenskommelser skall innefatta kompensation med avseende på andra varor. Om överenskommelse icke kan nås mellan parterna inom viss tid har dels det land, med vilket förhandlingen ursprungligen genomfördes, dels huvudleverantörsländet, dels land med väsentligt intresse rätt att upphäva likvärdiga medgivanden, som givits det land som vill göra återtagandet.

I sammanhanget må nämnas att de diskussioner i GATT rörande omförhandlingsreglerna som föranleddes av Kennedy-rondens resultat ännu ej slutförts.

Sveriges deltagande i GATT:s tullförhandlingar — senast i den omfattande Kennedy-ronden — har bl a resulterat i att de svenska tullarna blivit i betydande omfattning bundna och detta för flertalet positioner vid den utgående nivån. Detta gäller också för positionerna inom textil-, trikå- och konfektionsområdena. Utrymmet för tullhöjningar, utan att iakttaga GATT:s speciella regler härom, är sålunda mycket begränsat.

Även under en löpande treårsperiod finns under vissa omständigheter möjligheter att bryta gjorda åtaganden beträffande tullar. Reglerna härom, vilka i huvudsak återfinns i avtalets artiklar VI (antidumpingtullar) och XIX (escape-clause), är relativt detaljerade både med avseende på de kriterier som skall vara uppfyllda för att en åtgärd skall få vidtagas och med hänsyn till proceduren i varje särskilt fall. Bildandet av tullunioner kan också aktualisera en brytning av gjorda tullkoncessioner. För detta har GATT speciella regler som emellertid icke här skall närmare behandlas.

I det nyligen tillkomna kapitel IV i GATT

(det s k u-landskapet) har industriländerna åtagit sig att i största möjliga utsträckning avstå från att införa eller öka tullar på produkter som är eller kan bli av särskilt intresse för u-ländernas export. Detta har sin särskilda betydelse för varor inom TEKO-området då många u-länder har ett påtagligt intresse för export av sådana produkter. Bestämmelsen behöver dock inte iakttas i sådana fall då det föreligger tvingande skäl som gör det omöjligt att uppfylla åtagandet.

Antidumpingtullar

Innebörden av GATT-bestämmelserna om antidumpingtullar är i stort följande.

Tullar avsedda att uppväga eller hindra egentlig dumping benämnes antidumpingtullar. Sådana får icke uttagas till högre belopp än dumpingmarginalen, d v s i regel skillnaden mellan exportpriset och hemmamarknadspriset i exportlandet. Vid bedömning av huruvida dumping föreligger (*priskriteriet*) skall vederbörlig hänsyn tagas till olikheter i försäljningsvillkor, olikheter i beskattning samt andra olikheter som påverkar prisernas jämförbarhet.

Med utjämningstullar avses tullar som pålägges i importlandet för att motväga verkan av subvention i exportlandet. De får icke utgå med högre belopp än den uppskattade premie eller subvention som befunnits utgå i ursprungs- eller exportlandet, direkt eller indirekt, för produktion eller export av en vara, inbegripet särskild subvention för transport av varan.

Som en viktig begränsning av rätten att begagna antidumping- och utjämningstullar är vidare föreskrivet att dylika tullar får användas endast under förutsättning att dumpingen eller subventioneringen förorsakar eller hotar att förorsaka väsentlig skada på en befintlig inhemsk industri eller avsevärt försenar upprättandet av en inhemsk industri (*skadekriteriet*).

Beträffande varor för vilka importlandet bundit tullen vid viss nivå medför åtagandet i princip ett ovillkorligt hinder mot uttagande av högre tull. För att ge GATT-länderna möjlighet att inskrida mot dumping beträf-

fande varor av detta slag har i avtalet uttryckligen föreskrivits att gjorda koncessioner icke skall utgöra hinder för uttagande av antidumping- och utjämningstullar i överensstämmelse med artikel VI. Rätten att pålägga antidumping- och utjämningstullar är således av särskild betydelse när fråga är om varuslag, beträffande vilka importlandet icke har fria händer i tullhänseende på grund av att förekommande tullkoncessioner minskar möjligheten att motverka dumping genom höjning av den vanliga tullen. GATT-stadgans bestämmelser i artikel VI ger möjlighet att förstärka gränsskyddet på så sätt att endast den dumpade varan drabbas. Reglerna är nämligen konstruerade så att de icke skall tillämpas på det reguljära varuutbytet. Det är icke det låga exportpriset i sig som medger uttagande av antidumpingtull; både pris- och skadekriteriet måste vara uppfyllda.

Inom Kennedy-ronden uppnåddes en överenskommelse om tillämpningen av artikel VI (antidumpingkod). På grundval av GATT-bestämmelserna regleras i koden hur dumping skall fastställas, hur en uppkommen skada skall bedömas, proceduren vid undersökningar i dumpingfrågor, påläggandet av antidumpingtull, särskilda regler för skada mot ett tredje land samt konsultationer och internationella åtgärder.

Provisoriska åtgärder kan få vidtas endast i de fall då myndigheterna är övertygade om att läget motiverar åtgärder, avvaktande fullständig utredning. Åtgärderna bör då inte förbli i kraft längre än absolut nödvändigt. De skall därför inte få gälla mer än tre månader eller i undantagsfall sex månader. Åtgärderna får normalt inte heller ges tillbakaverkande kraft.

Erfarenheterna har visat att stora svårigheter föreligger vid administreringen av ett antidumpingtullsystem. Särskilt gäller detta i fråga om fastställandet av huruvida priskriteriet är uppfyllt. Problemen härvid är uppenbara, då det rör sig om varor med stora olikheter vad beträffar kvalitet, utförande, mode etc.; för bulkvaror torde problemen vara mindre. Otvivelaktigt får antidumpingtullar betraktas som ett otjänligt instrument när det gäller att komma till rätta

med dumping av varor som företer stora olikheter i fråga om kvalitet, utförande etc.

Frånträdande av tullkoncessioner för att skydda väsentliga säkerhetsintressen

Enligt GATT-avtalet föreligger möjligheter att i vissa fall vidtaga åtgärder som är nödvändiga för att skydda väsentliga säkerhetsintressen, där åtgärderna avser handel med vapen, ammunition eller krigsmateriel. Enligt artikel XXI får åtgärder vidtas beträffande handel även med andra varor än vapen, ammunition eller krigsmateriel, nämligen jämväl med varor och materiel som direkt eller indirekt tillgodoser militära behov.

Någon kartläggning i GATT av hur ovan nämnda föreskrift tillämpats har icke skett. Att ett missbruk genom en vidsträckt tolkning av stadgandet inte var uteslutet var man medveten om vid utformningen härav. Det uttalades också att »den anda i vilken dessa föreskrifter tolkades, var den enda garantien mot missbruk». En garanti skapades genom att det fastslogs att åtgärder enligt dessa undantagsföreskrifter kunde bli föremål för förhandlingar enligt GATT:s artikel XXIII. Härigenom öppnas vägen för retaliationsåtgärder — efter prövning av GATT — gentemot det land som försöker utnyttja undantagsmedgivandet i artikel XXI för att tillgodose sina ekonomiska intressen.

Nödfallsåtgärder

Enligt artikel XIX i GATT-avtalet kan en tull under vissa speciella omständigheter få höjas utöver en bunden nivå. Artikeln ger bl a rätt till nödfallsåtgärder, i fall då en vara som följd av en oförutsedd utveckling och verkan av GATT-förpliktelser (t ex en tullkoncession) importeras i sådana kvantiteter och under sådana förhållanden att allvarlig skada för inhemska producenter uppkommer eller hotar att uppkomma. I dylika fall har ett land rätt att frånträda sitt medgivande i den utsträckning och under den tid som erfordras för att förebygga eller avhjälpa skadan. Någon förhandlingsrätt stadgas ej för berörda parter, men de parter som har ett väsentligt intresse såsom exportörer

skall beredas tillfälle till samråd med den part som vill återta sitt medgivande. Liksom i artikel XXVIII ges de drabbade parterna rätt att frånträda likvärdiga medgivanden därest överenskommelser ej kan nås. I vad mån sådant frånträdande måste göras icke-diskriminatoriskt är icke fullt klarlagt och har inte heller närmare diskuterats i GATT.

2.2 Kvantitativa restriktioner

GATT:s regler om kvantitativa restriktioner återfinns i artiklarna XI—XIV. Enligt artikel XI är kvantitativa restriktioner principiellt förbjudna. Vissa allmänna undantag föreligger dock, det gäller bl a importföreskrifter sammanhängande med kvalitetskontroll o dyl, det gäller vissa allmänna undantag för tillgodoseende av skyddet för människors, djurs och växters liv eller hälsa, och det gäller även undantag med hänsyn till vissa säkerhetsintressen.

Skydd för betalningsbalansen

Betydligt viktigare än dessa nu uppräknade undantag är föreskriften att part har rätt att tillgripa importrestriktioner till skydd för sin betalningsbalans (artikel XII). Avtalslutande part må sålunda, i syfte att skydda sin yttre finansiella ställning och sin betalningsbalans, utnyttja restriktioner för sin import. Restriktionerna skall icke ha större räckvidd än vad som erfordras för att förhindra en allvarlig nedgång i valutareserven eller, om denna är mycket liten, för att uppnå en rimlig ökning härav.

De restriktioner som tillämpas med stöd av GATT:s artikel XII må drabba importen av olika varor på så sätt att företräde lämnas importen av mer nödvändiga varor. Där emot får restriktionerna icke tillämpas diskriminerande (artikel XIII) i större utsträckning än vad som är medgivet för motsvarande restriktioner för betalningssidan enligt stadgan för valutafonden. Beträffande länder (bl a Sverige) som upphört att åberopa artikel XIV i fondstadgan och sålunda infört konvertibilitet i sina löpande betalningar torde detta innebära att diskriminerande tillämpning av restriktioner icke är medgiven.

Marknadsstörning

Som tidigare antytts erbjuder GATT-reglerna även möjligheter att bryta gjorda koncessioner i vissa fall då marknadsstörning föreligger. Detta kan enligt artikel XIX (nödfallsåtgärder) ske också med tillämpande av kvantitativa restriktioner. Artikeln ger sålunda rätt till nödfallsåtgärder i fall då en vara, som följd av en oförutsedd utveckling och verkan av GATT-förpliktelser, importeras i sådana kvantiteter under sådana förhållanden att allvarlig skada för inhemska producenter uppkommer eller hotar att uppkomma.

I dylika fall har ett land rätt att frånträda sitt medgivande i den utsträckning och under den tid som erfordras för att förebygga eller avhjälpa skadan. Någon förhandlingsrätt stadgas ej för berörda parter, men de parter som har ett väsentligt intresse såsom exportörer skall beredas tillfälle till samråd med den part som vill återta sitt medgivande. Liksom i artikel XXVIII ges de drabbade parterna rätt att frånträda likvärdiga medgivanden därest överenskommelser ej kan nås.

Kvantitativa importregleringar som upprätthållas för att skydda betalningsbalansen (artikel XII) får jämlikt artikel XIII i regel inte tillämpas diskriminerande. En särskild fråga är emellertid om bestämmelserna om icke-diskriminering i artikel XIII även gäller vid tillämpning av restriktioner med stöd av artikel XIX.

Något entydigt svar torde icke kunna ges i denna fråga. Uttalanden i samband med förarbeten till avtalet kan tolkas på olika sätt, och praxis ger heller icke något klart besked. För att eventuella åtgärder icke skall kunna utformas diskriminerande talar självfallet GATT-avtalets allmänna inriktning mot sådana förfaranden jämte vissa tolkningsuttalanden. Det finns å andra sidan skäl som talar för selektiva ingripanden. I de fall åtgärder begränsas till att upphäva orsaken till den skada som åstadkommit kan de sägas stå i överensstämmelse med de allmänna strävandena att icke i onödan förorsaka hinder för handeln. Det kan förefalla

som ett visst utrymme finns för att utforma eventuella restriktioner så att en viss selektivitet uppnås. Av största betydelse torde dock till sist vara hur berättigade de eventuella åtgärderna betraktas vara av övriga avtalslutande parter och vilka intressen som blir berörda.

2.3 Möjligheter till andra undantag (waivers, bilaterala avtal etc)

Som framgår av det ovanstående är det svårt att i praktiken tillämpa de undantag som i detalj är reglerade i GATT-avtalet vad beträffar kriterier, procedur etc. Detta gäller i särskilt hög grad den åtgärd som klart uttalat får tillämpas diskriminatoriskt, nämligen antidumpingtullar. Det får därför anses naturligt att man sökt sig fram på andra vägar för att mildra de problem som särskilt lågprisimporten har skapat i många länder. Några av de vanligast förekommande sätten härför diskuteras i det följande från generella utgångspunkter och mot bakgrunden av GATT-avtalet.

Det stora utbudet av *bomullstextilier* från lågprisländerna har lett till att man sökt en speciell lösning för dessa varor.

Beträffande marknadsstörande import av bomullsvaror, såväl garner som vävnader, trikå och konfektion, ges sålunda inom ramen för GATT:s bomullstextilavtal vissa möjligheter att begränsa importen.

Ändamålet med avtalet var ursprungligen att hjälpa i första hand u-länderna men även Japan att efter hand få allt större avsättning på världsmarkanden för sådana bomullstextilier som de kunde framställa på konkurrenskraftiga villkor. En förutsättning var emellertid att handeln utvecklades på sådant sätt att den inte resulterade i marknadsstörningar i avnämrländerna. Detta avspeglas i långtidsavtalet. Å ena sidan åtar sig flertalet deltagande länder, vilka fortfarande tillämpar importrestriktioner på bomullstextilier, att efter hand avveckla dessa genom successivt ökande importkvoter. Å andra sidan tillämpas en procedur som möjliggör införandet av nya restriktioner på enskilda produkter om importen därav förorsakar

allvarliga marknadsstörningar. Även andra undantag finns från det förstnämnda åtagandet. Vidare stadgas att inget hindrar ett importland från att ingå speciella överenskommelser med vissa länder under förutsättning att överenskommelsen inte strider mot de grundläggande principerna i långtidsavtalet. Härutöver kan begränsande åtgärder få vidtagas beträffande import av andra textilvaror för det fall importen sker såsom en substitution från exportlandets sida av en tidigare export av bomullsvaror. Importreglerande åtgärder enligt bomullstextilavtalet skall begränsas till enbart det land varifrån den marknadsstörande importen kommer.

Jämlikt artikel XXV föreligger möjlighet för ett enskilt land att efter särskild ansökan erhålla befrielse från åtagande som eljest föreligger enligt GATT-avtalet (waiver). Förutsättningen härför är dock att beslut därom fattas med en majoritet av två tredjedelar av de avgivna rösterna och att denna majoritet omfattar mer än hälften av parterna.

Härutöver har det i praktiken visat sig möjligt att *bilateralt* överenskomma om inskränkningar i de förmåner som eljest enligt GATT tillkommer avtalsslutande parter.

Det må erinras om att ett flertal länder — och även Sverige — har speciella avtal med ett antal länder vari GATT-avtalets regler om marknadsstörande import, förbud mot kvantitativa restriktioner etc. har satts ur kraft eller givits särskilt innehåll. Sådana avtal har inte ansetts oförenliga med GATT-avtalet så länge det inte rör andra avtalsslutande parter väsentliga intressen. Artiklarna XXII och XXIII i avtalet reglerar huvudprinciperna för samråd mellan avtalsslutande parter.

3 EFTA

3.1 Huvudregeln

Sveriges anslutning till den europeiska frihandelssammanslutningen, EFTA, innebär en hårdare bindning av rörelsefriheten i fråga om användandet av tullar och kvantitativa restriktioner i näringspolitiskt syfte än

den som följer av medlemskapet i GATT. Tillämpandet av tullar och kvantitativa restriktioner i handeln mellan EFTA-länderna är sålunda enligt konventionen i princip förbjudet när det gäller industriprodukter med ursprung inom EFTA-området. Detta följer av den vedertagna definitionen på ett frihandelsområde som föreskriver att tullar och andra restriktioner för handeln avvecklas helt och hållet för praktiskt taget all handel deltagarländerna emellan. För vissa speciella situationer kan emellertid medges undantag från konventionens huvudregel.

3.2 Åtgärder vid betalningsbalanssvårigheter

Enligt *artikel 19* må medlemsland för att skydda sin betalningsbalans införa kvantitativa importrestriktioner. En hänvisning göres i konventionen till EFTA-ländernas övriga internationella förpliktelser, varmed främst förstås förpliktelser inom ramen för GATT och IMF. Andra åtgärder än importrestriktioner är ej medgivna. Vissa bestämmelser gäller beträffande den procedur m m som länderna härvid har att iakttaga. Artikel 19 kan endast åberopas i fall av en betalningsbalanskrisis.

3.3 Åtgärder för att motverka snedvridning av handeln

Enligt *artikel 5* äger rådet fatta sådana beslut som är nödvändiga för att komma till rätta med orsakerna till en snedvridning i handeln genom att ändra ursprungsreglerna eller genom andra åtgärder som det anser lämpliga. Snedvridning av handel anses föreligga om följande kriterier är uppfyllda:

- 1 Importen av en viss vara från ett EFTA-land ökar på grund av tullsänkningen inom ramen för EFTA,
- 2 Tullarna på ingående råvaror och halvfabrikat i exportlandet är väsentligt lägre än motsvarande tullar i importlandet, samt
- 3 Importökningen förorsakar eller skulle kunna förorsaka allvarlig skada för produktion som bedrivs i importlandet.

I särskilt brådskande fall kan en medlemsstat hänskjuta frågan till rådet som har att med enhällighet fatta beslut så fort som möjligt och i allmänhet inom en månad.

I betraktande av rådande tullförhållanden i EFTA-länderna torde reglerna i artikel 5 om snedvridning i handeln sannolikt icke kunna anses bli tillämpliga annat än för vissa specialfall.

3.4 Antidumpingtullar och utjämningsavgifter

Enligt *artikel 17* skall ingen bestämmelse i EFTA-konventionen hindra en medlemsstat att vidta sådana åtgärder mot dumpad och subventionerad import som är förenliga med dess övriga internationella förpliktelser. Detta innebär att EFTA-konventionen icke lägger hinder i vägen för en tillämpning av GATT:s antidumpingregler även mot EFTAländerna. I några fall har också antidumpingbestämmelser åberopats inom EFTA bla i Storbritannien. Det har emellertid icke varit fråga om mer bearbetade varor.

3.5 Åtgärder vid svårigheter inom viss sektor

I EFTA-konventionens *artikel 20* har intagits bestämmelser om nödfallsåtgärder till följd av sektorssvårigheter. Enligt konventionen har artikeln haft giltighetstid endast under övergångstiden, d v s intill utgången av 1969. I avvaktan på utgången av de diskussioner och förhandlingar som upptagits inom EFTA i frågan om artikeln skall ersättas av andra bestämmelser har giltighetstiden förlängts till utgången av 1970.

Enligt artikeln kan en medlemsstat under vissa omständigheter genom kvantitativa restriktioner i viss utsträckning begränsa importen eller vidta andra åtgärder som rådet kan medge vid fall av »svårigheter inom särskilda sektorer». Sådana svårigheter anses föreligga om inom en medlemsstats område en påtaglig ökning av arbetslösheten uppstår inom en särskild sektor av industrin

eller inom ett särskilt geografiskt område till följd av en betydande minskning i den inhemska efterfrågan på en i medlemsstaten producerad vara och om denna minskning i efterfrågan beror på en ökad import från andra medlemsstaters område till följd av den gradvisa avvecklingen av tullar, avgifter och kvantitativa restriktioner i enlighet med EFTA-reglerna.

Vid tillämpningen av åtgärder för att komma till rätta med svårigheter inom särskilda sektorer skall lika behandling ges åt importen från alla EFTA-länder. Innan restriktioner införes, skall rådet om möjligt underrättas. Rådet må genom majoritetsbeslut avge rekommendationer ägnade att mildra de skadliga verkningarna av åtgärderna eller att hjälpa berörda medlemsstat att övervinna svårigheterna.

Inom EFTA har artikeln om sektorssvårigheter åberopats endast i ett fall som stöd för införande av importreglering, nämligen beträffande Österrikes tändsticksindustri. Vid sin bedömning av detta fall ansåg rådet att nämnda industri var alltför begränsad för att den skulle anses såsom en sektor i förevarande bemärkelse.

Som antytts pågår inom EFTA förhandlingar om framtida bestämmelser rörande åtgärder vid sektorssvårigheter. Frågan är härvid om de nuvarande bestämmelserna skall helt utgå, bibehållas eller ges annan form och innebörd. Det är icke möjligt att ange efter vilka linjer en slutlig lösning kan ske. Mot bakgrund av den allmänna målsättningen inom frihandelsområdet kan det dock vara realistiskt att vänta att stränga kriterier kommer att uppställas för de fall då enskilda medlemsländer skall kunna tillgripa handelshindrande åtgärder.

3.6 Åtgärder till skydd för väsentliga säkerhetsintressen

Enligt EFTA-avtalet får åtgärder vidtas för att skydda tillverkning som är oundgänglig för försvarsändamål, under förutsättning dock att åtgärderna inte inbegriper tillämpning av importtullar eller kvantitativ begränsning av importen.

4 Tullskyddet för TEKO-produkter

4.1 Nuläget

Textilfibrer är i allmänhet tullfria. Enda undantaget utgör ändlösa och korta konstgjorda fibrer, för vilka tullarna är 17,6 %, minimum 138 kronor per 100 kg, resp 7,4 %.

För garner av korta textilfibrer gäller i allmänhet tullar mellan 6 och 8,8 %. Ullgarner har lägst och lin- och hampgarner högst tullskydd. En särställning intar här bomullssytråd med en tull om 13 % samt garn av rayonull med 10,4 %. Garner av ändlösa konstgjorda textilfibrer har en tull av 17,6 %, dock minst 138 kronor per 100 kg. Garner av ändlösa syntetiska fibrer är tullfria.

Då det gäller vävnader har det ändlösa konstgjorda textilmaterialet det nominellt sett högsta tullskyddet med 17,6 % i kombination med minimitullar om 616 — i vissa fall 440 — kronor per 100 kg. Samma tullar gäller för blandvävnader av ull, bomull och korta konst- och syntetfibrer om det ändlösa konstgjorda materialet uppgår till minst 40 viktprocent. Manufaktureringsskyddet för dessa vävnader är dock — till följd av fiber- och garntullarna — inte avgjort högre än för andra vävnader, där tullarna uppgår till mellan 12 och 14 %. I stort sett samma tullbild föreligger för specialvävnader av olika slag som sammetsvävnader, plast- och gummibelagda vävnader, tyll- och trikåvävnader samt textilband. För vävnader av ull har värdetullen, 14 %, dock kombinerats med en alternativ minimitull om 400 kronor per 100 kg.

Inom trikåområdet utgår för damstrumpor av långfibrigt nylon och annat syntetiskt textilmaterial en tull om mellan 15 och 25 %, varvid kvaliteter med lägre tullvärde har de högsta tullarna. Strumpbyxor av samma material ligger vid 17 %. Andra konfektionerade trikåvaror är belagda med tullar mellan 10 och 17,6 %, varvid varor av långa syntetfibrer har lägst tullskydd (10—15 %) och ändlösa konstgjorda fibrer högst (17,6 %, min 616—700 kronor per 100 kg). För ull- och bomullstrikå liksom

för trikåvaror av korta syntetiska textilfibrer uppgår tullen till 15 % för bomulls- och syntetullvaror dock i kombination med en minimitull om 400 kronor per 100 kg.

För kläder utgår tullar med mellan 13 och 17 %, varvid de högsta tullsatserna gäller för varor av ändlösa konstgjorda och de lägsta för varor av ändlöst syntetiskt material. Andra kläder av betydelse är belagda med 15 %, med undantag av överkläder för män och gossar (13 %). För andra konfektionerade varor som filter, sänglinne, borddukar och handdukar utgår tullar som är ungefär lika höga som för motsvarande vävnader.

Sammanfattningsvis gäller som allmän karakteristik av tullarna inom TEKO-området gentemot icke EFTA-länder följande. Tullfrihet råder för textilfibrer. Tull utgår med 5—8 % på garner, 12—14 % på vävnader samt 13—17 % på trikå- och konfektionsvaror. Härutöver gäller för vissa betydelsefulla vävnader och trikåvaror alternativa minimiviktullar.

Tullskyddet inom TEKO-området ligger över den allmänna tullnivå som kan sägas råda inom Sverige, för vissa varor väsentligt över. Trots detta kan de svenska textil- och konfektionstillarna inte sägas ligga högt internationellt sett. I detta sammanhang tilldrar sig EEC-tullarna störst intresse. Tullarna för garner och vävnader ligger i EEC-tariffen i stort sett i nivå med de svenska, medan EEC:s trikå- och konfektionstillar ligger några procentenheter högre än i Sverige. Några minimitullar förekommer dock inte, vare sig för vävnader, trikå- eller konfektionsvaror. EEC:s tulltariff kan således i strukturellt hänseende sägas vara ganska lik Sveriges på TEKO-området, även om tendensen till kraftigare tullskydd för industriellt mer bearbetade produkter är mer markerad.

4.2 Förändringar genom Kennedy-ronden

Den tullbild som beskrivits i det föregående avser läget år 1970. Genom åtaganden i Kennedy-ronden skall de svenska tullarna för TEKO-produkter sänkas för ett begrän-

sat antal varor — i flertalet fall dock helt obetydligt — i två steg fram till den 1.1.1972. Bland mer betydelsefulla varor som på detta sätt får tullarna sänkta må nämnas vissa garner och vävnader tillverkade av eller till stor del innehållande konstgjorda fibrer, ävensom linnevävnader, vissa specialvävnader samt trikåväv.

För flertalet varor inom TEKÖ-området sänktes emellertid inte tullarna genom Kennedy-ronden, dock bands praktiskt taget alla övriga tullar vid utgående nivåer, vilket innebär att autonoma tullhöjningar inte kan vidtagas i Sverige utan att kompensation lämnas inom andra varuområden och förhandlingar härom hålls med berörda länder. Motsvarande förhållanden beträffande tullsänkningar och tullbindningar genom Kennedy-ronden gäller för flera länder. EEC-tullarna för TEKÖ-varor sänktes dock genomgående mer ehuru i begränsad utsträckning (med en eller annan procentenhet). Den nuvarande skillnaden i förhållande till Sveriges tulltaxa med mer markerade tullskydd för längre bearbetade produkter skulle härigenom komma att utjämnas något.

5 Bilateral överenskommelser

Den s k lågprisimporten har under en följd av år skapat svårigheter för vissa branscher. Särskilt utsatt har textil- och konfektionsindustrin varit. Under de senaste åren har trycket till följd av mycket låga importpriser från vissa länder ökat i en sådan utsträckning att åtgärder ansetts nödvändiga för att temporärt få importutvecklingen under kontroll. Den metod man härvid använt sig av har varierat med hänsyn till vilka varor och vilka importländer åtgärderna gällt. I det följande lämnas en summarisk redogörelse för de villkor som gäller för import från de i sammanhanget mest aktuella länderna av speciellt s k lågprisvaror och den utveckling, som härvidlag förevarit under senare år.

För handeln med *Japan* gäller formellt ett avtalsarrangemang från år 1952. Detta, som tillkom under ett skede av strikt bilateral

ordning för både handeln och betalningarna, har under årens lopp dock ändrats på så många punkter att det i praktiken förlorat egentlig betydelse. Under en följd av år har de konkreta frågorna i handeln reglerats inom ramen för protokoll och skriftväxlingar anslutna till 1952 års avtal. Det senaste protokollet — från 1959 — förlängdes genom skriftväxling den 13 augusti 1964 att gälla till den 31 mars 1965 eller till den tidpunkt då ett nytt handelsavtal träder i kraft om så skulle ske tidigare.

I en till 1964 års överenskommelse avsluten särskild skriftväxling preciseras de svenska, alltså gällande importlicensåtagandena vilka avser textilier, porslin och hemsymaskiner. Härutöver tillämpas internt på svensk sida med japansk vetskap begränsade licensramar för några andra varor, däribland industrisytråd av bomull. Sistnämnda reglering tillämpas enligt bestämmelserna i GATT:s bomullstextilavtal. Gällande kontingentbelopp har endast i ringa omfattning ändrats under senare år. I fråga om alla övriga japanska varor kan importen i realiteten ske utan begränsning.

Till följd av den snabbt ökande importen från *Sydkorea* lades i början av 1967 så gott som hela textilområdet under licenskontroll. I april 1967 träffades en överenskommelse om dels en ömsesidig marknadsstörningsklausul av generell karaktär och av samma typ som de klausuler vissa länder har i sina avtal med Japan, dels en begränsning av importen av yttertrikå från *Sydkorea* till 42 mkr för en tolv månadersperiod räknat från den 1 mars 1967.

Avtalet med *Sydkorea* gäller fortfarande och licenstvånget upprätthålles alltså i samma omfattning som ovan nämnts. Då importintresset för yttertrikå emellertid minskade har den särskilda överenskommelsen om begränsning av denna import icke ersatts med någon ny överenskommelse för tiden efter den 1 mars 1968. Utvecklingen följes dock noggrant så att åtgärder snabbt skall kunna vidtagas, därest denna import skulle tendera att återigen stiga kraftigt.

Under åberopande av marknadsstörningsklausulen inleddes konsultationer beträffan-

de importen av herrstrumpor, sockor, jackor och anoracker samt skjortor (ej av trikå), vilka resulterade i en överenskommelse om införande fr o m den 1 mars 1969 av exportbegränsning i Sydkorea av dessa varor.

En ny överenskommelse har träffats för perioden 1 mars 1970—28 februari 1971 innebärande att ytterligare ett par varor (trikåskjortor och vissa nattkläder) innefattas i exportbegränsningen.

Efter överläggningar våren 1968 åtog man sig från *jugoslavisk* sida att för en tolv månadersperiod räknat från den 1 april 1968 begränsa exporten till Sverige av vissa textilvaror, huvudsakligen inom konfektionsområdet, till en nivå som i huvudsak låg vid 1967 års export. Överenskommelsen förlängdes med vissa justeringar för ytterligare en tolv månadersperiod räknat från den 1 mars 1969. Då den jugoslaviska exportbegränsningen endast avsåg leveranser direkt till Sverige, infördes licenstvång vid införsel eller inköp av ifrågavarande jugoslaviska textilvaror från annat land än Jugoslavien.

Fr o m 29 april 1970 har det tidigare systemet med exportbegränsning från jugoslavisk sida ersatts av ett importlicensförfarande, vilket avser vissa av de varugrupper som tidigare omfattades av exportbegränsningen. För tre av dessa varugrupper (strumpor, filter samt sänglinne och handdukar) har Kungl. Maj:t fastställt kvantitativa begränsningsnivåer. För övriga varugrupper som omfattas av importlicensförfarandet skall licensansökan prövas från fall till fall.

Efter överläggningar mellan Sverige och Hongkong respektive Storbritannien åtog sig *Hongkong* att fr o m den 1 juni respektive 1 juli 1968 begränsa exporten till Sverige av vissa kläder för en tolv månadersperiod. Vad gäller bomullsvaror grundades den träffade överenskommelsen på GATT:s bomullstextilavtal, bl a innebärande att importen i stort sett stabiliserades på 1967 års nivå. Ett separat arrangemang träffades för några icke-bomullsvaror innebärande att importen approximativt begränsades till 1967 års nivå. För vissa andra textilvaror till-

lämpades ett särskilt kontrollsystem, som ger svenska myndigheter förhandsinformation om handelsutvecklingen så att konsultationer, om så erfordras, kan hållas innan importen når en hög nivå. Liksom i fråga om Jugoslavien infördes licenstvång för dessa varor vid införsel eller inköp från annat land än Hongkong.

Efter förnyade överläggningar åtog sig Hongkong att genomföra vissa ändringar i den tidigare uppgörelsen innebärande att vissa trikåvaror samt jackor och anoracker överfördes från kontroll- till exportbegränsningssystemet. De nya bestämmelserna trädde i kraft i februari 1969. Efter förhandlingar under april och juni månader 1969 träffades en ny överenskommelse mellan Sverige och Hongkong om begränsning av exporten från Hongkong till Sverige av dels vissa bomullsvaror under tiden 1 maj 1969—30 juni 1970 dels vissa andra textilvaror under tiden 1 juli 1969—30 juni 1970. Överenskommelsen innebar att vissa ändringar i förhållande till de tidigare uppgörelserna genomfördes bl a i fråga om regleringens varumässiga omfattning. Sålunda tillfördes exportbegränsningen vissa nya varuslag, varav några överflyttades från kontrollsystemet. Å andra sidan avfördes vissa varuslag från exportbegränsningen, varav en del av dessa överfördes till kontrollsystemet. Även kontrollsystemet tillfördes vissa helt nya varuslag

Efter förhandlingar i april och maj 1970 har en ny överenskommelse träffats mellan Sverige och Hongkong för en ny tolv månadersperiod med början fr o m den 1 juli 1970. Överenskommelsen innebär att vissa ändringar i förhållande till den tidigare uppgörelsen genomförts bl a i fråga om regleringens varumässiga omfattning.

I juli 1968 infördes importlicenstvång för vissa textilvaror från *Formosa* (Taiwan). Importen är relativt obetydlig men regleringen är motiverad främst med hänsyn till att varor med ursprung i Hongkong lätt kan exporteras via Formosa, vilket försvårar upprätthållandet av reglering av Hongkongvaror. Anföras må att Formosa inte är medlem av GATT.

Med *Portugal* träffades en överenskommelse om införande fr o m den 1 december 1968 av ett särskilt kontrollsystem syftande till att utvecklingen av importen fortlöpande skulle kunna följas av vissa textilvaror, nämligen dels skjortor, byxor samt skydds- och överdragskläder av bomull, dels res- och sängfiltar. Beträffande bomullsva- rorna gällde att dessa finge införas endast om exportdeklaration kunde företes från portugisiska bomullshandelskommissionen i Lissabon.

En ny överenskommelse träffades med Portugal i juli 1969 som bl a innebar att — utöver de varor som omfattades av den tidigare överenskommelsen — även vissa andra varor inbegreps i ett system, som syftade till att utvecklingen av importen fortlöpande skulle kunna övervakas. Överenskommelsen gällde tiden 15 juli 1969—14 juli 1970.

Efter förhandlingar i Lissabon i juni 1970 har en ny överenskommelse träffats för tiden 15 juli 1970—14 juli 1971. Denna överenskommelse innebär att vissa nya varuslag tillförts övervakningssystemet, nämligen skjortor av bomullstrikå och andra under- kläder, jackor och anoracker samt byxor och skjortor av korta syntetiska textilfiber.

Efter förhandlingar med *Macao* har i ju- li 1970 överenskommelse träffats som inne- bär att handeln med vissa TEKO-produk- ter begränsas t v.

Då det gäller *Kina och statshandelslän- derna i Östeuropa* har på grund av rådande speciella konkurrensförhållanden importreg- lering upprätthållits för sådana varor för vilka marknadsläget bedömts som särskilt svårbemästrat. Vad särskilt gäller textil- och konfektionsvaror har i de bilaterala handels- avtalen med flertalet av dessa länder över- enskommelser träffats om kontingenter. En utvidgning av kontingentutrymmet har skett under senare år men den har varit förhållan- devis begränsad.

Av det ovanstående framgår att import- utvecklingen för varor inom de industrisek- torer som är mest utsatta för s k lågprisim- port noga övervakas och att selektiva åtgär- der satts in, då detta av olika skäl bedömts

nödvändigt. Åtgärderna har måst anpassas med hänsyn till de internationella förplik- telserna i varje särskilt fall för att i möjli- gaste mån minska riskerna för motåtgärder gentemot den svenska exporten.

6 *Sammanfattande bedömning av den han- delspolitiska rörelsefriheten*

Ovan lämnade redogörelse leder till följän- de sammanfattande bedömning av hand- lingsfriheten i fråga om användande av tull- lar och kvantitativa restriktioner till skydd för inhemsk tillverkning.

De av Sverige internationellt överenskom- na tullbindningarna är så omfattande att det finns endast begränsade möjligheter till tull- höjningar. Ett systematiskt genomfört för- höjt tullskydd för TEKO-produkter kan icke ske utan förhandlingar med andra länder. Härvid kommer krav på kompensation att uppställas. Möjligheterna att för tullhöjning- ar som kan ge ett verksamt skydd ge lik- värdiga kompensationer måste bedömas som mycket begränsade. Om sådana kompensa- tioner ej kan ges ökas riskerna för retaliationsåtgärder. Dessa kan riktas mot svensk textlexport men också mot export av andra produkter.

Tullar är den traditionella metoden till skydd för ett lands egen industri. Kvantita- tiva restriktioner kan vara en annan. De in- ternationella åtagandena sätter snäva grän- ser för sådana åtgärder. Att mera perman- ent ge industrin ett ökat skydd mot mark- nadsmässig konkurrens med importrestrik- tioner torde med hänsyn till GATT-regler- nas utformning icke te sig som en framkom- lig väg. Tillämpandet av temporära åtgärder, som för vissa begränsade sektorer sker i dag, kräver förhandlingar. Kraven på motpresta- tioner resp. riskerna för motåtgärder blir beroende av de planerade åtgärdernas om- fattning och inriktning. Formellt torde se- lektiva åtgärder te sig svårare att genomfö- ra än generella ingrepp riktade mot import från alla länder. Reellt sett är det dock up- penbart att ju fler länder som blir berörda ju svårare blir förhandlingarna. Genom det

internationella bomullstextilavtalet har dock inom en speciell sektor inom textilindustrin öppnats en väg för selektiva ehuru temporära åtgärder.

Gällande begränsningar är icke absoluta. Tullhöjningar kan vidtas och kvantitativa restriktioner införas. Utrymmet för sådana åtgärder utan tvång till kompensation och utan risk för motåtgärder är dock snävt. Vid övervägande rörande mer omfattande ingrepp måste sålunda noga beaktas de nackdelar på övriga områden, som kan bli en följd av åtgärderna.

Bilaga 6 Lönsamhetsundersökning — uppläggning och definitioner

2 Inledning

I syfte att få en så långt möjligt aktuell och tillförlitlig bild av vinstutvecklingen och finansieringsförhållandena i TEKO-industrierna har TEKO-utredningen låtit verkställa en specialundersökning vars resultat redovisas i kapitel 8 och bilaga 8. Undersökningen har letts av civilekonom Arvid Sundin.

För att vinna tid och för att begränsa kostnaderna valdes att basera analysen på den offentliga statistik som årligen insamlas av Statistiska centralbyrån (SCB) och som likaledes varje år publiceras i boken »Företagen 1967», »Företagen 1968» etc. Här används genomgående den »gamla» beteckningen på detta material, nämligen vinststatistiken.

Instruktionerna för undersökningen utarbetades av undersökningsledaren. Vid detta arbete har mycket värdefull hjälp erhållits av lönsamhetsexperten från de största affärsbankerna och från industrins organisationer. Själva insamlingen och sammanställandet av basuppgifterna har verkställts av Statistiska centralbyråns byrå för finansstatistik. Utvärderingen och bedömningen av siffermaterialet samt framtagningen av diagram, kurvor och tabeller (som återges i bilaga 8) har verkställts av utredningssekreteriatet.

2 Ramar

Undersökningens grundmaterial, vinststatistiken, har förbättrats under senare år. Själv-

fallet har det dock sina begränsningar, bl. a. beroende på myndigheternas strävan efter förenkling i uppgiftsinsamlingen och önskemålet att endast besvara företagen med väsentliga frågor. Beslutet att basera undersökningen på befintligt statistiskt material medförde alltså att denna måste hållas inom vissa givna ramar. De viktigaste av dessa presenteras nedan tillsammans med andra tekniska upplysningar.

2.1 Tidsavgränsning

Vinststatistiken måste, som all annan offentlig redovisning, kontinuerligt anpassas efter förändrade behov. Varje omläggning medför att jämförelser mellan tidigare och efterföljande perioder försvåras. På grund av sådana omdispositioner i det offentliga materialet begränsade utredningen studien till perioden 1965—68. För den kompletterande analysen av finansieringsförhållandena stannade utredningen för en begränsning till enbart de båda seast redovisade åren nämligen 1967 och 1968.

2.2 Population

De studerade företagen omfattar sådana som har mer än 50 anställda. Under den undersökta perioden har antalet företag hela tiden minskat genom nedläggningar eller sammanslagningar. Vinststatistiken baseras för vart år på kvarvarande företag. En speciell sammanställning görs ifråga om s. k. »identiska»

företag. Därmed avses företag som är direkt jämförbara mellan två på varandra följande år. Därigenom kan utvecklingen följas trappstegsvis i tvåårsperioder. Ett visst statistiskt bortfall av företag förekommer beroende bl. a. på förändringar som företagen vidtar i sin redovisning och som gör att de inte kan betraktas som helt identiska från ett år till ett annat. En vanlig sådan komplikation är då något företag byter redovisningsår. När det gäller individuellt studerade företag (se nedan) är de självfallet att betrakta som »identiska» under hela den period de studerats.

2.3 Storleksgruppering

Utredningen har följt den storleksgruppering som SCB tillämpar. Det innebär att företagen indelats i följande grupper.

Antal
anställda
50— 99
100—199
200—499
500—999
mer än 1 000

I vissa fall har företagsantalet i storleksgrupperna i skilda delbranscher varit för litet för att medge speciell behandling.

2.4 Branschindelning

SCB:s valiga branschindelning har använts vilket i detta fall innebär följande avdelningar.

Hela den svenska industrin
Hela TEKO-industrin
Ylleindustrin
Bomullsindustrin
Triåindustrin
Linne-, hampa-, juteindustrin (i begränsad utsträckning)
Konfektionsindustrin (motsvarar SCB:s benämning beklädnadssömnad)
Annat textilindustri och kombinerade företag

Inom konfektionsindustrin har vissa sektorer specialundersökts, nämligen tung herr-

konfektion, tung damkonfektion och klänningstillverkning.

I princip har alla större enskilda företag ur här ovan angivna branscher och företagsgrupperingar *individualbehandlats*.

2.5 Sekretess

I enlighet med SCB:s sekretessregler har de uppgifter TEKOUtredningen erhållit varit anonymiserade.

2.6 Brandförsäkringsvärden

På en punkt har det varit nödvändigt att komplettera det i vinststatistiken direkt tillgängliga materialet. Det gäller uppgifterna om brandförsäkringsvärden. Uppgifterna har hämtats dels från industristatistiken, dels från företagets egna verksamhetsberättelser för de aktuella åren.

2.7 Löneuttag

På ett förhållandevis viktigt område kan man inte utan ett mycket betydande merarbete få fram behövliga uppgifter. Det gäller företagsledningens löneuttag. Eftersom man vet att dessa uttag kan variera kraftigt i familjeföretagen och eftersom denna typ av företag är vanlig inom TEKOUtredningarna, skulle undersökningen utan tvivel ha ökat i tillförlitlighet om korrigering för dessa variationer hade kunnat göras.

3 Beräkningsgrunder

3.1 Lönsamhetsmått

Tre olika lönsamhetsmått har använts:

- 1 Korrigerat resultat före skatt i förhållande till korrigerat eget kapital
- 2 Korrigerat resultat före skatt plus räntekostnader i förhållande till korrigerat totalt arbetande kapital
- 3 Beräknat bruttoöverskott av rörelsen i förhållande till omsättningen.

Genom att använda dessa tre mått på företagets avkastning får man fram dels ägarkapitalets räntabilitet, dels hela det arbetande kapitalets (driftkapitalets) avkast-

ningsförmåga, dels bruttomarginalen. Sistnämnda lönsamhetsmått är det enklast tillgängliga i vinststatistiken. Dess användbarhet är dock huvudsakligen begränsad till att ge en uppfattning om förändringar mellan olika år. Alla de använda måtten är på olika sätt beroende av varandra.

3.2 Avskrivningsunderlag

Det är naturligt om man i de hårt pressade TEKO-branscherna hållit de faktiskt verkställda avskrivningarna på en nivå som understiger de kalkylmässiga. Det var bl a därför nödvändigt att göra en bedömning av de kalkylmässiga avskrivningarnas storlek. Som bas för beräkning av dem har brandförsäkringsvärdena använts. Kalkylmässiga avskrivningar blir därmed relaterade till tillgångarnas återanskaffningsvärden, eftersom beräkningen av brandförsäkringsvärdena de senaste 15 åren utgått just från återanskaffningsvärden.

Utredningen är medveten om att tillvägagångssättet kan ifrågasättas. Å andra sidan kan också eventuellt alternativa metoder kritiseras på olika grunder. Utredningen har fäst avseende vid att också partsutredningen i textilindustrin vid 1958 års lönsamhetsanalys av TEKO-industrierna utgick från brandförsäkringsvärdena. Även i ett antal senare utredningar, senast i varvsutredningen, har samma principer använts.

3.3 Avskrivningsprocent

Vid beräkningen av kalkylmässiga avskrivningar har utredningen stannat för 2 % på fastigheter och 7 % i fråga om maskiner och inventarier. Även här har olika alternativ diskuterats. På sina håll hade man föredragit större avskrivningar. Härtill kan bl. a. genmälas att brandförsäkringsvärdena på såväl fastigheter som maskiner sannolikt är något för höga och att därför en något för låg avskrivningsprocent i båda fallen inte innebär annat än en behövlig korrektion. De valda procenttalen är för övrigt de som enligt lag föreskrivs för textil- och konfektionsbranschen i USA.

3.4 Kapital och latent skatteskulder

För beräkning av latent skatteskulder och eget respektive totalt arbetande kapital har följande principer använts.

- 1 *Lagerreserver och investeringsfonder.* Hälften betraktas som latent skatteskuld, hälften läggs till det egna kapitalet.
- 2 *Maskiner/inventarier.* Vid varje tillfälle anses maskiner och inventarier inklusive bilar nedslitna och nedskrivna med hälften. Återstoden minus bokfört värde läggs till det egna kapitalet.
- 3 *Fastigheter.* Behandlingen är här analog med den som valts för maskiner och inventarier.
- 4 *Aktier.* Någon enkel beräkning av aktieövervärden kan inte göras på basis av SCB:s material. Aktieinnehavet upptas därför till det bokförda värdet.

De beräkningsgrunder som valts är i huvudsak konventionella. Sålunda har antagits att det finns en latent skatteskuld i såväl lagerreserver som investeringsfonder trots att användningen eller upplösningen av sådana i allmänhet sker på ett sådant sätt att skatt inte utgår i relativt liten omfattning.

Den använda metoden överensstämmer i stort med den som nyttjades av Partsutredningen. På en väsentlig punkt har dess principer frångåtts. Vid beräkning av »dolt» eget kapital i maskiner och fastigheter utgick man i Partsutredningen från det fulla brandförsäkringsvärdet. Här har i stället utgångspunkten varit halva brandförsäkringsvärdet eftersom anläggningstillgångarna vid varje tillfälle måste anses vara nedslitna till ungefär hälften.

3.4 Överskott

Vid resultatberäkningarna har utgångspunkten varit det redovisade bruttoöverskottet på rörelsen, dvs. företagets försäljningsintäkter minus tillverknings-, administrations- och försäljningskostnader samt nervärdeskatt och andra indirekta skatter. Korrigering har sedan skett för vissa inte tidigare frändragna pensionskostnader och kostnader för finan-

siella transaktioner samt för rörelsefrämmande intäkter och kostnader enligt följande.

Redovisat (och för lagerreservförändringar korrigerat) *bruttoöverskott på rörelsen*:

- ej avdragna pensionskostnader
- = A *beräknat bruttoöverskott på rörelsen*
- redovisade avskrivningar
- = B *rörelseöverskott efter redovisade avskrivningar*
- + mottagna aktieutdelningar
- + ränteintäkter
- räntekostnader
- + } löpande intäkter/kostnader hänförliga
- } till annan rörelse netto
- = C *beräknat överskott av löpande verksamhet*
- + redovisade avskrivningar
- beräknat avskrivningsbehov
- = D *korrigerat resultat av löpande verksamhet före skatt*

4 Den kompletterande finansieringsanalysen

De kriterier som uppställdes för den kompletterande finansieringsanalysen var följande:

- 1 Finansieringsbidrag från den löpande verksamheten/investeringar i materiella anläggningstillgångar
- 2 Likvida tillgångar (kassa, bank, postgiro) + kortfristiga fordringar/kortfristiga skulder
- 3 Eget kapital/totalt arbetande kapital (totalt arbetande kapital = hela den korrigerade balansomslutningen)
- 4 Omsättningen/lagrets medelvärde (medelvärde = ingående + utgående värde/2).

För att få fram de nödvändiga underlagen för beräkning av de olika kriterierna användes följande gruppering av de olika poster som ingår i SCB:s grundmaterial. Som utgångspunkt användes C i lönsamhetsundersökningen (se föregående avsnitt).

Överskott av löpande verksamhet (= C i lönsamhetsanalysen)

- + redovisade avskrivningar
- redovisade skatter
- föreslagna utdelningar
- = finansieringsbidrag från den löpande verksamheten
- + försäljning av anläggningar, brutto
- + minskning av finansiella anläggningstillgångar
- + avtappning av pensionsmedel
- + minskning av långfristiga fordringar
- + ökning av långfristiga skulder
- + div extraordinära intäkter
- div extraordinära kostnader
- + minskning av spärrkontomedel i Riksbanken
- + nyemission av aktier (uppgiften direkt tillgänglig bara för 1968)
- = SUMMA TILLFÖRDA MEDEL

Investeringar i materiella anläggningstillgångar

- + ökning av finansiella anläggningstillgångar
- + ökning av spärrkontomedel i Riksbanken
- + ökning av långfristiga fordringar
- + minskning av långfristiga skulder
- = *summa använda medel*

Ändring av rörelsekapital:

- Varulager (+ vid ökning, — vid minskning)
- Kortfristiga fordringar (+ vid ökning, — vid minskning)
- Kortfristiga skulder (— vid ökning, + vid minskning)
- Kassa, bank, postgiro (+ vid ökning, — vid minskning)
- = SUMMA ANVÄNDA MEDEL OCH ÄNDRING AV RÖRELSEKAPITAL

Denna summa bör ungefär överensstämma med »SUMMA TILLFÖRDA MEDEL» ovan.

Bilaga 7   Statistisk analys rörande produktion, import, export och tillförsel på TEKO-området 1960—68

Siffermaterialet i denna bilaga har sammanställts av personal inom Kommerskollegium under ledning av avdelningsdirektör Nils Karlsson, vilken också svarat för analysen av materialet. Arbetet har verkställts på TEKO-utredningens uppdrag och uppläggningsen har utformats i samråd med utredningen.

1 Utvecklingens huvuddrag inom olika delar av TEKO-området

I tabell B7.1—3 lämnas uppgifter i miljoner kronor (mkr) om produktion, import, ex-

port och tillförsel m m inom TEKO-området. Uppdelning görs på vissa sektorer, nämligen garner, beklädnadsväv och trikåväv, hemtextilier, teknisk textil, kläder av trikå samt konfektion inklusive huvudbonader.

Beträffande vad som i dessa sammanställningar hänförs till hemtextilier och teknisk textil ävensom information i övrigt om detta tabellmaterial och det detaljerade statistiska materialet i tabellerna B7.4—5 hänvisas till ett avsnitt rörande statistikens omfattning m m som föregår tabellavsnittet.

Det i tabell B7.1 sammanställda materialet kan sammanfattas på följande sätt.

Produktion, utrikeshandel och tillförsel i mkr under 1968.

Procentuella förändringar från 1960 inom parentes.

	Produktion	Import	Export	Tillförsel
1. Garn och tråd	441 (—14 %)	380 (45 %)	37 (122 %)	784 (32 %)
2. Beklädnadsväv	252 (—35 %)	306 (15 %)	88 (112 %)	470 (—23 %)
3. Trikåväv	135 (307 %)	65 (509 %)	45 (728 %)	155 (304 %)
S:a 2—3	387 (—7,5 %)	371 (34 %)	133 (34 %)	625 (— 4 %)
4. Hemtextilier	480 (78 %)	335 (131 %)	76 (240 %)	739 (88 %)
5. Teknisk textil	469 (69 %)	228 (126 %)	107 (224 %)	590 (71 %)
S:a 2—5	1 336 (38 %)	934 (78 %)	316 (209 %)	1 954 (41 %)
6. Kläder av trikå	489 (31 %)	367 (150 %)	77 (489 %)	779 (54 %)
7. Kläder, ej av trikå	1 496 (28 %)	452 (302 %)	178 (338 %)	1 770 (43 %)
8. Huvudbonader	81 (30 %)	33 (40 %)	10 (107 %)	104 (28 %)
S:a 6—8	2 066 (29 %)	852 (201 %)	265 (351 %)	2 653 (45 %)

Statistiken har i ovanstående sammandrag presenterats på ett något annorlunda sätt. En delsumma har inlagts för grupperna 2 och 3 varvid separata uppgifter erhållits för textilindustrins produktion etc av beklädnadsväv. Därmed erhålles för *textil*industrin — efter spinningstadiet — fyra till produktionsvärdet ungefär lika stora varugrupper, beklädnadsväv, inklusive trikåväv, hemtextilier (i vilka ingår avsaluproduktionen av heminredningsvävnader), teknisk textil samt kläder o dyl av trikå. Av dessa fyra grupper utgör de tre sistnämnda textilindustrins produktion av färdigvaror — vardera med ett tillverkningsvärde 1968 om närmare 500 mkr — medan den första gruppen, beklädnadsväv, med ett produktionsvärde av ca 400 mkr, utgör halvfabrikat för tillverkning av konfektionerade kläder och trikåkläder.

Av sammanställningen framgår att värdemässigt i löpande priser har en produktionsnedgång ägt rum för garner med 14 procent och för den traditionella beklädnadsväven med 35 procent. Däremot visar trikåväven en stark ökning — drygt 300 procent — sedan 1960. Tillverkningen av trikåväv var emellertid i absoluta tal liten 1960. Totalt för beklädnadsväv har därför utvecklingen 1960—68 inneburit en värdemässig produktionsnedgång om drygt 7 procent.

För trikåkläder, konfektionerade kläder och huvudbonader redovisas för vardera en värdemässig ökning på ca 30 procent i löpande priser medan utvecklingen varit mest gynnsam för teknisk textil och hemtextilier, de sistnämnda med en produktionsökning på ca 80 procent från 1960.

Utrikeshandeln inom TEKÖ-området har varit expansiv under 1960-talet. Detta gäller för nästan samtliga delområden och såväl import som export. Av sammanställningen framgår att den värdemässiga ökningen genomgående varit störst för exporten. Den största ökningstakten såväl vad gäller import som export redovisas för trikåväv, därefter för exporten av trikåkläder. För konfektionerade kläder har den värdemässiga ökningen på såväl import- som exportsidan varit ca 300 procent. Då exporten av dessa kläder emellertid var relativt liten i början av 60-

talet har utvecklingen medfört ett ökat importöverskott från ca 70 mkr 1960 till drygt 270 mkr 1968. Utvecklingen har varit densamma också för övriga varugrupper. De varugrupper som med hänsyn till ökningstakten 1960—1968 i import och export skulle ha de största möjligheterna att utvecklas mot balans i utrikeshandeln är enligt sammanställningen ovan teknisk textil och trikåväv.

Ökningen i tillförseln har varit störst för trikåväven, därefter för hemtextilier och teknisk textil. För samtliga dessa har konsumtionsökningen procentuellt varit lika stor som produktionsökningen. För kläder — såväl trikå som konfektion — har däremot den ökade importen resulterat i en värdemässig ökning i tillförseln som varit betydligt större än produktionsökningen. Utvecklingen av utrikeshandeln har vad gäller kläder inneburit ökade andelar för importen i den värdemässiga tillförseln. För trikåkläder steg således importandelen värdemässigt från 29 till 47 procent och för konfektionerade kläder från 9 till 25 procent. Kvantitetsmässigt är importandelarna till följd av lågprisimporten betydligt större. För närmare uppgifter härom hänvisas till den kvantitets- och värdemässiga belysningen av utvecklingen inom trikå- och konfektionsområdet (tabell B7.4.12 och B7.5.2—3).

Importens andel i tillförseln har ökat ej endast för kläder utan även för övriga varugrupper i tabell B7.1. Den största värdemässiga importandelen — 65 procent under 1968 — redovisas för beklädnadsväv, för vilken emellertid också redovisas den största exportandelen — närmare 35 procent — av den svenska produktionen. Av samtliga i tabellen redovisade varugrupper var alltså utrikeshandeln under 1968 relativt sett mest omfattande för beklädnadsväven. Näst efter den traditionella beklädnadsväven redovisas den största exportandelen — $\frac{1}{3}$ av produktionen — för trikåväv. Som framgår av tabell B7.1 redovisas också för produktionens exportandelar ökning för samtliga varugrupper under perioden 1960—68. För närmare uppgifter härom — liksom beträffande importens andel av till-

förseln inom resp sektor — hänvisas till statistikmaterialet.

I tabell B7.2 har uppgifterna för de åtta sektorerna inom TEKO-området redaktionellt sammanställts på sådant sätt att ned-

summeringar har kunnat göras för de sektorer som utgör textilindustrin resp konfektionsindustrin. Materialet kan sammanfattas på följande sätt:

Produktion, import, export och tillförsel inom TEKO-området under år 1968.

Värden i mkr. Procentuella förändringar från år 1960 inom parentes.

	Produktion	Import	Export	Exportandel av produktionen		Tillförsel	Importandel av tillförseln	
				1960 %	1968 %		1960 %	1968 %
Textilindustrin	1 825 (36 %)	1 301 (94 %)	393 (241 %)	9	22	2 739 (44 %)	35	48
Konfektionsindustrin (inkl huvudbonader)	1 577 (28 %)	485 (256 %)	188 (312 %)	4	12	1 874 (42 %)	10	26

Enligt det i tabellen sammanställda materialet skulle alltså produktionen i textilindustrin under perioden 1960—68 värdemässigt ha utvecklats något gynnsammare — genomsnittligt ungefär en procent per år — än konfektionsindustrins produktion. Ökningstakten i importen av konfektionsvaror har emellertid — värdemässigt — varit i det närmaste tre gånger större än importökningen inom textilindustrins varuområde samtidigt som exporten av konfektionsvaror utvecklats något gynnsammare än textilindustrins export. Utvecklingen har för båda industrigrenarna medfört att importandelen i tillförseln ökat kraftigt. Importens andel av tillförseln är emellertid värdemässigt betydligt mindre för färdigvarorna inom konfektionsindustrin än för textilindustrins produkter som — enligt sammanställningen i tabellen — till ungefär 20 procent utgöres av halvfabrikat. Sammanställningen ovan ger ingen information om storleken av lågprisimporten inom resp industriområde. Vissa uppgifter härom lämnas i de följande kommentarerna till resp sektorer.

Vad gäller utvecklingen totalt inom TEKO-området har i tabellen sammanställts uppgifter för »färdiga TEKO-varor» d v s hemtextilier, teknisk textil, kläder och huvudbonader. Enligt detta material hade tillförseln av färdiga TEKO-varor till partipri-

ser under 1968 ett värde av ca 4 000 mkr. Räknas med ett tillägg på 70 procent skulle konsumtionsvärdet för dessa varor 1968 ha uppgått till närmare 6 800 mkr.

För de TEKO-varor som säljs i detaljhandeln, d v s hemtextilier, kläder och huvudbonader blir värdet enligt tabellen ca 3 400 mkr under 1968. Räknas för dessa varor med ett något större pålägg — 80 procent — blir detaljhandelsvärdet för dessa TEKO-varor drygt 6 100 mkr. Motsvarande värde 1960 blir närmare 4 000 mkr och konsumtionsökningen i löpande priser för dessa TEKO-varor skulle alltså under perioden 1960—68 ha uppgått till ca 2 100 mkr eller drygt 50 procent.

I det följande lämnas kommentarer till utvecklingen inom olika delar av TEKO-området under hänvisning till det sammanställda statistikmaterialet i tabellerna B7.4.1—B7.5.3. Då statistiken i dessa tabeller tidsmässigt sammanställdes före tabell B7.2 har sektorsindelningen i denna tabell ej till alla delar kunnat följas i kommentarerna.

2 Kommentarer till utvecklingen 1960—68 för garn och tråd

Av statistikmaterialet i tabell B7.4.1 framgår att totala tillförseln av garn *kvantitativt*

minskade med 11 procent under perioden till knappt 70 000 ton under 1968. Bakom denna utveckling ligger en 30-procentig nedgång i den svenska produktionen från drygt 60 000 till 42 000 ton. Importen ökade med 60 och exporten med 30 procent till 30 000 respektive 3 000 ton. Importöverskottet inom denna del av TEKO-området är alltså betydande. Utvecklingen innebar att importens andel i tillförseln kvantitativt steg från ungefär 25 till närmare 45 procent. Den svenska produktionen svarade således under 1968, trots produktionsminskning och en 60-procentig importökning, för en jämförelsevis stor del av tillförseln inom garnområdet. Exporten är relativt liten. Under 1968

var produktionens exportandel drygt 7 procent, vilket dock innebar en fördubblad procentandel jämfört med 1960.

Tillförselvärdet för garn och tråd uppgick 1968 till närmare 800 mkr enligt de i tabellen delvis beräknade värdeuppgifterna.

Den svenska produktionens värde var ca 440 mkr, import- och exportvärdet var i runda tal 380 respektive 40 mkr. Importöverskottet om drygt 340 mkr under 1968 innebar en ökning med ca 100 mkr jämfört med 1960. Utvecklingen i övrigt under perioden framgår av följande sammandrag, där värdeuppgifter medtagits endast för 1968 men där förändringarna från 1960 angivits inom parentes.

Produktion, import, export och tillförsel av garn och tråd 1968 i mkr. Procentuella förändringar från 1960 inom parentes.

	Produktion	Import	Export	Tillförsel	Importandel av tillförseln	
					1960 %	1968 %
<i>Garn och tråd Totalt</i>	441 (-14 %)	379 (45 %)	37 (122 %)	784 (+ 3 %)	35	48
Av ändlösa syntetiska eller konstgjorda textiltfibrer	54 (- 3 %)	217 (102 %)	13 (115 %)	257 (64 %)	69	84
Av korta syntetiska eller konstgjorda textiltfibrer	61 (191 %)	50 (85 %)	10 (406 %)	102 (120 %)	59	49
<i>S:a garn och tråd av syntetiska och konstgjorda fibrer</i>	115 (50 %)	267 (98 %)	23 (184 %)	359 (77 %)	66	74
Av bomull	162 (-16 %)	66 (11 %)	5 (115 %)	223 (-11 %)	24	30
Av ull etc	130 (-32 %)	37 (-39 %)	6 (83 %)	161 (-35 %)	25	23
Av lin eller rami	21 (-30 %)	6 (- 0,4 %)	1 (86 %)	26 (-26 %)	19	25
Av andra vegetabiliska fibrer o papper	13 (-39 %)	3 (101 %)	2 (71 %)	14 (-30 %)	7	23
<i>S:a garn och tråd av naturfibrer</i>	326 (-25 %)	113 (-12 %)	14 (63 %)	425 (-24 %)	23	27

Konsumtionen av »konstfibergarn»¹ har således ökat med 77 procent till ett värde av 359 mkr medan för naturfibergarnerna tillförseln minskat med 24 procent till 425 mkr. Differensen till naturfibergarnernas förmån var således 1968 fortfarande relativt stor. Ökningstakten för konstfibergarnerna är emellertid så kraftig att fördelningen värdemässigt sannolikt kommer att vara ungefär lika 1970. Tillverkningen av de sist-

nämnda kommer att reduceras avsevärt genom de under våren 1970 bekantgjorda produktionsnedläggelserna inom ylleindustrin. Av sammanställningen ovan framgår att konsumtionen under perioden har minskat för samtliga naturfibergarnar, mest för garn av ull, minst för bomullsgarn.

¹ Med konstfiber avses här både s k konstgjorda fibrer (rayonull, rayonsilke o dyl) och syntetiska fibrer.

Utvecklingen av den svenska garntillverkningen överensstämmer vad gäller naturfibergarnerna mycket nära med konsumtionsutvecklingen. Den svenska produktionsandelen i tillförseln är ju också ganska stor, ca 70 procent. För konstfibergarnerna är förhållandena annorlunda. Importandelen i tillförseln var för dessa drygt 70 procent under 1968. Av sammanställningen framgår att den svenska tillverkningen minskat något för garner av ändlösa konstfibrer, men ökat

kraftigt för garn av korta sådana för vilka produktionen har tredubblats sedan 1960. Ungefär hälften av tillverkningsvärdet 1968 för dessa garner utgjordes av cordgarn. Någon svensk tillverkning av syntetcordgarn redovisas ej i statistiken.

Relationerna mellan syntetgarn och garn av konstgjorda fibrer framgår av nedanstående sammanställningar rörande utvecklingen 1960—68 för fabriks Garner.

	Produktion			Tillförsel		
	1960	1968	Förändring i procent	1960	1968	Förändring i procent
<i>Fabriks garn Totalt</i>	ton 10 149	13 912	+ 37,1	16 175	29 699	+ 83,6
	tkr 76 563	114 667	+ 49,8	199 280	344 487	+ 72,9
— av ändlösa och korta syntetiska fibrer	ton 399	3 086	+673,4	4 858	16 544	+240,6
	tkr 5 716	41 044	+618,1	117 339	253 624	+116,1
— av ändlösa och korta konstgjorda fibrer	ton 9 750	10 826	+ 11,0	11 317	13 155	+ 16,2
	tkr 70 847	73 625	+ 3,9	81 941	90 863	+ 10,9

Produktionen av syntetfibergarn visar en expansiv utveckling med en drygt 7-dubblad tillverkning under perioden såväl kvantitets- som värdemässigt medan ökningstakten för garnerna av konstgjorda fibrer är av storleksordningen knappt en procent per år. De sistnämnda svarar dock fortfarande för den största andelen i den svenska garntillverk-

ningen. I konsumtionen däremot är syntetgarnerna helt dominerande, särskilt i värden räknat.

Procentuellt blir fördelningen mellan syntetgarner och garn av konstgjorda fibrer följande i produktion och tillförsel räknat i kvantiteter respektive värden.

Produktion	i kvantiteter		i värden	
	1960	1968	1960	1968
Garn av syntetiska fibrer	3,9	22,2	7,5	35,8
Garn av konstgjorda fibrer	96,1	77,8	92,5	64,2
	100	100	100	100

Tillförsel	i kvantiteter		i värden	
	1960	1968	1960	1968
Garn av syntetiska fibrer	30,0	55,7	58,9	73,6
Garn av konstgjorda fibrer	70,0	44,3	41,1	26,4
	100	100	100	100

Skillnaderna mellan den kvantitativa och värdemässiga procentfördelningen är relativt stor beroende på prisförhållanden. Enligt handelsstatistiken för år 1968 var importmedelpriset för garn och tråd av syntetiska fibrer 16:25 och för garn och tråd av konstgjorda fibrer 7:16 kr/kg.

3 Kommentarer till utvecklingen för samtliga vävnader

Enligt tabell B7.4.2 hade den svenska tillverkningen av samtliga vävnader (inkl trikåväv) under 1968 ett värde av drygt 700 mkr. Importen uppgick till något mer än 600 mkr och exporten till närmare 200 mkr. Den sammanlagda vävnadskonsumtionen hade alltså 1968 ett värde av drygt 1 100 mkr. Av statistikmaterialet framgår att tillförseln av vävnader kvantitativt minskade med ett par procent under perioden 1960—1968. Värdemässigt redovisas emellertid en ökning med ungefär 5 procent.

Bakom denna utveckling ligger *kvantitativt* en nedgång i den svenska produktionen på ungefär 20 procent från 1960 till 1968 och en importökning på närmare 50 procent. Exporten mer än fördubblades (+127 procent) vilket medförde att exportandelen i produktionen ökade från 8 till 23 procent.

Utvecklingen innebar att importens andel av tillförseln steg från i runt tal 40 procent 1960 till närmare 60 procent 1968. Den svenska produktionen för hemmamarknaden svarade alltså under 1968 för drygt 40 procent av vävnadstillförseln mot drygt 60 procent 1960.

Ser man på den *värdemässiga* utvecklingen finner man att det svenska produktionsvärdet 1968 var ungefär detsamma som 1960 (jämfört med en kvantitativ minskning om 20 procent) och att exporten ökat betydligt mer i värde än i kvantiteter (182 resp 127 procent). För importens del är förhållandet värde/kvantitetsutveckling det omvända (38 resp 47 procent). Den svenska produktionen har alltså under perioden omfattat relativt sett dyrare vävnadskategorier och sortiment än importen.

Utvecklingen av konsumtion, produktion, import och export av olika slags vävnader (efter fiberinnehåll) framgår i sammandrag av följande uppgifter i tabellen. För trikåväv¹ har någon fördelning efter fiberinnehåll inte gjorts i denna sammanställning.

¹ Utvecklingen vad gäller trikåväv kommenteras även under avsnittet för trikåvaror (tabell B7.4.12). I den svenska produktionen av trikåväv 1968 var fiberinnehållet följande: ändlösa syntetiska fibrer 83 %, bomull 12 % och övriga fibrer 5 %.

Samtliga vävnader. Värdeuppgifter i mkr för år 1968. (Procentuella förändringar från 1960 inom parentes)

	Tillförsel	Produktion	Import	Export	Importandel av tillförseln		
					1960 %	1968 %	
<i>vävnader</i>	<i>Totalt</i>	1 130 (+ 5 %)	716 (1 %)	611 (38 %)	196 (182 %)	41	54
- av bomull		279 (-34 %)	186 (-36 %)	159 (-5 %)	66 (82 %)	40	57
- av ull		231 (- 7 %)	131 (-23 %)	119 (35 %)	18 (162 %)	35	51
- av korta syntetiska eller konstgjorda fibrer		213 (62 %)	124 (127 %)	139 (66 %)	49 (674 %)	63	64
- av ändlösa syntetiska eller konstgjorda fibrer		157 (11 %)	90 (-12 %)	79 (51 %)	12 (-3 %)	37	51
- av trikå (samtliga fibrer)		155 (304 %)	135 (307 %)	65 (509 %)	45 (728 %)	28	42
- övriga vävnader*)		95 (- 4 %)	50 (-15 %)	50 (23 %)	6 (182 %)	41	53

*) Sammets-, plysch-, ögle- och sniljvävnader; vävnader av jute, lin och andra vegetabiliska fibrer och papper.

Av sammanställningen framgår att i konsumtionen har den största ökningen ägt rum för trikåväv, av vilken tillförseln 1968 värdemässigt var ungefär fyra gånger större än 1960. Den närmast största konsumtionsökningen — värdemässigt ca 60 procent — redovisas för vävnader av korta syntetiska eller konstgjorda textilfibrer. För vävnader av ändlösa konstfibrer var ökningstakten betydligt lägre, drygt 10 procent. För samtliga naturfibervävnader — med undantag för den obetydliga gruppen vävnader av andra vegetabiliska fibrer och papper (se tabell B7.4.2) — har konsumtionen minskat och allra mest för bomullsvävnader. Anmärkningsvärt är att bomullsvävnader under 1968 dock alltjämt var den största vävnadskategorien i tillförseln. Även i produktionen var bomullsvävnader störst.

Utvecklingen av den svenska produktionen 1960—1968 överensstämmer i stort med vad ovan refererats för konsumtionsutvecklingen. För vävnader av ändlösa konstfibrer sjönk emellertid tillverkningen med 12 procent medan tillförseln procentuellt ökade ungefär lika mycket. Av sammanställningen framgår också att produktionsnedgången för vävnader av naturfibrer är procentuellt större än konsumtionsminskningen för dessa vävnader.

För importens del redovisas ökningsförändringar för samtliga vävnader med undantag av bomullsvävnader. Den mest expansiva utvecklingen visar importen av trikåväv som 1968 var värdemässigt 6 gånger större än 1960.

Exportutvecklingen är anmärkningsvärt gynnsam för flertalet vävnadskategorier. Minskningen i utförseln av vävnader av ändlösa konstfibrer beror på minskad export av cordväv. Framhållas må den synnerligen starka ökningen i såväl export som import av trikåväv och att utrikeshandeln i denna väv trots gynnsam exportutveckling visar ett importöverskott på 20 mkr.

Totalt ökade underskottet i utrikeshandeln med vävnader från 373 mkr 1960 till 415 mkr 1968. Genom nedläggningen av större delen av den svenska produktionen av ylleväv kommer detta importöverskott sannolikt att öka. Värdet av den vävnadsimport

som helt ersätter produktionsbortfallet för ylleväv kan beräknas till storleksordningen 50 mkr.

Vad gäller fibersammansättningen för samtliga vävnader, alltså inkl trikåväv, har vissa sammanställningar gjorts i tabellerna B7.4.3 och B7.4.4. Av materialet i sistnämnda tabell framgår att i konsumtionen har andelen vävnader av naturfibrer minskat från 72 procent 1960 till 55 procent 1968 och i den svenska produktionen från 74 till 53 procent. Naturfibervävnadernas andel i konsumtion och produktion har alltså 1960—68 minskat med ca 2 procent per år. Under 1970 bör alltså fördelningen vara lika mellan vävnader av naturfibrer och vävnader av konstfibrer. Bland konstfibrerna svarar de ändlösa fibrerna för den större andelen och har också ökat mest under perioden 1960—1968.

Användningsområden

Från det i tabell B7.4.5 sammanställda materialet rörande vävnadernas användningsområden har gjorts ett sammandrag. Se nästa sida.

Av det totala tillförselvärdet för här redovisade vävnader, som 1968 uppgick till drygt 1 100 mkr, utgjordes således 55 procent av beklädnadsvävnader inkl trikåväv, 24 procent av heminredningsvävnader medan 21 procent av vävnaderna användes för andra ändamål. Jämfört med 1960 innebär detta för förstnämnda varugruppen en med 5 procentenheter minskad andel i tillförseln och en minskning också i absoluta tal. För de två övriga vävnadskategorierna ökade konsumtionen såväl relativt som i absoluta tal och ökningen var störst för heminredningsvävnader. Inom gruppen andra vävnader svarade bomullsråväv och cordväv värdemässigt för ungefär hälften av konsumtionen. Jämfört med 1960 har konsumtionen av råväv minskat med ca 15 procent medan konsumtionen av cordväv ökat med ca 35 procent. Av sammanställningen ovan framgår att dessa båda råvävnader tillsammans svarade för 10 procent värdemässigt av den totala vävnadskonsumtionen såväl 1960 som 1968. Kvantitetsmässigt (jfr tabell B7.4.5)

Fördelning av vävnader efter huvudsakliga användningsområden. Värdet i mkr. (Procentuella andelar inom parentes)

	Produktion		Import		Export		Tillförsel	
	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968
<i>Vävnader</i>								
<i>Totalt</i>	708 (100 %)	716 (100 %)	443 (100 %)	611 (100 %)	70 (100 %)	196 (100 %)	1 081 (100 %)	1 130 (100 %)
Beklädnadsvävnader (inkl. trikåväv)	419 (59 %)	387 (54 %)	277 (63 %)	371 (61 %)	47 (67 %)	133 (68 %)	649 (60 %)	625 (55 %)
Heminredningsvävnader (inkl. sammet etc.)	166 (23 %)	220 (31 %)	71 (16 %)	96 (16 %)	14 (20 %)	50 (25 %)	223 (21 %)	265 (24 %)
<i>Andra vävnader</i>								
dävar: råväv av bomull	123 (18 %)	109 (15 %)	95 (21 %)	144 (23 %)	9 (13 %)	13 (7 %)	209 (19 %)	240 (21 %)
cordväv av samtliga fiberlag ¹	27 (4 %)	12 (2 %)	45 (10 %)	51 (8 %)	2 (3 %)	3 (2 %)	70 (6 %)	60 (5 %)
	35 (5 %)	38 (5 %)	11 (2 %)	22 (4 %)	4 (6 %)	2 (1 %)	42 (4 %)	58 (5 %)

¹ Exkl. impregnerad och överdragen cordväv. Jfr. tabell B7.4.9

var andelen större, drygt 20 procent. Dessa billiga vävnader utgör alltså en icke obetydlig del i den svenska vävnadskonsumtionen.

Utvecklingen av den svenska produktionen överensstämmer vad gäller beklädnadsvävnader med konsumtionsutvecklingen medan för heminredningsvävnader ökningstakten är betydligt större än i konsumtionen. Ungefär $\frac{2}{3}$ av den ökade tillverkningen av heminredningsvävnader har exporterats. Den svenska tillverkningen av vävnader för industriell användning har minskat främst genom en betydlig nedgång i produktionen av bomullsråväv, medan cordvävstillverkningen varit i stort sett oförändrad. I den totala svenska produktionen utgjorde cordväv och bomullsväv 7 procent under 1968, vilket var en minskning med ett par procentenheter från 1960. Kvantitetsmässigt (jfr tabell B7.4.5) var andelen för dessa båda industri- vävnader 17 procent såväl 1960 som 1968.

Av den svenska produktionen har en alltmör ökad del exporterats. Som tidigare nämnts ökade produktionens exportandel under perioden kvantitetsmässigt från 8 till 23 procent. Värdemässigt var exportandelen i produktionen 10 procent 1960 och 27 procent 1968. Exporten har således inriktats mot dyrare vävnadskategorier och sortiment. I förstnämnda avseende framgår utvecklingen bl a av ovanstående sammanställning. De dyrare heminredningsvävnaderna har således ökat sin andel med 5 procentenheter i en kraftigt ökad totalexport medan de billiga industrivävnadernas andel reducerats avsevärt. I absoluta tal är exporten av industrivävnader obetydlig, endast 13 mkr av en totalexport 1968 på närmare 200 mkr. Ungefär 70 procent av exporten utgöres av beklädnadsvävnader, för vilka utförseln i det närmaste tredubblats trots en icke obetydlig minskning i produktionen. Beklädnadsvävnadernas andel i den ökade totalexporten steg emellertid med endast en procent från 1960 till 1968, främst till följd av den relativt sett kraftigare ökningen av de dyrare heminredningsvävnaderna. Även vad gäller beklädnadsväv har exporten i viss mån utvecklats mot dyrare sortiment. Den värdemässiga ökningen var under perioden 184

procent, den kvantitetsmässiga 169 procent (tabell B7.4.5).

Avslutningsvis skall beträffande vävnadsredovisningen framhållas att viss del av importerad bomullsråväv och även annan väv av råvävskaraktär torde — efter viss bearbetning — redovisas som svensk tillverkning. Den i industristatistiken redovisade svenska vävnadsproduktionen kan därför vara för hög.

Den här närmast aktuella bomullsråväven utgöres av billig väv som huvudsakligen importerar från Kina, Japan, Portugal och till en mindre del från Östeuropa. Hela råvävsimporten — förutom bomullsråväv även väv av främst syntetiska fibrer — utgjorde 1968 ca 10 procent av den totala vävnadsimporten. Förutom import av råväv förekommer även viss import av andra vävnader från sk låglöneländer, främst från Portugal. Sammanlagt utgjorde under 1968 importen från sk låglöneländer värdemässigt ungefär 15 procent av den totala importen inom vävnadsområdet.

Beträffande fibersammansättningen i vardera av de ovan kommenterade vävnadskategorierna får hänvisas till det statistiska materialet (tabellerna B7.4.6—8).

4 Kommentarer till utvecklingen 1960—68 för hemtextilier

Varusammansättningen inom denna del av TEKÖ-området är synnerligen heterogen. Hit hänföres sålunda möbel-, sammets-, plysch-, gardin- och andra heminredningsvävnader, som dels går till olika industrier o dyl (möbel-, bil-, varvs-, heminredningsföretag), dels via detaljhandeln direkt för konsumtion i hemmen. Andra större sortimentsgrupper är mattor av olika slag samt sänglinne, dukar, handdukar etc. Vidare hänföres hit res- och sängfiltar, gobelänger, draperier, tyll m m. Den kvantitativa utvecklingens fibersammansättning o dyl är här av mindre intresse och av statistiska skäl svår att belysa.

Som framgår av tabell B7.4.10 skedde värdemässigt i det närmaste en fördubbling

av konsumtionen inom detta varuområde till ett värde av drygt 700 mkr under 1968. Den största varan är mattor av olika slag (vävda, knutna, nålade) med ett sammanlagt tillförselvärde 1968 på drygt 260 mkr, varav vävda mattor ca 230 mkr. För ett ungefär lika stort tillförselvärde svarade heminredningsvävnader under det att den i storleksordning tredje sortimentsgruppen utgjordes av sänglinne, dukar etc med ett tillförselvärde på 160 mkr. Tillsammans svarade dessa tre sortimentsgrupper för ungefär 90 procent av tillförseln under 1968.

Även den svenska produktionen ungefär fördubblades under perioden till ett värde av knappt 500 mkr, d v s ungefär $\frac{2}{3}$ av tillförselvärdet. Ca 200 mkr eller 40 procent av tillverkningen utgjordes av heminredningsvävnader under det att mattor (120 mkr) samt sänglinne, dukar etc (110 mkr) sammanlagt svarade för närmare 50 procent av tillverkningen. Produktionsutvecklingen har varit gynnsam för de båda sistnämnda sortimentsgrupperna, för vilka tillverkningen ungefär tredubblades under perioden, medan för heminredningsvävnader produktionsökningen var endast ungefär 25 procent. Produktionsminskning — såväl kvantitativt som i värde — redovisas för res- och sängfiltar, beträffande vilka konkurrens från lågprisimport från främst Jugoslavien och Portugal förekommer. Lågprisimporten är i övrigt inom detta varuområde f n inte av större omfattning. Förutom vad gäller filter förekommer lågprisimport av större omfattning endast inom sortimentsgruppen sänglinnen, borddukar, handdukar etc. Vad gäller dessa varor kommer lågprisimporten främst från Östeuropa, Hongkong och Jugoslavien. Lågprisimportens andel av importen inom denna sortimentsgrupp var ca 35 procent under 1968.

Beträffande utrikeshandeln i övrigt skedde under perioden för importens del en dryg fördubbling till närmare 350 mkr, vilket medförde en ökning i importandelen av tillförseln med ett tiotal procentenheter till 45 procent under 1968. Av de mera betydande varorna redovisas den största importökningen för mattor, för vilka införseln fyr-

dubblades såväl kvantitativt som värdemässigt.

För exportens del var utvecklingen gynnsam och utförselvärdet i det närmaste fyrdubblades under perioden. Exportvärdet var dock litet — ca 75 mkr under 1968 — och exportandelen av produktionen blev endast 15 procent. Ungefär $\frac{2}{3}$ av utförselvärdet utgjordes av heminredningsvävnader av vilka exporten fyrdubblades och samma gynnsamma utveckling skedde också vad gäller mattor. Värdet av mattexporten var dock endast 10 mkr, vilket — åtminstone statistiskt sett — kanske indikerar potentiella möjligheter till fortsatta exportökningar. I varje fall väntas den svenska produktionen av bl a heltäckande och nålade mattor komma att öka kraftigt under den närmaste tiden.

5 Kommentarer till utvecklingen 1960—68 för teknisk textil

Varusammansättningen inom denna del av TEKO-området är i hög grad heterogen vad gäller varornas användning, tillverkningsätt och textilinnehåll. Hit hänföres således så pass olika varor som vadd och varor därav, tågvirke, fisknät, linoleummattor, jutesäckar, presenningar, tält, driv- och sportremmar, brandslangar o dyl, impregnerade och plastöverdragna vävnader, fiberduk, cordväv och maskinfilt.

Som framgått av den tidigare redovisade utvecklingen inom olika delar av TEKO-området (tabellerna B7.1—3) tillhör teknisk textil — tillsammans med trikåväv och hemtextilier — de expansiva sektorerna vad gäller produktion och tillförsel. Även utrikeshandeln har ökat kraftigt, särskilt gäller detta exporten, men ökningstakten har varit betydligt lägre än för de i detta avseende mest expansiva sektorerna av TEKO-området, trikåväv och kläder.

Tillförseln av teknisk textil (tabell B7.4.11) hade 1968 ett värde av närmare 600 mkr och produktionsvärdet var 470 mkr. Jämfört med 1960 innebar detta en ökning med

ca 70 procent för såväl tillförsel som produktion. I hela textilindustrins produktion — enligt den sammanställning som gjorts i tabell B7.2 — svarade teknisk textil för en fjärdedel, vilket innebar en jämfört med 1960 i stort sett oförändrad andel.

Exportvärdet uppgick 1968 till drygt 100 mkr, vilket innebar en dryg tredubbling jämfört med 1960 och att exportandelen i produktionen ungefär fördubblades, från 12 till 23 procent. För importens del skedde en dryg fördubbling från något mer än 100 till ca 225 mkr. Utrikeshandeln för teknisk textil resulterade alltså — trots den gynnsamma exportutvecklingen — i ett ökat importöverskott, från knappt 70 mkr 1960 till ca 120 mkr 1968. Näst efter trikåväv (och huvudbonader) är emellertid teknisk textil den sektor inom TEKO-området som har det minsta importöverskottet. Liksom för övriga sektorer ökade importen sin andel av tillförseln, från 29 till 39 procent. Efter konfektion (inkl huvudbonader) är teknisk textil den sektor som har den minsta importandelen i tillförseln.

Av varusortimenten bland teknisk textil är produktion och konsumtion störst av impregnerade eller överdragna vävnader, därnäst av linoleummattor och på tredje plats kommer vadd samt varor därav. I linoleummattor utgör emellertid det textila innehållet en mindre del. Vad gäller linoleummattor svarar importen för drygt hälften av tillförseln. För ytterligare några i tabell B7.4.11 specificerade varukategorier är importandelen större än 50 procent, nämligen för brandslangar o dyl, säckar och påsar samt fiberduk. Den svenska produktionen av fiberduk var 1968 icke mindre än 23 gånger större än 1960 och konsumtionen har ungefär 10-dubblats under perioden, främst till följd av massa- och pappersindustrins utveckling under 1960-talet. En annan och värdemässigt större förbrukningsartikel för denna industrigren är maskinfilt som i statistikmaterialet redovisas under position »Andra textilvaror för tekniskt bruk». (Värdemässigt täcker maskinfilt ungefär 90 procent av produktion och tillförsel inom denna rest-position.) Utvecklingen för fiberduk och maskinfilt

framgår av följande sammanställning av värdeuppgifter för år 1968 i mkr och med de procentuella förändringarna från 1960 inom parentes.

	Produktion	Import	Export	Tillförsel
Fiberduk	20 (>1 000 %)	19 (633 %)	4 (>1 000 %)	35 (961 %)
Maskinfilt	72 (59 %)	15 (193 %)	30 (168 %)	57 (56 %)
S:a	92 (101 %)	34 (338 %)	34 (145 %)	94 (127 %)

Dessa båda förbrukningsvaror för främst cellulosa- och pappersindustrin svarar således för en relativt stor del av totala produktions- respektive tillförselvärdet (470 respektive 590 mkr) bland industritextilierna och utvecklingen sedan 1960 har som synes varit anmärkningsvärt expansiv vad gäller fiberduk.

Expansiv utveckling — såväl vad gäller tillförsel som produktion och utrikeshandel — redovisas också för vadd och varor därav samt stampad filt. Bland de varor som till följd av den tekniska utvecklingen är på tillbakagång hör vävnader med annan impregnering än med plast, säckar och påsar samt tågvirke o dyl.

Utrikeshandeln inom denna sektor berör främst de västeuropeiska länderna. Av importen 1968 kom således ungefär 45 procent från EFTA-länderna, ca 30 procent från EEC och ca 9 procent från s k låglöneländer (inkl Portugal). Av exporten gick närmare $\frac{2}{3}$ till EFTA och ca 20 procent till EEC. Drygt 6 procent av exporten gick till låglöneländer.

Samtliga vävnader. Värdeuppgifter i mkr för år 1968. (Procentuella förändringar från 1960 inom parentes)

6 Kommentarer till utvecklingen 1960—68 för trikåvaror (kap 60)

Utvecklingen inom trikåvaruområdet som helhet har — statistiskt sett — varit förhållandevis gynnsam under perioden 1960—68. Av siffermaterialet i tabell B7.4.12 framgår att denna utveckling främst beror på en expansiv utveckling av produktion och tillförsel av trikåväv. För trikåvaror exkl trikåväv, d v s kläder o dyl, blir bilden mindre gynnsam och överensstämmer i stort med utvecklingen för konfektion, för vilken närmare redogöres i kommentarerna till kap 61.

Trikåväv

Vad gäller trikåväven har uppgifter och kommentarer tidigare lämnats i det avsnitt som behandlade samtliga vävnader. Den värdemässiga utvecklingen belystes därvid av följande uppgifter.

	Tillförsel	Produktion	Import	Export	Importandel av tillförseln		
					1960	1968	
					%	%	
<i>Vävnader</i>	<i>Totalt</i>	1 130 (+ 5 %)	716 (1 %)	611 (38 %)	196 (182 %)	41	54
— av bomull		279 (—34 %)	186 (—36 %)	159 (—5 %)	66 (82 %)	40	57
— av ull		231 (— 7 %)	131 (—23 %)	119 (35 %)	18 (162 %)	35	51
— av korta syntetiska eller konstgjorda fibrer		213 (62 %)	124 (127 %)	139 (66 %)	49 (674 %)	63	64
— av ändlösa syntetiska eller konstgjorda fibrer		157 (11 %)	90 (—12 %)	79 (51 %)	12 (—3 %)	37	51
— av trikå (samtliga fibrer)		155 (304 %)	135 (307 %)	65 (509 %)	45 (728 %)	28	42
— övriga vävnader		95 (— 4 %)	50 (—15 %)	50 (23 %)	6 (182 %)	41	53

Trikåväven visar således värdemässigt den mest expansiva utvecklingen av samtliga vävnadskategorier vad gäller såväl produktion, utrikeshandel och tillförsel. Importandelen i tillförseln är också minst för trikåväv. Trots den expansiva exportutvecklingen visar utrikeshandeln i denna vara ett inte obetydligt importöverskott. Handeln med trikåväv sker till största delen med länderna inom EFTA. Av importen kommer dock ungefär en fjärdedel från EEC, mest från Västtyskland.

Fibermateriallet utgöres till största delen av syntetiska fibrer. I den svenska produktionen 1968, som uppgick till drygt 5 000 ton, var fiberinnehållet följande: ändlösa syntetiska fibrer 83 %, bomull 12 % och övriga fibrer 5 %.

Trikåvaror exkl trikåväv

Som tidigare nämnts är utvecklingen för färdiga kläder o dyl av trikå betydligt mindre expansiv än för halvfabrikatet trikåväv. Utvecklingen av produktion, tillförsel etc vad gäller de färdiga trikåvarorna överensstämmer i stort med utvecklingen för kläder o dyl, ej av trikå. För belysning av utvecklingen i stort lämnas därför nedan totalsiffror för dels kläder o dyl av trikå, dels för konfektion.

Produktion, utrikeshandel och tillförsel i mkr av trikåvaror (exkl trikåväv) samt kläder, ej av trikå, under 1968. (Procentuella förändringar från 1960 inom parentes.)

	Produktion	Import	Export	Tillförsel	Importandel av tillförseln	
					1960	1968
					%	%
Trikåvaror, exkl. trikåväv (ur kap. 60)	489 (31 %)	367 (150 %)	76 (489 %)	780 (54 %)	29	47
Kläder och dyl., ej av trikå (kap. 61)	1 496 (28 %)	452 (302 %)	178 (338 %)	1 770 (43 %)	9	26

Den värdemässiga ökningen i produktion och tillförsel är av samma obetydliga storleksordning för såväl färdiga trikåvaror som konfektion. Importökningstakten för trikåvarorna har emellertid varit endast hälften så stor som för konfektion och exportökningstakten betydligt större, närmare 500 procent för trikåvarorna mot drygt 300 procent för konfektion. Vad gäller utrikeshandeln har alltså utvecklingen för trikåvarorna varit betydligt gynnsammare och den värdemässiga tillförselökningen för dessa varor har också varit större än för konfektion. Framhållas må också att produktionens exportandel för trikåvaror steg från 5 till 20 procent under perioden 1960—1968 (tabell B7.4.12) medan för konfektion motsvarande siffror var 4 resp 12 procent (se tabell B7.5.1).

Till jämförelsebilden färdiga trikåvaror/

konfektion hör också att importandelen av tillförseln är större för trikåvarorna än för konfektion (47 resp 26 procent under 1968). Andelen lågprisimport är emellertid mindre för de färdiga trikåvarorna än för konfektion. Av totalimporten färdiga trikåvaror under 1968 kom således drygt 29 procent från låglöneländer medan för konfektion motsvarande andel var 39 procent. (Uppgifter om importens länderfördelning lämnas nedan.)

Sammanfattningsvis kan sägas att den statistiska bilden för den värdemässiga utvecklingen varit bättre för de färdiga trikåvarorna än för konfektion och att för trikåväven utvecklingen varit klart gynnsammare än för textilindustrins övriga vävnader.

Av statistiken i tabell B7.4.12 framgår att överkläder är den största sortimentsgruppen bland trikåvarorna såväl vad gäller produk-

tion som tillförsel. Därefter kommer trikå- underkläder och som tredje sortimentsgrupp strumpor och sockor. Bland trikåöverkläderna dominerar damplaggen (jumprar, koftor, dräkter och klänningar) och viktiga sortiment är också gymnastik- och träningsdräkter samt baddräkter o dyl. Exportutvecklingen har varit särskilt gynnsam för dessa trikåvaror. Utförseln av trikåöverkläder ökade således under perioden värdemässigt med 650 procent till ett belopp av drygt 50 mkr, vilket utgjorde $\frac{2}{3}$ av hela exporten av färdiga trikåvaror.

I sortimentsgruppen underkläder — för vilka exporten liksom ökade kraftigt — är fördelningen mellan herr- och damplagg mera jämn men utvecklingen går mot en större andel damplagg bl a till följd av en expansiv utveckling vad gäller strumpbyxor, som i statistiken hänföres till underkläder (se mera härom nedan). Ett av de större specificerade sortimenten inom gruppen underkläder är skjortor. För närmare uppgifter om dessa hänvisas till särskild sammanställd statistik och kommentarer under avsnittet för konfektionsvaror.

För den tredje större sortimentsgruppen, strumpor och sockor, där tillverkningen — liksom för trikåväv — är starkt automatiserad, har sammanställts vissa statistiska uppgifter i tabell B7.4.13.

Av sammanställningen framgår att den totala tillförseln av strumpor, sockor etc kvantitativt ökat med drygt 25 procent men värdemässigt minskat med en procent under perioden 1960—68. Strumpor och sockor har alltså — liksom flertalet andra trikåvaror — generellt blivit billigare och mest utpräglad har denna utveckling varit för damstrumpor, för vilka tillförseln kvantitativt ökat med drygt 20 men värdemässigt minskat med närmare 15 procent. Damstrumpor är det största strumpsortimentet med ungefär 60 procent av såväl konsumtion som produktion av samtliga strumpor. Konsumtionen av damstrumpor har påverkats och kommer att påverkas av den ovan nämnda kraftigt ökade användningen av strumpbyxor. Dessa trikåvaror introducerades på marknaden så sent som 1967 och konsumtionen har därefter ökat synnerligen kraftigt. Statistiskt går denna utveckling ej att belysa för tiden före 1969 då dessa plagg redovisas separat i statistiken först från den 1 januari 1969. Beräkningar har emellertid gjorts för produktion och tillförsel av strumpbyxor enligt vilka utvecklingen varit följande i 1 000 duss par¹.

¹ Uppgifterna för damstrumpor — och för strumpbyxor vad gäller år 1969 — har hämtats från kvartals- och lagerstatistiken.

	Strumpbyxor		Damstrumpor	
	Produktion	Tillförsel	Produktion	Tillförsel
1966	..	..	2 112	5 252
1967	265 (Ber.)	677 (Ber.)	2 212	6 110
1968	803 (Ber.)	2 186 (Ber.)	1 955	4 052
1969	1 447	4 474	887	1 933

Den starkt ökade användningen av strumpbyxor har även inverkat på konsumtionen av korsetter, strumphållare etc. För att ge en mera fullständig bild av här aktuella substitutions- och konkurrensförhållanden lämnas därför nedan uppgifter för dessa konfektionsplagg².

Korsetter, gördlar, höfthållare, strumphållare (stat.nr 61.09.10). 1 000 st.

Produktion	Import	Export	Tillförsel
3 688	588	791	3 485
3 952	668	1 070	3 550
3 148	530	907	2 771
2 723	626	824	2 525

² Uppgifterna från kvartals- och lagerstatistiken.

Konsumtionen av strumpbyxor väntas öka och kommer till en betydande del att kunna täckas genom tillverkning i den nya strumpfabrik som uppförts i Östersund och som började tillverkningen i mitten av 1970. Med ca 300 anställda beräknas produktionen bli 12 milj par. Det totala tillverkningsvärdet i denna upprättade fabrik — vars produktion främst är avsedd för hemmamarknaden — kan beräknas bli i storleksordningen 35—40

mkr. Som jämförelse kan nämnas att tillverkningsvärdet inom den del av ylleindustrin, som kommer att nedläggas i Norrköping, är av storleksordningen 50—60 mkr.

Avslutningsvis lämnas nedan uppgifter ur den officiella handelsstatistiken rörande utveckling av import och export 1960 samt 1965—69 för trikåkläder o dyl.

Import av trikåvaror exkl trikåväv (kap 60 exkl 60.01)

	1960		1965		1968		1969	
	mkr	%	mkr	%	mkr	%	mkr	%
<i>Totalt</i>	147,1	100,0	287,0	100,0	367,2	100,0	505,3	100,0
<i>EEC</i>	76,0	51,7	100,3	34,9	93,2	25,4	106,8	21,1
<i>Fin-EFTA</i>	44,0	29,9	107,9	37,6	161,7	44,0	261,6	51,8
Portugal	0,0	0,0	6,6	2,3	11,9	3,2	20,7	4,1
Finland	1,4	1,0	6,8	2,4	18,7	5,1	57,2	11,3
<i>Vissa låglöneländer¹</i>	20,1	13,7	68,5	23,9	96,2	26,2	126,9	25,1
Jugoslavien	0,0	0,0	2,4	0,8	8,3	2,3	5,9	1,2
Maçao	—	—	0,5	0,2	2,0	0,5	8,4	1,7
Hongkong	12,0	8,2	31,6	11,0	47,2	12,9	68,7	13,6
Sydkorea	—	—	21,1	7,4	23,7	6,4	26,8	5,3
Övriga	8,1	5,5	12,9	4,5	15,0	4,1	17,1	3,3
<i>Övriga länder</i>	9,4	6,4	13,1	4,6	19,3	5,3	14,1	2,8
<i>S:a Portugal, Jugoslavien, Hongkong</i>	12,0	8,2	40,6	14,1	67,4	18,4	95,3	18,9
<i>Export</i>								
<i>Totalt</i>	13,0	100,0	53,3	100,0	76,4	100,0	110,4	100,0
<i>EEC</i>	4,3	33,1	8,7	16,3	6,0	7,9	7,9	7,2
<i>Fin-EFTA</i>	6,2	47,7	38,5	72,2	62,4	81,7	93,0	84,2
Norden	4,6	35,4	30,9	58,0	50,8	66,5	77,7	70,4
<i>USA</i>	2,2	16,9	2,7	5,1	3,3	4,3	5,1	4,6
<i>Övriga länder</i>	0,3	2,3	3,4	6,4	4,7	6,1	4,4	4,0

¹ Värmed här avses Jugoslavien, Hongkong, Japan, Kina, Östeuropa, Sydkorea, Formosa, Maçao

7 Kommentarer till utvecklingen 1960—68 för konfektionsvaror (kap 61) och huvudbonader (kap 65)

Tillförseln av konfektionsvaror (tabell B7.5.1) hade 1968 ett värde av närmare 1,8 miljarder kronor, vilket innebar en ökning med drygt 40 procent sedan 1960. Ökningen i den svenska produktionen var knappt 30 procent medan den världsmässiga öknings-

takten för såväl importen som exporten var drygt 300 procent, något mer för exporten. Det är alltså utrikeshandeln som varit expansiv. Utvecklingen har inneburit att importandelen i tillförseln världsmässigt ökat från 9 till 26 procent. Den svenska konfektionsindustrin svarade alltså 1968 världsmässigt för $\frac{3}{4}$ av den totala tillförseln av konfektionsvaror mot drygt 90 procent 1960. Denna utveckling skall också ses mot bak-

grund av en ökning av produktionens exportandel från 4 procent 1960 till 12 procent 1968.

Beträffande sammansättning och utveckling 1960—68 av produktion, import, export och tillförsel av olika slags konfektionerade kläder får här i huvudsak hänvisas till det relativt utförliga statistiska material i kvantiteter och värden som sammanställts i tabellerna B7.5.2—3. De i sistnämnda sammanställning specificerade sortimenten täcker ca 95 procent av produktion och tillförsel av konfektionerade kläder (kap 61). För de 12 huvudsortimentsgrupperna har i förekommande fall uppdelning skett i plagg för män och gossar resp kvinnor och flickor och för vardera av dessa redovisas därefter fibersammansättningen — såväl i produktion som import och export — i den utsträckning detta statistiskt varit möjligt. Genom uppdelning i plagg för män resp kvinnor etc omfattas den detaljerade redovisningen i dessa tabeller sammanlagt sexton sortiment.

Tabell B7.5.2 utgör en sammanfattning av materialet i tabell B7.5.3. Kvantitets- och värdeuppgifter lämnas för de 12 huvudsortimentsgrupperna men utan uppdelning efter fiberslag. För att sammanställningen skall bli så överskådlig som möjligt har för produktion, utrikeshandel och tillförsel uppgifter lämnats endast för 1968. Utvecklingen 1960—68 belyses genom att den procentuella förändringen från 1960 anges inom parentes efter uppgifterna för år 1968.

Som kommentarer till det sammanställda materialet kan i korthet följande anföras beträffande viktigare sortiment. Vad gäller importen svarar sortimentsgruppen ulstrar, paletåer, kappor och överrockar för det största importvärdet, därefter kommer långbyxor och på tredje plats jackor och anoracker. Sistnämnda fritidsplagg svarar för den största tillförselökningen, drygt 70 procent under tiden 1960—68. Kostymer och kavajer representerar ett förhållandevis litet importvärde, men dessa plagg visar den största procentuella importökningen beroende på att importen i början av 60-talet var helt obetydlig. En mycket stark importökning visar jackor och anoracker och för

dessa plagg redovisas också den största ökningen vad gäller importandel av tillförseln. Importandelen för dessa lågprisplagg var 1968 i kvantiteter räknat 55 procent och den värdemässiga importandelen av tillförseln var 42 procent. Skillnader av denna storleksordning — karakteristiskt för import av lågprisvaror — redovisas för många sortiment. Så höga importandelar som över 50 procent redovisas emellertid — förutom för jackor och anoracker — endast för skjortor och bysthållare. För skjortor (trikå- och konfektion) var 1968 den värdemässiga importandelen i tillförseln 43 procent, den kvantitetsmässiga icke mindre än 64 procent. För denna likaledes typiska lågprisvara redovisas också den största svenska produktionsminskningen under 1960-talet. Kvantitativt minskade den svenska skjorttillverkningen med 33 procent, värdemässigt med 23 procent. Enligt specialsammansättningen för skjortor (i tabell B7.5.3, sid 7) var produktionsnedgången störst för trikåskjortorna. För konfektionsskjortor ökade t o m tillverkningsvärdet med 20 procent samtidigt som den tillverkade kvantiteten minskade med lika många procent. Även beträffande skjortor har alltså den svenska produktionen inriktats mot dyrare kvaliteter. Framhållas må i det sammanhanget att exportandelen för samtliga skjortor var så hög som 20 procent under 1968. Importen av skjortor domineras helt av import från låglöneländer. Av den totala importen 1968 om ca 7 miljoner plagg kom 1,5 miljoner skjortor från Portugal och drygt 4,5 miljoner från andra låglöneländer. Även från Finland importeras numera skjortor i stor utsträckning (1969: 600 000 plagg).

Beträffande utvecklingen för korsetter o dyl får hänvisas till vissa uppgifter i kommentarerna till utvecklingen för vissa trikåvaror.

Vad gäller det sammanställda statistikmaterialet i övrigt för denna del av TEKO-området synes av uppgifterna i tabell B7.5.3 bl a kunna utläsas att den svenska tillverkningen — vad gäller fibermaterial till kläderna — har väl följt utvecklingen i konsumtionen.

Utrikeshandelns utveckling och länderfördelning under 1960-talet framgår i grova drag av följande uppgifter i mkr och med

resp ländergrupper och länders andel av totalimporten resp totalexporten.

Import av konfektionsvaror (kap 61)

	1960		1965		1968		1969	
	mkr	%	mkr	%	mkr	%	mkr	%
<i>Totalt</i>	112	100	225	100	451	100	565	100
<i>EEC</i>	41	36,8	62	24,2	57	12,7	66	11,6
<i>Fin-EFTA</i>	38	33,7	113	44,5	241	53,4	329	58,2
Portugal	0	0,0	12	4,7	57	12,7	81	14,3
Finland	1	0,7	6	2,5	44	9,7	85	15,0
<i>Vissa låglöneländer¹</i>	28	25,9	61	23,8	119	26,3	121	21,4
Jugoslavien	4	3,7	14	5,7	35	7,7	19	3,4
Hongkong	15	13,5	34	13,3	64	14,2	76	13,5
Övriga	9	7,8	13	4,8	20	4,4	26	4,5
<i>Övriga länder</i>	5	4,5	19	7,4	34	7,5	50	8,8
<i>Summa Portugal, Jugoslavien och Hongkong</i>	19	17,2	60	23,7	156	34,6	177	31,1

¹ Varmed här avses Jugoslavien, Hongkong, Japan, Kina, Östeuropa, Sydkorea, Formosa, Macåo

Lågprisimporten — d v s importen från »vissa låglöneländer» plus Portugal — har som synes ökat från ca 25 procent av totalimporten 1960 till närmare 36 procent 1969. Särskilt stor är importökningen från Portugal efter år 1965. En liknande utveckling har ägt rum under den allra senaste tiden

vad gäller importen från Finland. Under 1969 kom från de båda EFTA-länderna Portugal och Finland värdemässigt närmare 30 procent av Sveriges konfektionsimport medan importandelen från dessa båda länder 10 år tidigare var knappt en procent.

Export av konfektionsvaror (kap. 61)

	1960		1965		1968		1969	
	mkr	%	mkr	%	mkr	%	mkr	%
<i>Totalt</i>	41	100	106	100	179	100	205	100
<i>EEC</i>	10	23,6	20	18,9	15	8,6	16	7,7
<i>Fin-EFTA</i>	28	69,9	83	77,9	151	84,8	173	84,7
Norden	21	51,6	62	58,1	112	62,6	128	62,5
<i>USA</i>	2	4,3	2	1,8	9	5,2	13	6,4
<i>Övriga länder</i>	1	2,2	1	1,4	4	1,4	3	1,2

Det totala exportvärdet har drygt 8-dubbats under de senaste 9 åren, främst till följd av ökad export till EFTA och under de senaste åren också till USA. En motsatt utveckling visar utförseln till EEC. Vår export

till EEC var som synes under 1969 av samma storleksordning som utförseln till Förenta Staterna. Utförseln inom konfektionsområdet är i sin helhet koncentrerad till ett relativt fåtal länder. Närmare $\frac{2}{3}$ av vår

export av konfektionerade kläder går f n till våra nordiska grannländer.

Tillförseln av *huvudbonader* (tabell B7.5.3 sid 7) hade under 1968 ett värde av drygt 100 mkr, vilket var ca 20 mkr mer än 1960. Även den svenska produktionen ökade med ungefär 20 mkr till ca 80 mkr, varav 10 mkr exporterades. Importen ökade med ca 10 mkr eller 40 procent till närmare 35 mkr. Förändringarna inom denna sektor inom TEKO-området har således statistiskt sett varit små under perioden 1960—68. Den största relativa förändringen har ägt rum för exportens del, utförselvärdet 10 mkr utgjorde en fördubbling jämfört med 1960. Utvecklingen innebar att produktionens exportandel ökade med fem procentenheter till 13 procent och att importens andel av tillförseln ökade med ett par procentenheter till drygt 30 procent.

Utrikeshandeln inom denna sektor av TEKO-området är liten. Det sammanlagda värdet av import och export var knappt 45 mkr under 1968. Av importvärdet 1968 om 33 mkr kom varor för 28 mkr från EFTA och EEC och från låglöneländer importerades för 4 mkr eller 12 procent av totalimporten. Denna lågprisimport kommer nästan helt från statshandelsländer (hattstumpar o dyl från Tjeckoslovakien, pälsmössor o dyl från Sovjet och Kina). Av exporten gick under 1968 närmare 70 procent till EFTA — därav drygt 50 procent till Norden — och 25 procent till EEC.

8 *Tabellmaterialets omfattning*

Syftet med denna promemoria var ursprungligen att för ett antal utvalda varor och varugrupper inom TEKO-området ur den officiella industri- och handelsstatistiken sammanställa uppgifter i såväl *kvantiteter som värden* för att belysa utvecklingen under 1960-talet av tillverkning, utrikeshandel, tillförsel¹, importens andel av tillförseln, exportandelen av produktionen samt produktionen för hemmamarknaden. Det sammanställda materialet skulle därmed bli en uppgifter om hela produktionen och genom att

såväl värde- som kvantitetsuppgifter samtligt redovisades ge en så utförlig bild som möjligt av utvecklingen inom varuområdet.

Under arbetets gång framkom emellertid önskemål om att få en samlad bild — kvantitativt och värdemässigt — ur officiell statistik av utvecklingen inom hela TEKO-området av produktion, utrikeshandel etc och med fördelning på vissa sektorer, nämligen garner, vävnader för tillverkning av kläder, hemtextilier, teknisk textil, kläder och huvudbonader.

Denna målsättning innebar att produktionsuppgifter — i kvantiteter och värden — fick framtagas ur den officiella industristatistiken för samtliga TEKO-kapitel i Brysselnomenklaturen. Några områden, kapitel 50, natursilke och kapitel 52, textilvaror i förening med metall, är emellertid så obetydliga att de har utlämnats. Det material som sammanställts och kommenterats i promemorian omfattar därför kapitel 51, 53—62 samt kap 65 i Brysselnomenklaturen.

Vid sammanställning av detta material i april/juni 1970 fanns publicerad industristatistik t o m år 1967. Statistiska Centralbyrån har emellertid ställt till förfogande korrekturmaterialet till den officiella industristatistiken för år 1968, vilken kommer att publiceras hösten 1970. Med den officiella industristatistiken avses alltså i denna promemoria — vad gäller uppgifterna för produktionen under 1968 — de produktionsuppgifter som hämtats från centralbyråns korrekturmateriale till den officiella industristatistiken för år 1968.

I den officiella industristatistiken redovisas inte för samtliga positioner värde- och kvantitetsuppgifter för hela tillverkningen. Oftast avser värdeuppgifterna endast avsalu-produktionen under det att för hela tillverkningen endast lämnas kvantitetsuppgifter. Med den ovannämnda utvidgade målsättningen för denna undersökning har det därför för kapitlet 51 samt 53—59 varit nödvändigt att göra vissa beräkningar för att få fram värdeuppgifter för hela tillverkningen

¹ Varmed här avses $\text{produktion} + \text{import} - \text{export}$.

inom resp kapitel. Beräkningarna har gjorts så att medelpriserna för den i statistiken redovisade avsaluproduktionen applicerats på den totala tillverkningen. Varje kapitel har på detta sätt penetrerats, position för position, vilket medfört att arbets- och bakgrundsmaterialet till den nu presenterade statistiken i tabellerna B7.1—3 samt B7.4.1—B7.5.3 är omfattande. I sammanhanget bör emellertid framhållas att skillnaden mestadels är liten mellan avsaluproduktionen — för vilka den officiella statistiken regelmässigt redovisar såväl kvantitets- som värdeuppgifter — och den totala produktionen. I de fall då beräkningar gjorts — även av obetydlig omfattning — har detta utmärkts med asterisk i tabellerna B7.4.1 och B7.4.2.

Vad gäller omfattningen av sektorerna hemtextilier och teknisk textil i tabellerna B7.1—3 har vissa uppskattningar gjorts i samråd med branschskunniga. Vad som hänförs till resp sektor framgår av tabellerna B7.4.10 och B7.4.11 och fotnoterna till dessa.

I korthet omfattar hemtextilierna avsaluproduktionen av samtliga heminredningsvävnader (ur kapitlet 51, 53—56), större delen av varorna inom kapitel 58, beräknade uppgifter för nålade mattor från kapitel 59, stat nr 62.01 (res- och sängfiltar), stat nr 62.02 (sänglinne, borddukar, handdukar och liknande artiklar; gardiner och andra artiklar för rumsinredning) samt hälften av produktion, import och export etc hänförlig till stat nr 62.05 («andra konfektionerade textilvaror»).

Teknisk textil omfattar större delen av varorna hänförliga till kapitel 59, cordväv (ur kap 51 och 55), stat nr 62.03 (säckar och påsar för förpackning av varor), stat nr 62.04 (presenningar, segel, markiser, tält och campingartiklar) samt hälften av stat nr 62.05 («andra konfektionerade textilvaror»).

Tabell B 7.1 Utvecklingen inom TEKO-området sektorsvis¹ 1960—1968. Produktion, import, export, tillförsel² etc. Värdet i mkr

	Produktion		Import		Export		Export- andel av produktionen		Tillförsel ²		Förändr. faktisk		Produktionsandel av till- förseln		Prod.— export/ till- förseln		Import- andel av till- förseln				
	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968			
	Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %			
1. Garn och tråd	513	441	-14,0	263	380	44,5	17	37	122,0	3,2	8,3	759	784	+ 25	+ 3,3	67,6	56,3	65,4	51,6	34,6	48,4
2. Beklädnadsväv	385	252	-34,6	267	306	14,7	42	88	111,9	10,7	34,8	610	470	-140	-23,0	63,1	53,5	56,3	34,9	43,7	65,1
3. Trikåväv	33	135	307,3	11	65	508,6	6	45	727,9	16,5	33,4	38	155	+117	+303,9	86,2	87,0	72,0	57,9	28,0	42,1
4. Hemtextiler	270	480	78,1	145	335	130,6	22	76	239,9	8,3	15,8	393	739	+346	+88,3	68,7	65,0	63,0	54,7	37,0	45,3
5. Teknisk textil	277	469	69,1	101	228	125,6	33	107	223,8	11,9	22,8	345	590	+245	+70,9	80,3	79,5	70,8	61,4	29,2	38,6
Summa 2—5	965	1 336	38,4	524	934	78,4	103	316	209,0	10,6	23,6	1 386	1 954	+568	+41,0	69,6	68,4	62,2	52,2	37,8	47,8
6. Kläder av trikå	372	489	31,3	147	367	149,6	13	77	488,7	3,5	15,6	506	779	+273	+53,9	73,5	62,7	71,0	52,9	29,0	47,1
7. Kläder, ej av trikå	1 166	1 496	28,4	112	452	301,7	41	178	337,8	3,5	11,9	1 237	1 770	+533	+43,0	94,2	84,5	90,9	74,5	9,1	25,5
8. Huvudbonader	63	81	29,5	24	33	40,4	5	10	106,6	8,0	12,8	82	104	+ 22	+ 27,9	77,2	78,2	71,0	68,1	29,0	31,9
Summa 6—8	1 601	2 066	29,1	283	852	200,9	59	265	351,3	3,7	12,8	1 825	2 653	+828	+45,4	87,7	77,9	84,5	67,9	15,5	32,1

¹ Beträffande varusammansättning, vissa beräkningar m m se bilagans avsnitt 8. ² Tillförsel = produktion + import — export

Källor: SOS Industri
→ Utrikeshandel

Tabell B 7.2 Utvecklingen inom Textil- och konfektionsindustrin 1960—1968. Produktion, import, export, tillförsel etc. Värdet i mkr

	Produktion		Import		Export		Export- andel av produkt- tionen		Tillförsel		Förändr. faktisk %		Produk- tionsandel av till- förseln		Prod.— export/ till- förseln		Import- andel av till- förseln			
	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968		
	För- ändr. %		För- ändr. %		För- ändr. %		För- ändr. %		Förändr. %		Förändr. %		Förändr. %		Förändr. %		Förändr. %			
1. Garn och tråd	513	441	263	380	44,5	17	37	122,0	3,2	8,3	759	784	+ 25	+ 3,3	67,6	56,3	65,4	51,6	34,6	48,4
2. Beklädnadsväv	385	252	267	306	14,7	42	88	111,9	10,7	34,8	610	470	- 140	- 23,0	63,1	53,5	56,3	34,9	43,7	65,1
3. Trikväv ²	33	135	11	65	508,6	6	45	727,9	16,5	33,4	38	155	+ 117	+ 303,9	86,2	87,0	72,0	57,9	28,0	42,1
4. Hemtextilier	270	480	145	335	130,6	22	76	239,9	8,3	15,8	393	739	+ 346	+ 88,3	68,7	65,0	63,0	54,7	37,0	45,3
5. Teknisk textil	277	469	101	228	125,6	33	107	223,8	11,9	22,8	345	590	+ 245	+ 70,9	80,3	79,5	70,8	61,4	29,2	38,6
6. Kläder av trikväv	372	489	147	367	149,6	13	77	488,7	3,5	15,6	506	779	+ 273	+ 53,9	73,5	62,7	71,0	52,9	29,0	47,1
S:a 2—6 Textilindustrin	1 337	1 825	671	1 301	94,0	116	393	240,5	8,6	21,5	1 892	2 733	841	+ 44,4	70,6	66,7	64,6	52,4	35,4	47,6
7. Kläder, ej av trikväv	1 166	1 496	112	452	301,7	41	178	337,8	3,5	11,9	1 237	1 770	+ 533	+ 43,0	94,2	84,5	90,9	74,5	9,1	25,5
8. Huvudbonader	63	81	24	33	40,4	5	10	106,6	8,0	12,8	82	104	+ 22	+ 27,9	77,2	78,2	71,0	68,1	29,0	31,9
S:a 7—8 Konfektionsindustrin	1 229	1 577	136	485	256,4	46	188	312,3	3,7	12,0	1 319	1 874	+ 555	+ 42,1	93,2	84,2	89,7	74,1	10,3	25,9

¹ Beträffande varusammansättning, vissa beräkningar m se bilagens avsnitt 8.

² Produktionsuppgifterna för trikväv avser avsaluproduktionen.

Källa: SOS Industri

» Utrikeshandel

Tabell B 7.3 Utvecklingen 1960—1968 för hemtextilier, teknisk textil samt kläder inkl. huvudbonader. Produktion, import, export, tillförsel etc. Värdet i mkr

	Produktion		Import		Export		Exportandel av produktionen		Tillförsel		Förändr. faktisk %		Produk-tionsandel av till-förseln		Prod-ukt-export/till-förseln		Import-andel av till-förseln				
	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968			
		Förändr. %		Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %	Förändr. %													
Hemtextilier	270	480	145	335	130,6	22	76	239,9	8,3	15,8	393	739	+346	+88,3	68,7	65,0	63,0	54,7	37,0	45,3	
Teknisk textil	277	469	101	228	125,6	33	107	223,8	11,9	22,8	345	590	+245	+70,9	80,3	79,5	70,8	61,4	29,2	38,6	
Kläder inkl. huvudbonader	1 601	2 066	283	852	200,9	59	265	351,3	3,7	12,8	1 825	2 653	+828	+45,4	87,7	77,9	84,5	67,9	15,5	32,1	
— kläder av trikå	372	489	147	367	149,6	13	77	488,7	3,5	15,6	506	779	+273	+53,9	73,5	62,7	71,0	52,9	29,0	47,1	
— kläder ej av trikå	1 166	1 496	112	452	301,7	41	178	337,8	3,5	11,9	1 237	1 770	+533	+43,0	94,2	84,5	90,9	74,5	9,1	25,5	
— huvudbonader	63	81	24	33	40,4	5	10	106,6	8,0	12,8	82	104	+22	+27,9	77,2	78,2	71,0	68,1	29,0	31,9	
Summa »färdiga» TEKÖ-varor	2 148	3 015	40,4	529	1 415	167,3	114	448	292,6	5,3	14,9	2 563	3 982	+1 419	+55,4	83,8	75,7	79,3	64,5	20,7	35,5

Tabell B 7.4.1 Garn och tråd av samtliga fibrer. Produktion, import, export och tillförsel (ton; tkr). Delvis beräknade värdeuppgifter¹

	Produktion			Import			Export			Tillförsel			Förändr.			Förändr.			Produktionsandel av tillförseln			Prod.— export/ tillförseln			Importandel av tillförseln										
	1960	1968	Förändr.	1960	1968	Förändr.	1960	1968	Förändr.	1960	1968	Förändr.	1960	1968	Förändr.	1960	1968	Förändr.	1960	1968	Förändr.	1960	1968	Förändr.	1960	1968	Förändr.	1960	1968	Förändr.					
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%						
Garn och tråd	60 911	42 074	-30,9	18 794	29 913	59,2	2 372	3 189	34,4	3,9	7,6	77 333	68 798	-8 535	78,8	61,2	75,7	56,5	24,3	43,5	78,8	61,2	75,7	56,5	24,3	43,5	78,8	61,2	75,7	56,5	24,3	43,5			
	tkr	512 743*	-14,0	262 664	379 435	44,5	16 583	36 821	122,0	3,2	8,3	758 824	783 648	+ 24 824	67,6	56,3	65,4	51,6	34,6	48,4	67,6	56,3	65,4	51,6	34,6	48,4	67,6	56,3	65,4	51,6	34,6	48,4			
Kap. 51	Av ändlösa syntetiska el. konstgjorda textilfibrer	7 951	8 247	3,7	5 365	14 558	171,5	846	1 180	39,5	10,6	14,3	12 470	21 625	+ 9 155	63,8	38,1	57,7	32,7	43,0	67,3	63,8	38,1	57,7	32,7	43,0	67,3	63,8	38,1	57,7	32,7	43,0	67,3		
		55 550*	- 3,3	107 409	216 674	101,7	6 186	13 318	115,3	11,1	24,8	156 773	257 099	+100 326	64,0	35,4	20,9	15,7	68,5	84,3	84,3	64,0	35,4	20,9	15,7	68,5	84,3	64,0	35,4	20,9	15,7	68,5	84,3		
Kap. 56	Av korta syntetiska eller konstgjorda textilfibrer	2 258	5 905	161,5	1 891	3 894	105,9	201	744	270,1	8,9	12,6	3 948	9 055	+ 5 107	129,4	57,2	52,1	47,9	43,0	43,0	129,4	57,2	52,1	47,9	43,0	129,4	57,2	52,1	47,9	43,0	43,0			
		21 121*	61 394*	190,7	27 041	50 062	85,1	1 902	9 619	405,7	9,0	15,7	46 260	101 837	+ 55 577	120,1	45,7	60,3	41,5	50,8	49,2	120,1	45,7	60,3	41,5	50,8	49,2	120,1	45,7	60,3	41,5	50,8	49,2		
Kap. 51 och 56	Summa garn och tråd av syntetiska och konstgjorda textilfibrer	76 671*	115 137*	50,2	134 450	266 736	98,4	8 088	22 937	183,6	10,5	19,9	203 033	358 936	+155 903	76,8	37,8	32,1	33,8	25,7	74,3	76,8	37,8	32,1	33,8	25,7	74,3	76,8	37,8	32,1	33,8	25,7	74,3		
		25 866	14 069	-45,6	6 730	7 473	11,0	105	331	215,2	0,4	2,4	32 491	21 211	- 11 280	34,7	79,6	66,3	79,3	64,8	35,2	34,7	79,6	66,3	79,3	64,8	35,2	34,7	79,6	66,3	79,3	64,8	35,2		
		194 096*	162 250*	-16,4	59 194	65 751	11,1	2 407	5 168	114,7	1,2	3,2	250 883	222 833	- 28 050	11,2	77,4	72,8	76,4	70,5	29,5	11,2	77,4	72,8	76,4	70,5	29,5	11,2	77,4	72,8	76,4	70,5	29,5		
Kap. 53	Av ull och andra djurhår	13 440	8 179	-39,1	3 250	2 187	-32,7	161	283	75,8	1,2	3,5	16 529	10 083	- 6 446	39,0	81,3	81,1	80,3	78,3	21,7	39,0	81,3	81,1	80,3	78,3	19,7	21,7	39,0	81,3	81,1	80,3	78,3	19,7	21,7
		191 084*	129 810*	-32,1	60 848	37 331	-38,6	3 341	6 119	83,1	1,7	4,7	248 591	161 022	- 87 569	35,2	76,9	80,6	75,5	76,8	24,5	35,2	76,9	80,6	75,5	76,8	24,5	35,2	76,9	80,6	75,5	76,8	24,5	35,2	
Kap. 54	Av lin eller ramia	2 751	1 782	-35,2	937	761	-18,8	29	68	134,5	1,1	3,8	3 659	2 475	- 1 184	32,4	75,2	72,0	74,4	69,3	30,7	32,4	75,2	72,0	74,4	69,3	30,7	32,4	75,2	72,0	74,4	69,3	30,7		
		29 592*	20 779*	-29,8	6 711	6 682	- 0,4	572	1 061	85,5	1,9	5,1	35 731	26 400	- 9 331	26,1	82,8	78,7	81,2	74,7	18,8	26,1	82,8	78,7	81,2	74,7	18,8	26,1	82,8	78,7	81,2	74,7	18,8	25,3	
	Av andra vegetabiliska fibrer och papper	8 645	3 892	-55,0	621	1 040	67,5	1 030	583	466,0	11,9	15,0	8 236	4 349	- 3 887	47,2	105,0	89,5	92,5	76,1	23,9	47,2	105,0	89,5	92,5	76,1	23,9	47,2	105,0	89,5	92,5	76,1	23,9		
		21 300*	13 058*	-38,7	1 461	2 935	100,9	2 175	1 536	70,6	10,2	11,8	20 586	14 457	- 6 129	29,8	103,5	90,3	92,9	79,7	20,3	29,8	103,5	90,3	92,9	79,7	20,3	29,8	103,5	90,3	92,9	79,7	20,3		
Kap. 53, 54, 55 och 57	Summa garn och tråd av naturliga fibrer	436 072*	325 897*	-25,3	128 214	112 699	-12,1	8 495	13 884	63,4	1,9	4,3	555 791	424 712	-131 075	23,6	78,5	76,7	76,9	73,5	26,5	23,6	78,5	76,7	76,9	73,5	26,5	23,6	78,5	76,7	76,9	73,5	26,5		

¹ Dessa värdeuppgifter är utmärkta med asterisk i tabellen.

Tabell B 7.4.2 Sammandrag rörande produktion, import, export och tillförsel av vävnader inkl. trikåväv samt sammets-, plysch-, ögla- och snijävna-der (ton; tkr). Delvis beräknade värdeuppgifter

	Produktion		Import		Export		Tillförsel		Förändr. faktiskt		Produk-tionsandel av till-förseln		Prod.-export/till-förseln		Import-andel av till-förseln							
	1960	1968	För-ändr.%	1960	1968	För-ändr.%	1960	1968	1960	1968	%	1960	1968	%	1960	1968	%					
	ton	ton		ton	ton		ton	ton	%	%		%	%	%	%	%	%					
Vävnader																						
Totalt	48 368	39 296	-18,8	27 304	40 121	46,9	3 927	8 947	127,8	8,1	22,8	71 745	70 470	-1,275	1,8	67,4	55,8	61,9	43,1	38,1	56,9	
tkr	708 198*	715 947*	1,1	442 940	610 671	37,9	69 726	196 472	181,8	9,8	27,4	1 081 412	1 130 146	+ 48 734	+ 4,5	65,5	63,3	59,0	46,0	41,0	54,0	
Ur kap. 51 — av ändlösa ton	7 474	8 011	7,2	2 403	4 336	80,4	903	664	-26,5	12,1	8,3	8 974	11 683	+ 2 709	+ 30,2	83,3	68,6	73,2	62,9	26,8	37,1	
Ur kap. 51 — av ändlösa tkr	102 375*	90 142	-11,9	54 503	79 428	51,3	12 741	12 379	-2,8	12,4	13,7	142 137	157 191	+ 15 054	+ 10,6	72,0	57,3	63,1	49,5	36,9	50,5	
gjorda textiltiffrer																						
Ur kap. 53 — av ull eller ton	6 467	3 887	-39,9	2 965	4 283	44,5	234	570	143,6	3,6	14,7	9 198	7 600	- 1 598	- 17,4	70,3	51,1	67,8	43,6	32,2	56,4	
Ur kap. 53 — av ull eller tkr	168 572	130 648	-22,5	87 864	118 627	35,0	6 868	18 038	162,6	4,1	13,8	249 568	231 237	- 18 331	- 7,4	67,5	56,5	64,8	48,7	35,2	51,3	
Ur kap. 54 — av lin eller ton	3 120	2 199	-29,5	1 293	1 132	-12,5	42	78	85,7	1,3	3,5	4 371	3 253	- 1 118	- 25,6	71,4	67,6	70,4	65,2	29,6	34,8	
Ur kap. 54 — av lin eller tkr	43 410*	38 992*	-10,2	9 927	12 031	21,2	1 154	2 173	88,3	2,7	5,6	52 183	48 850	- 3 333	- 6,4	83,2	79,8	81,0	75,4	19,0	24,6	
Ur kap. 55 — av bomull ton	23 769	14 091	-40,7	13 243	13 973	5,5	2 177	3 856	77,1	9,2	27,4	34 835	24 208	- 10 627	- 30,5	68,2	58,2	62,0	42,3	38,0	57,7	
Ur kap. 55 — av bomull tkr	289 479*	185 774*	-35,8	167 620	158 743	- 5,3	36 137	65 882	82,3	12,5	35,5	420 962	278 635	-142 327	- 33,8	68,8	66,7	60,2	43,0	39,8	57,0	
Ur kap. 56 — av korta ton	2 232	4 451	99,4	4 818	8 385	74,0	305	1 716	464,6	13,7	38,6	6 745	11 120	+ 4 375	+ 64,9	33,1	40,0	28,6	24,6	71,4	75,4	
Ur kap. 56 — av korta tkr	54 554*	123 627*	126,6	83 583	138 627	65,9	6 299	48 760	674,1	11,5	39,4	131 838	213 494	+ 81 656	+ 61,9	41,4	57,9	36,6	35,1	63,4	64,9	
gjorda textiltiffrer																						
Ur kap. 57 — av andra ton	3 873	1 903	-50,9	1 308	5 172	295,4	80	299	273,8	2,1	15,7	5 101	6 776	+ 1 675	+ 32,8	75,9	28,1	74,7	23,7	25,6	76,3	
Ur kap. 57 — av andra tkr	13 869*	7 335	-47,1	3 870	18 649	381,9	318	2 032	539,0	2,3	27,7	17 421	23 952	+ 6 531	+ 37,5	79,6	30,6	77,8	22,1	22,2	77,9	
liska fibrer och papper																						
Stat. nr av sammets-, ton	99	140	41,4	956	630	-34,1	32	81	153,1	32,3	57,9	1 023	689	- 334	- 32,6	9,7	20,3	6,5	8,6	93,5	91,4	
Stat. nr 58.04 plysch-, ögla- och smilj- vävn.	2 813	4 517	60,6	26 836	19 225	-28,4	759	2 088	175,1	27,0	46,2	28 890	21 654	- 7 236	- 25,0	9,7	20,9	7,1	11,2	92,9	88,8	
Stat. nr trikåväv, leke ton	1 334	4 614	245,9	318	2 210	595,0	154	1 683	992,9	11,5	36,5	1 498	5 141	+ 3 643	+ 243,2	89,1	89,7	78,8	57,0	21,2	43,0	
Stat. nr 60.01 innehållande tkr	33 126	134 912	307,3	10 737	65 341	508,6	5 450	45 120	727,9	16,5	33,4	38 413	155 133	+ 116 720	+ 303,9	86,2	87,0	72,0	57,9	28,0	42,1	
gummi ²																						

¹ Utmärkta med asterisk i tabellen.

² Beträffande trikåvävens fibersammansättning se tabell B 7.4.6.

Tabell B7.4.3. Sammandrag rörande produktion, import, export och tillförsel av vävnader (inkl trikväv samt sammets-, plysch-, ögle- och snäll- vävnader¹ med fördelning efter fiberslag (ton; tkr). Delvis beräknade värdeuppgifter²

	Produktion				Import		Export		Exportandel av produktionen				Tillförsel		Importandel av tillförseln			
	1960		1968		Förändr. %		1960		Förändr. %		1960		1968		Förändr. faktisk %		1960 1968 % %	
	ton	tkr	ton	tkr	ton	tkr	ton	tkr	ton	tkr	ton	tkr	ton	tkr	ton	tkr	ton	tkr
Vävnader	48 368	39 296	-18,8	27 304	40 121	46,9	3 927	8 947	127,8	8,1	22,8	71 745	70 470	-1 275	-1,8	38,1	56,9	
	708 198	715 947	1,1	442 940	610 671	37,9	69 726	196 472	181,8	9,8	27,4	1 081 412	1 130 146	+ 48 734	+ 4,5	41,0	54,0	
— av ändlösa syntetiska eller konstgjorda textillfibrer	8 434	11 955	41,7	2 634	5 887	123,5	1 028	2 144	108,6	12,2	17,9	10 040	15 698	+ 5 658	+ 56,4	26,2	37,5	
	129 077*	214 405	66,1	61 590	136 293	121,3	17 568	53 186	202,7	13,6	24,8	173 099	297 512	+124 413	+ 71,9	35,6	45,8	
— av korta syntetiska eller konstgjorda textillfibrer	2 232	4 451	99,4	4 181	8 385	74,0	305	1 716	462,6	13,7	38,6	6 745	11 120	+ 4 375	+ 64,9	71,4	75,4	
	54 554	123 627	126,6	83 583	138 627	65,9	6 299	48 760	674,1	11,5	39,4	131 838	213 494	+ 81 656	+ 61,9	63,4	64,9	
Summa vävnader av konstfibrer	183 631	338 032	84,1	145 173	274 920	89,4	23 867	101 946	327,1	13,0	30,2	304 937	511 006	+206 069	+ 67,6	47,6	53,8	
— av bomull	24 067	14 745	-38,7	13 425	14 730	9,7	2 226	4 044	81,7	9,2	27,4	35 266	25 431	- 9 835	- 27,9	38,1	57,9	
	294 073	196 723	-33,1	171 372	171 617	0,1	37 253	70 164	88,3	12,7	35,7	428 192	298 176	-130 016	-30,4	40,0	57,6	
— av ull	6 571	3 946	-39,9	3 772	4 441	17,7	239	581	143,1	3,6	14,7	10 104	7 806	- 2 298	- 22,7	37,3	56,9	
	171 069	132 876	-22,3	110 918	125 102	12,8	7 079	18 427	160,3	4,1	13,9	274 908	239 551	- 35 357	-12,9	40,3	52,2	
— av andra naturfibrer	7 064	4 199	-40,6	2 655	6 678	151,5	129	462	258,1	1,8	11,0	9 590	10 415	+ 825	+ 8,6	27,7	64,1	
	59 425	48 316	-18,7	15 477	39 032	152,2	1 527	5 935	288,7	2,6	12,3	73 375	81 413	+ 8 038	+ 11,0	21,1	47,9	
Summa vävnader av naturfibrer	524 567	377 915	-28,0	297 767	335 751	12,8	45 859	94 526	106,1	8,7	25,0	776 475	619 140	-157 335	-20,3	38,3	54,2	

¹ Vävnader enligt tabell B 7.4.2, dvs. vävnader ur kap. 51, ur kap. 53—57; stat. nr 58.04 samt stat.nr 60.01

² Se tabell B7.4.2

Tabell B 7.4.4 Fördelning av vävnader efter fiberslag. Procentandelar av värdet i produktion, import, export och tillförsel 1960 och 1968¹

	Totalt	Produktionen Värdemässigt		Importen Värdemässigt		Exporten Värdemässigt		Tillförseeln Värdemässigt	
		1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968
Vävnader		100	100	100	100	100	100	100	100
— av ändlösa konstfibrer		18,2	29,9	13,9	22,3	25,2	27,1	16,0	26,3
— av korta konstfibrer		7,7	17,3	18,9	22,7	9,0	24,8	12,2	18,9
Summa konstfibrer		25,9	47,2	32,8	45,0	34,2	51,9	28,2	45,2
— av bomull		41,5	27,5	38,7	28,1	53,4	35,7	39,6	26,4
— av ull		24,2	18,6	25,0	20,5	10,2	9,4	25,4	21,2
— av andra naturfibrer		8,4	6,7	3,5	6,4	2,2	3,0	6,8	7,2
Summa naturfibrer		74,1	52,8	67,2	55,0	65,8	48,1	71,8	54,8

¹ Värdeuppgifterna från tabell B 7.4.3

Kapitel B7.4.5. Sammandrag rörande produktion, import, export och tillförsel av vävnader med fördelning efter huvudsakliga användningsområden (ton; tkr). Delvis beräknade värdeuppgifter¹

	Produktion		Import		Export		Tillförsel		Export- andel av produk- tionen		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.								
	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968							
	Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.				
Vävnader	Totalt	ton	48 368	39 296	-18,8	27 304	40 121	46,9	3 927	8 947	127,8	8,1	22,8	71 745	70 470	-1,8	67,4	55,8	61,9	43,1	38,1	56,9	708 198*	715 947*	1,1	442 940	610 671	37,9	69 726	196 472	181,8	9,8	27,4	1 081 412	1 130 146	+48 734	+4,5	65,5	63,3	59,0	46,0	41,0	54,0
Beklädnadsvävnader (inkl. trikäväv)	ton	21 893	16 561	-24,4	11 692	15 013	28,4	2 153	5 784	168,6	9,8	34,9	31 432	25 790	-5 642	-17,9	69,7	64,2	62,8	41,8	37,2	58,2	419 000*	386 636*	-7,7	277 451	371 294	33,8	46 777	132 703	183,7	11,2	34,3	649 674	625 227	-24 447	-3,8	64,5	61,8	57,3	40,6	42,7	59,4
Heminredningsvävnader (inkl. sammet-, plysch-, öggle- och snijlvävnader)	ton	10 135	9 669	-4,6	3 554	5 315	49,5	632	1 700	169,0	6,2	17,6	13 057	13 284	+227	+1,7	77,6	72,8	72,8	60,0	27,2	40,0	166 084*	220 101*	32,5	70 966	95 711	34,9	14 162	50 429	256,1	8,5	22,9	222 888	265 383	+42 495	+19,1	74,5	82,9	68,2	63,9	31,8	36,1
Andra vävnader	ton	16 340	13 066	-20,0	12 058	19 793	64,1	1 142	1 463	28,1	7,0	11,2	27 256	31 396	+4 140	+15,2	60,0	41,6	55,8	37,0	44,2	63,0	123 114	109 210	-11,3	94 523	143 666	52,0	8 787	13 340	51,8	7,1	12,2	208 850	239 536	+30 686	+14,7	58,9	45,6	54,7	40,0	45,3	60,0
därv: råväv av bomull ²	ton	3 308	1 327	-59,9	5 893	6 961	18,1	304	365	20,1	9,2	27,5	8 897	7 923	-974	-10,9	32,2	16,7	33,8	12,1	66,2	87,9	27 156*	12 279	-54,8	45 018	50 514	12,2	2 173	2 672	23,0	8,0	21,8	70 001	60 121	-9 880	-14,1	38,8	20,4	35,7	16,0	64,3	84,0
Cordväv av samtliga fiber- slag ³	ton	5 032	5 359	6,5	1 585	2 475	56,2	645	239	-62,9	12,8	4,5	5 972	7 595	+1 623	+27,2	84,3	70,6	73,5	67,4	26,5	32,6	34 620	37 933	9,6	11 413	22 114	93,8	4 372	1 755	-59,9	12,6	4,6	41 661	58 292	+16 631	+39,9	83,1	65,1	72,6	62,1	27,4	37,9

¹ Dessa värdeuppgifter är utmärkta med asterisk i tabellen

² Varmed avses stat.nr 55.09.509; oblett, ej merceriserad bomullsväv

³ Ur kap. 51 och 55. Närmare uppgifter härom se tabell B7.4.9

Tabell B7.4.6 Produktion, import, export och tillförsel av beklädnadsvävnader med fördelning efter fiberslag (ton; tkr). Delvis beräknade värdeuppgifter¹

	Produktion			Import			Export			Exportandel av produktionen			Tillförsel			Produk-tionsandel av tillförseln			Prod.-export/till-förseln			Import-andel av tillförseln			
	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	
	ton	ton		ton	ton		ton	ton		ton	ton		ton	ton		ton	ton		ton	ton		ton	ton		
Beklädnads- vävnader	21 893	16 561	-24,4	11 692	15 013	28,4	2 153	5 784	168,6	9,8	34,9	31 432	25 790	-17,9	69,7	64,2	62,8	41,8	37,2	58,2					
(inkl. trikäväv)	419 000*	386 636*	-7,7	277 451	371 294	33,8	46 777	132 703	183,7	11,2	34,3	649 674	625 227	-3,8	64,5	61,8	57,3	40,6	42,7	59,4					
Kap 51	247	265	7,3	177	401	126,6	42	44	9,5	17,0	17,4	382	620	+238	64,7	42,7	53,7	35,3	46,3	64,7					
— av ändlösa syntetiska textillfiber	9 668*	6 593	-31,8	10 483	16 822	60,5	2 099	1 603	-23,6	21,7	24,3	18 052	21 812	+20,8	53,6	30,2	41,9	22,9	58,1	77,1					
Kap 51	2 051	1 636	-20,2	385	744	93,2	203	341	68,0	9,9	20,8	2 233	2 039	-8,7	91,8	80,2	82,8	63,5	17,2	36,5					
— av ändlösa konstgjorda textillfiber	51 483*	32 025	-37,8	13 912	25 363	82,3	5 597	7 700	37,6	10,9	24,0	59 798	49 688	-16,9	86,1	64,5	76,7	49,0	23,3	51,0					
Kap 53	5 308	2 887	-45,6	2 883	4 079	41,5	105	432	311,4	2,0	15,0	8 086	6 534	-19,2	65,6	44,2	64,3	37,6	35,7	62,4					
— av ull eller andra djurhår	141 093	104 076	-26,2	85 153	112 471	32,1	3 184	13 679	329,6	2,3	13,1	223 062	202 868	-9,1	63,3	51,3	61,8	44,6	38,2	55,4					
Kap 64	138	119	-13,8	82	58	-29,3	0	2	..	..	1,7	220	175	-45	62,7	68,0	62,7	66,9	37,3	33,1					
— av lin eller rami	1 741	1 848	6,1	908	954	5,1	0	16	..	..	1,9	2 649	2 786	+137	65,7	66,3	65,7	65,8	34,3	34,2					
Kap 55	11 746	6 352	-45,9	4 856	2 978	-38,7	1 425	2 682	88,2	12,1	42,2	15 177	6 648	-8 529	77,4	95,5	68,0	55,2	32,0	44,8					
— av bomull	150 238	86 958	-42,1	90 531	54 688	-39,6	26 010	46 090	77,2	17,3	53,0	214 759	95 556	-119 203	70,0	91,0	57,8	42,8	42,2	57,2					
Kap 56	344	542	57,6	830	2 910	250,6	47	494	951,1	13,7	91,1	1 127	2 958	+1 831	30,5	18,3	26,4	1,6	73,6	98,4					
— av korta syntetiska textillfiber	18 102*	17 758	-1,9	32 463	68 182	110,0	1 915	16 690	771,5	10,6	94,0	48 650	69 250	+20 600	37,2	25,6	33,3	1,5	66,7	98,5					
Kap 56	725	146	-79,9	2 161	1 633	-24,4	177	104	-41,2	24,4	71,2	2 709	1 675	-1 034	26,8	8,7	20,2	2,5	79,8	97,5					
— av korta konstgjorda textillfiber	13 549	2 466	-81,8	33 264	27 473	-17,7	2 522	1 805	-28,4	18,6	73,2	44 291	28 134	-16 157	30,6	8,8	24,9	2,3	75,1	97,7					
Kap 60	1 334	4 614	245,9	318	2 210	595,0	154	1 683	992,9	11,5	36,5	1 498	5 141	+3 643	89,1	89,7	78,8	57,0	21,2	43,0					
— trikäväv, icke innehållande gummi	33 126	134 912	307,3	10 737	65 341	508,6	5 450	45 120	727,9	16,5	33,4	38 413	155 133	+116 720	86,2	87,0	72,0	57,9	28,0	42,1					
— av ändlösa syntetiska textillfiber	768	3 858	402,3	112	1 148	925,0	123	1 471	1 095,9	16,0	38,1	757	3 535	+2 788	101,5	109,1	85,2	67,5	14,8	32,5					
— av annat textilmaterial	22 662	122 859	442,1	5 169	43 754	746,5	4 747	40 475	752,6	20,9	32,9	23 084	126 138	+103 054	98,2	97,4	77,6	65,3	22,4	34,7					
Kap 60	130	86	-33,8	20	138	590,0	2	6	200,0	1,5	7,0	148	218	+70	87,8	39,4	86,5	36,7	13,5	63,3					
— av konstgjorda textillfiber	2 386	1 404	-41,2	967	5 098	427,2	80	249	211,3	3,4	17,7	3 273	6 253	+2 980	72,9	22,5	70,5	18,5	29,5	81,5					
Kap 60	93	19	-79,6	64	86	34,4	4	8	100,0	4,3	42,1	153	97	-56	60,8	19,6	58,2	11,3	41,8	88,7					
— av ull eller fina djurhår	2 167	784	-63,8	2 227	2 441	9,6	181	253	39,8	8,4	32,3	4 213	2 972	-1 241	51,4	26,4	47,1	17,9	52,9	82,1					
— av bomull	272	554	103,7	70	467	567,1	18	114	533,3	6,6	20,6	324	907	+583	84,0	61,1	78,4	48,5	21,6	51,5					
— av annat textilmaterial	3 765	7 876	109,2	834	5 850	601,4	389	2 449	529,6	10,3	31,1	4 210	11 277	+7 067	89,4	69,8	80,2	48,1	19,8	51,9					
Kap 60	71	97	36,6	52	371	613,5	7	84	1 100,0	9,9	86,6	116	384	+268	61,2	25,3	55,2	3,4	44,8	96,6					
Kap 60	2 146	1 989	-7,3	1 540	8 198	432,3	53	1 694	3 096,2	2,5	85,2	3 633	8 493	+4 860	59,1	23,4	57,6	3,5	42,4	96,5					

Tabell B7.4.7 Produktion, import, export och tillförsel av heminredningsvävnader (inkl sammets-, plysch- och snijlvävnader) med fördelning efter fiberslag (ton; tkr). Delvis beräknade värdeuppgifter¹

	Produktion		Import		Export		Exportandel av produktionen		Tillförsel		Produktionsandel export/tillförseln		Importandel av tillförseln								
	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	1960	1968	Förändr. faktiskt %	1960	1968	1960	1968						
Heminredningsvävnader	10 135	9 669	- 4,6	3 554	5 315	49,5	632	1 700	169,0	6,2	17,6	13 057	13 284	+ 227	+ 1,7	77,6	72,8	72,8	60,0	27,2	40,0
(inkl sammets-, plysch-, öggle- och snijlvävnader)	166 084*	220 101*	32,5	70 966	95 711	34,9	14 162	50 429	256,1	8,5	22,9	222 888	265 383	+ 42 495	+ 19,1	74,5	82,9	68,2	63,9	31,8	36,1
Kap. 51	51	83	62,7	150	100	-33,3	9	29	222,2	17,6	34,9	192	154	- 38	- 19,8	26,6	53,9	21,9	35,1	78,1	64,9
— av ändlösa syntetiska textiltfibrer	2 699	4 268	58,1	8 198	3 519	-57,1	502	1 117	122,5	18,6	26,2	10 395	6 670	- 3 725	- 35,8	26,0	64,0	21,1	47,2	78,9	52,8
Kap. 51	64	15	-76,6	47	53	12,8	1	0	..	1,6	..	110	68	- 42	- 38,2	58,2	22,1	57,3	22,1	20,8	23,2
— av ändlösa konstgjorda textiltfibrer	1 628	729	-55,2	1 294	1 632	26,1	40	23	42,5	2,5	3,2	2 882	2 338	- 544	- 18,9	56,5	31,2	55,1	30,2	19,6	24,1
Kap. 53	1 134	917	-19,1	65	138	112,3	126	134	6,3	11,1	14,6	1 073	921	- 152	- 14,2	105,7	99,6	93,9	85,0	6,1	15,0
— av ull eller andra djurhår	27 049	23 839	-11,9	2 252	4 928	118,8	3 610	4 228	17,1	13,3	17,7	25 691	24 539	- 1 152	- 4,5	105,3	97,1	91,2	79,9	8,8	20,1
Kap. 54	1 858	1 031	-44,5	355	330	-7,0	41	69	68,3	2,2	6,7	2 172	1 292	- 880	- 40,5	85,5	79,8	83,7	74,5	16,3	25,5
— av lin eller rami	32 262*	28 995*	-10,1	4 911	6 173	25,7	1 138	2 052	80,3	3,5	7,1	36 035	33 116	- 2 919	- 8,1	89,5	87,6	86,4	81,4	13,6	18,6
Kap. 55	5 844	4 106	-29,7	1 319	2 383	80,7	344	512	48,8	5,9	12,5	6 819	5 977	- 842	- 12,3	85,7	68,7	80,7	60,1	19,3	39,9
— av bomull	77 668*	58 233*	-25,0	18 896	33 606	77,8	6 298	12 337	95,9	8,1	21,2	90 266	79 502	-10 764	- 11,9	86,0	73,2	79,1	57,7	20,9	42,3
Kap. 56	118	2 088	..	6	146	..	4	773	..	3,4	37,0	120	1 461	+ 1 341	..	98,3	142,9	95,0	90,0	5,0	10,0
— av korta syntetiska textiltfibrer	2 896	65 603*	..	202	3 607	..	163	25 303	..	5,6	38,6	2 935	43 907	+ 40 972	..	98,7	149,4	93,1	91,8	6,9	8,2
Kap. 56	967	1 289	33,3	656	1 535	134,0	75	102	36,0	7,8	7,9	1 548	2 722	+ 1 174	+ 75,8	62,5	47,4	57,6	43,6	42,4	56,4
— av korta konstgjorda textiltfibrer	19 069	33 917	77,9	8 377	23 021	174,8	1 652	3 281	98,6	8,7	9,7	25 794	53 657	+ 27 863	+ 108,0	73,9	63,2	67,5	57,1	32,5	42,9
stat nr 58.04	99	140	41,4	956	630	-34,1	32	81	153,1	32,3	57,9	1 023	689	- 334	- 32,6	9,7	20,3	6,5	8,6	21,2	43,0
— av sammets-, plysch-, öggle- och snijlvävnader	2 813	4 517	60,6	26 836	19 225	-28,4	759	2 088	175,1	27,0	46,2	28 890	21 654	- 7 236	- 25,0	9,7	20,9	7,1	11,2	28,0	42,1

¹ Dessa värdeuppgifter är utmärkta med asterisk i tabellen

Tabell B 7.4.8 Produktion, import, export och tillförsel av andra vävnader med fördelning efter fiberslag (ton; tkr). Delvis beräknade värdeuppgifter¹.

	Produktion		Import		Export		Tillförsel		Förändr.		Förändr.		Produk-		Import-						
	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	%	%	1960	1968	%	%	1960	1968			
Andra vävnader	16 340	13 066	-20,0	12 058	19 793	143 666	64,1	1 142	1 463	28,1	7,0	11,2	27 256	31 396	+ 15,2	60,0	41,6	55,8	37,0	44,2	63,0
	123 114*	109 210*	-11,3	94 523	143 666	52,0	8 787	13 340	51,8	7,1	12,2	208 850	239 536	+ 30 686	+ 14,7	58,9	45,6	54,7	40,0	45,3	60,0
Kap 51 — av ändlösa syntetiska textila fibrer	20	1 343	..	230	1 383	501,3	1	1 158	..	5,0	11,8	249	2 568	+ 2 319	+ 931,3	8,0	52,3	7,6	46,1	92,4	53,9
	1 574	16 152	926,2	5 786	20 120	247,7	71	1 417	..	4,5	8,8	7 289	34 855	+ 27 566	+ 378,2	21,6	46,3	20,6	42,3	79,4	57,7
— — cordväv	0	697	..	143	1 021	614,0	—	155	..	—	22,2	143	1 563	+ 1 420	+ 993,0	..	44,6	..	34,7	100,0	65,3
	0	7 782	..	1 943	12 132	524,4	—	1 291	..	—	16,6	1 943	18 623	+ 16 680	+ 858,5	..	41,8	..	34,9	100,0	65,1
Kap 51 — av ändlösa konstgjorda textila fibrer	5 041	4 669	- 7,4	1 414	1 655	17,0	647	90	- 86,1	12,8	1,9	5 808	6 234	+ 426	+ 7,3	86,8	74,9	75,7	73,5	24,3	26,5
	35 323	30 375	714,0	12 830	11 972	- 6,7	4 432	519	- 88,3	12,5	1,7	43 721	41 828	- 1 893	- 4,3	80,0	72,6	70,7	71,4	29,3	28,6
— — cordväv	5 010	4 662	- 6,9	1 144	1 386	21,2	645	83	- 87,1	12,9	1,8	5 509	5 965	+ 456	+ 8,3	90,9	78,2	79,2	76,8	20,8	23,2
	34 620	30 151	- 12,9	7 387	9 442	27,8	4 372	460	- 89,5	12,6	1,5	37 635	39 133	+ 1 498	+ 4,0	92,0	77,0	80,4	75,9	19,6	24,1
Kap 53 — av ull och andra djurhår	25	83	232,0	17	66	288,2	3	4	33,3	12,0	4,8	39	145	+ 106	+ 271,8	64,1	57,2	56,4	54,5	43,6	45,5
	430	2 733	535,6	459	1 229	167,8	74	131	77,0	17,2	4,8	815	3 831	+ 3 016	+ 370,1	52,8	71,3	43,7	67,9	56,3	32,1
Kap 54 — av lin eller rami	1 124	1 049	- 6,7	856	744	- 13,1	1	7	600,0	0,1	0,7	1 979	1 786	- 193	- 9,8	56,8	58,7	56,7	58,3	43,3	41,7
	9 407*	8 149*	- 13,4	4 108	4 904	- 19,4	16	105	556,3	0,2	1,3	13 499	12 948	- 551	- 4,1	69,7	62,9	69,6	62,1	30,4	37,9
Kap 55 — av bomull	6 179	3 633	- 41,2	7 068	8 612	21,8	408	662	62,3	6,6	18,2	12 839	11 583	- 1 256	- 9,8	48,1	31,4	44,9	25,6	55,1	74,4
	61 573*	40 583*	- 34,1	58 193	70 449	21,1	3 829	7 455	94,7	6,2	18,4	115 937	103 577	- 12 360	- 10,7	53,1	39,2	49,8	32,0	50,2	68,0
— — cordväv	22	..	..	298	68	- 77,2	—	1	..	..	..	320	67	- 253	- 79,1	6,9	—	6,9	..	93,1	101,5
	..	..	..	2 083	540	- 74,2	—	4	..	..	..	2 083	536	- 1 547	- 74,3	..	..	..	..	..	100,7
— — råvävnader	3 308	1 327	- 59,9	5 893	6 961	18,1	304	365	20,1	9,2	27,5	8 897	7 923	- 974	- 10,9	32,2	16,7	33,8	12,1	66,2	87,9
	27 156*	12 279	- 54,8	45 018	50 514	12,2	2 173	2 672	23,0	8,0	21,8	70 001	60 121	- 9 880	- 14,1	38,8	20,4	35,7	16,0	64,3	84,0
Kap 56 — av korta syntetiska textila fibrer	2	168	..	60	424	606,7	0	9	..	..	5,4	62	583	+ 521	+ 840,0	3,2	28,8	3,2	27,3	96,8	72,7
	93	1 260	..	1 692	6 006	255,0	15	189	..	16,1	15,0	1 770	7 077	+ 5 307	+ 299,8	5,3	17,8	4,4	15,1	95,6	84,9
— av korta konstgjorda textila fibrer	76	218	186,8	1 105	1 737	57,2	2	234	..	2,6	107,3	1 179	1 721	+ 542	+ 46,0	6,4	12,7	6,3	..	93,7	100,9
	845	2 623	210,4	7 585	10 338	36,3	32	1 492	..	3,8	56,9	8 398	11 469	+ 3 071	+ 36,6	10,1	22,9	9,7	9,9	90,3	90,1
— — råvävnader	..	..	..	..	1 553	..	..	227	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	..	..	..	..	8 192	..	..	1 404	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Kap 57 — av andra vegetabiliska fibrer och papper	3 873	1 903	- 50,9	1 308	5 772	295,4	80	299	273,8	2,1	15,7	5 101	6 776	+ 1 675	+ 32,8	75,9	28,1	74,7	23,7	25,6	76,3
	13 869*	7 335	- 47,1	3 870	18 649	381,9	318	2 032	539,0	2,3	27,7	17 421	23 952	+ 6 531	+ 37,5	79,6	30,6	77,8	22,1	22,2	77,9

¹ Dessa värdeuppgifter är utmärkta med asterisk i tabellen.

Tabell B 7.4.9 Produktion, import, export och tillförsel av cordväv (ton; tkr)

	Produktion		Import		Export		Tillförsel		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		
	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
	Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		Förändr.		
ur kap. 51 och 55																					
Cordväv	5 032	5 359	6,5	1 585	2 475	56,2	645	239	-62,9	12,8	4,5	5 972	7 595	+1 623	+ 27,2	84,3	70,6	73,5	67,4	26,5	32,6
	tkr	tkr	%	tkr	tkr	%	tkr	tkr	%	%	%	tkr	tkr	tkr	tkr	%	%	%	%	tkr	tkr
ur kap. 51	0	697	..	143	1 021	614,0	—	155	..	—	22,2	143	1 563	+ 1 420	+993,0	..	44,6	..	34,7	100,0	65,3
— av ändlösa syntetiska textillfibrer	0	7 782	..	1 943	12 132	524,4	—	1 291	..	—	16,6	1 943	18 623	+16 680	+858,5	..	41,8	..	34,9	100,0	65,1
ur kap. 51	5 010	4 662	- 6,9	1 144	1 386	21,2	645	83	-87,1	12,9	1,8	5 509	5 965	+ 456	+ 8,3	90,9	78,2	79,2	76,8	20,8	23,2
— av ändlösa konstgjorda textillfibrer	34 620	30 151	-12,9	7 387	9 442	27,8	4 372	460	-89,5	12,6	1,5	37 635	39 133	+ 1 498	+ 4,0	92,0	77,0	80,4	75,9	19,6	24,1
ur kap. 55	22	—	..	298	68	-77,2	—	1	..	—	—	320	67	- 253	- 79,1	6,9	—	6,9	..	93,1	101,5
— av bomull	..*	—	..	2 083	540	-74,1	—	4	..	—	—	2 083	536	- 1 547	- 74,3	..	—	..	..	..	100,7
Import och export av impregnerad cordväv samt cordväv överdragen eller laminerad med gummi																					
ur 59.11																					
Cordväv, impregnerad överdragen eller laminerad med gummi	—	—	—	37	391	956,0	8	828	..	..	..	8	828	..	..	..	..	..	..	..	..
	ton	tkr		tkr	tkr		tkr	tkr				tkr	tkr								
— av ändlösa syntetiska textillfibrer	—	—	—	35	387	1 005,7	—	605	..	..	..	—	605	..	..	..	..	..	..	..	..
	ton	tkr		tkr	tkr		tkr	tkr				tkr	tkr								
— av ändlösa konstgjorda textillfibrer	—	—	—	0	1	..	8	222	..	..	..	8	222	..	..	..	..	..	..	..	..
	ton	tkr		tkr	tkr		tkr	tkr				tkr	tkr								
— av annat textilmaterial	—	—	—	2	3	50,0	0	1	..	..	..	0	1	..	..	..	..	..	..	..	..
	ton	tkr		tkr	tkr		tkr	tkr				tkr	tkr								
	—	—	—	22	51	131,8	8	10	25,0	..	..	8	10	25,0	..	..	..	..	..	..	..

Tabell B 7.4.10 Hemtextilier (ur kapitel 51, 53—56, 58, 59, 62). Produktion, import, export, tillförsel m. m. (ton; 1 000 st; tkr):

	Produktion		Import		Export		Tillförsel		Export- andel av produktionen		Produk- tionsandel av till- förseln		Prod.— export/ till- förseln		Import- andel av till- förseln								
	1960	1968	För- ändr.%	1960	1968	För- ändr.%	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968							
									Förändr. %		Förändr. %			Förändr. %									
Ur kap. Heminrednings- 51; vävnader ¹	149 493	190 341	27,3	44 130	76 486	73,3	13 403	48 341	260,7	9,0	25,4	180 220	218 486	+ 38 266	+ 21,2	83,0	87,1	75,5	65,0	24,5	35,0		
ur kap. 53-56	—	—	..	26	296	42,9	2	11	450,0														
58.01 Mattor, knutna, även konf.	—	—	..	212	12 030	21 130	75,6	159	607	281,8													
58.02 Andra mattor, även konfektio- nerade; kelims och liknande vävnader, även konf.	2 817	7 626	170,7	2 874	12 273	327,0	154	718	366,2	5,5	9,4	5 537	19 181	+ 13 644	+246,4	50,9	39,8	48,1	36,0	51,9	64,0		
	42 178	107 728	155,4	29 169	130 334	346,8	2 423	9 810	304,9	5,7	9,1	68 924	228 252	+159 328	+231,2	61,2	47,2	57,7	42,9	42,3	57,1		
59.02 Nålade mattor ²	—	—	..	10 500	—	6 500	..	—	500	..	—	4,8	—	16 500	+ 16 500	..	—	63,6	—	60,6	—	39,4	
58.03 Gobelänger o. likn. artiklar	..	..	..	..	2	6	200,0	0	1	..													
	..	1 036	..	269	591	119,7	69	104	50,7														
58.04 Sammets-, ög- plysch-, ög- och snijväv- nader	99	140	41,4	956	630	-34,1	32	81	153,1	32,3	57,9	1 023	689	—	334	- 32,6	9,7	20,3	6,5	8,6	93,5	91,4	
	2 813	4 517	60,6	26 836	19 225	-28,4	759	2 088	175,1	27,0	46,2	28 890	21 654	- 7 236	- 25,0	9,7	20,9	7,1	11,2	92,9	88,8		
58.07 Snijgarn och snijer	344	295	-14,2	28	129	360,7	5	53	960,0	1,5	18,0	367	371	+	4	+ 1,1	93,7	79,5	92,4	65,2	7,6	34,8	
	8 168	10 526	28,9	683	4 416	546,6	200	1 240	520,0	2,4	11,2	8 651	13 702	+ 5 051	+ 58,4	94,4	76,8	92,1	67,8	7,9	32,2		
58.08 Tyll, trådgårds- vävnad och nät- knytningar, omönstrade	—	—	..	25	10	27	170,0	0	6	..	—	24,0	10	46	+	36	+360,0	—	54,3	..	41,3	100,0	58,9
	—	—	..	465	569	758	33,2	26	309	>1 000	—	66,5	543	914	+	371	+ 68,3	—	50,9	..	17,1	104,8	82,9

¹ Uppgifterna för produktionen avser avslutproduktionen

² Beräknade uppgifter. Se härom fotnot till tabell B 7.4.11

	Produktion		Import		Export		Förändr.		Tillförsel		Förändr.		Produktionandel av tillförseln		Prod.— export/ tillförseln		Importandel av tillförseln					
	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	1960	1968	1960	1968				
58.09 Tyll, trädgårdston vävna och nät- tkr knytningar, mönstrade; spetsar	25	21	-16,0	52	91	75,0	0	11	..	52,4	77	101	+	24	+ 31,2	32,5	20,8	32,5	9,9	67,5	90,1	
62.01 Res- och säng- ton filter	1 903	2 010	5,6	3 422	3 579	4,6	36	597	..	1,9	29,7	5 289	4 992	-	297	- 5,6	36,0	40,3	35,3	28,3	64,7	71,7
62.02 Sänglinne, borddukar, handdukar o. likn. art.; gardiner o. andra artiklar för rumsinredning	1 229	711	-42,1	135	570	322,2	128	112	-12,5	10,4	15,8	1 236	1 169	-	67	- 5,4	99,4	60,8	89,1	51,2	10,9	48,8
	1 654	1 118	-32,4	100	432	432,0	140	139	- 0,7	8,5	12,4	1 614	1 511	-	103	- 6,4	102,5	74,0	93,8	64,8	6,2	35,2
	20 389	18 684	- 8,4	1 376	6 749	390,5	1 826	2 627	43,9	9,0	14,1	19 939	22 806	+	2 867	+ 14,4	102,3	81,9	93,1	70,4	6,9	29,6
	..	..	..	1 553	4 396	183,1	139	236	69,8	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	38 974	110 863	184,5	23 990	59 869	149,6	3 344	7 580	126,7	8,6	6,8	59 620	163 152	+103 532	+173,7	65,4	68,0	59,8	63,3	40,2	36,7	
ur 62.05 ³ Andra konf. textiltvaror, tillskärningsmönster härunder inbegripna	..	..	..	213	438	105,6	8	87	987,5	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	5 837	23 516	302,8	2 807	5 390	92,0	137	2 270	>1 000	2,4	9,7	8 507	26 636	+ 18 129	+213,1	68,6	88,3	67,0	79,8	33,0	20,2	
Summa hemtextilier	269 755	480 398	78,1	145 281	335 027	130,6	22 382	76 073	239,9	8,3	15,8	392 654	739 352	+ 346 698	+ 88,3	68,7	65,0	63,0	54,7	37,0	45,3	

³ Häften av stat. nr 62.05 (produktion och utrikeshandel) har hänförs till hemtextilier, häften till teknisk textil

Källa: SOS Industri
» Utrikeshandel

Tabell B 7.4.11 Teknisk textil (ur kapitel: 51, 55, 59, 62). Produktion, import, export, tillförsel m. m. (ton; tkr)

	Produktion			Import			Export			Tillförsel			Förändr. faktiskt %		Produktionsdel av tillförseln		Prod.-export/tillförseln		Importandel av tillförseln		
	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	
	ton	ton	ton	tkr	tkr	tkr	ton	ton	ton	tkr	tkr	tkr	%	%	%	%	%	%	%	%	
ur kap 51 och 55 ¹ Cordväv	5 032	5 359	6,5	1 585	2 475	56,2	645	239	-62,9	5 972	7 595	+ 1 623	+ 27,2	84,3	70,6	73,5	67,4	26,5	32,6		
Totalt	34 620	37 933	9,6	11 413	22 114	93,8	4 372	1 755	-59,9	41 661	58 292	+ 16 631	+ 39,9	83,1	65,1	72,6	62,1	27,4	37,9		
59.01 Vadd samt varor av vadd; stoft, noppor o dyvl av textilmateriäl	4 885	8 227	68,4	411	1 431	248,2	226	1 027	354,4	5 070	8 631	+ 3 561	+ 70,2	96,4	95,3	91,9	83,4	8,1	16,6		
	31 121	75 119	141,4	2 407	10 278	327,0	1 276	8 673	579,7	4,1	11,5	+ 44 472	+ 137,9	96,5	97,9	92,5	86,6	7,5	13,4		
59.02 ² Stampad filt (även s. k. nålad filt) samt varor av stampad filt, även med impregnering eller överdrag	6 787	33 238	389,7	2 082	12 963	522,6	362	7 485	> 1 000	5,3	22,5	8 507	38 716	+ 30 209	+ 355,1	79,8	85,9	75,5	66,5	24,5	33,5
59.03 Fiberduk, bestående av textillfiber, även med impregn.	878	20 430	> 1 000	2 564	18 801	633,3	107	3 857	> 1 000	12,2	18,9	3 335	35 374	+ 32 039	+ 960,7	26,3	57,8	23,1	46,9	76,9	53,1
59.04 Bind- och segelgarn samt tågvirke och linor, även flätade	9 267	5 381	-41,9	650	3 903	500,5	88	215	144,3	0,9	4,0	9 829	9 069	- 760	- 7,7	94,3	59,2	93,4	57,0	6,6	43,0
	30 191	25 620	-15,1	2 691	9 924	268,8	526	974	85,2	1,8	3,8	32 356	34 570	+ 2 214	+ 6,8	93,3	74,1	91,8	71,3	8,3	28,7
59.05 Nät som långvara eller i avpassade stycken	12 214	14 209	16,3	4 068	4 486	10,3	944	1 169	23,8	7,7	8,2	15 338	17 526	+ 2 188	+ 14,3	79,6	81,1	73,5	74,4	26,5	25,6
59.08 Vävnader, impregn. eller överdragna med cellulosaderivat eller andra plaster	903	865	-4,4	736	333	-54,8	62	17	-72,6	6,9	2,0	1 577	1 181	- 396	- 25,1	57,3	73,2	53,3	71,8	46,7	28,2
59.12 Vävnader med annan impregnering eller annat överdrag	6 081	10 039	65,1	4 684	2 064	-55,9	393	491	24,9	6,5	4,9	10 372	11 612	+ 1 240	+ 12,0	58,6	86,4	54,8	82,2	45,2	17,8
59.15 Brandslangar och liknande slangar av textilmateriäl, även armerade	52	49	-5,8	244	312	39,3	12	2	-83,3	23,1	4,1	264	359	+ 95	+ 36,0	19,7	13,6	15,2	13,1	84,8	86,9
	810	1 120	38,3	2 779	3 795	36,6	86	53	-38,4	10,6	4,7	3 503	4 862	+ 1 359	+ 38,8	23,1	23,1	20,7	21,9	79,3	78,1
59.17 Andra textilvaror för tekniskt bruk	1 231	1 419	15,3	492	692	40,7	420	725	72,6	34,1	51,1	1 303	1 386	+ 83	+ 6,4	94,5	102,4	62,2	50,1	37,8	49,9
	46 919	79 561	69,6	10 637	27 637	159,8	14 144	39 834	181,6	30,1	50,1	43 412	67 364	+ 23 952	+ 55,2	108,1	118,1	75,5	59,0	24,5	41,0

Tabell B 7.4.11 sid 2

	Produktion		Import		Export		Export- andel av produk- tionen		Tillförsel		Produk- tionsandel av tillförseln		Prod- ukt- export/ till- förseln		Import- andel av tillförseln						
	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968					
		Förändr. %		Förändr. %		Förändr. %		Förändr. %		Förändr. %		Förändr. %		Förändr. %		Förändr. %					
59.06 Övriga varor inom	9 415	14 464	53,6	11 382	15 613	37,2	837	3 060	265,6	8,9	21,2	19 960	27 017	+ 7 057	+ 35,4	47,2	53,5	43,0	42,2	57,0	57,8
—07, Kap 59	32 782	60 750	85,3	36 418	62 980	72,9	4 350	20 038	360,6	13,3	33,0	64 850	103 692	+ 38 842	+ 59,9	50,6	58,6	43,8	39,3	56,2	60,7
59.09																					
—11,																					
59.14,																					
16																					
därrav:																					
ur																					
59.10 Linoleummattor och																					
med linoleummassa	8 834	13 170	49,1	10 703	14 205	32,7	715	2 130	197,9	8,1	16,2	18 822	25 245	+ 6 423	+ 34,1	46,9	52,2	43,1	43,7	56,9	56,3
belagda vävnader	26 024	47 748	83,5	27 407	43 161	157,5	1 723	7 354	326,8	6,6	15,4	51 708	83 555	+ 31 847	+ 61,6	50,3	57,1	47,0	48,3	53,0	51,7
ur																					
59.11 Cordväv, impregn.,																					
överdragen eller la-	—	—	—	37	391	956,8	8	828	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
minerad med gummi	—	—	—	598	4 706	687,0	72	10 585	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
62.03 Säckar och påsar																					
för förpackning av	..	..	..	1 082	1 794	65,8	1 637	568	-65,3	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
varor	5 784	2 717	-53,0	2 623	5 847	122,9	1 262	866	-31,4	21,8	31,9	7 145	7 698	+ 553	+ 7,7	81,0	35,3	63,3	24,0	36,7	76,0
62.04 Presenningar, segel,																					
markiser, fält och	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
campingartiklar	28 334	43 735	54,4	4 149	11 443	175,8	1 514	7 130	370,9	5,3	16,3	30 969	48 048	+ 17 079	+ 55,1	91,5	91,0	86,6	76,2	13,4	23,8
ur																					
62.05 ^a Andra konf. textil-																					
varor, tillskärnings-	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
mönster härunder	..	..	..	213	438	106,4	8	87	981,3	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
inbegripna	5 837	23 516	302,8	2 807	5 390	92,0	137	2 270	>1000	2,4	9,7	8 507	26 636	+ 18 129	+ 213,1	68,6	88,3	67,0	79,8	33,0	20,2
Summa teknisk textil	277 146	468 735	69,1	100 870	227 603	125,6	33 001	106 850	223,8	11,9	22,8	345 015	589 488	+ 244 473	+ 70,9	80,3	79,5	70,8	61,4	29,2	38,6

¹ Import och export av impregnerad cordväv redovisas under 59.11. Beträffande cordväv se även tabell B7.4.9.

² Från den officiella industri- och handelsstatistikens uppgifter för år 1968 har exkluderats beräknade uppgifter för nålade mattor (varan fanns ej år 1960). Dessa beräknade uppgifter har hänförs till mattor bland hemtextilier (se tabell B 7.4.10). Nålade mattor redovisas fr o m 1969 under stat.nr 52.02.001.

³ Hälften av stat.nr 62.05 (såväl produktion som utrikeshandel) har hänförs till teknisk textil, hälften till hemtextilier.

Tabell B 7.4.12 Kap. 60 Trikåvaror. Produktion, import, export och tillförsel (värden i

			Produktion			Import			
			1960	1968	För- ändr.%	1960	1968	För- ändr.%	
Kap 60	Trikåvaror	Totalt	tkr	405 477	623 707	53,8	157 841	432 584	174,1
60.01	<i>Trikåväv, icke inneh. gummi</i>		ton	1 334	4 614	245,9	318	2 210	595,0
			tkr	33 126	134 912	307,3	10 377	65 341	508,6
60.02—60.06	<i>Trikåvaror exkl. trikåväv</i>	Totalt	tkr	372 351	488 795	31,3	147 104	367 243	149,6
60.02	Vantar av trikå		ton	..	19	..	223	374	67,7
			duss par	..	..	..	310 830	494 585	59,1
			tkr	2 763	1 325	-52,0	13 966	13 044	- 6,6
60.03	Strumpor etc.		ton	1 348	1 294	- 4,0	514	1 047	103,7
			duss par	3 216 079	3 406 600	5,9	2 014 170	3 501 917	73,9
			tkr	101 968	105 219	3,2	48 026	50 806	5,8
60.04	Underkläder av trikå		ton	..	..	..	1 159	2 820	143,3
			1 000 st	25 570	25 900 ¹	1,3	6 977	47 408	579,5
			tkr	151 620	143 031 ¹	- 5,7	31 898	123 670	287,7
60.05	Överkläder av trikå		ton	..	..	..	961	3 304	243,8
			1 000 st	9 790	12 153	24,1	2 339	14 528	521,1
			tkr	113 092	238 200	110,6	48 859	175 809	259,8
60.06	Trikåväv och andra trikå- varor inneh. gummi		ton	..	..	..	93	135	45,2
			tkr	2 908	1 020	-64,9	4 355	3 914	-10,1

¹ Inklusive konfektionsskjortor av syntetiska fibrer (stat. nr 61.03.210, 610).

tkr; kvantiteter i ton, 1 000 st, dussin par)

Export		För- ändr.%	Export- andel av produk- tionen		Tillförsel				Produk- tionsandel av tillförseln		Prod.— export/ till- förseln		Import- andel av till- förseln		
1960	1968		1960 %	1968 %	1960	1968	Förändr. faktisk	%	1960 %	1968 %	1960 %	1968 %	1960 %	1968 %	
18 420	121 476	559,5	4,5	19,5	544 898	934 813	+	389 915	+ 71,6	74,4	66,7	71,0	53,7	29,0	46,3
154	1 683	992,9	11,5	36,5	1 498	5 141	+	3 643	+243,2	89,1	89,7	78,8	57,0	21,2	43,0
5 450	45 120	727,9	16,5	33,4	38 413	155 133	+	116 720	+303,9	86,2	87,0	72,0	57,9	28,0	42,1
12 970	76 358	488,7	3,5	15,6	506 485	779 680	+	273 195	+ 53,9	73,5	62,7	71,0	52,9	29,0	47,1
2	2	..	..	10,5	..	391	..	..	..	..	4,9	..	4,3	..	95,7
5 818	5 138	-11,7	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
266	135	-49,2	9,6	10,2	16 463	14 234	-	2 229	- 13,5	16,8	9,3	15,2	8,4	84,8	91,6
26	120	361,5	1,9	11,4	1 836	2 221	+	385	+ 21,0	73,4	58,3	72,0	52,9	28,0	47,1
74 883	403 749	439,2	2,3	11,9	5 155 366	6 504 768	+	1 349 402	+ 26,2	62,4	52,4	60,9	46,2	39,1	53,8
2 409	10 380	330,9	2,4	9,9	147 585	145 645	-	1 940	- 1,3	69,1	72,2	67,5	65,1	32,5	34,9
45	176	291,7	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
130	2 000	> 1 000	0,5	7,7	32 417	71 308	+	38 891	+120,0	78,9	36,3	78,5	33,5	21,5	66,5
3 232	13 449	316,1	2,1	9,4	180 286	253 252	+	72 966	+ 40,5	84,1	56,5	82,3	51,2	17,7	48,8
84	544	547,6	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
139	1 949	> 1 000	1,4	16,0	11 990	24 732	+	12 742	+106,3	81,7	49,1	80,5	41,3	19,5	58,7
7 002	52 244	646,1	6,2	21,9	154 949	361 765	+	206 816	+133,5	73,0	65,8	68,5	51,4	31,5	48,6
1	3	200,0	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
61	150	145,9	2,1	14,7	7 202	4 784	-	2 418	- 33,6	40,4	21,3	39,5	18,2	60,5	81,8

Tabell B 7.4.13 Ur kap 60. Produktion, import, export och tillförsel av strumpor och sockor (1 000 dussin par; tkr)

	Produktion		Import		Export		Export- andel av produk- tionen		Tillförsel		Förändr. faktisk		Produk- tionsandel av tillförseln		Prod.— export/ till- förseln		Import- andel av tillförseln				
	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	
60.03 Strumpor, Totalt																					
sockor etc	101 968	105 219	3,2	48 026	50 806	5,8	2 409	10 380	330,9	2,4	9,9	147 585	145 645	- 1,3	69,1	72,2	67,5	65,1	32,5	34,9	
— herrstrumpor, halv- eller tre- kvartslånga	463	335	-27,6	137	283	106,6	8	22	175,0	1,7	6,6	592	596	+	4	78,2	76,9	52,5	23,1	47,5	
— damstrumpor exkl råstrumpor	14 458	11 636	-19,5	3 096	4 859	56,9	281	629	123,8	1,9	5,4	17 273	15 866	- 1 407	8,1	83,7	73,3	82,1	69,4	17,9	30,6
— sportstrumpor och raggsockor	1 699	1 875	10,4	1 600	2 411	50,7	39	314	705,1	2,3	16,7	3 260	3 972	+ 712	21,8	52,1	47,2	50,9	39,3	49,1	60,7
— ankelsöcker	59 527	61 328	3,0	40 792	32 492	-20,3	1 301	8 140	525,7	2,2	13,7	99 018	85 680	-13 338	-13,5	60,1	71,6	58,8	62,1	41,2	37,9
	206	196	-4,9	13	67	415,4	1	12	>1000	0,5	6,1	218	251	+ 33	+15,1	94,5	78,1	94,0	73,3	6,0	26,7
	6 976	7 463	7,0	390	2 322	495,4	32	394	>1000	0,5	5,3	7 334	9 391	+ 2 057	+28,0	95,1	79,5	94,7	75,3	5,3	24,7
	633	587	-7,3	202	649	221,3	12	28	133,3	1,9	4,8	823	1 208	+ 385	+46,8	76,9	48,6	75,5	46,3	24,5	53,7
	15 244	14 547	-4,6	2 811	9 464	263,7	437	817	87,0	2,9	5,6	17 618	23 194	+ 5 576	+31,6	86,5	62,7	84,0	59,2	16,0	40,8
— andra slag	215	414	92,6	62	92	48,4	15	28	86,7	7,0	6,8	262	478	+ 216	+82,4	82,1	86,6	76,3	80,8	23,7	19,2
	5 763	10 245	77,8	937	1 669	78,1	358	400	11,7	6,2	3,9	6 342	11 514	+ 5 172	+81,6	90,9	89,0	85,2	85,5	14,8	14,5

Tabell B 7.5.1 Kap. 61. Kläder och tillbehör därtill. Produktion, import, export och tillförsel. Värdet i tkr.

	Produktion		Import		Export		Tillförsel		Förändr. faktisk		Produk- tionsandel av till- förseln		Prod.— export/ till- förseln		Import- andel av till- förseln						
	1960	1968	För- ändr. %	1960	1968	För- ändr. %	1960	1968	1960	1968	%	%	1960	1968	%	%					
	1960	1968	För- ändr. %	1960	1968	För- ändr. %	1960	1968	1960	1968	%	%	1960	1968	%	%					
Kläder och till- behör därtill																					
Totalt tkr	1 165 588	1 496 352	28,4	112 496	451 842	301,7	40 740	178 343	337,8	1 237 344	1 769 851	+43,0	94,2	84,5	90,9	74,5	9,1	25,5			
61.01 Överkläder för män eller gossar »	482 668	622 156	28,9	18 422	178 500	868,9	10 290	69 539	575,8	2,1	11,2	490 800	731 117	+240 317	+49,0	98,3	85,1	96,2	75,6	3,8	24,4
61.02 Överkläder för kvinnor, flickor eller småbarn »	514 640	675 630	31,3	48 046	187 213	289,7	22 722	75 454	232,1	4,4	11,2	539 964	787 389	+247 425	+45,8	95,3	85,8	91,1	76,2	8,9	23,8
61.03 Underkläder för män eller gossar »	51 260	57 688	12,5	10 289	42 440	312,5	4 653	10 882	133,9	9,1	18,9	56 896	89 246	+ 32 350	+56,9	90,1	64,6	81,9	52,4	18,1	47,6
61.04 Underkläder för kvinnor, flickor eller småbarn »	28 119	21 041	-25,2	3 279	3 573	9,0	132	791	499,2	0,5	3,8	31 266	23 823	- 7 443	-23,8	89,9	88,3	89,5	85,0	10,5	15,0
61.07 Slipsar o. d. »	15 051	12 973	-13,8	2 471	2 919	18,1	9	877	>1 000	0,1	6,8	17 513	15 015	- 2 498	-14,3	85,9	86,4	85,9	80,6	14,1	19,4
61.09 Korsetter, byst- hållare, hängslen o. d. »	63 628	96 316	51,4	12 356	21 229	71,8	2 061	18 429	794,2	3,2	19,1	73 923	99 116	+ 25 193	+34,1	86,1	97,2	83,3	78,6	16,7	21,4
{ Näsdukar, sjalar, scar- far, halssd. o. d., kragar, isättningar, krås o. d., handskar, vantar, strumpor och sockor, kon- fektionerade tillbehör till kläder »	10 222	10 548	3,2	17 628	15 967	-9,4	868	2 372	173,3	8,5	22,5	26 982	24 143	- 2 839	-10,5	37,9	43,7	34,7	33,9	65,3	66,1

1 Skjortor av syntetiska fibrer — 61.03.210, 610 — ingår i 60.04.10 (jfr tabell B 7.4.12)

Tabell B 7.5.2 Produktion, import, export och tillförsel (1 000 st; tkr) av vissa konfektionsvaror (ur kap. 61) samt trikä- och konfektionsskjortor (ur kap. 60 och 61) under 1968. Procentuella förändringar från 1960 inom parentes

		Produktion	Import	Export	Exportandel av produktionen		Tillförsel	Importandel av tillförseln	
					1960	1968		1960	1968
Kap 61 Konfektion Totalt	1 000 st	..	..	..	..	..	..	..	..
	mkr	1 497 (28 %) ¹	452 (302 %)	178 (338 %)	4 %	12 %	1 770 (43 %)	9 %	26 %
— Ulstrar, paletåer, kappor och överrockar	1 000 st	2 410 (— 0,2 %)	1 389 (470 %)	247 (171 %)	4 %	10 %	3 552 (38 %)	10 %	39 %
	mkr	286 (21 %)	88 (314 %)	30 (325 %)	4 %	11 %	344 (38 %)	9 %	26 %
— Jackor och anoracker	1 000 st	1 940 (— 1,5 %)	1 995 (913 %)	313 (347 %)	4 %	16 %	3 622 (73 %)	9 %	55 %
	mkr	80 (21 %)	48 (960 %)	12 (363 %)	4 %	15 %	116 (71 %)	7 %	42 %
— Kostymer	1 000 st	1 096 (12 %)	245 (1 000 %)	138 (820 %)	2 %	13 %	1 203 (24 %)	1 %	20 %
	mkr	210 (42 %)	21 (1 000 %)	25 (911 %)	2 %	12 %	206 (41 %)	0,4 %	10 %
— Kavajer	1 000 st	909 (17 %)	275 (1 000 %)	53 (783 %)	1 %	6 %	1 131 (45 %)	2 %	24 %
	mkr	76 (36 %)	12 (1 000 %)	6 (869 %)	1 %	8 %	82 (47 %)	1 %	15 %
— Långbyxor	1 000 par	7 679 (8 %)	5 321 (503 %)	825 (>1 000 %)	1 %	11 %	12 175 (53 %)	11 %	44 %
	mkr	203 (23 %)	73 (855 %)	20 (>1 000 %)	1 %	10 %	256 (50 %)	5 %	29 %
— Dräkter och klänningar	1 000 st	5 703 (57 %)	1 884 (229 %)	913 (149 %)	10 %	16 %	6 674 (74 %)	15 %	28 %
	mkr	242 (36 %)	64 (379 %)	34 (179 %)	7 %	14 %	272 (52 %)	7 %	24 %
— Kjolar	1 000 st	1 849 (—16 %)	890 (443 %)	243 (212 %)	4 %	13 %	2 496 (9 %)	7 %	36 %
	mkr	41 (—14 %)	13 (253 %)	5 (169 %)	4 %	13 %	49 (—1 %)	8 %	28 %
— Blusar	1 000 st	1 993 (4 %)	1 434 (74 %)	143 (—26 %)	10 %	7 %	3 284 (29 %)	32 %	44 %
	mkr	31 (42 %)	13 (189 %)	2 (41 %)	7 %	7 %	42 (69 %)	18 %	31 %
— Korsetter o dyl	1 000 st	3 148 (21 %)	530 (..)	907 (..)	..	29 %	2 771 (..)	..	19 %
	mkr	57 (49 %)	5 (26 %)	13 (775 %)	4 %	23 %	49 (20 %)	9 %	10 %
— Bysthållare	1 000 st	2 809 (— 7 %)	2 849 (..)	530 (..)	..	9 %	5 128 (..)	..	56 %
	mkr	35 (49 %)	16 (93 %)	5 (828 %)	2 %	15 %	46 (48 %)	27 %	35 %
— Skydds- och överdragskläder	1 000 st	85 (51 %)	..	..	..	..	..	..	..
	mkr	..	15 (1 000 %)	5 (738 %)	1 %	5 %	95 (68 %)	2 %	16 %
— Övrig konfektion, ej specificerad ovan	1 000 st	..	..	..	..	..	..	..	..
	mkr	150 (18 %)	84 (91 %)	21 (212 %)	5 %	13 %	213 (29 %)	26 %	39 %
Ur kap 60 och 61	1 000 st	4 908 (—33 %)	6 926 (..)	978 (..)	..	20 %	10 856 (..)	..	64 %
— Skjortor, samtliga	mkr	80 (—23 %)	48 (467 %)	15 (100 %)	7 %	18 %	113 (9 %)	8 %	43 %

¹ Under år 1968 ingår produktionen av skjortor av syntetiska fibrer — stat nr 61.03.210, 610 — i stat nr 60.04.10

Tabell B 7.5.3 Produktion, import, export och tillförsel av vissa konfektionsvaror inom kap. 61 samt 60.04.10 (1 000 st; tkr)

	Produktion			Import			Export			Tillförsel			Produktionsandel av tillförseln			Produktionsandel av tillförseln							
	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %					
61.01	1 000 st	2 416	2 410	-0,2	244	1 389	469,3	91	247	171,4	3,8	10,2	2 569	3 552	+ 983	+ 38,3	94,0	67,8	90,5	60,9	9,5	39,1	
21.31	tkr	237 294	286 069	20,6	21 402	88 512	313,6	8 557	30 326	254,4	3,6	10,6	250 139	344 255	+ 94 116	+ 37,6	94,9	83,1	91,4	74,3	8,6	25,7	
61.02	kappor och överrockar																						
61.01	1 000 st	751	675	-10,1	58	533	819,0	45	94	108,9	6,0	13,9	764	1 114	+ 350	+ 45,8	98,3	60,6	92,4	52,2	7,6	47,8	
21.31	tkr	68 732	75 283	9,5	4 524	27 630	510,7	4 029	10 785	167,7	5,9	14,3	69 227	92 128	+ 22 901	+ 33,1	99,3	81,7	93,5	70,0	6,5	30,0	
	1 000 st	224	251	12,1	15	80	433,3	13	36	176,9	5,8	14,3	226	295	+ 69	+ 30,5	99,0	85,1	93,4	72,9	6,6	27,1	
	tkr	30 995	36 189	16,8	2 093	7 774	271,4	1 645	5 979	263,5	5,3	16,5	31 443	37 984	+ 6 541	+ 20,8	98,6	95,3	93,3	79,5	6,7	20,5	
	1 000 st	374	204	-45,5	23	196	752,2	31	16	-48,4	8,3	7,8	366	384	+ 18	+ 4,9	102,2	53,1	93,7	49,0	6,3	51,0	
	tkr	32 229	17 750	-44,9	1 794	11 723	552,4	2 353	1 566	-33,4	7,3	8,8	31 673	27 907	- 3 766	- 11,9	101,8	63,6	94,3	58,0	5,7	42,0	
	1 000 st	153	220	43,1	20	257	>1 000	1	42	>1 000	0,7	19,1	172	435	+ 263	+ 152,9	89,0	50,6	88,4	40,9	11,6	59,1	
	tkr	5 508	21 344	287,5	634	8 133	>1 000	31	3 240	>1 000	0,6	15,2	6 111	26 237	+ 20 126	+ 329,3	90,1	81,4	89,6	69,0	10,4	31,0	
61.02	1 000 st	1 665	1 735	4,2	186	856	360,2	46	153	232,6	2,8	8,8	1 805	2 438	+ 633	+ 35,1	92,2	71,2	89,7	64,9	10,3	35,1	
21.31	tkr	168 562	210 786	25,0	16 878	60 882	260,7	4 528	19 541	331,6	2,7	9,3	180 912	252 127	+ 71 215	+ 39,6	93,2	83,6	90,7	75,9	9,3	24,1	
	1 000 st	906	1 037	14,5	81	265	227,2	20	87	335,0	2,2	8,4	967	1 215	+ 248	+ 25,6	93,7	85,3	91,6	78,2	8,4	21,8	
	tkr	114 702	158 401	38,1	10 784	29 024	169,1	2 618	14 383	449,4	2,3	9,1	122 868	173 042	+ 50 174	+ 40,8	93,4	91,5	91,2	83,2	8,8	16,8	
	1 000 st	669	543	-18,8	90	232	157,8	24	41	70,8	3,6	7,6	735	734	- 1	- 0,1	91,0	74,0	87,8	68,4	12,2	31,6	
	tkr	49 301	41 338	-16,2	4 843	12 845	165,2	1 637	5 445	110,4	3,3	8,3	52 507	50 738	- 1 769	- 3,4	93,9	81,5	90,8	74,7	9,2	25,3	
	1 000 st	90	155	72,2	15	359	>1 000	2	25	>1 000	2,2	16,1	103	489	+ 386	+ 374,8	87,4	31,7	85,4	26,6	14,6	73,4	
	tkr	4 559	11 047	142,3	1 251	19 013	>1 000	273	1 713	527,5	6,0	15,5	5 537	28 347	+ 22 810	+ 412,0	82,3	39,0	77,4	32,9	22,6	67,1	

Tabell B 7.5.3 sid. 2

	Produktion		Import		Export		Export- andel av produk- tionen		Tillförsel		Förändr. faktisk		Produk- tionsandel av till- förseln		Prod- export/ till- förseln		Import- andel av till- förseln						
	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968	Förändr. %	1960	1968			
Kap.																							
61.01	1 000 st	1 969	1 940	-1,5	197	1 995	912,7	70	313	347,1	3,6	16,1	2 096	3 622	+1 526	+ 72,8	93,9	53,6	90,6	44,9	9,4	55,1	
	tkr	65 778	79 833	21,4	4 547	48 208	960,2	2 613	12 104	363,2	4,0	15,2	67 712	115 937	+48 225	+ 71,2	97,1	68,9	93,3	58,4	6,7	41,6	
23.33																							
61.01	1 000 st	1 182	1 228	3,9	159	1 363	757,2	45	205	355,6	3,8	16,7	1 296	2 386	+ 1 090	+ 84,1	91,2	51,5	87,7	42,9	12,3	57,1	
	tkr	35 522	51 109	43,9	3 374	34 439	920,7	1 650	7 631	362,5	4,6	14,9	37 246	77 917	+40 671	+109,2	95,4	65,6	90,9	55,8	9,1	44,2	
23.33																							
	1 000 st	933	491	-47,4	61	523	757,4	34	80	135,3	3,6	16,3	960	934	- 26	- 2,7	97,2	52,6	93,6	44,0	6,4	56,0	
	tkr	29 396	19 084	-35,1	1 307	11 745	798,6	1 272	2 545	100,1	4,3	13,3	29 431	28 284	- 1 147	- 3,9	99,9	67,5	95,6	58,5	4,4	41,5	
	1 000 st	249	737	196,0	98	840	757,1	11	125	>1 000	4,4	17,0	336	1 452	+ 1 116	+332,1	74,1	50,8	70,8	42,1	29,2	57,9	
	tkr	6 126	32 025	422,8	2 067	22 694	997,9	378	5 086	>1 000	6,2	15,9	7 815	49 633	+41 818	+535,1	78,4	64,5	73,6	54,3	26,9	45,7	
61.02	1 000 st	787	712	- 9,5	38	632	..	23	108	332,0	3,2	15,2	800	1 236	+ 436	+ 54,5	98,4	57,6	95,3	48,9	4,7	51,1	
	tkr	30 256	28 724	- 5,1	1 173	13 769	1 073,8	963	4 473	364,5	3,2	15,6	30 466	38 020	+ 7 554	+ 24,8	99,3	75,5	96,1	63,8	3,9	36,2	
23.33																							
	1 000 st	526	204	-61,2	12	113	841,7	19	28	47,4	3,6	13,7	519	289	- 230	- 44,3	101,3	70,6	97,7	60,9	2,3	39,1	
	tkr	19 878	7 285	-63,4	542	2 318	327,7	662	1 540	132,6	3,3	21,1	19 758	8 063	-11 695	- 59,2	100,6	90,4	97,3	71,3	2,7	28,7	
	1 000 st	261	508	94,6	26	519	>1 000	6	80	..	2,3	15,7	281	947	+ 666	+237,0	92,9	53,6	90,7	45,2	9,3	54,8	
	tkr	10 378	21 439	106,6	631	11 451	>1 000	301	2 933	874,4	2,9	13,7	10 708	29 957	+19 249	+179,8	96,9	71,6	94,1	61,8	5,9	38,2	
61.01	1 000 st	979	1 096	12,0	8	245	>1 000	15	138	820,0	1,5	12,6	972	1 203	+ 231	+ 23,8	100,7	91,1	99,2	79,6	0,8	20,4	
	tkr	148 175	210 004	41,7	518	21 518	>1 000	2 518	25 444	910,5	1,7	12,1	146 175	206 078	+59 903	+ 41,0	101,4	101,9	99,6	89,6	0,4	10,4	
25.35																							
	1 000 st	893	1 004	12,4	3	149	>1 000	13	119	815,4	1,5	11,9	883	1 034	+ 151	+ 17,1	101,1	97,1	99,7	85,6	0,3	14,4	
	tkr	140 740	194 161	38,0	392	14 687	>1 000	2 414	23 134	858,3	1,7	11,9	138 718	185 714	+46 996	+ 33,9	101,5	104,5	99,7	92,1	0,3	7,9	
	1 000 st	86	92	7,0	5	96	>1 000	2	19	850,0	2,3	20,7	89	169	+ 80	+ 89,9	96,6	54,4	94,4	43,2	5,6	56,8	
	tkr	7 435	15 843	113,1	126	6 831	>1 000	104	2 310	..	1,4	14,6	7 457	20 364	+12 907	+173,1	99,7	77,8	98,3	66,5	1,7	33,5	

Tabell B 7.5.3 sid. 3

	Produktion			Import			Export			Tillförsel			Produktionsandel av tillförseln			Prod.-export/tillförseln			Importandel av tillförseln			
	1960	1968	Förändr.%	1960	1968	Förändr.%	1960	1968	Förändr.%	1960	1968	Förändr.	1960	1968	%	1960	1968	%	1960	1968	%	
												faktsk										
61.01.27,37																						
Kavaler																						
Totalt 1 000 st	775	909	17,3	13	275	> 1 000	6	53	783,3	0,8	5,8	782	1 131	+ 349	+ 44,6	99,1	80,4	98,3	75,7	1,7	24,3	
tkr	55 577	75 637	36,1	643	11 938	1 000	585	5 670	869,2	1,1	7,5	55 635	81 905	+ 26 270	+ 47,2	99,9	92,3	98,8	85,4	1,2	14,5	
— av ull	592	469	-20,8	12	96	700,0	6	46	666,7	1,0	9,8	598	519	- 79	- 13,2	99,0	90,4	98,0	81,5	2,0	18,5	
tkr	48 254	50 524	4,7	626	5 606	795,5	548	5 367	879,4	1,1	10,6	48 332	50 763	+ 2 431	+ 5,0	99,8	99,5	98,7	89,0	1,3	11,0	
— av andra fibrer	183	440	140,4	1	179	> 1 000	0	7	..	..	1,6	184	612	+ 428	+ 232,6	99,5	71,9	99,5	70,8	0,5	29,2	
tkr	7 323	25 113	242,9	17	6 332	> 1 000	37	303	718,9	0,5	1,2	7 303	31 142	+ 23 839	+ 326,4	100,3	80,6	99,8	79,7	0,2	20,3	
61.01.29,39																						
Långhyxor																						
Totalt 1 000 par	7 140	7 679	7,5	833	5 321	502,6	62	825	1 000	0,9	10,7	7 961	12 175	+ 4 214	+ 52,9	89,7	63,1	88,9	56,3	11,1	43,7	
tkr	165 043	202 702	22,8	7 677	73 297	854,8	1 569	20 115	> 1 000	1,0	9,9	171 151	255 884	+ 84 733	+ 49,5	96,4	79,2	95,5	71,4	4,5	28,6	
1 000 par	5 165	5 145	- 0,4	785	4 733	502,9	39	506	> 1 000	0,8	9,8	5 911	9 372	+ 3 461	+ 58,6	87,4	54,9	86,7	49,5	13,3	50,5	
tkr	126 644	142 380	12,4	6 826	66 582	875,4	892	14 194	> 1 000	0,7	10,0	132 578	194 768	+ 62 190	+ 46,9	95,5	73,1	94,5	65,8	5,1	34,2	
— av ull	2 430	1 819	-25,1	32	85	165,6	12	101	741,7	0,5	5,6	2 450	1 803	- 647	- 26,4	99,2	100,9	98,7	95,3	1,3	4,7	
tkr	81 472	63 932	-21,5	809	2 832	250,1	531	4 956	833,3	0,7	7,8	81 750	61 808	- 19 942	- 24,4	99,7	103,4	99,0	95,4	1,0	4,6	
— av bomull	2 222	1 658	-25,4	589	3 596	510,5	22	193	777,3	1,0	11,6	2 789	5 061	+ 2 272	+ 81,5	79,7	32,8	78,9	28,9	21,1	71,1	
tkr	29 162	24 904	-14,6	4 273	43 517	918,4	243	3 770	> 1 000	0,9	15,1	33 187	64 651	+ 31 464	+ 94,8	87,9	38,5	87,1	32,7	12,9	67,3	
— av andra fibrer	513	1 668	225,1	164	1 052	541,5	5	212	> 1 000	1,0	12,7	672	2 508	+ 1 836	+ 273,2	76,3	66,5	75,6	58,1	24,4	41,9	
tkr	16 010	53 544	234,4	1 744	20 233	1 060,1	113	5 468	> 1 000	0,7	10,2	17 641	68 309	+ 50 668	+ 287,2	90,8	78,4	90,1	70,4	9,9	29,6	
61.02.29,39																						
flickor																						
1 000 par	1 975	2 534	28,3	98	588	500,0	23	319	> 1 000	1,2	12,6	2 050	2 803	+ 753	+ 36,7	96,3	90,4	95,2	79,0	4,8	21,0	
tkr	38 399	60 322	57,1	851	6 715	689,1	677	5 921	774,6	1,8	9,8	38 573	61 116	+ 22 543	+ 58,4	99,5	98,7	97,8	89,0	2,2	11,0	
— av ull	868	862	- 0,7	6	46	666,7	9	46	411,1	1,0	5,3	865	862	- 3	- 0,3	100,3	100,0	99,3	94,7	0,7	5,3	
tkr	22 798	22 626	- 0,8	310	1 498	383,2	461	1 245	170,1	2,0	5,5	22 647	22 879	+ 232	+ 1,0	100,7	98,9	98,6	93,5	1,4	6,5	
— av bomull	1 058	829	-21,6	88	425	383,0	12	139	> 1 000	1,1	16,8	1 134	1 115	- 19	- 1,7	93,3	74,3	92,2	61,9	7,8	38,1	
tkr	13 915	14 970	7,6	425	3 294	675,1	157	1 917	> 1 000	4,1	12,8	14 113	16 347	+ 2 164	+ 15,3	98,1	91,6	92,0	79,8	3,0	20,2	
— av andra fibrer	49	843	> 1 000	4	117	> 1 000	2	134	> 1 000	4,1	15,9	51	826	+ 775	> 1 000	96,1	102,1	92,2	85,8	7,8	14,2	
tkr	1 686	22 726	> 1 000	116	1 923	> 1 000	59	2 759	> 1 000	3,5	12,1	1 743	21 890	+ 20 147	> 1 000	96,7	103,8	93,3	91,2	6,7	8,8	

Tabell B 7.5.3 sid. 4

	Produktion			Import			Export			Export- andel av produk- tionen			Tillförsel			Produk- tionsandel av till- förseln			Prod.— export/ till- förseln			Import- andel av till- förseln							
	1960	1968	För- ändr.%	1960	1968	För- ändr.%	1960	1968	För- ändr.%	1960	1968	För- ändr.%	1960	1968	Förändr. faktisk %	1960	1968	%	1960	1968	%	1960	1968	%	1960	1968	%		
	1 000 st	1 000 st		1 000 st	1 000 st		1 000 st	1 000 st		%	%	%	1960	1968	%	1960	1968	%	1960	1968	%	1960	1968	%	1960	1968	%		
61.02.25,35																													
Dräkter och klänningar																													
— av ull	3 629	5 703	57,2	572	1 884	229,4	367	913	148,8	10,1	16,0	3 834	6 674	+ 2 840	+ 74,1	94,7	85,5	85,1	71,8	14,9	28,2	7,4	23,5	7,4	23,5	7,4	23,5	7,4	23,5
— av bomull	117 625	242 151	36,3	13 301	63 838	379,4	12 258	34 192	178,9	6,9	14,1	178 688	271 797	+ 93 129	+ 52,1	99,4	89,1	92,6	76,5	7,4	23,5	7,4	23,5	7,4	23,5	7,4	23,5	7,4	23,5
— av ändlösa eller av korta syntetiska textiltillfibrer	684	568	-17,0	26	197	657,7	32	97	203,1	4,7	17,1	678	668	- 10	- 1,5	100,9	85,0	96,2	70,5	3,8	29,5	3,8	29,5	3,8	29,5	3,8	29,5	3,8	29,5
— av andra fibrer	63 056	49 402	-21,7	2 601	18 297	603,5	3 068	6 833	122,7	4,9	13,8	65 589	60 866	- 1 723	- 2,8	100,7	81,2	95,8	69,9	4,2	30,1	4,2	30,1	4,2	30,1	4,2	30,1	4,2	30,1
36 Kjolor	1 994	2 547	27,7	378	939	148,4	304	469	54,3	15,2	18,4	2 068	3 017	+ 949	+ 45,9	96,4	84,4	81,7	68,9	18,3	31,1	18,3	31,1	18,3	31,1	18,3	31,1	18,3	31,1
— av ändlösa eller av korta syntetiska textiltillfibrer	65 520	68 147	4,0	4 862	17 371	257,3	7 601	12 601	65,8	11,6	18,5	62 781	72 917	+ 10 136	+ 16,1	104,4	93,5	92,3	76,2	7,7	23,8	7,7	23,8	7,7	23,8	7,7	23,8	7,7	23,8
— av andra fibrer	148	1 255	748,0	33	220	566,7	5	148	> 1 000	3,4	11,8	176	1 327	+ 1 151	654,0	84,1	94,6	81,3	83,4	18,7	16,6	18,7	16,6	18,7	16,6	18,7	16,6	18,7	16,6
— av andra fibrer	9 645	60 593	528,2	1 103	8 172	640,9	278	6 008	> 1 000	2,9	9,9	10 470	62 757	+ 52 287	499,4	92,1	96,6	89,5	87,0	10,5	13,0	10,5	13,0	10,5	13,0	10,5	13,0	10,5	13,0
— av andra fibrer	803	1 333	66,0	135	528	291,1	26	199	665,4	3,2	14,9	912	1 662	+ 750	+ 82,2	88,0	80,2	85,2	68,2	14,8	31,8	14,8	31,8	14,8	31,8	14,8	31,8	14,8	31,8
— av andra fibrer	39 404	64 009	62,4	4 735	19 998	322,3	1 311	8 750	567,4	3,3	13,7	42 828	75 257	+ 32 429	+ 75,7	92,0	85,1	88,9	73,4	11,1	26,6	11,1	26,6	11,1	26,6	11,1	26,6	11,1	26,6
36 Kjolor	2 207	1 849	-16,2	164	890	442,7	78	243	211,5	3,5	13,1	2 293	2 496	+ 203	+ 8,6	96,2	74,1	92,8	64,3	7,2	35,7	7,2	35,7	7,2	35,7	7,2	35,7	7,2	35,7
— av ull	47 424	40 657	-14,3	3 819	13 488	253,2	1 943	5 219	186,6	4,1	12,8	49 300	48 926	- 374	- 0,8	96,2	83,1	92,3	72,4	7,7	27,6	7,7	27,6	7,7	27,6	7,7	27,6	7,7	27,6
— av bomull	1 231	936	-24,0	26	526	> 1 000	32	131	309,4	2,6	14,0	1 225	1 331	+ 106	+ 8,7	100,5	70,3	97,9	60,5	2,1	39,5	2,1	39,5	2,1	39,5	2,1	39,5	2,1	39,5
— av andra fibrer	28 982	22 190	-23,4	498	8 730	> 1 000	989	2 991	202,4	3,4	13,5	28 491	27 929	- 562	- 2,0	101,7	79,5	98,3	68,7	1,7	31,3	1,7	31,3	1,7	31,3	1,7	31,3	1,7	31,3
— av ändlösa eller av korta syntetiska textiltillfibrer	566	296	-47,7	14	72	414,3	32	51	59,4	5,7	17,2	548	317	- 231	- 42,2	103,3	93,4	97,4	77,3	2,6	22,7	2,6	22,7	2,6	22,7	2,6	22,7	2,6	22,7
— av andra fibrer	8 453	953	-41,4	222	1 122	405,4	516	881	70,7	6,1	17,8	8 159	5 194	- 2 965	- 36,3	103,6	95,4	97,3	78,4	2,7	21,6	2,7	21,6	2,7	21,6	2,7	21,6	2,7	21,6
— av ändlösa eller av korta syntetiska textiltillfibrer	256	461	80,1	119	229	92,4	13	36	176,9	5,1	7,8	362	654	+ 292	+ 80,7	70,7	70,5	67,1	65,0	32,9	35,0	32,9	35,0	32,9	35,0	32,9	35,0	32,9	35,0
— av korta konstgjorda fibrer	6 522	10 630	62,4	2 988	2 629	-12,3	414	898	116,9	6,3	8,4	9 106	12 361	+ 3 255	+ 35,7	71,6	86,0	61,7	78,7	32,9	21,3	32,9	21,3	32,9	21,3	32,9	21,3	32,9	21,3
— av andra fibrer	56	89	58,9	5	57	> 1 000	1	7	600,0	1,8	7,9	60	139	+ 79	+ 131,7	93,3	64,0	91,7	59,0	8,3	41,0	8,3	41,0	8,3	41,0	8,3	41,0	8,3	41,0
— av andra fibrer	1 422	1 607	13,0	77	793	929,9	20	168	740,0	1,4	10,5	1 479	2 232	+ 753	+ 50,9	96,1	72,0	94,8	64,5	5,2	35,5	5,2	35,5	5,2	35,5	5,2	35,5	5,2	35,5
— av andra fibrer	98	67	-31,6	0	6	..	0	18	..	..	26,9	98	55	- 43	- 43,9	100,0	121,8	100,0	89,1	0,0	10,9	0,0	10,9	0,0	10,9	0,0	10,9	0,0	10,9
— av andra fibrer	2 045	1 277	-37,6	24	214	791,7	4	281	> 1 000	0,2	22,0	2 065	1 210	- 855	- 41,4	99,0	105,5	98,8	82,3	1,2	17,7	1,2	17,7	1,2	17,7	1,2	17,7	1,2	17,7

Tabell B 7.5.3 sid. 6

	Produktion		Import		Export		Export- andel av produk- tionen		Tillförsel		Förändr. faktisk	Produk- tionsandel av till- förseln		Prod- ukt- export/ till- förseln		Import- andel av till- förseln						
	1960	1968	För- ändr.%	1960	1968	För- ändr.%	1960	1968	1960	1968		%	1960	1968	%	1960	1968	%	1960	1968		
	1960	1968	För- ändr.%	1960	1968	För- ändr.%	1960	1968	1960	1968	%	1960	1968	%	1960	1968	%	1960	1968			
61.01.41																						
61.02.51																						
Skydds- och överdrags- kläder	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..		
Totall 1 000 st	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..		
ton	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..		
tkr	56 078	84 648	50,9	975	15 025	> 1 000	541	4 531	737,5	1,0	5,4	56 512	95 142	+ 38 630	68,4	99,2	89,0	98,3	84,2	1,7	15,8	
— skydds- och över- dragskläder för män eller gossar	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1 000 st	2 773	2 841	2,5	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ton	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
tkr	39 042	52 778	35,2	386	10 319	> 1 000	359	3 253	806,1	0,9	6,2	39 069	59 844	+ 20 775	53,2	99,9	88,2	99,0	82,8	1,0	17,2	
— av bomull	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1 000 st	2 375	2 446	3,0	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ton	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
tkr	35 215	42 676	21,2	157	7 892	> 1 000	55	696	> 1 000	0,2	1,6	35 317	49 872	+ 14 555	41,2	99,7	85,6	99,6	84,2	0,4	15,8	
— andra fibrer	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1 000 st	398	395	-0,8	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ton	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
tkr	3 827	10 102	164,0	229	2 427	959,8	304	2 557	741,1	7,9	25,3	3 752	9 972	+ 6 220	165,8	102,0	101,3	93,9	75,7	6,1	24,3	
— skydds- och över- dragskläder för kvinnor, flickor eller småbarn	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1 000 st	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ton	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
tkr	17 036	31 870	87,1	589	4 706	699,0	182	1 278	602,2	1,1	4,0	17 443	35 298	+ 17 855	102,4	97,7	90,3	96,6	86,7	3,4	13,3	
— av bomull	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1 000 st	1 344	1 214	-9,7	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ton	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
tkr	13 193	14 481	9,8	21	136	547,6	3	8	166,7	0,8	2,2	13 613	17 426	+ 3 813	28,0	96,9	83,1	96,1	81,3	3,9	18,7	
— andra fibrer	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1 000 st	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ton	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
tkr	3 843	17 389	352,5	63	1 440	> 1 000	76	957	> 1 000	2,0	5,5	3 830	17 872	+ 14 042	366,6	100,3	97,3	98,4	91,9	1,6	8,1	

Tabell B 7.5.3 sid. 7

	Produktion		Import		Export		Tillförsel		Export- andel av produktionen		Produktionsandel av tillförseln		Prod.— export/ tillförseln		Import- andel av tillförseln								
	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968	1960	1968							
		Förändr. %		Förändr. %		Förändr. %		Förändr. %		Förändr. %		Förändr. %		Förändr. %		Förändr. %							
Ur kap. 60 och 61																							
Skjortor (trikå och konfektion)	7 349	4 908	..	6	926	..	978	..	19,9	..	10 856	..	45,2	..	36,2	..	63,8						
	1 033 360	79 750	-22,8	8 524	48	325	466,9	7 297	14 619	100,3	104 587	113 456	+ 8 869	+ 8,5	98,8	70,3	91,8	57,4	8,2	42,6			
60.04.10 — av trikå	3 588	1 982*	-44,8	105	2	036	>1 000	119	367	208,4	3,3	18,5	3 651	+ 77	+ 2,2	100,4	54,3	97,1	44,2	2,9	55,8		
	59 311	27 024*	-54,4	2 337	13	436	474,9	3 053	4 287	40,4	5,1	15,9	58 595	-22 422	-38,3	101,2	74,7	96,0	62,9	4,0	37,1		
— av bomull	..	..	..	59	429	627,1	5	8	60,0	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..		
	..	..	..	1 411	2	255	59,8	185	68	-63,2	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..		
— av ändlösa syntetiska fibrer	..	..	..	2	1	570	>1 000	111	358	222,5	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..		
	..	..	..	43	10	756	>1 000	2 820	4 205	49,1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..		
— av andra fibrer	..	..	..	43	10	37	-15,9	3	1	-66,7	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..		
	..	..	..	883	425	-51,9	48	14	-70,8	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..		
61.03.10 — av andra vävnader än trikå	3 761	2 926**	-22,2	..	4	890	..	..	611	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..		
	44 049	52 726**	-19,7	6 187	34	889	463,9	4 244	10 332	143,4	..	9,6	19,6	45 992	77 283	-31 291	+68,0	95,8	68,2	86,5	54,9	13,5	45,1
— av bomull	3 659	2 872	-21,5	..	3	935	..	..	587	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	42 708	51 731	21,1	5 829	27	774	376,5	4 024	9 877	145,5	9,4	19,1	44 513	69 628	25 115	+56,4	95,9	74,3	86,9	60,1	13,1	39,9	
— av ändlösa eller korta syntetiska textilfibrer	7	..**	..	..	939	..	..	..	17	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	149	..**	..	192	6	868	>1 000	204	332	62,7	..	..	137	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
— av andra fibrer	95	54	-43,2	..	16	..	..	..	7	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	1 192	995	-16,5	166	247	48,8	16	123	668,8	1,3	12,4	1 342	1 119	-223	-16,6	88,8	88,9	87,6	77,9	12,4	22,1		
65. Huvudbonader	62 710	81 240	29,5	23 592	33	116	40,4	5 042	10 419	106,6	8,0	12,8	81 260	103 937	+22 677	+27,9	77,2	78,2	71,0	68,1	29,0	31,9	

* Inkl. stat. nr 61.03, 210, 610 (dvs. konfektionsskjortor av syntetiska fibrer). ** Skjortor av syntetiska fibrer — 61.03, 210, 610 — ingår i 60.04.10.

Bilaga 8 Statistikmaterial

I denna bilaga återges tabeller och diagram som använts som underlag i huvudtexten men som inte behövt återges där. Källhänvisning har gjorts i varje särskilt fall.

Tabell B 8.1 Index över TEKO-produktionens volym 1960—1968

1959 = 100

Uppgifterna för 1969 är preliminära

	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Textil- och sömnadsindustri	107	113	116	122	126	125	120	125	121	128
Ylleindustri	111	109	109	115	113	110	92	91	87	
Bomullsindustri (även rayon- ulls-)					108	111	97	105	105	
Linne-, hamp- och juteindu- stri	109	82	91	97	96	96	90	73	70	
Konstfiberfabriker	101	102	114	111	125	130	122	126	123	
Sidenfabriker (även rayon- silke-)	97	112	116	150	176	167	182	227	240	
Trikåfabriker	118	119	121	136	141	129	134	136	137	153
Repslagerier och bindgarns- fabriker	103	121	122	130	155	127	134	123	129	
Snörmakerier, band- och gar- dinfabriker	115	134	138	146	159	175	160	169	168	
Schoddyfabriker										
Vadd-, trassel- och drev- fabriker	95	78	77	87	87	98	84	106	113	
Färgerier, blekerier m. m.	103	115	116	138	124	126	156	176	153	
Konfektionsfabriker	107	115	118	123	131	131	128	133	128	130
Hatt- och mössfabriker	103	105	101	114	109	102	79	78	78	
Annan textil- och sömnadsin- dustri	105	135	158	168	184	201	192	202	209	
Hela industrin (exkl. el-, gas- och vattenverk)	110	118	125	133	146	158	165	170	178	193

Källa: Statistiska centralbyrån

Tabell B 8.2 Produktion, import och export av TEKO-varor i ton 1960, 1963, 1966, 1967 och 1968

Varuslag Tulltaxenummer inom parentes	År	Produk- tion	Import	Export	Tillförsel (Prod.+imp. ./ export)	Tillförsel- förändring i %	Produktion (kol. 1)/till- försel (kol. 4) %
<i>Ullgarn</i>	1960	9 919	455	66	10 308		96,2
kardgarn (53.06. 100—400)	3	9 134	691	136	9 689	} ./.42,4	94,3
	6	7 468	572	105	7 935		94,1
	7	6 782	603	116	7 269		93,3
	8	5 482	584	128	5 939		92,3
kamgarn (53.07. 100—400)	1960	3 186	2 202	17	5 371	} ./.41,0	59,3
	3	3 239	3 053	52	6 240		51,9
	6	2 753	1 349	11	4 091		67,3
	7	2 614	1 231	6	3 839		68,1
8	2 214	984	27	3 170	69,8		
<i>Yllevävnader</i> (ur 53.11) beklädnadsväv. (501—509)	1960	4 994	2 886	107	7 773	} ./.18,8	64,2
	3	3 974	3 419	208	7 185		55,3
	6	3 135	3 916	347	6 704		46,8
	7	3 063	4 627	432	7 258		42,2
8	2 707	4 027	426	6 309	42,9		
heminrednings- vävn. (600)	1960	859	65	94	830	} ./.11,8	103,5
	3	823	66	83	806		102,1
	6	584	87	36	635		92,0
	7	644	107	44	707		91,1
8	719	139	127	732	98,2		
<i>(ur 55.05)</i> bomullsgarn exkl. sytråd och detalj- handelsgarn (200—900)	1960	25 112	6 135	40	31 207	} ./.33,0	80,5
	3	20 250	7 518	31	27 737		73,0
	6	16 689	6 395	102	22 982		72,6
	7	15 386	8 100	142	23 344		65,9
8	14 213	6 935	225	20 923	67,9		
<i>Bomullsvävnader</i> (ur 55.09) råväv (590)	1960	3 048	5 886	304	8 630	} +11,3	35,3
	3	2 157	5 751	278	7 630		28,3
	6	3 318	5 860	414	8 764		37,9
	7	3 105	7 433	318	10 220		30,4
8	3 012	6 961	365	9 608	31,3		
beklädnadsväv. (601—609)	1960	11 590	4 832	1 420	15 002	} ./.60,7	77,3
	3	8 614	2 694	1 522	9 786		88,0
	6	6 538	2 673	1 661	7 550		86,6
	7	6 195	3 145	2 453	6 886		90,0
8	5 583	2 969	2 662	5 890	94,8		
heminrednings- vävn. (701—709)	1960	5 141	1 319	344	6 116	} ./. 8,6	84,1
	3	5 935	1 635	411	7 159		82,9
	6	4 193	1 975	523	5 645		74,3
	7	3 928	2 338	505	5 761		68,2
8	3 719	2 379	509	5 589	66,5		
andra vävn. (902, 909)	1960	1 586	494	67	2 013	} +17,1	78,8
	3	1 876	414	142	2 148		87,3
	6	2 020	635	232	2 423		83,4
	7	1 553	720	173	2 100		74,0
8	1 711	818	172	2 358	72,6		
Garn av lin och ra- mi, ej detaljhandels- garn 54.03.001 -007)	1960	2 931	929	30	3 830	} ./.30,8	76,5
	3	3 052	974	113	3 913		78,0
	6	2 920	767	178	3 509		83,2
	7	2 427	799	125	3 101		78,3
8	1 965	753	66	2 652	74,1		

Källa: Textilrådets verksamhetsberättelser. — Officiell produktions-, import- och exportstatistik.

Tabell B 8.2 (forts.)

Varuslag Tulltaxenummer inom parentes	År	Produktion	Import	Export	Tillförsel (Prod. + imp. ./ export)	Tillförsel- förändring i %	Produktion/ tillförsel
<i>Vävnader av lin och rami</i> (54.05)	1960	123	82	0	205	} +30,7	60,0
	3	148	57	2	203		72,9
	6	226	32	3	255		88,6
	7	263	33	0	296		88,9
	8	212	58	3	268		79,1
heminrednings- vävnader (201— 209)	1960	1 898	357	42	2 213	} ./46,2	85,8
	3	1 859	268	63	2 064		90,1
	6	1 123	350	61	1 412		79,5
	7	955	361	73	1 243		76,8
	8	928	330	69	1 190		77,9
övriga (901, 909)	1960	1 072	837	2	1 907	} ./25,7	56,2
	3	1 294	915	0	2 209		58,6
	6	1 179	375	2	1 552		76,0
	7	1 040	725	1	1 764		59,0
	8	679	745	7	1 417		47,9
<i>Mattor (ej knutna)</i> (58.02)	1960	253	172	19	406	} (+1 139,4)	62,3
	3	680	475	31	1 124		60,5
	6	810	2 049	62	2 797		29,0
	7	1 987	3 436	74	5 349		37,1
	8	3 172	5 661	147	8 686		36,5
av ull (230, 280)	1960	1 852	1 635	73	3 414	} +128,9	54,2
	3	2 555	2 181	202	4 534		56,4
	6	3 543	3 491	269	6 765		52,4
	7	3 075	4 498	382	7 191		42,8
	8	3 113	5 054	351	7 816		39,8
av andra material (300—900)	1960	313	1 070	66	1 317	} + 47,4	23,8
	3	422	1 316	281	1 457		29,0
	6	382	1 362	259	1 485		25,7
	7	538	1 594	218	1 914		28,1
	8	599	1 561	219	1 941		30,9
Sammets- och plyschvävnader o. dyl. (58.04. 100—900)	1960	46	960	33	973	} ./ 33,3	4,7
	3	18	469	74	413		4,4
	6	69	848	111	806		8,6
	7	113	706	154	666		17,0
	8	101	630	82	649		15,6
<i>Strumpor och sockor</i> totalt — ton	1960	1 286	511	23	1 774	} +26,7	72,5
	3	1 305	920	73	2 110		61,8
	6	1 290	1 088	78	2 309		55,8
	7	1 374	1 338	92	2 586		53,1
	8	1 286	1 046	121	2 247		57,2
totalt — 1 000 par	1960	36 459	23 964	732	59 691	} +32,4	61,1
	3	39 789	40 386	2 531	76 360		52,1
	6	42 177	49 179	3 125	88 411		47,7
	7	42 831	61 115	3 786	99 010		43,3
	8	40 500	41 952	4 788	79 044		51,2
därav: av syntetsilke 1 000 par	1960	28 988	21 912	576	50 324	} +29,8	57,6
	3	32 997	38 013	2 368	67 523		48,8
	6	36 650	44 937	2 866	78 783		46,5
	7	37 649	55 986	3 493	89 031		42,3
	8	32 220	35 736	4 164	65 304		49,3

Källa: Textilrådets verksamhetsberättelse. — Officiell produktions-, import- och exportstatistik.

Tabell B 8.2 (forts.)

Varuslag	År	Produktion	Import	Export	Tillförsel ¹ (Prod. + imp. ./ export)	Tillförsel- förändring i %	Produktion/ tillförsel
andra — 1 000 par	1960	7 471	2 052	156	9 367	} +46,8	79,8
	3	6 792	2 373	163	8 837		76,9
	6	5 527	4 242	259	9 628		57,4
	7	5 181	5 129	293	9 977		51,9
	8	8 280	6 216	624	13 752		60,2
Trikåväv ² : totalt	1960	486	318	154	1 150	} +320,1	85,7
	3	2 534	1 235	572	3 141		80,7
	6	2 706	1 560	733	3 466		78,1
	7	3 265	1 872	890	4 155		78,6
	8	4 387	2 278	1 679	4 831		90,8
därav: av syntet- silke	1960	737	112	123	726	} +332,8	101,5
	3	2 005	609	503	2 091		95,9
	6	2 349	860	569	2 593		90,6
	7	2 760	987	687	2 994		92,2
	8	3 568	1 162	1 467	3 142		113,6
annan väv	1960	250	206	31	425	} +297,4	58,8
	3	529	626	69	1 050		50,3
	6	357	700	164	874		40,8
	7	505	886	203	1 161		43,5
	8	819	1 116	212	1 689		48,5
Underkläder av trikå ³ : totalt	1960	3 042	1 159	45	4 156	} + 22,1	73,2
	3	2 596	1 386	194	3 801		68,3
	6	2 115	1 674	211	3 626		58,3
	7	2 250	2 201	196	4 210		53,4
	8	1 845	3 263	175	5 075		36,3
därav: av syntet- och rayon- silke	1960	592	152	40	704	} +125,2	84,1
	3	633	232	183	667		94,9
	6	488	468	192	744		65,6
	7	440	905	182	1 150		38,3
	8	328	1 435	160	1 656		19,8
av bomull	1960	2 658	935	4	3 289	} ./ 14,3	71,7
	3	1 838	1 110	9	2 973		61,8
	6	1 525	1 159	16	2 720		56,1
	7	1 727	1 247	12	2 945		58,6
	8	1 438	1 317	9	2 820		50,9
andra	1960	92	72	1	163	} ./ 267,5	56,4
	3	125	44	2	161		77,6
	6	102	47	3	162		62,9
	7	83	49	2	115		72,2
	8	77	511	6	599		12,9
Överkläder av trikå: totalt	1960	2 208	938	81	3 065	} + 62,1	72,0
	3	2 744	1 847	196	4 332		63,3
	6	2 313	2 790	345	4 823		47,9
	7	2 549	3 084	448	5 114		49,8
	8	2 280	3 094	481	4 967		45,9

¹ Inkluderar beräknad lagerförändring i industrin.

² Avser s. k. trikåväv för avsalu (även innehållande gummi).

³ Skjortor, nattdräkter övriga underkläder.

Källa: Statistiska centralbyråns tillförselstatistik.

Tabell B 8.2 (forts.)

Varuslag	År	Produktion	Import	Export	Tillförsel (Prod.+imp. ./ export)	Tillförsel- förändring i %	Produktion/ tillförsel
därav: av syntet- och rayon- silke	1960	197	36	12	221	} +516,7	89,1
	3	461	52	42	460		100,2
	6	845	184	149	912		92,7
	7	967	309	191	1 046		92,4
	8	1 085	497	234	1 363		79,6
av bomull	1960	767	283	12	1 038	} ./ 12,6	73,9
	3	836	315	25	1 107		75,5
	6	476	326	84	741		64,2
	7	596	435	118	904		65,9
	8	506	511	123	907		55,8
andra	1960	1 242	619	57	1 804	} + 49,4	68,8
	3	1 447	1 480	129	2 765		52,3
	6	992	2 280	112	3 170		31,3
	7	986	2 339	138	3 164		31,2
	8	689	2 085	124	2 696		25,6
»Övriga» trikåvaror: totalt	1960	215	339	6	548	} +17,5	39,2
	3	232	376	20	588		39,5
	6	173	432	43	568		30,5
	7	167	536	65	637		26,2
	8	103	604	66	644		15,9
därav: av rayon- och syntet- silke	1960	13	142	3	152	} ./ 48,7	8,5
	3	12	103	9	106		11,3
	6	—	104	35	69		—
	7	—	109	54	55		—
	8	13	121	56	78		16,7
av bomull	1960	122	4	1	125	} + 4,0	97,6
	3	122	5	5	124		98,4
	6	111	32	1	144		77,1
	7	99	57	1	156		63,5
	8	41	92	2	130		31,5
andra	1960	80	197	3	274	} +59,5	29,2
	3	98	268	6	358		27,4
	6	62	296	7	355		17,5
	7	68	370	10	426		15,9
	8	49	392	8	437		11,2
Alla trikåvaror: totalt	1960	7 737	3 265	309	10 693	} +66,1	72,4
	3	9 411	5 764	1 055	13 972		67,4
	6	8 597	7 544	1 410	14 792		58,1
	7	9 605	9 031	1 691	16 702		57,5
	8	9 899	10 285	2 522	17 764		55,7

Källa: Statistiska centralbyråns tillförselstatistik.

Tabell B 8.2 (forts.) Produktion, import och export av TEKO-varor i 1 000-tal plagg 1960, 1963, 1966, 1967, 1968 och 1969

Tillförselsiffran är korrigerad med hänsyn till beräknad lagerförändring i industrin

Varuslag	År	Produktion	Import	Export	Tillförsel- (Prod. + imp. ./ export)	Tillförsel- förändring i %	Produktion/ tillförsel
Ulstrar, paletåer, kappor, överrockar: totalt	1960	2 306	244	91	2 459	} +33,9	93,8
	3	2 701	1 300	163	3 838		70,4
	6	2 457	1 053	183	3 327		73,8
	7	2 452	1 272	185	3 539		69,3
	8	2 268	1 388	248	3 408		66,5
	9	1 965	1 588	261	3 292	59,7	
för män och gos- sar	1960	738	58	45	751	} +20,6	98,3
	3	930	495	93	1 332		69,8
	6	734	426	98	1 062		69,1
	7	790	552	79	1 263		62,5
	8	646	531	94	1 083		59,6
	9	509	487	90	906	56,2	
därav: av bomull	1960	299	23	31	291	} +16,2	102,7
	3	310	46	50	306		101,3
	6	217	65	24	258		84,1
	7	244	117	20	341		71,5
	8	201	195	16	380		52,9
	9	173	178	13	338	51,2	
för kvinnor och flickor	1960	1 568	186	46	1 708	} +39,7	91,8
	3	1 771	805	70	2 506		70,7
	6	1 723	627	85	2 265		76,1
	7	1 662	721	106	2 277		73,0
	8	1 662	857	153	2 326		71,5
	9	1 456	1 101	171	2 386	61,0	
därav: av bomull	1960	560	90	24	626	} +15,3	89,5
	3	294	54	14	334		88,0
	6	559	71	14	656		85,2
	7	473	149	26	596		79,4
	8	478	232	41	669		71,4
	9	415	355	48	722	57,5	
Kostymer	1960	1 017	8	15	1 010	} + 4,1	100,7
	3	1 082	59	32	1 109		97,6
	6	1 036	106	88	1 054		98,3
	7	1 128	211	112	1 227		91,9
	8	1 079	245	139	1 185		91,1
	9	1 033	182	164	1 051	98,3	
Jackor: totalt	1960	1 777	197	68	1 906	} +107,2	93,2
	3	1 763	467	145	2 085		84,6
	6	1 898	880	174	2 604		72,9
	7	2 068	1 409	238	3 239		63,8
	8	1 880	1 979	212	3 547		53,0
	9	1 842	2 415	308	3 949	46,6	
för män och gossar	1960	1 065	159	44	1 180	} +117,9	90,3
	3	1 097	284	69	1 312		83,6
	6	1 241	561	118	1 684		73,7
	7	1 425	978	170	2 233		63,8
	8	1 279	1 353	204	2 428		53,1
	9	1 237	1 541	207	2 571	48,1	
därav: av bomull	1960	839	61	35	865	} ./ 19,8	96,9
	3	479	54	32	501		95,6
	6	432	180	64	548		78,8
	7	484	347	76	755		64,1
	8	372	518	80	810		45,9
	9	252	500	58	694	36,3	

Källa: Statistiska centralbyråns tillförselstatistik.

Tabell B 8.2 (forts.)

Varuslag	År	Produktion	Import	Export	Tillförsel (Prod. + imp. ./ export)	Tillförsel- förändring i %	Produktion/ tillförsel
för kvinnor och flickor	1960	712	38	24	726	+ 89,8	98,1
	3	666	182	23	825		80,7
	6	657	319	56	920		71,4
	7	643	431	68	1 006		63,9
	8	601	626	108	1 119		53,7
	9	605	874	101	1 378	49,9	
därav: av bomull	1960	454	12	19	447	./ 39,4	101,6
	3	336	28	7	357		94,1
	6	296	63	22	337		87,8
	7	219	106	26	299		73,2
	8	158	112	28	242		65,3
	9	130	164	23	271	47,9	
Kavajer	1960	614	13	6	621	+ 28,2	98,9
	3	720	44	11	753		95,6
	6	646	77	32	691		93,5
	7	528	171	46	653		80,9
	8	637	275	53	859		74,2
	9	658	211	73	796	82,7	
Långbyxor: totalt	1960	6 505	639	61	7 083	+ 95,0	91,8
	3	7 168	1 269	80	8 357		85,8
	6	7 481	2 369	455	9 395		79,6
	7	7 848	3 547	597	10 798		72,7
	8	7 381	5 314	825	11 870		62,2
	9	7 695	7 323	1 204	13 814	55,7	
för män och gossar	1960	4 756	541	38	5 259	+104,8	90,4
	3	4 734	1 070	47	5 757		82,2
	6	5 106	2 078	221	6 963		73,3
	7	5 341	3 147	290	8 198		65,1
	8	4 997	4 724	506	9 215		54,2
	9	5 309	6 347	883	10 773	43,3	
därav: av ylle	1960	2 532	32	12	2 552	./ 37,9	99,2
	3	1 799	21	30	1 790		100,5
	6	2 057	43	63	2 037		101,0
	7	2 039	100	72	2 067		98,6
	8	1 616	85	101	1 600		101,0
	9	1 586	97	97	1 586	100,0	
för kvinnor och flickor	1960	1 749	98	23	1 824	+ 66,7	95,9
	3	2 434	199	33	2 600		93,6
	6	2 375	291	234	2 432		97,6
	7	2 507	400	307	2 600		96,4
	8	2 384	591	319	2 656		89,8
	9	2 386	976	321	3 041	78,5	
därav: av ylle	1960	831	7	9	829	+ 11,9	100,2
	3	1 038	15	9	1 044		99,4
	6	901	40	17	924		97,5
	7	930	57	17	970		95,9
	8	945	46	46	945		100,0
	9	892	83	47	928	96,1	
Dräkter och klänningar: totalt	1960	2 907	572	357	3 122	+ 51,2	93,1
	3	3 821	337	466	3 692		103,5
	6	3 629	963	589	4 003		90,7
	7	4 377	1 575	885	5 067		86,4
	8	3 944	1 883	913	4 914		80,3
	9	3 593	1 962	833	4 722	76,1	

Källa: Statistiska centralbyråns tillförselstatistik.

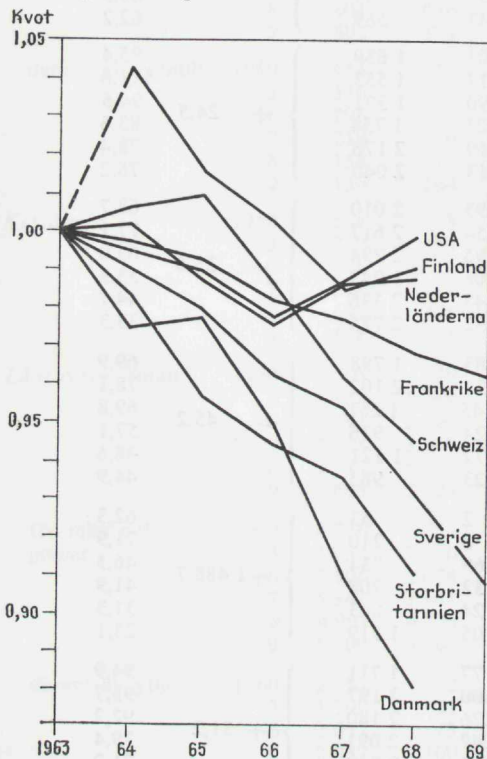
Varuslag	År	Produktion	Import	Export	Tillförsel (Prod.+imp. ./ export	Tillförsel- förändring i %	Produktion/ tillförsel
därav: av ylle	1960	604	25	31	598	} ./. 4,8	101,0
	3	665	53	58	660		100,8
	6	538	213	66	685		78,6
	7	789	325	105	1 009		78,2
	8	435	297	97	635		68,5
	9	354	298	83	569	62,2	
av bomull	1960	1 563	379	303	1 639	} + 24,5	95,4
	3	1 734	137	317	1 553		111,6
	6	1 297	364	290	1 371		94,6
	7	1 467	712	425	1 754		83,6
	8	1 706	939	469	2 176		78,4
	9	1 555	998	513	2 040	76,2	
Blusar: totalt	1960	1 380	823	193	2 010	} + 35,6	68,7
	3	2 019	952	354	2 617		77,1
	6	1 446	1 143	295	2 294		63,0
	7	1 046	1 103	206	1 943		53,8
	8	1 045	1 434	143	2 336		44,7
	9	907	2 110	292	2 725	33,3	
därav: av bomull	1960	1 256	725	183	1 798	} ./. 45,2	69,9
	3	1 641	792	331	2 102		78,1
	6	880	526	145	1 261		69,8
	7	534	526	124	936		57,1
	8	545	648	72	1 121		48,6
	9	442	664	123	985	44,9	
av syntet- fiber	1960	33	22	2	53	} +1 488,7	62,3
	3	151	67	8	210		71,9
	6	388	515	69	834		46,5
	7	297	443	32	708		41,9
	8	264	603	24	843		31,3
	9	305	1 119	105	1 319	23,1	
Kjolar: totalt	1960	1 624	164	77	1 711	} + 31,2	94,9
	3	2 103	194	100	2 197		95,7
	6	2 009	397	226	2 180		92,2
	7	1 661	677	247	2 091		79,4
	8	1 601	890	243	2 248		71,2
	9	1 547	988	290	2 245	68,9	
därav: av ylle	1960	918	26	32	912	} + 12,1	100,7
	3	1 252	36	48	1 240		101,0
	6	890	257	97	1 050		84,8
	7	900	440	104	1 236		72,8
	8	782	526	131	1 177		66,4
	9	654	490	122	1 022	63,9	
av bomull	1960	385	14	31	368	} ./. 19,8	104,6
	3	236	2	18	220		107,3
	6	329	28	48	309		106,5
	7	340	103	80	363		93,7
	8	190	72	51	211		90,0
	9	224	150	79	295	75,9	
av syntet- fiber	1960	202	119	13	308	} +139,6	65,6
	3	345	148	26	467		73,9
	6	684	109	64	729		93,8
	7	331	118	40	409		80,9
	8	544	229	36	737		73,8
	9	519	282	63	738	70,3	

Källa: Statistiska centralbyråns tillförselstatistik.

Diagram B 8.3 Konsumentpriser på beklädnadsvaror i förhållande till den allmänna konsumentprisutvecklingen

Diagrammet visar kvoten mellan prisindex för beklädnadsvaror och generalprisindex. För Storbritannien och Schweiz ingår även skor i index för beklädnadsvaror. Den avvikande höjningen för Finland mellan 1963 och 1964 förklaras av att landet det senare året höjde omsättningsskatten på textilvaror.

Tabell B 8.4. TEKO-industriernas arbetsställen, anställda och förädlingsvärde 1960, 1965 och 1967

	Arbetsställen			Anställda			Förädlingsvärde			Förändring i %	
	Antal		1967	Antal		1967	Mkr		Förändring i %		
	1960	1965		1960	1965		1960	1965	1960-65	1965-67	
Ylleindustri	80	69	59	10 680	8 972	6 790	175,8	226,6	216,3	28,9	-4,5
Därav: Ullspinnerier	19	15	14	1 182	878	950	16,8	25,2	31,0	50,0	+23,0
Ylleväverier	25	18	20	1 857	1 535	1 316	36,9	34,8	36,3	5,7	+4,3
Komb. yllefabriker	36	36	25	7 641	6 559	4 524	122,1	166,7	149,1	36,5	-10,6
Bomullindustri (även rayonulls-)	60	55	59	13 335	10 641	8 453	246,2	297,4	266,2	20,8	-10,5
Därav: Bomullspinnerier	14	10	8	1 808	1 275	805	30,6	36,5	28,5	19,3	-21,9
Bomullsväverier	31	30	37	2 975	2 786	2 870	40,1	83,3	90,1	107,7	+8,2
Komb. bomullsfabriker	15	15	14	8 552	6 580	4 778	170,5	177,7	147,6	4,2	-16,9
Linne-, hamp- o juteind.	14	14	9	2 720	1 849	1 437	53,1	50,4	38,8	5,1	-23,0
Därav: Linnefabriker	10	11	8	1 885	1 258	881	39,5	38,7	26,0	2,0	-32,8
Jutfabriker	4	3	1	835	591	556	13,6	11,8	12,8	13,2	+8,5

	Arbetsställen			Anställda			Förädlingsvärde			Förändring i %		
	Antal			Antal			Mkr			1960—1965—67		
	1960	1965	1967	1960	1965	1967	1960	1965	1967	1960	1965	1967
Konstfäbrikfabriker	4	4	4	2 024	1 983	1 718	48,6	56,2	50,6	+ 15,6	+ 15,6	-10,0
Sidenfabriker (även rayonsilke-)	9	8	9	512	566	655	11,8	21,0	33,5	+ 78,1	+ 78,1	+59,5
Trikåfabriker	193	188	176	10 529	9 531	8 736	166,2	225,5	251,4	+ 35,7	+ 35,7	+11,5
Repslagerier o bindgarnsfabriker	6	9	5	1 190	1 038	754	21,6	23,9	22,7	+ 10,6	+ 10,6	- 5,0
Snörmakerier, band- o gardin-fabriker	43	45	50	1 560	1 810	1 605	26,8	52,5	50,9	+ 95,9	+ 95,9	- 3,0
Därav: Band- o remfabriker	22	22	21	1 036	1 258	1 170	17,6	37,2	39,9	+111,4	+111,4	+ 7,3
Fisknätfabriker	13	16	18	267	343	243	5,1	10,1	5,8	+ 98,0	+ 98,0	-42,6
Gardin- o spetsfabriker	8	7	11	257	209	192	4,2	5,3	5,2	+ 26,2	+ 26,2	- 1,9
samt snörmakerier	3			142		286	2,6	7,8	10,1	+ 32,2	+ 32,2	+29,5
Schoddyfabriker	7	10	11	189	312		3,3					
Vadd-, trassel- o drevfabriker	24	26	30	1 565	1 632	2 200	33,6	57,9	82,4	+ 72,3	+ 72,3	+42,3
Färgerier, blekerier o impregneringsverk	678	742	706	43 454	40 804	36 036	596,9	868,9	907,1	+ 45,6	+ 45,6	+ 4,4
Konfektionsfabriker	541	603	578	36 540	33 958	30 300	501,8	716,5	766,9	+ 42,8	+ 42,8	+ 7,0
Därav: Herr-, dam- o/el barn-kläderskonfektion	86	84	86	3 812	3 597	3 071	46,4	64,7	66,8	+ 39,4	+ 39,4	+ 3,2
Vitvarukonfektion	23	26	24	2 318	2 204	1 923	36,4	61,6	52,6	+ 69,2	+ 69,2	-14,6
(underkläder o dyl)	14	12	10	465	342	237	7,2	8,9	7,9	+ 23,6	+ 23,6	-11,2
Kravatt- o slipsfabriker	14	17	9	319	703	505	5,1	17,2	13,0	+ 237,3	+ 237,3	-24,4
Beklädnadssömnad ej s. n.	51	54	51	2 229	2 052	1 487	28,5	38,9	33,4	+ 36,5	+ 36,5	-14,1
Tillverkning o reparation av hattar o mössor	27	26	24	1 187	1 002	674	15,1	18,3	13,8	+ 21,2	+ 21,2	-24,6
Därav: Hattfabriker	24	28	27	1 042	1 050	813	13,3	20,6	19,5	+ 54,9	+ 54,9	- 5,3
Mössfabriker	136	193	176	4 174	5 741	5 035	63,0	153,2	182,0	+143,2	+143,2	+18,8
Annat textil- o sömnadsindustri	7	6	5	243	211	162	4,0	4,8	4,3	+ 20,0	+ 20,0	-10,4
Därav: Tillv. av konstgjorda blommor	18	31	35	336	461	501	6,9	11,3	17,1	+ 63,8	+ 63,8	+51,3
Markiser o presenningar	6	7	8	69	133	152	1,0	3,4	5,7	+240,8	+240,8	+67,6
Paraplyer o parasoll	9	6	6	310	140	100	5,7	3,8	3,2	- 33,3	- 33,3	-15,8
Rullgardiner	96	143	122	3 216	4 796	4 120	45,3	129,9	151,7	+186,8	+186,8	+16,8
Textilframställning o div sömnadsindustri ej s. n.	1 308	1 417	1 345	94 303	86 931	75 192	1 478,0	2 080,2	2 145,4	+ 40,8	+ 40,8	+ 3,1

Källa: Industristatistiken

Tabell B 8.5. TEKO-industriernas storleksstruktur 1960 och 1967

Sammandragstabell (Beträffande delbranscherna — se närmast följande tabeller)

Arbetsställen med	Textilindustrin			Konfektionsindustrin		
	1960	1967	Förändring i %	1960	1967	Förändring i %
<i>Högst 10 arbetare</i>						
Antal arbetsställen	167	177	+ 6,0	112	167	+49,1
» arbetare	1 070	1 119	+ 4,6	829	1 123	+35,5
<i>11—20 arbetare</i>						
Antal arbetsställen	110	140	+12,7	158	197	+24,7
» arbetare	1 677	2 097	+25,0	2 419	2 837	+17,3
<i>21—50 arbetare</i>						
Antal arbetsställen	137	130	./.. 5,1	245	233	./.. 4,9
» arbetare	4 495	4 211	./.. 6,3	8 135	7 716	./.. 5,2
<i>51—100 arbetare</i>						
Antal arbetsställen	62	63	+ 1,6	125	104	./.. 16,8
» arbetare	4 650	4 531	./.. 2,6	8 975	7 342	./.. 18,2
<i>101—200 arbetare</i>						
Antal arbetsställen	43	41	./.. 4,7	57	42	./.. 26,3
» arbetare	5 874	5 675	./.. 3,4	8 100	5 854	./.. 27,7
<i>201—500 arbetare</i>						
Antal arbetsställen	44	28	./.. 36,4	30	17	./.. 43,3
» arbetare	13 591	8 939	./.. 34,2	8 357	4 633	./.. 44,6
<i>501—1 000 arbetare</i>						
Antal arbetsställen	13	6	./.. 53,9	1	—	
» arbetare	8 621	4 250	./.. 50,7	781	—	
<i>Över 1 000 arbetare</i>						
Antal arbetsställen	1	—		1	1	
» arbetare	1 085	—		1 272	1 862	+46,3
<i>Summa alla företag</i>						
Antal arbetsställen	577	585	+ 1,4	729	761	+ 4,4
» arbetare	41 063	30 822	./.. 24,9	38 868	31 367	./.. 19,3
<i>Antal arbetare per arbetsställe i genomsnitt</i>	71	53	./.. 25,4	53	41	./.. 22,7

Källa: Industristatistiken

TEKO-industriernas storleksstruktur 1960 och 1967

Arbetsställen med	Ylleindustrin			Bomullsindustrin (även rayonullsindustrin)			Linne-, hamp- och juteindustrin			Konstfberfabriker		
	Förändr. i %		Förändr. i %	Förändr. i %		Förändr. i %	Förändr. i %		Förändr. i %	Förändr. i %		
	1960	1967		1960	1967		1960	1967		1960	1967	
<i>Högst 10 arbetare</i>	15	13		5	7		2	3		—	—	
Antal arbetsställen	104	91	./ 12,5	38	50	+31,6	15	12	./ 20,0	—	—	
» arbetare												
<i>11—20 arbetare</i>	12	13		9	7		3	3		—	—	
Antal arbetsställen	176	208	+18,2	119	118	./ 0,9	42	39	./ 7,2	—	—	
» arbetare												
<i>21—50 arbetare</i>	16	8		13	18		2	—		2	1	
Antal arbetsställen	571	253	./ 55,7	432	590	+36,6	82	—		68	26	./ 61,7
» arbetare												
<i>51—100 arbetare</i>	10	10		5	7		1	—		—	1	
Antal arbetsställen	704	751	+ 6,7	417	510	+22,3	88	—		—	56	
» arbetare												
<i>101—200 arbetare</i>	10	6		7	8		2	—		—	—	
Antal arbetsställen	1 441	835	./ 42,0	954	1 139	+19,4	279	—		—	—	
» arbetare												
<i>201—500 arbetare</i>	14	7		13	8		3	3		1	1	
Antal arbetsställen	4 174	2 210	./ 47,0	3 966	2 617	./ 34,0	1 325	1 138	./ 14,1	495	370	./ 25,3
» arbetare												
<i>501—1 000 arbetare</i>	3	2		8	3		1	—		—	1	
Antal arbetsställen	1 994	1 250	./ 37,3	5 594	2 083	./ 62,7	528	—		—	917	
» arbetare												
<i>Över 1 000 arbetare</i>	—	—		—	—		—	—		1	—	
Antal arbetsställen	—	—		—	—		—	—		1 085	—	
» arbetare												
<i>Summa alla företag</i>	80	59	./ 26,3	60	58		14	9		4	4	
Antal arbetsställen	9 164	5 598	./ 38,9	11 520	7 107	./ 38,3	2 359	1 189	./ 49,6	1 648	1 369	./ 16,9
» arbetare												
<i>Antal arbetare per arbetsställe i genomsnitt</i>	115	95	./ 17,4	192	123	./ 35,9	169	132	./ 21,9	412	342	./ 17,0

Källa: Industristatistiken

TEKNO-industriernas storleksstruktur 1960 och 1967

	Sidenfabriker (även rayonsilke-)		Trikåfabriker		Repslagerier och bindgarnsfabriker		Snörmakerier, band- och gardinfabriker		
	1960	1967	Förändr. i %	1960	1967	Förändr. i %	1960	1967	Förändr. i %
Arbetsställen med									
<i>Högst 10 arbetare</i>	1	1		58	43	./..28,9	18	26	+44,4
Antal arbetsställen	7	10		399	272	./..31,8	112	171	+53,0
» arbetare									
<i>11—20 arbetare</i>	2	1		36	45	+25,0	12	10	
Antal arbetsställen	23	13	./..43,5	570	677	+18,8	167	126	./..24,5
» arbetare									
<i>21—50 arbetare</i>	3	3		55	44	./..20,0	6	8	
Antal arbetsställen	129	127	./..1,6	1 705	1 463	./..14,2	185	233	+25,9
» arbetare									
<i>51—100 arbetare</i>	3	3		19	23	+21,0	4	4	
Antal arbetsställen	237	238	+0,4	1 502	1 561	+3,9	271	302	+11,4
» arbetare									
<i>101—200 arbetare</i>	—	1		16	13	./..11,8	2	1	
Antal arbetsställen	—	115		2 081	1 834	./..11,8	175	117	./..33,2
» arbetare									
<i>201—500 arbetare</i>	—	—		8	5		2	1	
Antal arbetsställen	—	—		2 194	1 449	./..34,0	676	357	./..47,2
» arbetare									
<i>501—1 000 arbetare</i>	—	—		1	—		—	—	
Antal arbetsställen	—	—		505	—		—	—	
» arbetare									
<i>Över 1 000 arbetare</i>	—	—		—	—		—	—	
Antal arbetsställen	—	—		—	—		—	—	
» arbetare									
<i>Summa alla företag</i>	9	9		193	173	./..10,4	6	5	
Antal arbetsställen	396	503	+23,9	8 956	7 256	./..19,0	1 005	587	./..41,6
» arbetare									
<i>Antal arbetare per arbetsställe</i>	44	56	+24,4	46	42	./..8,7	167	117	./..30,0
<i>i genomsnitt</i>							30	25	./..16,7

Källa: Industristatistiken

TEKO-industriernas storleksstruktur 1960 och 1967

Arbetsställen med	Färgerier, blekerier m m			Schoddyfabr. Vadd-, trassel- o drevfabriker			Annan textil- och sömnadsindustri		
	1960	1967	Förändr. i %	1960	1967	Förändr. i %	1960	1967	Förändr. i %
<i>Högst 10 arbetare</i>									
Antal arbetsställen	4	5		3	6		60	72	
» arbetare	25	26		16	35	+118,8	348	446	+28,1
<i>11—20 arbetare</i>									
Antal arbetsställen	5	9		1	—		30	52	
» arbetare	78	139	+ 78,2	12	—		490	777	+58,5
<i>21—50 arbetare</i>									
Antal arbetsställen	7	7		5	4		28	36	
» arbetare	215	207	./.. 3,7	191	139	./.. 27,2	917	1 123	+12,2
<i>51—100 arbetare</i>									
Antal arbetsställen	5	2		1	1		12	11	
» arbetare	414	170	./.. 58,9	61	55	./.. 9,8	808	831	+ 2,8
<i>101—200 arbetare</i>									
Antal arbetsställen	2	6		—	—		3	5	
» arbetare	327	831	+154,1	—	—		371	677	+82,4
<i>201—500 arbetare</i>									
Antal arbetsställen	1	2		—	—		1	—	
» arbetare	222	488	+119,8	—	—		236	—	
<i>501—1 000 arbetare</i>									
Antal arbetsställen	—	—		—	—		—	—	
» arbetare	—	—		—	—		—	—	
<i>Över 1 000 arbetare</i>									
Antal arbetsställen	—	—		—	—		—	—	
» arbetare	—	—		—	—		—	—	
<i>Summa alla företag</i>									
Antal arbetsställen	24	31		10	11		134	176	+31,3
» arbetare	1 281	1 861	+ 45,3	280	229	./.. 18,2	3 170	3 854	+21,5
<i>Antal arbetare per arbetsställe i genom- snitt</i>	53	60	+ 13,2	28	21	./.. 25,0	24	22	./.. 8,3

Källa: Industristatistiken

TEKO-industriernas storleksstruktur 1960 och 1967

Arbetsställen med	Konfektionsfabriker			Hatt- och mössfabriker		
	1960	1967	Förändr. i %	1960	1967	Förändr. i %
<i>Högst 10 arbetare</i>						
Antal arbetsställen	100	149	+49,0	12	18	
» arbetare	743	1 015	+36,6	86	108	+25,6
<i>11—20 arbetare</i>						
Antal arbetsställen	148	187	+26,3	10	10	
» arbetare	2 280	2 691	+18,0	139	146	+ 5,0
<i>21—50 arbetare</i>						
Antal arbetsställen	227	217	./.. 4,4	18	16	
» arbetare	7 576	7 277	./.. 3,9	559	439	./.. 21,4
<i>51—100 arbetare</i>						
Antal arbetsställen	116	101	./.. 12,9	9	3	
» arbetare	8 298	7 092	./.. 14,5	677	250	./.. 63,1
<i>101—200 arbetare</i>						
Antal arbetsställen	55	40	./.. 27,3	2	2	
» arbetare	7 818	5 638	./.. 27,9	282	216	./.. 23,5
<i>201—500 arbetare</i>						
Antal arbetsställen	30	17	./.. 43,3	—	—	
» arbetare	8 357	4 633	./.. 44,6	—	—	
<i>501—1 000 arbetare</i>						
Antal arbetsställen	1	—		—	—	
» arbetare	781	—		—	—	
<i>Över 1 000 arbetare</i>						
Antal arbetsställen	1	1		—	—	
» arbetare	1 272	1 862	+46,4	—	—	
<i>Summa alla företag</i>						
Antal arbetsställen	678	712	+ 5,0	51	49	./.. 4,0
» arbetare	37 125	30 208	./.. 18,6	1 743	1 159	./.. 33,5
<i>Antal arbetare per arbetsställe i genomsnitt</i>	55	42	./.. 23,6	34	24	./.. 29,4

Källa: Industristatistiken

Tabell B 8.6. Nyetableringar och nedläggningar i TEKO-industrierna 1962—1967

Län	Läget 31.12.62		Nyetableringar		Nedläggningar		Läget 31.12.67	
	Arbets- ställen	Syssel- satta	Före- tag	Syssel- satta	Före- tag	Syssel- satta	Före- tag	Syssel- satta
A+B	139	3 657	4	74	27	662	111	2 111
C	16	897	3	34	4	78	15	858
D	22	2 337	4	42	6	363	20	2 115
E	64	5 930	20	808	26	1 188	58	4 311
F	120	4 687	13	279	27	563	106	3 985
G	41	2 068	9	176	5	118	45	1 869
H	23	1 132	5	195	6	329	22	8 901
I	5	202	1	20	1	26	5	172
K	20	1 544	2	30	5	106	17	1 161
L	50	2 969	11	497	14	367	47	2 961
M	166	11 169	13	431	33	1 331	146	7 798
N	47	3 428	12	209	18	598	41	2 925
O	151	11 953	8	138	25	920	134	8 658
P	540	31 996	47	1 076	87	2 648	503	28 411
R	117	4 205	21	541	22	627	116	3 294
S	26	2 888	3	80	7	123	22	2 238
T	36	2 230	14	387	14	341	36	1 894
U	18	1 360	0	0	3	39	15	1 060
W	79	2 726	10	110	24	379	65	2 022
X	21	1 459	4	164	9	355	16	865
Y	13	276	3	48	4	36	12	285
Z	7	133	3	83	2	13	8	188
AC	5	81	0	0	0	0	5	82
BD	4	49	4	72	3	29	5	69
A—BD	1 730	99 476	214	5 494	372	10 239	1 570	80 222

= 26 anst. per etabl. företag
 Per år: 43 företag
 1 099 anst.

= 28 anst. per nedlagt företag
 Per år: 74 företag
 2 066 anst.

= minskning 9,2 %
 = minskning 19,4 %

Tabell B 8.7. Koncentrationsdata för TEKO-industrierna 1963 och 1967

Varu- grupps- nummer	Avsalupro- duktionens värde mkr		Antal företag		Andelar av produktionen (%)					
	1963	1967	1963	1967	Största företaget		4 största företagen		8 största företagen	
					1963	1967	1963	1967	1963	1967
1401 Garn av ändlösa konstgjorda fibrer	45	19	2	3	62	66		100		
1402 Fodervävnader av konstgjort textil- material	46	32	6	5	61	78	100	100		
1403 Cordväv av konst- gjort textilmaterial	39	27	2	2	70	74		100		
1404 Kardgarn av fårull	34	33	46	28	9	18	27	65	48	84
1405 Kamgarn av fårull	56	40	10	9	28	32	76	86	100	100
1406 Kostymvävnader etc av kamgarn	89	73	7	7	42	51	90	93		100
1407 Kostymvävnader etc av kardgarn	37	36	12	10	18	24	55	78	88	98
1408 Heminrednings- vävnader av ylle	27	24	22	20	27	36	71	70	89	91
1409 Heminrednings- vävnader av lin	29	17	22	20	64	28	86	63	95	84
1410 Bomullsgarn, oblekt och oblandat	44	40	11	11	32	44	74	80	93	100
1411 Klänningsvävnader av bomull	30	20	9	11	27	35	77	89	100	99
1412 Blåtvills, khaki o d	46	46	8	8	51	66	90	97		100
1413 Lakansväv	32	13	5	5	58	77	100	100		100
1414 Andra heminred- ningsvävnader av bomull	43	35	28	30	29	40	59	58	74	76
1415 Korta konstgjorda fibrer	56	68	1	1	100	100		100		
1416 Beklädnadsvävnader av syntetiska textil- fibrer	33	20	12	11	29	39	78	88	95	98
1417 Mattor	68	83	16	28	20	35	60	67	85	89
1418 Vävnader, impregnerade	43	67	10	16	58	63	90	93	100	100
1419 Vävd maskinfilt	53	14	3	4	48	93		100		100
1420 Trikåväv	71	102	51	43	35	23	54	56	100	73
1421 Damstrumpor av trikå	60	68	15	20	34	38	80	84	94	96
1422 Herrunderkläder	36	37	49	48	27	46	48	65	69	76
1423 Damunderkläder	49	54	78	63	13	22	34	46	49	62
1424 Jumprar, koftor m m	67	59	74	67	12	13	36	35	47	44
1425 Filtar	26	33	13	15	29	47	71	77	93	98
Summa	1 159	1 060								
1501 Varor av vadd	35	53	22	16	39	54	73	83	86	94
1502 Nylonskjortor o dyl	86	39	50	45	22	18	68	38	89	59
1503 Överkläder av trikå för män	43	36	66	61	14	10	31	27	47	45
1504 Överkläder av trikå för kvinnor	34	76	30	37	31	15	67	44	87	71
1505 Överrockar av ull för män	48	39	51	48	20	17	46	51	65	67
1506 Överrockar av bomull för män	26	21	23	19	27	39	64	72	84	90
1507 Kostymer av ull	164	200	63	53	8	11	30	31	52	53
1508 Kavajer av ull	45	51	68	49	11	15	34	42	55	62
1509 Byxor av ull	53	77	92	80	19	33	44	51	58	64
1510 Överdragskläder	40	49	62	51	23	23	55	59	76	77
1511 Damkappor av ull	156	160	71	67	9	7	25	23	41	41

Varu- grupps- nummer	Avsalupro- duktionens värde mkr		Antal företag		Andelar av produktionen (%)					
					Största företaget		4 största företagen		8 största företagen	
	1963	1967	1963	1967	1963	1967	1963	1967	1963	1967
1512 Klänningar	170	237	110	160	28	30	41	46	55	58
1513 Kjolar	41	38	75	67	29	33	60	63	78	79
1514 Blusar	34	26	64	56	35	21	51	49	66	68
1515 Byxor för damer	32	28	61	59	18	34	48	58	68	78
1516 Byxor för flickor	34	38	56	44	21	40	43	70	63	83
1517 Bomullsskjortor	30	52	60	57	11	9	26	24	43	45
1518 Korsetter, gördlar etc	51	63	22	22	32	20	66	59	84	80
1519 Bysthållare	30	35	22	20	26	20	60	63	80	82
1520 Sänglinne	28	32	20	20	67	49		90		99
	1 180	1 350								
Summa 1401—1520	2 339	2 410								

Tabell B 8.8.1. Investeringar och underhåll i TEKO-industrierna 1960—1970, mkr

1959 års priser. För andra hälften av 1969 bygger siffrorna på företagens planer från augusti 1969 och för hela året 1970 bygger siffrorna på företagens planer från augusti 1969. Underhålls- och reparationsarbeten 1969 är ett skattat värde. (1969 och 1970 års uppgifter har reviderats senare)

	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	
Industribyggnader och andra driftsanläggningar		35	35	44	49	29	27	30	50	28	35	23
Maskiner och apparater		92	101	92	113	116	103	68	65	78	80	60
Totalt (inkl bilar och bostä- der m m för personalen)		145	153	154	177	164	151	111	124	113	122	86
Underhålls- och repara- tionsarbeten		55	55	47	51	52	49	42	47	44	38	

Källa: Bearbetning av tabeller i Industri 1967 samt av Statistiska meddelanden I 1968:84, I 1969:48.

Tabell B 8.8.2. Investeringar och underhåll i TEKO-industrierna 1961—1970, årlig förändring i %. (1969 och 1970 års uppgifter har reviderats senare)

	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970
TEKO-industrierna										
Industribyggnader o dyl	0	26	11	-41	-7	9	67	-44	25	-34
Maskiner och apparater	10	-9	23	3	-11	-34	-4	20	3	-25
Totalt (inkl bilar, bostä- der m m)	6	1	15	-7	-8	-26	12	-9	8	-30
Underhåll	0	-15	9	2	-6	-14	12	-6		
Hela industrin										
Industribyggnader o dyl	21	-3	2	-12	13	18	-3	-16	10	0
Maskiner och apparater	23	4	-1	-5	11	8	-2	1	11	-6
Totalt (inkl bilar, bostä- der m m)	22	0	1	-7	12	10	-3	-5	10	-5
Underhåll	9	-1	1	2	5	4	-8	-4		

Källa: Se tabell B 8.8.1

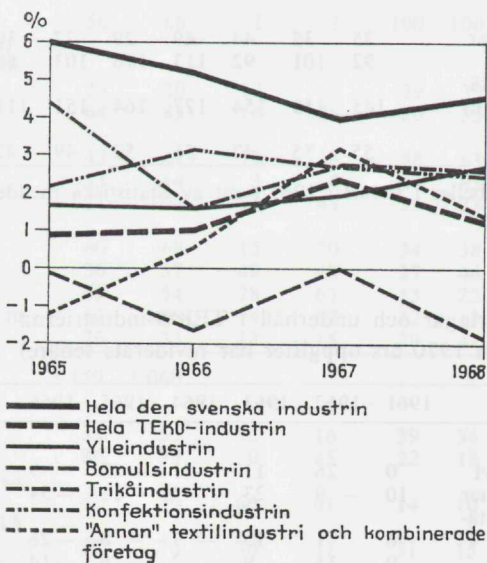
Tabell B 8.9. Verkställda resp. planerade investeringar 1968—1970
Uppräknade värden (löpande priser) i mkr

	Textilindustrin					Konfektionsindustrin				
	Förändr i %					Förändr i %				
	1968	1969	1970	68/69	69/70	1968	1969	1970	68/69	69/70
Byggnader/anläggningar	22	20	14	-9,1	-3,0	20	14	25	-30,0	78,6
Maskiner inkl bilar	85	81	67	-4,7	-17,3	42	34	31	-19,0	-8,8
Summa	107	101	81	-5,6	-19,8	62	48	56	-22,6	+16,7
Svensk industri totalt										
	Förändr i %					Förändr i %				
	1968	1969	1970	68/69	69/70	1968	1969	1970	68/69	69/70
Byggnader/anläggningar	1 852	1 988	2 150	7,3	8,1	3 862	4 004	4 725	3,7	18,0
Maskiner inkl bilar	3 862	4 004	4 725	3,7	18,0	5 714	5 992	6 875	4,9	14,7
Summa	5 714	5 992	6 875	4,9	14,7					

Källa: SCB:s majenkäter 1969 och 1970

Diagram B 8.10. TEKO-industriernas avkastning/totalt arbetande kapital

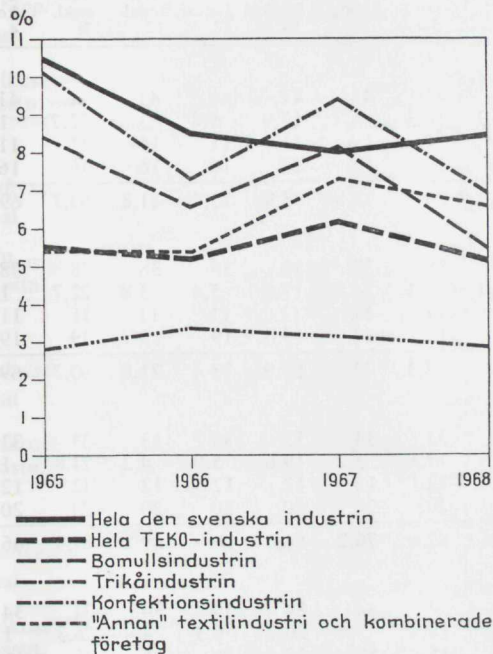
Korrigerat resultat före skatt plus räntekostnader i förhållande till korrigerat totalt arbetande kapital.

Källa: Se bilaga 6

Diagram B 8.11. TEKO-industriernas bruttoöverskott/omsättningen

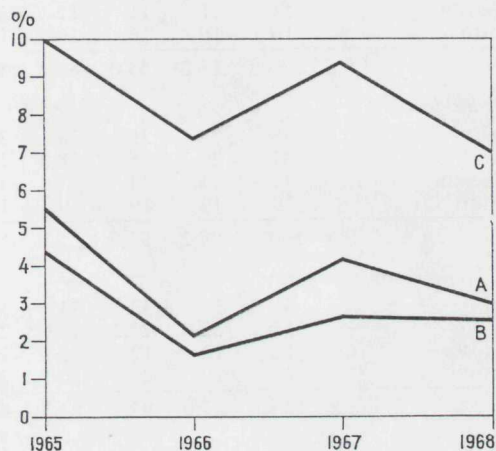
Beräknat bruttoöverskott av rörelsen i förhållande till omsättningen

Källa: Se bilaga 6

Diagram B 8.12. Exempel på utfall med olika resultatkriterier

Exemplet gäller trikåindustrin. A=Korrigerat resultat före skatt i förhållande till korrigerat eget kapital. B=Korrigerat resultat före skatt plus räntekostnader i förhållande till korrigerat, totalt arbetande kapital. C=Beräknat bruttoöverskott av rörelsen i förhållande till omsättningen.

Källa: Se bilaga 6

Tabell B 8.13. Kostnads kalkyler för vissa TEK0-varor

Uppgifterna om löneindex är hämtade ur »Direct and total wages costs for workers», basår 1967. Uppgiften för Holland avser dock år 1966.

Löneindex	Sverige 100	Belgien 63	Dan- mark 78	Eng- land 57	Fin- land 59	Hol- land 51	Hong- kong 15	Italien 56	Jugosl. 17	Por- tugal 12	Väst- tyskl. 71	Syd- korea 4
<i>Bomull: helt företag</i>												
Material	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41
Löner	32	20,2	25,0	18,2	18,9	16,3	4,8	17,9	5,4	3,8	22,7	1,3
Kapitalkostn.	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Övr. kostn.	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16
S:a	100	88,2	93,0	86,2	86,9	84,3	72,8	85,9	73,4	71,8	90,7	69,3
<i>Bomull: modevaror</i>												
Material	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Löner	32	20,2	25,0	18,2	18,9	16,3	4,8	17,9	5,4	3,8	22,7	1,3
Kapitalkostn.	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Övr. kostn.	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
S:a	100	88,2	93,0	86,2	86,9	84,3	72,8	85,9	73,4	71,8	90,7	69,3
<i>Bomull: stapelvaror/lakansväv</i>												
Material	33	33	33	33	33	33	33	33	33	33	33	33
Löner	35	22,0	27,3	19,9	20,6	17,8	5,2	19,6	5,9	4,2	24,8	1,4
Kapitalkostn.	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
Övr. kostn.	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
S:a	100	87,0	92,3	84,9	85,6	82,8	70,2	84,6	70,9	69,2	89,8	66,4
<i>Ylleföretag</i>												
Material	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34
Löner	37	23,3	28,9	21,1	21,8	18,9	5,6	20,7	6,3	4,4	26,3	1,5
Kapitalkostn.	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Övr. kostn.	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14
S:a	100	86,3	91,9	84,1	84,8	81,9	68,6	83,7	69,3	67,4	89,3	64,5
<i>Kamgarn, enfärgat byxtyg</i>												
Material	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32
Löner	39	24,6	30,4	22,2	23,0	19,9	5,8	21,8	6,6	4,7	27,7	1,6
Kapitalkostn.	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13
Övr. kostn.	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16
S:a	100	85,6	91,4	83,2	84,0	80,9	66,8	82,8	67,6	65,7	88,7	62,6
<i>Kamgarn, mönster</i>												
Material	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34
Löner	38	23,9	29,6	21,7	22,4	19,4	5,7	21,3	6,5	4,6	27,0	1,5
Kapitalkostn.	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
Övr. kostn.	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16
S:a	100	85,9	91,6	83,7	84,4	81,4	67,7	83,3	68,5	66,6	89,0	63,5
<i>Kardgarnsvaror</i>												
Material	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34
Löner	38	23,9	29,6	21,7	22,4	19,4	5,7	21,3	6,5	4,6	27,0	1,5
Kapitalkostn.	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
Övr. kostn.	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16
S:a	100	85,9	91,6	83,7	84,4	81,4	67,7	83,3	68,5	66,6	89,0	63,5
<i>Trikå</i>												
<i>20 denier nylonstrumpa micro 400 nålar</i>												
Material	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Löner	50	31,5	39,0	28,5	29,5	25,5	7,5	28,0	8,5	6,0	35,5	2,0
Kapitalkostn.	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
Övr. kostn.	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13
S:a	100	81,5	89,0	78,5	79,5	75,5	57,5	78,0	58,5	56,0	82,5	52,0

Tabell B 8.13 (forts.)

Löneindex	Sverige 100	Belgien 63	Dan- mark 78	Eng- land 57	Fin- land 59	Hol- land 51	Hong- kong 15	Italien 56	Jugosl. 17	Por- tugal 12	Väst- tyskl. 71	Syd- korea 4
<i>1/20 kräppnylonstrumpa</i>												
Material	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Löner	40	25,2	31,2	22,8	23,6	20,4	6,0	22,4	6,8	4,8	28,4	1,6
Kapitalkostn.	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Övr. kostn.	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
S:a	100	85,2	91,2	82,8	83,6	80,4	66,0	82,4	66,8	64,8	88,4	61,6
<i>Strumpbyxa 1/20 kräpp utan kil 400 nålar</i>												
Material	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36
Löner	45	28,4	35,1	25,7	26,6	23,0	6,8	25,2	7,7	5,4	32,0	1,8
Kapitalkostn.	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Övr. kostn.	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
S:a	100	83,4	90,1	80,7	81,6	78,0	61,8	80,2	62,7	60,4	87,0	56,8
<i>Herrankelsock 2/100 enfärgad, omönstrad</i>												
Material	31	31	31	31	31	31	31	31	31	31	31	31
Löner	49	31,0	38,2	27,9	28,9	25,0	7,4	27,4	8,3	5,9	34,8	2,0
Kapitalkostn.	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Övr. kostn.	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
S:a	100	82,0	89,2	78,9	79,9	76,0	58,4	78,4	59,3	56,9	85,8	53,0
<i>Juniorankelsock 2/100 kräppnylon, jacquard</i>												
Material	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28
Löner	52	32,8	40,6	29,6	30,7	26,5	7,8	29,1	8,8	6,2	36,9	2,1
Kapitalkostn.	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Övr. kostn.	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
S:a	100	80,8	88,6	77,6	78,7	74,5	55,8	77,1	56,8	54,2	84,9	50,1
<i>Herrkalsong, korta ben</i>												
Material	39	39	39	39	39	39	39	39	39	39	39	39
Löner	44	27,7	34,3	25,1	26,0	22,4	6,6	24,6	7,5	5,3	31,2	1,8
Kapitalkostn.	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Övr. kostn.	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
S:a	100	83,7	90,3	81,1	82,0	78,4	62,6	80,6	63,5	61,3	87,2	57,8
<i>Herrkalsong slip, 40 kammat</i>												
Material	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Löner	45	28,4	35,1	25,7	26,6	23,0	6,8	25,2	7,7	5,4	32,0	1,8
Kapitalkostn.	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Övr. kostn.	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
S:a	100	83,4	90,1	80,7	81,6	78,0	61,8	80,2	62,7	60,4	87,0	56,8
<i>Baddräkt kräpp</i>												
Material	49	49	49	49	49	49	49	49	49	49	49	49
Löner	34	21,4	26,5	19,4	20,1	17,3	5,1	19,0	5,8	4,1	24,1	1,4
Kapitalkostn.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Övr. kostn.	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
S:a	100	87,4	92,5	85,4	86,1	83,3	71,1	85,0	71,8	70,1	90,1	67,4
<i>Nylonmatta, vävd</i>												
Material	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48
Löner	30	18,9	23,4	17,1	17,7	15,3	4,5	16,8	5,1	3,6	21,3	1,2
Kapitalkostn.	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Övr. kostn.	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14
S:a	100	88,9	93,4	87,1	87,7	85,3	74,5	86,8	75,1	73,6	91,3	71,2

Tabell B 8.13 (forts.)

Löneindex	Sverige 100	Belgien 63	Dan- mark 78	Eng- land 57	Fin- land 59	Hol- land 51	Hong- kong 15	Italien 56	Jugosl. 17	Por- tugal 12	Väst- tyskl. 71	Syd- korea 4
<i>Nylonmatta, tuftad</i>												
Material	55	55	55	55	55	55	55	55	55	55	55	55
Löner	26	16,4	20,3	14,8	15,3	13,3	3,9	14,7	4,4	3,1	18,5	1,0
Kapitalkostn.	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Övr. kostn.	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13
S:a	100	90,4	94,3	88,8	89,3	87,3	77,9	86,7	78,4	77,1	92,5	75,0

Källa: Textilrådet

Tabell B 8.13. Kostnadskalkyl för vissa TEKÖ-varor

Löneindex	Sverige 100	Bel- gien 55 ¹	Dan- mark 82	Eng- land 42	Fin- land 47	Hol- land 45 ¹	Hong- kong 11 ²	Italien 51 ¹	Jugo- slavien 12 ²	Portu- gal 12	Väst- tyskland 69
<i>Kappa av ylleväv</i>											
Material	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41
Löner	40	22	33	17	19	18	4	20	5	5	28
Övr. kostn.	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
Tillverkn.kostn.	100	82	93	77	79	78	64	80	65	65	88
<i>Skjorta av bomulls- väv</i>											
Material	43	43	43	43	43	43	43	43	43	43	43
Löner	43	24	35	18	20	19	5	22	5	5	30
Övr. kostn.	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14
Tillverkn.kostn.	100	81	92	75	77	76	62	79	62	62	87
<i>BH</i>											
Material	43	43	43	43	43	43	43	43	43	43	43
Löner	33	18	27	14	16	15	4	17	4	4	23
Övr. kostn.	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24
Tillverkn.kostn.	100	85	94	81	83	82	71	84	71	71	90
<i>Kostym av ylleväv</i>											
Material	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34
Löner	48	26	39	20	23	22	5	24	6	6	33
Övr. kostn.	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18
Tillverkn.kostn.	100	78	91	72	75	74	57	76	58	58	85
<i>Byx av blandväv</i>											
Material	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40
Löner	42	23	34	18	20	19	5	21	5	5	29
Övr. kostn.	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18
Tillverkn.kostn.	100	81	92	76	78	77	63	79	63	63	87

¹ extrapolerat

² uppskattat

Källa: Konfektionsindustriföreningen

Tabell B 8.14. Kostnadsstrukturen i TEKO-industrierna

Kostnadsslag	TEKO-industrierna		Ylle-industrin		Bomulls-industrin		Trikså-fabriker		Konfektions-fabriker	
	1960	1967	1960	1967	1960	1967	1960	1967	1960	1967
Råvaror	49,7	43,6	55,6	42,8	46,7	45,4	48,3	41,0	50,2	44,0
Emballage, bränsle m m	2,2	3,1	2,3	2,8	3,8	3,6	2,2	2,7	1,1	1,5
Löner: Tjänstemän	8,0	8,8	7,1	9,8	7,3	6,8	8,1	8,8	8,5	8,9
Arbetare	20,6	21,7	19,4	22,0	20,8	20,9	20,4	21,6	22,0	23,7
Hemarbetare	0,5	0,7	0,2	0,5	0,1	0,2	0,9	0,8	0,6	0,8
(Summa löner)	(29,1)	(31,2)	(26,7)	(32,3)	(28,2)	(27,9)	(29,4)	(31,2)	(31,1)	(33,4)
Legoarbeten	2,0	3,0	1,5	1,7	3,0	4,3	2,6	4,7	2,0	3,3
Övrigt: ATP-avg, företagarlön, reklamkostn, kapitalkostn, kontorskostn m m samt vinst	16,8	19,3	14,0	20,3	18,4	18,9	17,6	20,5	15,6	17,8

Källa: Industristatistiken respektive år

Tabell B 8.15. Antalet fabriksarbetare i TEKO-industrierna åren 1950 och 1968

Siffrorna för 1968 är preliminära.

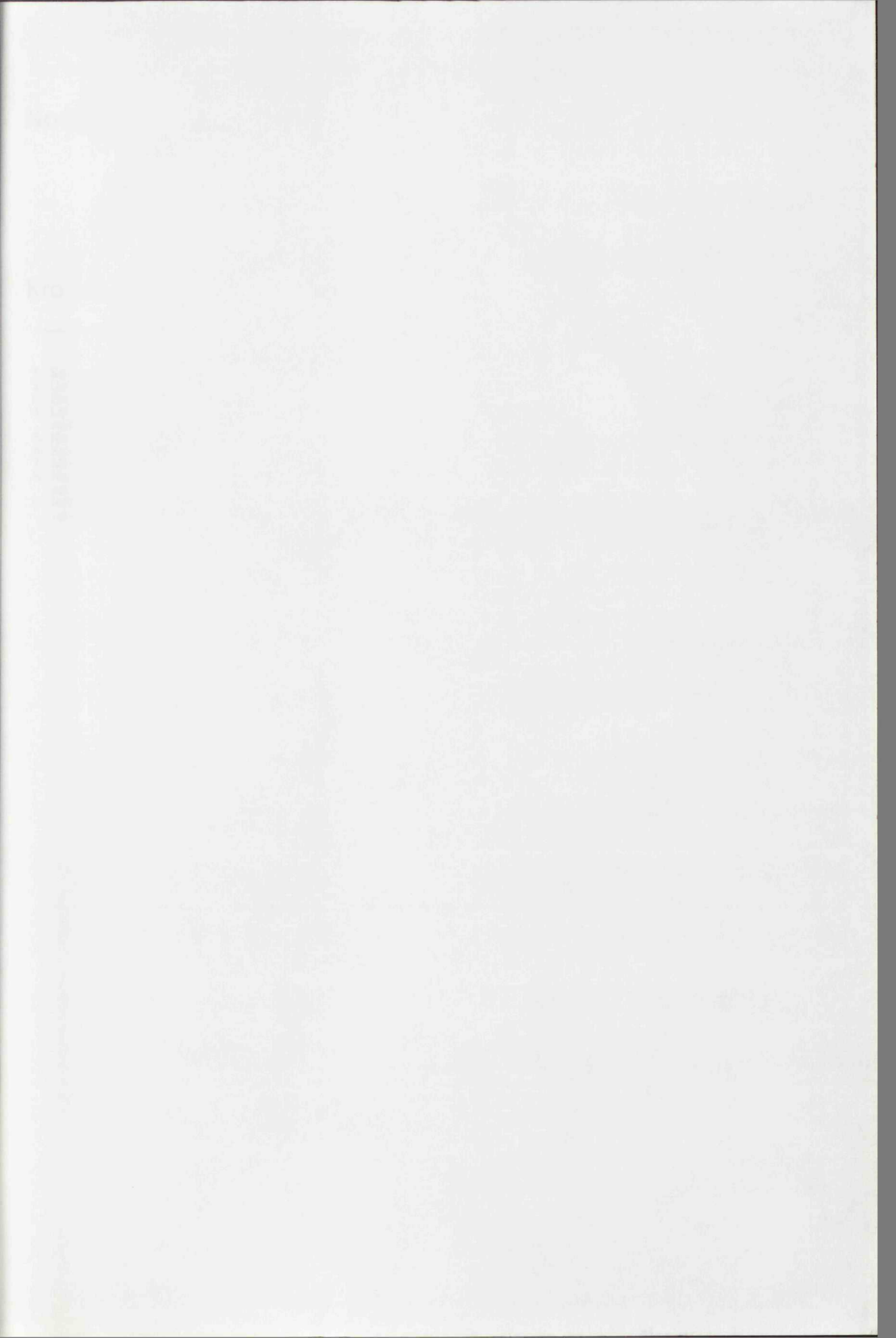
Bransch	År 1950	År 1968	Differens	
			Antal	%
Ylle	12 518	4 825	- 7 693	-61
Bomull	14 873	7 023	- 7 850	-53
Lin	2 618	1 038	- 1 580	-60
Konstfiber	3 111	1 602	- 1 509	-49
Trikså	10 342	6 937	- 3 405	-33
Rep	920	513	- 407	-44
Band	1 802	1 187	- 615	-34
Vadd	634	217	- 417	-66
Färgerier	6 726	1 652	- 5 074	-75
Konfektion	40 330	27 473	-12 857	-32
Hatt och möss	2 141	1 059	- 1 082	-51
Annan	2 048	3 886	+ 1 838	+90
Summa	98 063	57 412	-40 651	-41

Källa: Statistiska centralbyrån och Textil- och Konfektionsindustriförbunden

Tabell B 8.16. Utbildningsläget för Svenska Industritjänstemannaförbundets medlemmar. Sammanställning av relativ medlemsfördelning 1.12.69 (hela förbundet 31.12.69) per utbildningsform och kön

	Textil			Konfektion			branschen			branschen			Hela förbundet					
	Borås			Borås			M			Kv			M			Kv		
	M	Kv	Tot	M	Kv	Tot	M	Kv	Tot	M	Kv	Tot	M	Kv	Tot	M	Kv	Tot
A. Grundskola																		
1. Folkskola	45,6	43,5	44,7	40,5	41,4	40,9	61,5	52,9	57,7	56,1	51,3	53,7	43,8	41,8	43,2			
2. Grundskola/enhetsskola	0,9	6,1	3,2	1,2	7,6	4,0	2,0	7,3	4,5	1,6	6,7	4,2	2,9	10,5	5,2			
3. Realskola utan examen samt högre folkskola	14,1	13,6	13,9	17,0	14,0	15,7	10,2	13,2	11,6	14,6	14,8	14,7	14,0	11,7	13,3			
4. Realskola med examen	23,7	19,7	21,9	25,1	20,6	23,2	14,1	11,8	13,0	15,5	13,2	14,3	22,9	18,6	21,6			
5. Folkhögskola	3,2	3,4	3,4	3,1	3,4	3,2	4,6	2,2	3,5	2,8	2,3	2,5	4,0	3,6	3,9			
6. Flickskola	0,0	6,6	2,8	0,0	5,7	2,5	0,0	5,2	2,4	0,0	6,2	3,1	0,0	5,6	1,7			
7. Gymnasium utan examen	2,9	0,7	1,9	3,0	0,8	2,0	1,3	2,6	1,9	1,6	1,4	1,5	1,9	1,1	1,7			
8. Gymnasium med examen	5,1	2,8	4,1	5,7	4,0	4,9	2,3	2,2	2,3	2,6	2,1	2,4	5,0	4,5	4,8			
9. Grundskola okänd	4,5	3,5	4,1	4,4	2,5	3,6	3,6	2,6	3,1	5,2	2,0	3,6	5,5	2,6	4,6			
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0			
B. Fackutbildning																		
1. Lägre handelsutbildning	19,2	55,2	31,9	18,2	63,6	33,4	43,1	66,1	55,4	30,6	69,5	50,7	11,9	66,1	22,3			
2. Ekonomisk fackskola	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,3	1,5	2,7	2,2	0,5	0,9	0,7	0,2	1,8	0,5			
3. Handelsgymnasium utan examen	0,4	2,4	1,1	0,7	1,4	0,9	0,0	0,0	0,0	0,5	0,9	0,7	0,4	0,9	0,5			
4. Handelsgymnasium med examen	8,8	11,2	9,6	10,2	14,3	11,5	9,3	13,5	11,5	10,1	9,9	10,0	4,9	15,7	7,0			
5. Lägre teknisk utbildning	25,3	15,2	21,8	23,3	10,6	19,1	30,8	13,5	21,6	32,7	16,4	24,3	12,3	4,7	10,8			
6. Teknisk fackskola	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1			
7. Tekniskt institut utan examen	0,4	0,0	0,3	0,9	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,7	0,1	1,4			
8. Tekniskt institut med examen	8,0	1,6	5,6	12,0	0,8	8,3	4,6	0,0	2,2	10,1	0,9	5,4	34,7	1,7	28,3			
9. Tekniskt gymnasium utan examen	0,4	0,8	0,6	0,6	0,3	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	0,1	0,7			
10. Tekniskt gymnasium med examen	34,9	9,6	26,0	30,6	6,1	22,3	7,7	1,4	4,3	12,5	0,5	6,3	28,2	3,9	23,5			
11. Social fackskola	0,0	0,8	0,3	0,0	0,6	0,2	0,0	1,4	0,7	0,0	0,5	0,2	0,0	0,6	0,1			
12. Högskolemässig utbildning utan examen	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,3	1,5	0,0	0,7	0,5	0,0	0,2	0,6	0,5	0,6			
a) varav handelshögskola	0,0	0,0	0,0	0,1	0,3	0,2	1,5	0,0	0,7	0,5	0,0	0,2	0,1	0,0	0,1			
b) varav teknisk högskola	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1			
13. Högskolemässig utbildning med examen	2,6	0,8	2,0	2,8	0,6	2,1	1,5	1,4	1,4	2,5	0,5	1,5	3,0	2,2	2,9			
a) varav handelshögskola	0,9	0,0	0,6	0,7	0,3	0,6	1,5	1,4	1,4	2,5	0,5	1,5	0,4	0,1	0,3			
b) varav teknisk högskola	1,7	0,8	1,4	1,8	0,3	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	0,2	1,1			
14. Övrig fackutbildning utan och med examen	0,0	2,4	0,8	0,1	1,1	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	1,8	1,4			
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0			
Totalt																		
15. Summa medlemmar med skolmässig fackutbildning	41,4	29,3	36,1	46,8	30,0	39,4	21,4	27,2	24,1	24,8	26,5	25,7	52,5	29,0	45,4			
16. Summa medlemmar utan skolmässig fackutbildning	58,6	70,7	63,9	53,2	70,0	60,6	78,6	72,8	75,9	75,2	73,5	74,3	47,5	71,0	54,6			
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0			

Nordisk udredningsserie (Nu) 1970

Kronologisk förteckning

---

1. Samordnad utbyggnadsplanering inom Nordel.
2. Uddannelses- og forskningsspørgsmål.
3. Prøveløsladelse.
4. La coopération internordique en matières économiques et culturelles.
5. Nordisk gränsregion miljövård och urbanisering.
6. Konsumentundervisning i skolen.
7. Merking av brann- og helsefarlige stoffer.
8. Nordisk trafiksäkerhetskonferens i Stockholm 20–21 april 1970.
9. Innstilling om harmonisering av skoleordningene i de nordiske land.

Statens offentliga utredningar 1970

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Grundlagberedningen. 1. Riksdagsgrupperna • Regeringsbildningen. [16] 2. Ersättare för riksdagsledamöterna. [17] 3. Allmänna val på våren? [27]
Svensk FN-lag. [19]
Militära straff och disciplinmedel. [31]
Polisen i samhället. [32]
Hemförsäljning. [35]
Revision av vattenlagen. [40]
Gruvrättslig speciallagstiftning. [45]
Skydd mot avlyssning. [47]
Svensk förättningssamling. [48]

Försvarsdepartementet

Värnplikstjänstgöringens civila meritvärde. [12]
Forskning för försvarssektion. [54]

Socialdepartementet

Livsmedelsstadgokommittén. 1. Ny livsmedelsstadga m.m. Del I. Förslag och motiv. [6] 2. Ny livsmedelsstadga m.m. Del II. Bilagor. [7]
Folkvandvårdens utbyggande och reglering. [11]
Yrkesskadeförsäkringens finansiering. [49]
Ersättning vid vissa sjukvårdande åtgärder och sjukresor. [56]
Narkotikamissbruk hos inskrivningsskyldiga 1968/1969. [57]

Kommunikationsdepartementet

Snöskotern — fordonet och föraren. [9]
Körkort och körkortsregistrering. [26]

Finansdepartementet

Upphandling av byggnader. Del 2. Administrationen. [18]
Understödsföreningar. [23]
Aspirationer, möjligheter och skattemoral. [25]
Tjänstgöringsbetyg. [28]
Decentralisering av statlig verksamhet. [29]
Stordriftsfördelar inom industriproduktionen. [30]
Kilometerbeskattning. [36]
Översyn av vissa punktskatter. [37]
Förtroelig företagsinformation och börshandel. [38]

Utbildningsdepartementet

Om stat och kyrka. [2]
Yrkesutbildningsberedningen. 1. Reformerad läroutbildning. [4] 2. Yrkesteknisk högskoleutbildning. [8] 3. Viss medicinsk och farmaceutisk yrkesutbildning. [50] 4. Yrkesutbildning och arbetsliv. [58]
Fria läromedel. [10]
Kompetensutredningen V. Behörighet • Meritvärdering • Studieprognos Specialundersökningar av kompetensfrågor. [20] VI:1 Vagar till högre utbildning. Behörighet och urval. [21] VI:2 Vagar till högre utbildning. Organisation och information. [55]
Pedagogisk utbildning och forskning. [22]

Sexualkunskaper på grundskolans låg- och mellanstadier. [39]
Språkundersökning bland finländska barn och ungdomar i Sverige. [44]

Jordbruksdepartementet

Statligt stöd till åskehannar. [5]
Distriktsveterinärens tjänstgöringsförhållanden, m.m. [53]

Handelsdepartementet

Rationell bensinhandel. [24]
Om lotterier. [52]

Inrikesdepartementet

Expertgruppen för regional utredningsverksamhet (ERU) 1. Balanserad regional utveckling. [3] 2. Urbaniseringen i Sverige. Bilagedel I till Balanserad regional utveckling. [14] 3. Regionalekonomisk utveckling. Bilagedel II till Balanserad regional utveckling. [15]
Medel för styrning av byggnadsverksamheten. [33]
Svenska folkets inkomster. [34]
Ungdom — Bostad. [43]
Den äldre arbetskraften inom byggnadsindustrin. [46]

Civildepartementet

Barns utemiljö. [1]

Industridepartementet

Sveriges energiförsörjning. Energipolitik och organisation. [13]
Samarbetsutredningen. 1. Företag och Samhälle. Del 1. Förslag med motiv samt bilagor. [41] 2. Företag och Samhälle. Del 2. Hearingar med företrädare för samhällsorgan, företag, lörtagarorganisationer, politiska partier m. fl. [42]
Mellansvensk gruvindustri. [51]
TEKO-utredningen. 1. TEKO-industrierna inför 70-talet. Del I. Analys, slutsatser, förslag. [59] 2. TEKO-industrierna inför 70-talet. Del II. Bilagor. [60]